Cubrien la portada.

MS. 4.º pergamino, foliado hasta 119. completo, bien tratado.

A= P.e Didac. Philip. de Inuicia.

[illegible] Ad[illegible]

[illegible] Anno [illegible] 24 [illegible] 33 [illegible]

Angelica [illegible]

[illegible]

[illegible] 57 usque ad 61

[illegible]

[illegible] Matri [illegible]

[illegible]

A

R. P. D. Jacobo Philippo Garcia

Bravo

[illegible]

[illegible] Theologo [illegible]

O [illegible]

[illegible] Apostolorum Principi [illegible]

Sacro [illegible]

P[illegible] [illegible]

Anno D[illegible]

Disputaciones Ethicotheologicæ De Iustitia et Iure in 2a 2e D. Thomæ Angelici Preceptoris

Presertim a questione 57 usque ad 61.

Beatissimæ V.

Diuinæ Iustitiæ Matri iure dicatæ.

A.

R. P. Jacobo Philippo Garcia Bravo Hispalensi Societatis Jesu Theologo meritiss.

et in

Athæneo D. Pauli Apostolorum Principis Sacro Granatensi Publico eiusdem facultatis Professore.

Anno Di

1700

Prælocutio

Justitia, A.O., altera ex cardinalibus virtutibus, æque tiquarij ponderis innititur, et inter moralia politicis decora, supremæ virtutis, ut uberis est tractationis materiæ, ita optimorum fructuum feracissima esse ambigatur: eo merito detexit S. Ambr. lib. de Paradiso cap. 3. sub Eufrate, ipso ejus nomine fecunditatem designante, adumbratam; merito enim Eufrati dixeris justitiam, seu hujus assequendæ studium, quæ inter justitiam quidem de ea voluminibus noster Molina (ut prætermittam alios) deluserit, seu longe lateque irriguis decursu, cujus defluente vinculo cælum cum terra, suprema cum infimis, et extrema, maxime quæ divulsa mundi partes inter se jungunt. Ut scite disseruit Ribadeneira noster de optimo principe lib. 2. cap. 3. Certe ex quo veritas dicto in orbe inducta est, frigidum illud verbum, meum ac tuum, ut aiebat Chrysostomus, ipsum est malorum in orbe altum invehens, innumera quoque gignens bella, hoc genus successit infonare; quibus præter potentissimam justitiam mala illa ac bella valet a terris avertere. huic ergo tantis, adeo quoque præclaræ virtuti hunc in theologia laborem appendo, non quidem eo animo, ut quod de illa a Patribus, quos et doctrinæ gratia suspicio, tractatum est, in hanc opellam compingam, sed ut quæ ipsa fuerint utiliora seligam. id circo objectiones has disputationes intra limites justitiæ omnino hunc circumscribendas, quæ de justitia Dei inter, et hæc a scholasticis theologis pertractantur, omissis, ne in alienam messem ... falcem immittam. Hæc igitur disp. 1a de natura et obiecto justitiæ ... dein justitiæ opponitur sectione 1a multiplex justitiæ, et nominis acceptio.

D. 1a

De natura et obiecto Justitiæ

C. 1. Obiectum Iustitiae exponit = =

§ 1. Multiplex Iustitiae et Iuris acceptio =

1. Nomen iustitia multipliciter accipitur: 1° in sacris litteris pro virtutibus supernaturalibus, pro rectitudine hominis qua Deo praestat quatenus eam sit, et decet vires et passiones corporis, anima autem Deo subditur, quia sic S. Aug. lib. 19 de civitate Dei cap. 4 asserunt iustitiae munus, scilicet ius suum unicuique tribuere in hoc exercere: hinc classis virtutum ornatus dicitur iustus. quia vero haec rectitudo supernaturalis essentialiter, aut tamen in radice relucet in gratia sanctificante, ideo haec nomine iustitiae solet insigniri, sicut qui ad gratiam a peccato transit, iustificari, seu fieri iustus dicitur.

2. Deinde etiam in sacris litteris iustitia appellatur exercitium virtutis generalis: sic interpretatur Maldonato in illo Matt. 6 attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, nomine iustitiae eleemosyna intelligitur. Nec hae acceptationes Ethicos Philosophos latuere, apud quos virtutes naturales morales, earum complexio iustitiae nomine non semel appellantur, sicut et contra iniustitia ab eisdem dicitur cuiusvis legis transgressio. Haec iustitia dici solet legalis, quatenus respicit universas leges, eisque obtemperat; verum haec non est iustitia legalis quam Aristoteles explicuit, nec virtus specialis de qua nobis sermo, sed cumulus virtutum omnium.

3. Secundo minus late tamen adhuc accipitur iustitia pro virtute, seu virtutibus quomodolibet alteri se referentibus; iustitia autem sic accepta est legalis, quam Aristoteles statuit; non autem est specialis virtus, una ex 4or cardinalibus, de qua agimus: complectitur enim omnes virtutes, quae alteri conferunt, et liberalitas, misericordia, ac etiam reliquas virtutes cardinales ut fortitudo, quatenus ordinatur illis quibus alteri rempublicam vel strenue

defenditur. Haec iustitia legalis vocatur atque dicitur non solum tribuere, cum adeo extendatur ad aliorum bonum, quod etiam subiective, cum nec virtutes aliorum respicientes comprehendat.

4. Secundo denique iustitia accipitur pro iustitia, quae vocatur particularis, et in haec verba communiter solet explicari. Iustitia est constans et perpetua voluntas ius suum unicuique tribuendi. Quae explico, ut haec acceptio solum cadat in actum habitualis iustitiae contrapositum, ut bene theologus notavit, tamen ex ipso Sto. Thoma habitualis ita adaptari: habitus, quo quis constanti et perpetua voluntate ius suum unicuique tribuit. Verbo per constantem et perpetuam voluntatem intelligitur, quod non quis semper practice dicit, quod talis in sua tendentia, ut unice iusti exigat, ut animus illius iustus statuat firmiter alteri ius tribuere, nullo tempore auferre, aut contra illud per iniuriam operari.

5. Munus porro iustitiae maxime proprium est exercere operationes, quibus communicamus cum altero, reddendo illi quod iure ipsi debetur, quatenus scilicet alteri ius tribuatur, quod debitum, quod praestat, debetur, quod est alteri reddere ad aequalitatem quod suum est. Hoc autem fit tollendo seu praeveniendo inaequalitatem, quae aliorum exurgeret, et inaequalitatem quae iam aderat, ad aequalitatem reducendo.

6. De hac particulari iustitia agendum nobis est. Quia ea per ordinem ad ius explicatur, nec possit recte dignosci eius essentia, quin ius, quod respicit, intelligatur, oportet prius exponere varias iuris acceptiones. Pro quo praenotandum est, sicut voluntas nomen solet significari nomine facultatis ipsius voluntatis appetitivae, nunc actus huius facultatis, et aliquando obiectum huius actus et facultatis, ita iuris nomine significari aliquando facultatem quamdam moralem ad aliquam functionem, aliquando actus ipsius facultatis et aliquando obiectum, quod per actum talis facultatis exercetur. Hoc praenotato.

7. Ius aliud est praeceptivum, aliud iurisdictionis

vel iurisdictionis quae etiam legalis dicitur, sumitur pro facultate
et potestate ferendi legem aut statuta: sumitur pro tum ipsa fa-
cultas et lex ipsa aut statutum, pro alio autem sentitur est
actio illa quae lege praescribitur et ad quam exercendam ex lege
resultat debitum et obligatio ex parte subditorum, quae statuta aut lex indicantur
ex hac iuris acceptione derivantur alii, quibus ius dicitur tum
locus in quo lex aut statuta fertur, tum ipsa sententia prolata.

§ Ius proprietatis, quod etiam ius proprie dicitur,
accipitur pro facultate seu potestate quadam legitima ad obtinendam,
aut aliquam rem habendam vel aliquam functionem exercendam, quae
intra terminos legis permissos nequeat ab altero citra iniuriam
in suo usu impediri, ideo quod possit alterum obligare, ne possit
aliquid faciendo, aut nec aliquid omittendo talem usum impe-
diat. Ius proprietatis sumitur pro tum illa potestas et tum obli-
gandi seu obligatio debitum resultans ex illa in aliis non
impediendi usum illius. Denique sumitur pro altero est id quod alter
vi illius obligationis tenetur praestare aut relinquere quod pro
usu illa facultate seu potestate proprietatis ita, ut si quis tribuat
alteri id quod debitum est ius alterius, committat iniuriam proprie
talem. Hoc etiam dicitur aequale, ideoque ius etiam pro aequali sumitur
sicut e contra iniustum dicitur inaequale et iniquum.

§ Quod animadvertendum est quod hoc aequale,
quod saepe in hac materia usurpatur, illud aequalitatem quae
relativum est rei cum iure alieno mensurante non vero cum
alia re, licet enim saepe interveniat in exercitio iustitiae res
alia, cui coaequandum sit quod tribuitur, ut patet in commuta-
tionibus et venditionibus, in quibus pro re quae accipitur, solet tri-
bui aliud, quod rei aequale sit quoad usum humanum aut pre-
tium quod illius aequet aestimationem et ad eosdem usus; tamen hoc
non est necessarium ad usum iustitiae, ut patet in redditione depositi
in specie et mutuo eiusdem in quantitate redditur aequale

rei acceptae sed non eadem est ratio ex iustitia, quae est tributum
rei aequalis unius alteri. Immo in plurimis contracti-
bus res aut pretium tribuitur; quoquando est ex iure,
quod alter habet ex suppositione traditionis mercis etc. quod
sit de aequalitate cum altera re. Ius quod est praecise fundatum
in facultate est de re aequalis, et quae mensura obligationis est
debiti, sed ab ipsis mensuratur ... unde sit hoc dici ae-
quis et iustis seu aequalis obiecti, si sit enuntiatio certa ...
et quodcumque exigit de illa enuntiatione, quamvis hoc
involvat aequitatem aut aequalitatem physicam, qualitatem aut moralem
... ex obiecto; ita si tribuatur id quod expostulat facultas in
re altera aequale tribuitur, tamen adest aequalitas physica aut
gravia rei, quae tribuitur cum facultate illa vel cum alia re.
Consequenter fit, quod aequale hoc dicitur ius mensu-
ratum, illa autem facultas ius mensurans, et quidem im-
mediate, sed obiectum mensurat immediate ...

11 Praestandum etiam est ex hac bene prae-
missa, quae iurisdictionis fundatur facultate dicitur ius actibus
fundatur quod de obligandis ius tale, actibus vero et passibus
quod sumitur quod re vel actione, aut operare ... praestari
vel ad quod obligat, coincidit cum iusto, seu cum eo quod re
iuris debetur. Praestandum itaque ius actibus iurisdictionis
esse etiam passibus et actibus praecedentis: regis enim lex iure
praecipit, sui est ius iurisdictionis, seu potestas legislativa
et gubernativa, quae inde si iniuriam committeret talem committeret
quae regem ea potestate non spoliaret. Idem dic de iure tan-
tum iurisdictionis, seu latione legis, quod si impediret iniuriam
sibi committeret.

12 Haec doctrina etiam locum habet in su-
perioribus fratribus Minorum qui iure ... potiuntur ...
re iurisdictionis ad suos gubernandos, quamvis hoc sit ...

stredy cum paupertate quo cum se sit incapaces iuris fructus et domini circa pecunias, et reliqua externa pecuniis estimata, non tamen circa spiritualia.

13. Ex his est cernere in iure fructus, quod scilicet ius actiuum sit passiuum, non iuris iurisdictionis; et in ipso capientis persona, et inde ex exercentis sui re sua ex ipsa persona sua facere, tunc vere emphyteuta fructus sui illa haberet, nisi lex adesset ius capienti persona assignaret: unde passiuum ius istius legis est illud ius fructus actiuum sui persona. Et generaliter loquendo est cernere in plurimis legibus decernentibus in singularibus materiis quod cuius sui sit sub his aut illis conditionibus et circumstantiis, ut ea fere Augustini sic: haec villa mea sit illa tua ex imperatoris voluntate, scilicet ius dicente sit quod sit ius fructus actiuum exponit. Subsectio 1ª aliquae Doctorum.

Sectio 1ª Quid sit Ius Fructus actiuum exponitur

Subsectio 1ª Aliquae Doctorum Sententiae

14. Si aliquibus tamen non tamen res ipsa iuris satis est exposita, cum tamen ex capite iuris ponderetur quod nostra ultimo explicari, nostra capita omnia pendeat ... ius sui quod vnicuique nostra intendit tribuere celebris hic habet sic quod ex professo disputat Card. de Lugo disp. 1ª de iustitia sect. 1ª in ea inquirit quid sit hoc ius sui quod a iustitia respiciens tribuendum? Pro difficultatis dilucidatione noto 1°: nostra supponere ius actiuum ... tale tribuere aut ius passiuum, quod ius ipsum in omni ... explicat ... aut res quae tribuitur est ... ca sit dominio iuris, et sua illis aut tribuit, ... in ...

butive contra reghaliq que est ex iustitia tanquam ius alterius est ex liberalitate. Et deinque ius exerceri, inquiritur quid sit illa fra, quae ea tribuo dicitur tribuere ius, et res seu illius, quae que sit, seu ut aliqui dicunt, quid sit sedes rerum.

15. Quo noto maxime ex hac difficultate stare in agnando discrimine inter ius strictum, et iurisdictionis et talia: nam superior praecipiens ciuiuis, vel princeps aut respublica condens legem obligant sibi subditos ad praestandum quale suo praecepto aut legi, et tamen nec violator legis aut praecepti non praestando illud quale committit iniustitiam, nec particularis iustitiam exercet, qui illud quale praestat, unum illi more gerendo: igitur ratione utrumque ius discernitur, ut alterum ad iustitiam, ad obediantiam alterum spectet.

16 Debet ergo prius explicari quid sit ius strictum actibus, ex cuius explicatione tota pendet: nam ius actibus et passibus correlativa sunt, sed ab actiua res, que passibus tale dicitur, est sua illius cui per iustitiam tribuitur: ea propter tota haec difficultas reducitur ad inquirendum quid sit ius strictis actibus. Maxime vero hic opus est vitatione circuli, ne sicut iustitia per ordinem ad ius, ita ius per ordinem ad iustitiam explicetur, alio vero modo ingnorum res agatur.

17 1a fa est PP lessy lib 2 de iustitia cap 2 in 1o et Molina tom 1o tract 2o disp 1a qui asseruere ius actibus esse facultatem ad aliquid faciendum aut obtinendum, alio vero modo habendum cui si contravenitur fiat iniuria eam facultatem habenti; sed haec explicatio per contrarium non satis est: nam iniuria, quae eadem est ac iniustitia, non est magis nota quam iustitia et ius, per quae a iustitia quasi constituitur, et ab iniustitia violatur: deinde cum iniuria stricte talis, per iustitiam et ius actibus praeveniatur alterum contrarium avertere, sit eadem, ac actio contraria altero stricte tale, manet sub dubio explicatio. Tamen, ut quando dicimus crimen filius contra patrem esse stricte iniuriam,

et certe sub dubio, in quonam consistat ius patroni quod respicit a parte ei ius gratiae quam a iustitia, ut ex utriusque dictione cognoscatur quare violatio primi sit impietas, non iniuria, secus 2i violatio.

18 Tertia docet, ius esse debitum iustitiae e illud ex cuius violatione semper fundatur nova obligatio restituendi; ita P. Rhodes tom. 1o theol. disp. 3 de virtutibus quaest. 3a §1. Contra est: ex occasione occisione alterius nulla insurgit obligatio restituendi et tamen ea occisio est contra iustitiam, ut fatetur P. Rhodes, ergo stat violatio iuris alterius sine obligatione restituendi ex illa orta; consequenter quod prima conceptio non satis explanat ius esse debitum iustitiae. Negat P. Rhodes ex illa occisione insurgere obligationem restituendi, sumens vitam, certe quod supra in diverso genere ac valeat loquendo pro vita iniuste ablata, nec aequivalens quod impossibile est, nec in suffragiis, siquidem haec nihil iuvarent occiso si in peccato lethali aut in infidelitate occubuisset; nec hoc quod certo constaret nulla inducitur restituendi obligatio ut est communior sententia, quamvis pro obligatione allatus Card. de Lug. disp. 11 de iustitia sect. 1a fate constat tamen violatio iuris divini est eiusdem.

19 4ta sententia asserit ius esse praelationem moralem quam habens ius confert moraliter aliis in usu seu utilitate alicuius rei propter peculiarem connexionem cum illa: ita Card. de Lugo disp. 1a de iustitia, sed quam sententiam explicat exemplo capientis feram et inde eam reddentis specialiter suam connexionem ut in utilitate aliis praeferatur. Haec talis magni Lugo attulerit sententiam, tamen non omnino rem explicat, quamvis habens ius ne vere habeat illam praelationem, tamen sub praelatio omnis rei sub alio consequitur ad debitum gradum, consequenter ita haec praelatio subsequitur ad ius, non vero est ipsum ius; ideo enim dominus suae vestis in usu illius aliis praefertur quia est illius dominus, seu habet ius dominii super illa, non vero contra: unde fit non satis

explicari hoc si dicatur esse ad offensibile brutis. ita nec usus gallis velox.

20 Sup. est dum potestas qua dispensatio potest magis et minus acquiri, ista autem debeat in iure intrinsece hic non explicari. Sed est in iure supremo reipublicae qua absolute excellens est potestas vel aliorum: fere vero iura particularia quae non sunt omnino plus particulare vel reipublicae: et etiam ut ait ipse Card. suo numero 17 fatetur, dispensatio non semper equaliter et absolute talis ipsa esse ut non fundet ius proprietatis: ergo 1° quod si dicatur dispensatio quae ius non fundat, specialis non esse, requiritur quia ea dispensatio esse debeat, ut specialis existimetur ad fundandum ius: dum autem hoc non explicatur; ex hac sola ratione uris proprietatis non obliga.

21 3. 4a sententia Card. Palavicini apud P. Haunoldum tract 2° de iustitia cap 1° § 5 tenet, ius proprietatis addibus esse potestatem obligandi alios pro voluntate ipsius habentis ius, quae velit oppositum alicuius actionis esse illicitum ex ratione sui placiti. Sed nisi vehementer fallor, haec explicatio quadrat etiam iuri iurisdictionis ut tale: nam in iis quae mala sunt, quia prohibita oppositum legi vel praecepto seu voluntati legislatoris, aut praecipiens est illicitum ex motu placiti superioris, et exercentibus ius iurisdictionis sub eodem, licitum et honestum est opus praeceptum ex motu eiusdem placiti, alioquin subditis praeceptis exequens quod superior vult, licite et honeste operatur: ergo ius iurisdictionis quod exercetur placito seu voluntate praecipientis ipsius habentis ius, est etiam potestas obligandi alios pro voluntate ipsius habentis ius, quae velit oppositum alicuius actionis esse illicitum ex motu sui placiti. subsectio 2a nostra sententia ponitur

Subsectio 2a. Nostra sententia proponitur.

22 Sit conclusio prima

iuxta actibus sūis: ē legīta facultas naturalis moralis circa rem aliquam moralem lege permissa obtinendam, aut de ea disponendam, principaliter ordinata in bonum subiecti habentis illam et obligativa aliorum ad non minuendum, tollendum vel turbandum illam facultatem. Ita in re ut ex variis deferre videantur, DD. Sfarza et Haunoldus, ille tit. de virtute iustitiae q. 2a. vio secundus lib. Antonius Perez in opere posthumo disp. 1a. de iustitia cap. 3. hic tit. 2. de iustitia cap. 1. §6. dicta et quae oportet exponere singula,

23 Dicitur 1o. dicitur facultas, quae ē potestas ad aliquid explicanda ... actum quae est ad aliquid agendum aut de aliquo disponendo, et ... facultas q... ... ut allatus ... Dicitur 2o. legitima quae etiam legalis dici posset ... ius non ē quaevis facultas aliquid obtinendi aut de illo disponendi, qualis ē in latrone ad res aliorum furandas, aut deposito traditas retinendas, haec enim non ē legalis aut legitima facultas ... legitime exposita, non ... qualis ē ... facultas quae legitime ... ex dictis n. 18. ... ... lege non ... non est ius, haec autem facultas ē ... a lege naturali, ut quae ē in unoquoque ad suam vitam sustentandam, ad ... ... et sic de aliis debitis ... ... lege divina, utique ē ad sacramenta ... salutis ... ... ad capiendum hereditatem ...

24 Dicitur 3o. naturalis moralis: nam ius ... ... naturalis moralis, et quidem ut libere liberte ... moraliter ... ... ; ... enim ... ... incapax ē; nec enim ... sit ... ... vel, sive defendere ... ; aut ... ... a ... abigatur. 4o: circa rem ubi nec res diligunt etiam servi et mancipia, qui ut tales non ut persona, ut ... non sui iuris, ... ut instrumenta dominorum ... ; rem ... nomine

religionum, quod quae sunt obventiones aut dispositiones quas exercet facultas iuridica. Quod dicitur non lege permisso nec enim ista fultas, aliter loquendo, a ad disponendum quomodolibet de re: sic ius dominii in servis non est ad ipsos fame occidendos nec ius utendi fructibus bonorum Ecclesiae est ad illa alienanda, adeoque qui aliorum impedit, nec ista leges permissi re sua utatur, iniuriam non committit, sed nec qui iure impedit iuram.

25 Sexto dici, principaliter ordinatam eorumque in eo differt ius iurisdictionis et gubernationis a iure proprietatis quod illa principaliter ordinatur in bonum aliorum. Constat quod in iure talis iurisdictionis ex ipsa legum desse fecit, ordinata namque facta in bonum communem ab eo, qui eam habet communitatis, quod adeo verum est, ut si res praecepta initio aut decursu temporis esset inutilis, aut nociva communitati, lex de illa nullius roboris ab initio fuisset, et decursu temporis illud amitteret; sed aut lex perpetua in bonum communitatis praebeat ita praecepti temporaneum in temporaneum bonum communitatis aut subditis cui imponitur, quod se est principaliter ordinari.

26 Idem constat 2°: in iure activo iurisdictionis, hoc enim est, ortum ducit ab ipsis subditis qui se sibi superiorem statuerunt ex amore proprii commodi et felicitatis, et a Deo multo magis in subditorum bonum conversa in istius iuris collatione, ut patet in collatione Sancto Petro (ut alia omittam) ad pascendas oves Ecclesiae, ad solvendum et in aedificationem ligandum; quod si in bonum ipsius adipiscendum praeter esset collatum non iurisdictionis se prohiberet ut patet in concessione Abrahamo et huius posteris in Palestina.

27 Quod ius proprietatis sit principaliter in proprium commodum habentis illud, constat fruendi titulis ipsis iure praescriptis inducta

b) illius, et hoc communio et non communio, seu qui alios suppe-
rarunt, res tamen in communi dominio habentes usus et in suos
dirigendi sunt. Tertio communio et non efficitur, et designa-
nare quae singulis hominibus ex natura tribuit instrumenta conserva-
tionis suae comparandae, sicut membra corporis et potentias vitales
quae natura cuique sunt in communi cuiusque dominio.

28 Secundo communio est defectus rerum quae
in utilitatem singulorum natura facta, ut plurimis comprobat
Suarez citatus § 43: res enim indifferentes ut huius sint po-
tius quam illius, nec ex natura sua dominus ostendit, qualiter communes
sunt coelum et aer, sed indivisae in hoc dominio erant, ita dispo-
suit gente multiplicata, in rebus dominio, sic res ita melioran-
tur, singulis quoque sua sedulo curantibus, nemine, ut de-
cet, nisi bello summo, otio dedito, magno reipublicae [illegible]
discrimine ablata, quae evenirent, si omnibus indivisis ma-
nentibus plures concurrerent, et passim accideret ad ean-
dem rem capiendam; si enim rebus divisis et dispositis, propria ap-
prehendi [illegible] se non desunt, quo plures absque dispositione et iniuriis
passim emergerent.

29 Tertio titulus et ipse communis est
venatio, inventio et effectio. Cum enim natura ab initio di-
visa nec oporteret, nec liceret, inducta est venatio
ut titulus possidendi feras (venationi accedit piscatio) inventio
ut titulus gemmas et res possidendi, et effectio ut titulus possi-
dendi artefactum. Effectio autem hominis non fundat proprietatis;
is enim de se iuris sui est ingenuus et liber, exemplo quae
ob suam nobilitatem, ne sit subiectus iuri proprietatis aliorum, etiam
a quo generatur, et contra nec aliorum dominus et utilitatis
sed ipse in sua felicitate incumbit, tamen ex necessitate vitae
conservandae patet se ad dominium quod alterum filius in suis
dominis convertere, de hoc inde sustinendo [illegible] sic manciparo

in bello inducta ē iure gentium, ex sit dn in ipsum mancipati obtinet, certe ad majus ad illo malum vitandum ejus possit vindicari per maleficii ingenuitate et libertate privari, ne orta priores.

30 Non primarii et secundarii talium [illegible] ex consequentiae pacto aut volte alius quam bus [illegible] et pa transfert, ad quod [illegible] ē alius prius iure potitus fuisse pro dominus statu, nemo dat quod non habet. Hic aut transferenda iuris et rerum descendat ex pacto et facto iuris fundante ē [illegible] ius habentium obtinebat [illegible] mancipium [illegible] quisque [illegible] sua non possit [illegible] sibi [illegible] adquirere quae desint ipsi gratuitae, emptione, aut similibus contractibus: [illegible] possit virtutes [illegible] exercere; aliquem nec liberalitatis nec misericordiae alias [illegible] virtutes possit exercere: [illegible] facultatibus contractus [illegible] sic ex ipsis [illegible] fundantibus haec in sui [illegible] tendunt.

31 Tandem [illegible] obligata alicui [illegible] ius ita fuit [illegible] aliquis et [illegible] facit impediat alterius [illegible] sub subiacere: ius [illegible] facultas [illegible] authoritative, obligans alius ne sui [illegible] adversentur, sive [illegible] sive [illegible] libertate [illegible]. Hinc [illegible] ad [illegible] aut [illegible] ius [illegible] alijs illud [illegible] exemplis [illegible] qui habet agrum [illegible], ita [illegible] illo [illegible] in sui [illegible], et alios possit obligare ne [illegible] impediat, aut aliquo [illegible] impediant [illegible]: [illegible] qui habet ius adeundi hereditatis, obligat alios [illegible] ē heredibus [illegible] tradant: unde in [illegible] hereditatis ē [illegible] transit ius alijs [illegible].

32 [illegible] dictis ē ne [illegible] facultatis tollant aut minuant: [illegible] ius [illegible] fundat

nō e ut eius fabricatus emi et aliorum probabile, q etiam
het oblig° otta ex voto distribuendi sua inter pauperes
Si ita faciet hentis vivendo tres erga quos sua potestas,
ut alios obliget ad eos non restringendos aut tollendos
eis q pt differri ab illa obligare ex voto: neq qui non
dat q debet ex voto, iste n restringat tres spec facultates
nec dilatet tres aliquis ut debebat, tam n restrin-
get alienas dilatando ad illos sui facultatem; sicut ne qui
n restituit aut aufert rej alienam: hoc enim dilatat suas
et alienas restringit et ita peccatur iniuriam: e ge obli-
gari, q iis fuerit in aliq non restringendi tres facul-
tates ipsis hentes iis et contra multo magis n omnino
non tollendi: ideo dixit Scotus iniquum q vetat iustitia et
adversari uni spectat ea usurpatio plurimis suis, et di-
minutis boni alterius; iniquus aut contra illa iustitia et alias
virtutes quae sunt ad alterum e se retentis boni sui et n dila-
tatis boni alterius.

33 Ex dictis pt 1° iustitiae spectatis respi-
cere ut tres, ea, ad cuius perceptionem usus aut dispositio
e facultas, ej f respicere sub [illegible]
[illegible] publicandis sui dispositione, 2° ut substracto substrahen-
da aliorum dispositio aut attentione alios ligando, ne illa
usurpent aut retineant. 3° pt respicere duas actiones
aut officia, alterum illius cuius e talis facultas, alterum aliorum
qui obligantur erga potentes iure; inter has autem actiones
aut officia id e differentia, q actio aut officio hentis jus
e iusta negative qr ponitur sine laesione iuris alieni, a
aut positiva qr per illa n tribuitur alteri ius suum: actio
aut aut officio obligati e quod obligans se exercendus
e iusta positive qr per illa ius suum alteri tribuitur: unde hinc
ex mono iustitia erit iusta positive fit.

8

35. Patet 3° q[uod] sic juxta [illegible] communi-
tas seu sra [illegible] aliqua domandi sua aliena ē illa fa-
cultas explata sua aut ē maior quae trat res alienis
[illegible] ordinaty ad ejus dominy: quae doctrina colligitur ex
[illegible] 1a [illegible] art 1° ad 3: [illegible] aut sua aliena q
ad [illegible] ordinate sed [illegible] dominus: [illegible] ordine ad
[illegible] ex ipso [illegible] ad [illegible] et [illegible] perfectionis
[illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible]
[illegible] et [illegible] dabit 1a [illegible]
[illegible] alterij cui res sua intendit tribuere et singulari-
ter [illegible] [illegible] res actibus [illegible]

[illegible] doctrina [illegible] ex [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] essentialis [illegible],
[illegible] [illegible] sui [illegible] actualis [illegible]
[illegible] non [illegible], et [illegible] actus [illegible], [illegible] [illegible]
aliena [illegible] et debita [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
fundatur in altero [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cedunt et debita ex voto dandi eleemosyna [illegible]
[illegible] obligans ad restringendas [illegible] fa-
cultatis et alienas dilatandas [illegible] obligans ad
restringendas [illegible] aliena [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] obligat [illegible] [illegible]
[illegible] in re [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] medio [illegible] [illegible] [illegible] nostra [illegible]
[illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible].
Subsect 3a [illegible].

Subsect: 3a Argumenta contraria.

36. [illegible] in [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] sed et in [illegible] dati [illegible] [illegible] [illegible] illa

subditos opprimendo in hac non despotice eius potestas aut.
tum quod illos non ut liberos tum quia non habent tum voluntas quae
obligare possint aliquos pro subditos illa debet ex libera
hac enim leges respiciunt et sonent. Ultimo autem ex
illa subditos ista debet in tua voluntas differre quam ipsa
manu dispono minus, non datur physice intra illa subditos
quo minus. non datur moralis ex minus et cum ad ipsos
dispono filios etiam quod: aliter filios pueros et amen
tes ex liberos libere non physice pro moralis suae filios
quod habere tum voluntas posse.

37 Verum vero quod res est de bona mo
ris non exercitus ista propositiones, ex quod vale physice in
tuis subditos qui datur habere eius: hoc addidit ex Apostolo pro
bari, ubi eos supponit ex una parte parvulos ex dominos
cuius ex altera ascribit a servo nihil differre et servos
nihil interest physice in illo datur quam in servo non debet
subjecto se ad verum eius parvuli subditos huiusmodi
alio obligatione pro aliquos ad suis minos non restringen
dos; sed enim non habet physice in se pro in tutore aut
in republica existante ipsos ipsos subditos liberos ad
dispiciendo de suis in suis minos ideo nec habet in
se physice pro in tutore tum obligatos aliquos; hinc autem
tum et illa libertas est moralis ipsius pueri legibus
et [illegible] tam ipsius ideo quod ipsius debet factae
unius.

38 De perpetuo amentibus idem dicendum
est casus si non [illegible] pro ad tempus amentes distinguendum
est inter illa quae ante lapsum in amentiam habent
et ea quae tempore amentiae acquirunt: circa 1a ff
in ipsis sunt [illegible] aut tu debitis non
cogitantibus scilicet mentibus similis libere et ita [illegible]

gata aliorum; alia vero de nolo ... nec liberty ad ... obli-
gandum que tunc sine aliorum ... agnatorum aut aliis quo gene-
re tempus ex lege aut [illegible] curator aliorum ... sed ... reme-
dium ... partibus ... ad annos ... legibus ... in
... impetrare ... ... accepto ... ... sibi ...
... plena libertas ... obligata aliorum ... illis ... in
... ... impetrare ... ... nomina-
rum ... que ... antea ... morabat.

39. ... ... minorennes ... ...
... domini ... ... et ... ... in
illas et tamen ... ... sine ... curatoris obligare alios
... in non ... nec de ... disponere ... ...
in ... ... obligo ... ... ex ... ... titul.
de curat. ... ... in ... ex eodem titul. ...
... ... infantis ... agnati ... qui ...
... ... illis ... se ... ...
... minorenni ... agnatis curator, qui ...
... illis ... et ... ...
impedimentum ... in damnum ... facile est ... ...
eis ... per legem ... ...
... ... obli-
gati aliorum et de suis dispositionibus ... ...
Unde de hac potestate ... ...
de ...

40. ... ...
... ... in ... in ... ...
na ... collata ... ... aliorum
... ... in
... ... aliorum ... ...
... ... obligare ... ...

Ut id faciat ex amore avertendi mali, q ex gladio alte-
ri imminet, qo ius ipsius ac respicit alieni boni. Et itis
sic expertus iuris iurisdictionis e boni et utile superiori ut
spectans potestas praeditus ellius contra dicta n. 12. Quavis iuris-
dictionis actibus ordinati praeditis maiestatis, ipsis qo ius
actibus iurisdictionis ordinatis praeditur in utile boni
pendens eius et conventi hic ordinans n e fra iuris acti-
bi fructus.

41. Ad argumentum oppositum antecedens non cogit: nam etiam respectiva
distributione in aliorum utilitatem magis cedit in utilitatem
distribuentis, et ideo totalis iura offerendus ea offerunt
transferenda: imo cum contra Apostolo dictum beatius sit dare
quam accipere, idem est melius sit danti dare quam accipienti ac-
cipere ex hac parte quae transferenda, iurium destructi
socialis virtutis expertis, ipsis nos actibus ut respicit
eius potestas capax impendendi in aliorum utilitatem praeditis
ordinata in utilitate subditi; vel magis praeditur et mira
ut aliorum utilitate respiciat: ex his potest aliis esse fundamentum
ad opportunitatem non minus absolute negari. Adde quod licet ipse
usus vere in aliorum utilitatem fiat plerumque [illegible]
ferendo in aliis, majoris non fit, quod intendat in
aliorum utilitate, cum ipsius ius quod transfert in alterum
subditis, fit in subditi utilitate.

42 Ad 2um oppositum non cogit. Stat enim quis
obligare seipsum alteri ea obligatione, quae [illegible] facultatis iuri-
dicae pro alio vincere, sed ex iustitia et conventi in
suis commodis vel ex sua [illegible] non moveatur, sed amore ob
bonum proximi velit alterum obligatum ad reddendum praedium.
Hoc autem si fiat, ut ut medio ea obligatione alterius
ex iustitia in suis commodis, vel finis privatus intentus sit

vm 2

1.

Dominij speciem: non autem probat ius iustitiae ordinatum de se pri-
altri respicere dominium aliorum, et proprium subditi: sic superior re-
superior subditos obligare ex obedientia et cavendo in quantum sub-
diti ut occulte et privatim [illegible] ob proprium bonum illud ad re-
fut ergo debite obligando quia [illegible] solutione ius [illegible]
practice de se ordinatur in subditorum bonum.

43 Dico 3° [illegible] non mere non
ex subditis directiva alicuius operis aut intentiva alicuius fi-
nis ordinatur practice in opus aut finem, et aut ius iurisdictionis
directiva subditis subditorum in commodum bonum huius intentiva
practice ordinatur in bonum illud, non autem in exemplum quod ad bonum
illud ex se dirigit. Unde, quia in eo concedit, ut lex in essendo
et in subiectis suis fit vel suspensio, tamen in obligando ad
[illegible] debitis et in tractibus et actibus quae dicit ad [illegible] non na-
[illegible] [illegible] ea eiusdem [illegible] practice dominativi, ius autem iurisdicti-
onis ut tale practice ordinatur ad leges et [illegible] [illegible]
[illegible] ergo et actibus ad quos obligat.

44 Quartus: ius quo in respectu gaudet
pater, ad exigenda alimenta filio non est iustitiae [illegible]
et tamen illud ius est potestas practice ordinata in dominij patris,
in eo quod obligata filio, adeo ut si filius patri egenti
negat alimenta pater ea possit a filio subtrahere ge-
neri dicto a iure preciso [illegible] [illegible]. Et confirmatur
argumentis desumptis a iure, quo supposita nimia paupertate
[illegible] eam gaudet pater adveniendi filio non eman-
cipato. Hoc ius eodem est ex iure quo extreme indigens habet
specialiter ordinatum in suum dominium et in eo aliorum obli-
gatum, cum tamen sit ius charitatis non iustitiae. Hoc argumentum
[illegible] dicere nullus [illegible] in sua aliquarum que-
stionum [illegible] [illegible] [illegible] I docent [illegible]
extremis [illegible] dare ius precisi ad res [illegible] illas

debeamus qua sit opposita cui angus et obligatio [illegible]
et comunior, et [illegible] [illegible] est, quod decet [illegible]
ideo [illegible] illa.

45 [illegible] filia matre defendendo [illegible]
ad ultimum [illegible], in modo que ut [illegible] filius [illegible] patris
non restringendus est obligatio filii ne [illegible]: ut [illegible] ex
pietate amplecandus [illegible] et ne [illegible]. Eadem non explan
data est obligatio, servata tamen [illegible] [illegible] [illegible]
aliena amplecandi ex charitate aut misericordia. [illegible]
pater [illegible] loquendo non habet [illegible] in filium aut in filiis eman
cipatis [illegible] [illegible] ordinatus in [illegible] [illegible] in filius [illegible]
[illegible] [illegible] patris adeundi hereditatem filii [illegible] non est
filius que debet patri obsequium ex pietate, si autem ille [illegible]
cipiat obsequium filii [illegible], filius tenetur illud exhibere
ex pietate quatenus exhibitio obsequii et [illegible] illius [illegible]
patris et matris quam illis reverenti ut [illegible] a quo habet
esse, et cui hunc decet amplectare [illegible] filius [illegible]
patris; quod si illud non [illegible], non [illegible] [illegible], nec restrin
get [illegible] filius patris [illegible] ordinatus in [illegible] [illegible].

46 Hoc adeo verum est ut etiam pater
indigens qui alimenta filio exigit non illa exigat ex
iustitia stricte talis sed tamen talis [illegible] ex pietate tunc stric
tissime obligante quod ideo autores vocant iustitiam et dicunt
obligationem filii fundari tunc in iure nature. [illegible]
P. Fagundez lib. 4 in Decalogo cap. 2 n. 26 loquens de
hac obligatione et de correlativa patris quam filius [illegible]
Reverdy 2a parte iustitia lib. 5 [illegible] 4 n. 34 et P. Lessius
lib. 2 cap. 9 dub. 26, in [illegible] stricta iustitia non interce
dit inter patrem et filium: et [illegible] [illegible] est in [illegible]
[illegible] solutio: in patre extreme etiam indigente
in ordine ad [illegible] exigendi alimenta a filio [illegible] non interesse [illegible]

extraneo filii indigentes comparat ad extraneum, quia dispositio patris et
filii [illegible] dicta [illegible] fundat ius obligationis et debiti, ex parte patris
extreme indigentis non tenetur extraneus ex iustitia aut debito stricti
iuris succurrere, nec filius patri.

47 Ex dictis infertur filium denegantem patri alimenta
non restringere ius sufficiens liberum patris praestandi ordinarie in eis
quamvis sit extreme indigendi, sicuti non restringit extraneus
qui panem denegat filio illius sufficiens. At quomodo inquies, pater
habet ius ad alimenta surripienda, si indigentissimo filio? Ideo habet
ius stricti ad eccos subripiendi que praestat alimenta facit
sua sunt extrema indigens habet ius stricti ad eos surripiendi
ab extraneo panem quo indiget. Similiter huiusmodi actiones panis et
sicut ideo pater si impediret eius actiones iniustitiam committeret
quod non committeret quando filius panem denegaret.

48 Exemplo res explicatur venatoris qui habet ius
stricti ad actionem venandi, quamquam impediret iniustitiam commi
tteret, capturam nec facit suas feras que sua ante non erant
et coenitur nec erant tunc iuris illius; Sic extrema necessitas
facit res communes non absque extrahendo eas a iure domi
norum [illegible] quam si indigenti nam ad evadendum neces
sitatem extremam dat facultatem ad actionem subripiendi quae praesta
sufficient indigenti, ut non possit alius [illegible] spem
de spoliatione rei sue eis ipse teneretur eas dare; et ideo
erant ut explicat Navarrus non absente communes sed communicanda
ei ut amplexaretur vitam alterius et suffultas illius iuridica
quae aliunde sibi ex necessitate restringebatur. Sane [illegible]
lithare [illegible]. De hoc [illegible] Conink disp.
27 de charitate dub. 7 et [illegible] Arced. [illegible] 10 de charitate
punct. 4 et Card. de Lugo disp. 16 de iustitia sect. 7.

49 [illegible] reo eius Cardinalis de Lugo disp.
1a citata [illegible] in extrema necessitate ex parte quasi dominio

alto et eminentiali in filium non emancipatum
here ius stricti ad illum vendendi. nam cum filius non eman
cipatus idem cum emancu pradus dimissi aut accepti ab alio
fictitie filii emptore quod vestis ius emancipationis per
stat Mesingers expurgatis in tit. de instr. titulo 12 §5)
pater tunc se hat sit extreme indigens cum panis
et ab ipso procurari possit inde quod per illa venditione
fsopus sit ad se alendi convertere in proprios commodos
hoc autem ius patris est valde limitatus et subsidiarius
in levamen extreme necessitatis fundatus, quod si vendi
tionem non exigat ad illa vasi non commoda tr
hoc exsplati expsto recepitur quem non abste se indigens
et quis indigeat ex domo alto et eminentiali het ius
ad bona partiarii libri aliunde subiacentium cum forum
commodis se distrahere

50 Nec hinc inferas impedente patre in
casu iuris venditione filii postea tenens transacta
necessite et secluso alio damno patris restituere pro
ipsa iuris impedito, nam id non iusti cum transacta nece
ste non maneat ius in patre ad petendum pretium aut domi
nium ex filio. Deinde licet ex illa impeditione pater passus est aliquid
damni id non fit ex facto ipso dumnesti non extreme in
digentiae venditione filii et consequenter ius ad illud non ha
buisse. Unde nec iniuria est quod aliquid sit ei restitu
endi passi fuerit. si licet et illud damnum sit reparale res
tuae reparandi erit. Non sit evenit quodo quis
impeditur ab ipsa rei suae orandi ad quam absque
quis habeat ius pro illo enim ipsa impedito equale reddendi est

ffo 3a

Ius Creditur

51 Duplex solet ius pretii dici pro diversitate suorum principiorum seu veri seu termini illius. 1° pro diversitate principiorum: est enim pretium iustum pretium sit iuris dictionis, sic in aliquo [illegible] iuris dictionis in [illegible] dicendo ius ipsius pretii dicitur; lex autem seu ius iurisdictionis tale non eodem modo ab omnibus dicitur; cum lex 2° [illegible] 1° omnia membra legem dicendi comprehenduntur, sic ius dicatur aliud esse naturale aliud positivum, et hoc rursus aliud divinum, humanum aliud; etiam divinum aliud vetus aliud novum, humanum etiam aliud civile, aliud canonicum, aliud quod vocant ius gentium.

52 Horum iurium definitiones ex professo explicare nostri non est; eas exponunt P. Molina tract. 1° de iustitia et P. Schelling tom. 1° de [illegible] iuris canonici: quod nostrum est, est ius pretii aliud naturale, aliud positivum, hoc sub eadem quasi ius iurisdictionis subdivisiones subiiciet: naturale enim: quod [illegible] ex natura sua, et [illegible] quae versantur illud ius independenter ab alia libera voluntate: talia sunt iura quae ipsi [illegible] attendendo aut non attendendo suis [illegible], ducendo aut non ducendo uxorem, famam et libertatem retinendo et abiciendo; positivum ius est quod ex [illegible] libera voluntate [illegible] quaelibet sunt quae ipsi [illegible] ex nova lege, lex vero institutione legis divinae positiva, aut humana Ecclesiastica et civilis, ex [illegible] libera cum aliis.

53 Subdividitur ius positivum humanum in privatum et publicum, illud ex pacto privatorum inter se nascitur et eius quas celebrant tractatus emptores, pascendo [illegible] tractatus quia ipsos taxari [illegible] gentes. Hoc est quod ex publica [illegible] nascitur, et quod in venditore rei [illegible] taxatum est publica auctoritate [illegible] alterius iuris pretium subdivisiones in paterni economici et herile, patris ad filios et mariti ad uxorem et domini ad mancipia. [illegible] inter hec extrema [illegible] posset

intervenire jus et justi fructus ex sequenti ex pretio

94 Ex iste vero jus quod divid. in jus circa res corporales et circa res incorporales quarum rerum distinctionem meminit Justinianus quae sequuntur ... et ... tal. Res corporales sunt quae de se tangi possunt sensibus ut fundus, ... Res incorporales sunt ea quae tangi non possunt, quales sunt jura. Justinianus autem in hac rerum distinctione inter incorporalia recensuit jura et merito cum illa ex se mente tangi queant, ea propter asseruit inter incorporalia esse quae in jure consistunt ut hereditas scilicet illa jure ad bona quae hereditati manent et a quo dicitur heres.

95 Celebrior est distinctio juris in jus in re et jus ad rem. circa quam est dubium tum quoad quaedam sint ejus extrema tum quoad an sit eadem cum altera distinctione juris in reale et personale. Unum dubium resolvo ex altera resolutione dependet. Ut unum eandem sententiam sequar ... docet quod jus in re esse jus reale et jus ad rem jus personale. Unde asserit hoc esse quod immediate tendit ad subordinandas nobis res ... quae res sit in re patientes non in re agentes; hinc est enim modo: sic jus in re circa rem proprietatis, furto sublata, quoniam ubicumque sit, sine ullius injuria possit dominus assumere seu vindicare sibi et eam ipse vendere et donare; hoc enim jus dicitur reale tenet quod fundat aliquas ex actionibus quas jura vocant reales, quarum principalis est rei vindicatio.

96 Jus ad rem docet esse quod immediate nobis subordinat personam in re agentes, personale est jus productum circa contractus et emptores circa merces ante traditionem quod non est in re sed ad rem quia immediate subordinat

venditore ad traditionem ideo si emptor seu mercatores in medio guerre sit de gubernatore appareat et hic oppos..fficat ille mercis tradat, hanc autem non posse vendicare obrenuntiasset; neque ex contractu hujusmodi sine traditione venditur facta merces emptor non est dominus illius sed mercator qui vendidit interea alteri et vendit et tradit hic est dominus illius quia legem traditionis C. de pactis ubi dicitur: traditionibus et usucapionibus dominium rerum nudis pactis transferuntur: ideo hoc non dicit proprie quae hanc actionem fundat in possessore et tali.

§ 7. Sed ultra hanc dicunt et disputant: quod stat non in re non fundet actionem realem cum non ad rem non subordinet prius in re agentis non explicato ... non est ... nec realis nec cum possidente non ad rem ... neutrum recte explicat ... stat non in re cum res sit nec ... actionem realem cum condicit illius non fundet et ... in iure inde... bilem ... hoc dy deambulo, illa enim cum sit actio transferens nullum vendicans aut alius realis actionis se trare ... Quod ... quia ... non deambulo hoc non ad rem ad ... deambulatorem quae est res unius illius, et tamen illud non nullum ... non subordinat in re agentis non illo explicatur: ... hoc non in re ... arborem fructiferam ... fructus ... ... non ad rem ... fructus ... non non in re; nec enim rei non exentis ... non in re et post ... Mol. optime notat ... Castill. ... de Justitia ... et tamen illud non non subordinat ... aut ... ... in re agentis gesta.

§ 8. Ob hoc modo illas dispares non ... diversas esse, ... Castill. citatum et ... qui et diversas illas ... de ... § 1 n. 48. Ente quidem non in re non reale ... fuerit pro ... stante et

casus tradendi actus realis ius ad rem erat personale quod fuerunt circa res praestandas, vel tradendas alteri altera persona sive ea existit in se et accedit in mercibus sive in altera persona versatur in ea sed quo mercenarius in ipso versabatur et in ea deinde assero ex illo tract. 2 diss. 2 quae dicuntur secundum theologos, ius in re ea illud quod re ipsa habet dominatus; ius autem ad rem quod rem nondum dominatus habet.

59 Unde fit utrumque ius in re scilicet et ad rem scilicet dico de reali et personali respicere rem et extremum vel autem non illud unde [illegible] et extremum tale alicuius [illegible] seu inhaerendi [illegible] moralis [illegible] quod tum [illegible] vel vero non illud respicere et [illegible] sed et [illegible] debito ipsius hominis ius et deambulare vel etiam ex debito personali alterius et merces tradendi aut ex re dominata [illegible] et labores mancipii et arboris fructus quod si [illegible] quae sit ista dominatio sive [illegible], res [illegible] ipsius [illegible] hominis sui iuris se exercendi vel si res est actio alterius [illegible] ius ipsius supposita actionis ad quod est ius [illegible] vel denique si res sit aliqua [illegible] dominatio aut [illegible] aut [illegible], aut signa et alia quae aliquo [illegible] rei ad ius ex iure [illegible]. §. 4 obiectum materiale et formale medium quoque rei a iustitia respectum explicantur

§. 4. Obiectum materiale, et formale, medium quoque rei a Iustitia respectum explicat.

60 [illegible] quae facere quemquam tribuere quod suum est caveri prohibet oppositum, nempe auferre ab altero aut retinere suum alterius, sive inde quod omittit ablatum alienum [illegible] omittit, in quo stat iniustitia. Hinc fit quod bene [illegible] posita tribuo

alieni q. eadem n. altero intendantur a iustitia geri, et
ejus expertus iustitiae est possibilis ideo de illo loquemur
doctrina ipsorum ab ea pertractare exercuerunt
quadam sit obiectum proprium male q. formale iustitiae ad re
solutionem supponendum est ad iustitiam duo genera actuum pertinere
unum elicitum ex ipsa virtute imperantium alium impera
tum qui ab alia potentia elicitur etiam quatenus est ex
tra se que restituat eandem ex vide iustitiae est haec
ut imperantes restitutionis et actus externus restitutionis.

61 supponendum est tertio actus imperata
potentiae seu tribuendi alteri sive ex virtute sive ex debito
debitum q. est res circa q. est iustitiae altri committit debitum ipsam
ipsius et ipsa actio q. actio est seu exercitium tribuendi
eius dicatur ab auctoribus iustitiae passiva in qua ad illum obligat
iustitia altera et ex talibus haec est hoc ... quantitatibus
inferendum res ipsa dicitur iustitiae passiva q. res aut ipsimet q. est
ex defectibus omnis ex his sit ..., obiectum male ipsum iustitiae de
unde est ... ipse sensu ex suo motivo formali inquit
... omnis sit actio in iustitia in actibus alterius an
aequalitas passiva in actibus ex ... honestas quae in
tribuendo altri suum reducitur.

62 Prima sententia vulgaris appellat Dicastil
lo 2o tract. 1o dub. 17 et tribuit Magistro Soto asse
rit obiectum male iustitiae esse res aequales iuris alterius aliis
formale vero illius aequalitatem. Alia sententia docet obiectum male iustitiae
esse actus impendentes tribuendi alteri res aequales formale vero spe
cialem honestatem quae in ea actione ut aequale iure alteri reducit
illa Dicastillo citatus et Gabriel apud Vincentium de Justitia dis
... q. ... ad obiectum male esse docuit Bonacina haec
q. 58 art. 10 ... iustitiae aut est opinio extrema ... ipsa
... ... delatus ipsorum haec ad alterius ipsum.

et pty d abys que afert Raimaud lib 3 de contractibus sect 2 q 1a
refert absolutus fr alcenor indicat rem oppositam esse omnino
justae eligendum esse de manu cura, et remota in dilemma
valor opinio Buridanus xps P. Amicus disp. K de Justitia sect
2a finguntur aferunt eius quam yastos est vertant justa

63 Sit 1a dato: actio impedi oppositum
hoc iure actiae obligantis alterius, e obligatio immediate male
justae dixi obligantis, nam quia aliquis debitor censu
hic et nunc non solvet debitum, haec 10 hic et nunc censu
non habet, quod creditor aut 10 remittit, aut eorum gratis
differt solutionem, exercet actionem quae e obligatio justa et ipse
oppositum iuri alterius, et tunc obligatio opposita dato: in illa
actio e quae immediate adversatur et e obligatio male imme
diate impendit justae quia si ad justum pertinet, et si in em
ptione tradente pecunia venditori qui immediate vult
et opposita eius traditionem sit venditor immediate vult de
bitis mercibus alteri debitis fidem quam vult restituere vult
immediate restituendum rem, sed illa e obligatio male vertit, quae
obligatio, Is elicit a vertu go. Sit antecedens practice obligatio
male e oppositum et fit ex impetu ipsius go oppositum, et fit ex im
perio justae, quae e virtus practica erit obligatio male illa
de oppositum immediatum et fit ex imperio justae, e actio impedi
go, haec obligatio immediate moraliter separatur non ens, sed on
derata tibi et honestum e.

64 Sit 2a dato, obligatio fructuale immediate justae
e honestas quae relucet in actione oppositum iuri al
terius. Probatur: obligatio fructuale virtutis moralis et illa e bonum
non honestum seu honestas. Philosophus Ethicorum cap. 1. sit
vo boni e obligatio fructuale et e huius ordinis. aliquid sibi quod
operamur, dicitur bonum sumi non ipso honesto moraliter sed
utilis aut fructus talis dicitur sumi in bonum et ackeled liceri

Iustitia ē virtus voluntatis sicut et eius actus elicitus
quorum modus seu finale obiectum est honestas seu ratio boni
honesti; at qui non aliud ejusmodi est, ipsius quod relucet
in actione aequali cum altero quo ille non fuisset
in actione aequali relucet ratio boni honesti, cum ipsa actio aequa-
lis honesta sit et ipsius mores reali. Deinde ea ratio boni ho-
nesti sumpta est et sufficiens specificare iustitiam ut modus
finale ejusmodi obiectum: deinde relucet in ipsa actione quae
dirigitur tantum fra quae eam distrahit intra speciem iustitiae.

65 Ex 1a patet in ipso quod modus
iustitiae dicatur medium rei, ad differentiam aliarum virtutum
moralium quae non sunt ad alterum quorum obiectum dicitur medium
rationis: cum enim omnis virtus moralis ex Arist. 2o Ethicorum
cap. 6 sit habitus electivus in mediocritate consistens, iustitia
etiam in medio seu mediocritate consistit, sed non ita ut
sit virtus in medio sui; ad hoc enim opus erat quod ut
virtus media inter opposita vitia, ut liberalitas inter
prodigalitatem et avaritiam; ergo in medio rationis et aequalitatis
quatenus postulat mediarum ....
eadem quae ille inter excessum et defectum. Iam autem medium iustitiae
est medium rei, nempe actio aequalis cum altero, quod
medium rei dicitur quod eadem aequalitatem ejusmodi alterum facile
quod dignoscitur ex illa indifferentia quantitatis sicuti; me-
dium autem aliarum virtutum dicitur rationis quia ejus aequalitas
et proportio sumitur quando ad agentis circumstantias
tantum qualitatem obiectum. Sic temperantia moderatio et me-
diocritas quae est medium temperantiae sumitur per comparationem
facultatis cujus dispositionem aut complexionem ratio dictat mediam illis
proportionalem et non unius plus minusve alterius; quae enim
comestio non unius est temperata et alterius non media
et proportionata est non alterius.

66. Ex dictis … quod instruendo … et vero dirigentis actus iustitiae, aliorumque actus iustitiae sub ratione prudentiae directos non caderet, et falsum est: deviaret … ad iustitiam ea directio. Quod non esse sit mensurans, quod tribuendo alteri, quod operans actus aliorum mensurando a iure alterius, quod stelle … est omnibus aut illis subditis iustitiae exercentibus: ideo qui … putaret se solvere centum … … postea sciat se fuisse falsum et plus debere, tenetur reliquum solvere, ut sic … in re ex iure alterius … medium rei tenenti quae … teneretur ad temperantiam ad nihil aliud teneri … … sit illis … directio prudentiae … postea agnoscat se falsum fuisse: sic qui … excessit in … et tamen … moderandum, non tenetur … … detractionis excessus hodiernus compensare.

67. Obiicies 1° ex Buridano: … Ethicae quod omnis virtus moralis versatur circa voluptates et dolores: … passiones … iustitia quae virtus moralis est … versabitur circa passiones … ex passionibus male ordinatis impediuntur opera iustitiae ut ex nimio pecuniae amore solvere debitum … ex eadem … iustitia … circa passiones moderare … non impediatur nec … iniustitia.

68. Respondeo … ex … … non … omnes virtutes … quae ad virtutem … ex … et virtus … dolor … in eo qui virtutem acquisivit dolor … in eo qui non acquisivit … moderande: … temperantiae … continentiam … … ante … … iustitia … erit directe … passiones moderari … …

indirecte et per accens solum. Sed iustitia perfecta debet directe
et attendere imparare actiones aequales, q. si per accens hoc
obstat cremina passiva impabitur quando ex sua mon-
modicae illius passionis cuius hanc perfecta directe adimit
hoc non attendit sic moderate agere immediate personae
sive caractere quae indifferenter dicere solet oppo-
sitionem iustitiae sed per accens contra ad castitatem.

69 Dices: si obiectum iustitiae est actio aequalis iuri al-
terius, et inde medium rei, ergo sunt contra iustitiam peccati dan-
do minus eius peccatis dando plus, quod exigit aequalitas.
Respondeo non debet aequalitas per accensionem ad quandam
quae [illegible] peccando per eum quod iustitia adaequata se habet
obtinere, et caret medio inter excessum et defectum contra
oppositi in genere motus contra extrema, nec cuius
constat contrarietate in eodem genere; excessus quando est
[illegible] moralis et est superflui contra iustitiam. Defectus autem
est vitiosus, sed quod iustitia obligat ad hanc debitandam
... [illegible] alterius aut proprius subditus ad hanc alienum, sed
quod obligare fuit, sed per debitum aequalitatis deficiat.

70 Dices: medium rei semper est ipsum. Solum
non accedit in donationem quae fiunt per iustitiam, quod iustitia
non respicit medium rei. Sed non: hoc in merca-
tum eadem mox pluris postea minus vendit hoc in
moneta quae habuit per merca hoc est eius cui vanum
valoris ex salute primarium nunc in eadem
aequat iis alterius ad aequitatem, nunc est inaequalitas per
defectum: quia actio quae tribuitur non
non est aequalis in re, nec medium rei, et igitur non
medium rei fuit eadem mensura et circumstantia sem-
per est, illud quod sub diversis nominibus et [illegible]
inter se; quod eius merx mox sub cantate plurium

non [illegible] copia monetae respectu sui et eadem [illegible] ce drammis in valore crescat aut decrescat eius causa [illegible] extrinseca quae ad iustitiam [illegible] spectant. hoc enim supponit iustitiam actionis alterius circa circumstantias ex quibus actus est ad quos aut ad [illegible] iustitia [illegible] intendit [illegible] actione [illegible] denique [illegible] aut [illegible] est medium rei [illegible] incapaciter.

71 [illegible] [illegible] [illegible] actus iustitiae ad [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] considerandum qualiter ab agente fiat [illegible] in [illegible] [illegible] debeat considerari, qualiter vero ab agente pendeant [illegible] circa [illegible] objectum formale iustitiae [illegible] boni honesti [illegible] enim est [illegible] ad [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ex [illegible] agentis [illegible] operantis [illegible]: [illegible]: objectum iustitiae [illegible] [illegible] ab [illegible] [illegible] quorum [illegible] objectum est medium rei [illegible] est medium rei [illegible] aequalitas et honesta [illegible] [illegible] est medium rei [illegible] aequalitas [illegible] [illegible] non est objectum iustitiae [illegible] iustitia [illegible] [illegible] [illegible] objectum [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et objectum [illegible] ex [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] medio [illegible] est [illegible] objectum male [illegible] [illegible] de medio [illegible] [illegible] objectum formale

72 Objectum iustitiae [illegible] [illegible] ad alterum est medium rei [illegible] est objectum [illegible] an objectum [illegible] [illegible] medium formale [illegible] [illegible] ad agendum [illegible] ex eius [illegible] quis enim [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] honestas [illegible] actiones iustitiae [illegible] iustitia [illegible]

unde iustitia fit adeo iustitiae tanti se considerari absolute unde
quo ad agentem operantem ex honestatis motivo licet dicatur de medio
rei intento a iustitia sumpto absolute ab alio medio rationis
per comparationem ad alterum sine comparatione ad agentem, hoc enim
ex se differt obiectum iustitiae ab alio medio aliarum virtutum quod
taxatur per comparationem ad agentem ergo fuit obiectum aliarum virtutum
adaequate sumptum et quod includit formale directivum ad operan-
tem una et obiectum iustitiae.

73 Instabis quo ex obiecto formali non differt neque
una ab aliis virtutibus quod videtur absurdum. Concedo videtur admitten-
dum a docentibus quos sequitur Magister Bañez docet quod
iustitia quae specifice non dicat commensurationem ad operantem illud tamen
dicit alias virtutes. Sed non concedo quod sit obiectum formale virtutis in
genere est honestas et obiectum formale specificativum virtutis est specula-
ris honestas, haec autem una iustitiae est illa specialis honestas quae
relucet in actione aequali unius alteri.

74 Obiicies 3° obiectum formale iustitiae est illa
materia quae iustitia est obiectum iustitiae sed illa non est aequalitas unius
alteri, quo probatur maior: actus iustitiae tale est quod commensuratur et ae-
qualitate sua mensura sed mensura iustitiae est obiectum
iustitiae et unius alteri quo probatur minor: est illa non quod iustitia
materia et obiectum iustitiae non minor quod iustitia ... quod
maior, et in hoc non minor ... probatur maior
non minor de iustitia fit: ius alterius mensurat actum prout fit
iustitiae tribuendi, non tamen mensurat ... iustitiae, et
ex motivo formali spectat ad iustitiam. hoc enim mensurantis
materia rationis decet et ... aequalis et mensura
... ius unius alterius: unde iustitia quae intendit a iustitia ...
... duplex mensura alterius ... alterius ...
... rationis: ideo ... medium quod constituit iustitiam non
fit rei sed rationis.

C. 2. De habitu subiecto et actu Iustitiae.

Q. 1a Utrum Iustitia sit virtus ad alterum?

75 Ex dictis toto capite praecedenti facile colli-
giti natura iustitiae, dum habitus, dum actus, distinctam illam
a reliquis virtutibus, quae quae sunt ad se, quae ad alterum cum
nulla ex his respiciat actus aequalis ... actus praestitis
alteri qua alteri tributi iusti per ... et specialem
honestatem in illa relucentem. Deinde facile intelligitur ...
tum esse virtutem ... elicitis ex motivo iustitiae actibus ...
... ex honestate quam habent ex obiecto ... ordinata
ad alterum ... sufficit ut sit virtutis ... Dixi elicitis ex
motivo iustitiae ... haberet aliud motivum ... iustitiae ...
virtus ... aliis virtutibus ... qualis motivi, ut quod quis reddit
quod debet ut ... satisfaciat ... iustitiae ...
... medium et ... virtutum, ... iustitiae, quod
dicat ... apud ... citata ... ipsius ...
residere in voluntate non in appetitu sensitivo ... potentia
facultas ... et directe ... a iustitia ...
ad voluntatem directe spectat; illa enim est quae ... ex amore
... libertatis et amplitudinis illius circa ... permanentis ...
... reliquos in ea libertate et amplitudine ... Haec autem
difficultas spectat non ad appetitum sensitivum quia non est ...
... ad ... realis ... voluntatis ... illius amoris
deinde ea difficultas ... crescere soleat ex a-
ppetitu sensitivo inordinato circa bona sensibilia, ... ex ...
... dati, ut ... natura ... capacis ...
amoris ... in voluntate ... non in appetitu ... iustitiae ...
...

76 An iustitia sit virtus ... et ...

virtutibus moralibus [illegible] est quae tractat [illegible]
art. 2 ubi ait [illegible] est justitia (justitia) [illegible]
et inter omnes virtutes morales [illegible] excellit [illegible]
[illegible] excellentiam [illegible] justitia [illegible]
neque Hesperus neque Lucifer est ita admirabilis [illegible]
ex vulgari proverbio: justitia in se virtutes [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
justitia late sumpta, ut explicuimus n. 8 [illegible]

75. Non dubitandum quin justitia [illegible] est virtus ad alterum ex genere suo [illegible] virtutibus moralibus [illegible] ex genere suo [illegible] de [illegible] celebre [illegible] est [illegible] omnes [illegible] magis [illegible] in [illegible] ex genere [illegible] virtutes ex genere suo [illegible] justitia. [illegible] morales [illegible] et [illegible]

76. Praenotandum [illegible] quaerimus an justitia sit virtus ad alterum [illegible] art. 2 [illegible]: quia nemo [illegible] proprie debere [illegible] nec [illegible] tribuere [illegible] tribuere [illegible] est exercere justitiam [illegible] nemo [illegible] justitiam exercere [illegible] justitia est virtus [illegible] alterum [illegible] amicitia [illegible] justitia [illegible] virtutes [illegible] ad alterum ita est justitia. Justitia [illegible] probata [illegible] publica [illegible] quotidianam [illegible] publica [illegible]

ordinis auctor S. Ambrosius sermon 16 in Ps. 118.

79 Deo oportet b. ex possibili acquiescere de
spirituali receptione sacrificii, hostiae, & tunc si ad alium ord
... ad aliq. ... ad ... go. 2°. ...
... hostiae ... nostr ... ord ... omnibus ...
... exercere ... ille ... ex ...
... ad ... go ... quae ... nostr
nostra exercere ... ... ad alium ...
... hostia ... omnibus ... ex ...
... alia ... ex ... ad hostiae
relatio in actione ... actione quae
est nostra hostiae ad nostr ... 3°. ...
... 2° ... quae alios ... ...
nostra quae ... quae alios ... et ...
... quae ... exercere ...
... nostr.

80 ... ...
... extra ...
... ad ...
... ad hostiae ... ...
... ad hostiae ...
... ad ...
... quae ... exercere ...
... ex ...
... ad ...
... ad ho
stiae ... exercere nostra ... et reductione ...
... quae ... et ... ...
... nostr ...

81 ... et ... et ...

dicy et sit ft injusta et unde ellis dicy eorundem injusti et
tive; qui autem est operare ty frater injuste nemo enim
est injusti sit, nisi actu e ff[illegible] tributum uxoris [illegible]
ipsa ordine [illegible] ut altera seu mensurae. ergo nulla
ga se sit unde est mensura, nec tributo, nulla
ga se est injusti sit, [illegible] autem illa [illegible] sit ex[illegible]
[illegible] injuste in [illegible] [illegible] et ft [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] injuste [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ft [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] mensura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] tributa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sic [illegible] [illegible] in [illegible] castitas [illegible]
ad castitas, nec [illegible] ft in peccato ob [illegible]
[illegible] est ft [illegible] nec in hoc [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
venit ad peccata [illegible] [illegible] detestanda.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] peccaty [illegible] in est [illegible] ft aliqui [illegible]
voto castitas qui ad [illegible] [illegible] peccato [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in e [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et teneatur in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diversa peccata [illegible]
explicari debent et ff [illegible] detrahi [illegible]
[illegible] charitati diversa peccata [illegible] [illegible]
explicari debent, [illegible] autem [illegible] [illegible]
ad diversa illa [illegible] [illegible] diversa [illegible]
[illegible] [illegible] qui tendunt [illegible] [illegible]

iniustitiam deuet exparere ad q. ostendit. Instas 3°

dispar mar: peccatum ad iniustitiam qua alteri ascri

beretur e iniustitia, sed [illegible] peccatum ad iniusti

[illegible] non manet, et omissa manere non [illegible]

43 Dispar e [illegible] quilibet [illegible] alter sibi dari in suis officiis moraliter inferat, unde qui persuadet iniustitiam alteri ut alter in suis [illegible] damnum moraliter inferat et ereuns agat [illegible] alteri [illegible] iniustitia est tale: hinc eius persuasio est iniustitia non ipse est persuasio ad iniustitiam quod directe est contra ius al terius: et ideo ipse: quod si quis iniustam aut eam in [illegible] vat ad lædendum alterum in suis eandem [illegible] iniustitiam committeret quod exerceret actum eque directe contra ius alterius; at nullus hæc contra se ius: unde persuasio ad iniustitiam contra se non est iniustitia. Hoc enim quod eius ex [illegible] pendet ab axiomatis illis sciendi et [illegible] [illegible] non fit iniuria, et a potestate ad cedendum ius ad [illegible] infra inquirendum [illegible] ille [illegible] est [illegible] persuasio illa existimatur quia ille cedere [illegible]

44 Instabis contra solutionem 2i argumenti: hoc [illegible] quæ aparet in actione mea equalitatem alteri [illegible] tribuo, non est specie diuersa a [illegible] quæ aparet in actione equali aliis quam mihi ipsum tribuit: ergo si qua [illegible] exercere [illegible] mea iustitia [illegible] [illegible] [illegible]: illa actiones eodem [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible], vera, et bona: qua [illegible] [illegible] non [illegible] unde specie distant. Ex doctrina Card. de Lugo in [illegible] disp. 3 de peccato [illegible] sect. 2 n. 28 dicimus: [illegible] quæ aparet [illegible] non est specie physica diuersa ab [illegible] [illegible] non est specie moralis, seu in ordine ad mores, nec [illegible] et [illegible]

ad spec. eadem destruenda est.

§5. Sed honestas quae apparet in mea actione equalis vere alterius se fundare obligationem magis strictam, quam illa obligatio fundet honestas quae apparet in actione alterius equali meae vero et dum perveniens in genere morum in quo se habet via mei ad alterius actiones honestas et eadem specie physica in utraque actione stante eadem specie [illegible] duplex illa honestas in genere morum et motivum via mei quae ac specie diversa; nam honestas in mea actione est motivum avertens me ab iniustitia at in aliena tu non est motivum avertens me ab iniustitia a me committenda, et potest esse motivum avertens me a sordibus vitii.

§6. Sic si servus et dominus, filius et pater mutuo pro [illegible] debeant ob non [illegible] beneficij et filius actione debitum hoc mutuum solvant, et honestas utriusque actionis eadem specie physica sit et atque in genere morum qualitate [illegible] ex sua parte; attamen si utramque [illegible] ex [illegible] non est eadem in genere morum, quia altera [illegible] cadit sub gratitudinis [illegible] unde si [illegible] ad illam affective honeste se extendat non ex gratitudine sed ex alia virtute id faciet. Unde [illegible] reflexa [illegible] voluntas actiones aliorum [illegible] gratitudinis [illegible] iustitiae [illegible] et plurimis ex caritate [illegible] ad illas volumus [illegible] et [illegible] [illegible] bona.

§7. Instabis 2° contra solutionem 3. lex iustitiae [illegible] ne quis sit in causa violandi iustitiam; ergo ex lege iustitiae tenetur quisque [illegible] ad non [illegible] alterius ad iniustitiam sive contra se sive contra alterum; ergo quod fundet ad iniustitiam

contra se, peccat contra iustitiam. Utrum autem lex iustitiae prae-
supponat eam habenti aut debenti habere actu dari, ne sit in
causa de facto, et non habenti aut debenti habere actu dari
non autem de causa.

44 Ultimo supposito probandum, neutrum quippe habere
posse iustitiam quae ad se et posita lege iustitiae quae ad se tenentur ad
non committendum contra se iniustitiam lex enim virtutis importat
subiecto virtutis capaci et dari; et ideo iustitia non potest
posse haec quae ad se iustitiam habere reducitur ad legem vel [illegible]
[illegible], sic lex castitatis non obligat [illegible] incapaces
[illegible] sed et virtutis oppositae [illegible] gratitudinis quae
[illegible] non obligat hic et nunc [illegible] qui nullum ab illo
beneficium accepit: unde sic [illegible] nullam illi gratiam cederet;
nec erit [illegible] ingratus quia [illegible] [illegible] alterius qui beneficia
[illegible] accepit pertinet ad ingratitudinem. [illegible] an inter
patrem et filium possit intercedere iustitia.

[illegible] An inter Patrem et filium possit intercedere iustitia?

49 Inter patrem et filium posse intercedere iustitiam
negant Aristoteles 5 Ethicorum cap. [illegible] cum [illegible] ordine. S. Thomas
q. 57 art. 4: [illegible] [illegible] Caietanus in citatis locis [illegible]
et P. Valentia hic disp. 5 q. 1 punct. 2: qui inter patrem et
filium sive emancipatum sive patria potestate subiectum [illegible]
iustitiam non intercedere asserunt, et inde [illegible] [illegible] patrocinium
[illegible] furtis domesticis [illegible] in bonis patris [illegible] simpliciter
[illegible] iniustitiam contra ius [illegible] patris. Sotus lib. 3 de iustitia
q. 1 art. 4, Salonius q. 57 art. 4, et Bañez ibidem [illegible]
iustitiam posse intercedere inter patrem et filium non emancipatum.

secus vero emancipati &c. Solvunt inter contractus seu et patris posse ipsius fieri et magis indicare tenent alias citatis Torres disp. 5 de iustitia dub. 2° et Card. de Lugo disp. 1ª sect. 2ª

9ª. Omnes sic declarari posse ait Card. de Lugo, si quando loquuntur de patre et filio ut talibus, et sic non oriatur quin ut tales habent; aliunde vero de eisdem ut sunt duae hae singulares cives, et personae; quia in hoc sensu oriri intercedit inter eas iustitia, et aequitas; secus vero inter eosdem ut dicitur sic. Cum hanc concordiam quia ut explent ibi Thom. et informantes, ipse aiunt Soto et Salon, ut admittit Caietanus; quia ex asserit ibi Aliique aut citato ad 3: utrumque (scilicet pater et filius) sicut consideratur ut quid diversum, est aliquid et se substantia ab aliis distinctis, et ideo in quantum utrumque est hoc, aliquo modo ad eos est iustitia Caietanus in hoc verborum explicat ad suum sensum trahit sed aliquo modo, ut hic de dominativis iustitia inter patrem et filium et ut hae singulares sunt.

9ª. Ut clarius procedamus, resolutione deducta ad tres quae iis hanc plures Doctores tractant et in quas eas tandem reducunt, nota 1° stricta iustitia interfectivi inter patrem et filium sic ut inter illos sint stricta iura iustitiae quia pater sibi obligat filium et e converso. Nota 2° extra hoc esse patrem habere sua stricta iura quia alios liget, sicut filium sive emancipatum sive non emancipatum: et quod de patre dictum de filio autem etiam probatur quia hoc strictum ius ad suum vero et famam. Deinde filium emancipatum seu separatum a patria potestate a filio familias dicendum habet stricta iura in sua bona quia per industriam negotiatum

pendente a voluntate patris; ante emergens ex dictis est filius familias qui habere multiplex peculium quorum notitia valde utilis est.

92 Peculium quod filius vel est profecticium vel, pecunia aliqua vel res separata a rebus patris data et permissa filio quatruplex quod enim est castrense ad eum spectat, quod acquirunt filii vel [illegible] intuitu militiae sive militiam agendo sive exercendo officium publicum quod ad militiam attinet; adeo ut peculium spectet deinde quod ex bonis illius filius lucratus est quae donata ipsi a bello revertenti ob facinus in bello gestum vel ob amicitiam illic contractam vel ex privilegio Constantini Imperatoris quae filius acquirunt in palatio regis vel aulicis officiis aut principis largitione sua industria aut pecunia.

93 Alterum est quasi castrense id quod scilicet id quod filii acquirunt ex aliquo officio publico habens vel ex artibus liberalibus professoris publicus vel in loco publico aut privato docendo, tenente aliquem ad [illegible] vel medicis aut ex professione artium liberalium ad professionem iuris theologiae, ac mechanicarum, ut ex ecclesiastico titulo aut exercitio. Dixi 1o ordin. Nam si officium procuratoris et notarii publici et aliis similes privatis quandoque vale respublica qui ex illo filii familias acquisierint ad quasi castrense non spectarent. Et verum ex illa opinione ducti asserunt non spectare Baldus et Gregorius Lopez [illegible] apud Thomam Sanchez lib. 1o consil. cap. 2 dubio 3o. Addo celebriter [illegible] filio donata a rege aut regina largientibus intuitu patris ut Ant. Gom. tenet cum Sanchez.

94 Altius peculium est adventitium, ad quod pertinent quaecumque filius acquisivit, quod non est castrense vel quasi castrense, nec a patre, vel ejus intuitu aut antiquam pietatis partes sibi obveniunt, vel ex successione maternae aut consanguineorum ex eadem linea, vel donatione industria labore aut fortuna, vel denique est effectuque adquirit bona quae filius adquirit ex rebus patris, vel quae eidem data sunt intuitu patris ab aliquo, vel a principe vel rege, et quae donantur patre rogante aut merente, aut patre quo alioqui recusaret ea dare quae dare debebat.

95 Peculium castrensis vel quasi castrensis habet ius dominii et usufructus filius existens sub patria potestate, unde est ad illud sub patria potestate non est ita ut constat ex pluribus legibus quas afferunt Massarius lib. 2 Inst. tit. 9 § 1 et Sanchez citatus lib. 1 et Molina infra citandus: circa peculium autem adventitium filius habet ius dominii, circa usufructum penes patrem regulariter manet; ita statuit citata lege et ingessit ibidem Sanchez est part. 5 tit. 13 vel 24 Regulariter dixi: nam penes filium est usufructus 1° circa res ipsi donatas ut aliquis sub patria q ... ipsi etiam sit usufructus. 2° circa res ipsi donatas ... ad usufructum: 3° circa hereditatem a filio aditam patre dissentiente, tamen bona sibi applicata patre nullam legitime ... faciente aut inesset nuptias ... 5° ... Hermosilla tract. 4 cap. 3 n. 205 circa bona adventitia fratris defuncti in quibus frater superstes succeditur patre, sed haec limitatio fallit ex ... Castello ... est filia defuncta sub patria potestate filios parentes facere et citatus Sanchez notat dub. 12 n. 6

96 Quando peculium spectatur vel dominium et usufructus est penes patrem ... Nostrum ...

nec ideo eximuntur peculij [illegible] pro[prietas] et [illegible] [illegible]
cura illa licet filij sint ad hoc. Et si patrimonia
ab eis deliciis publicentur illa peculij publicari
[illegible] filio [illegible] manent. Ubi [illegible] alleg[ati] aliqui et
casibus passim ocurrentibus duo [illegible] alio: filio e-
tiam non emancipato, qui [illegible] [illegible] fratribus [illegible] [illegible]
militarij patrimonij [illegible], [illegible] labore patri ministrat
[illegible] Navarrum et Ant. Gom. apud D. Mol. d[isp.]
234 de servi[cii] salarij, si pater dives sit, [illegible]
si filij ad [illegible] tacite [illegible] [illegible] debe-
ret patri illa ministeria et opera; [illegible] aut
exposit se eas non gratis aut ex [illegible] [illegible] ex [illegible]
animo, ac si extraneus esset, exhibere; eiusmodi
dantur salarij in peculio adventitio aucrandi nec patre
mortuo [illegible] intra [illegible] patrij.

97 [illegible] si filius speciali industria et labo-
re peculia patris aliquid acquirat illud peculij [illegible]
mere [illegible] [illegible] mere [illegible] ex patris pecu-
[illegible] adventitio. Et tenent plures [illegible] et [illegible]
[illegible] apud D. Sanchez dub. [illegible] et [illegible] limitet ad
casus quo pater sit dives et filij tacite [illegible] [illegible] se
[illegible] salarij [illegible] filij non [illegible] patris [illegible]
[illegible] negociari. [illegible] admittit Mol. [illegible] [illegible] filij
[illegible] ex re patris [illegible] et nunc [illegible] [illegible]
[illegible] negotiatio in [illegible] damnij et [illegible] [illegible] iure
Castellae [illegible] esse docet.

98 Ex dictis [illegible] declarare [illegible]
filio etiam non emancipato dari posse [illegible] iura [illegible]
etiam in bona [illegible] extra que iura patri non [illegible] [illegible]
[illegible] filius non emancipatus non [illegible] quo ad [illegible]
[illegible] ex patre. [illegible] [illegible], [illegible] tempore non [illegible] erat [illegible]

patria potestas in favorem filiorum, nam eius tunc haec peculia filius sub illa potestate. Ita erant filij non acquirebant patribus, ideo quod tamen possessio eorum non exstimabantur ut notat D. Torres disp. 5 dub. 2º.

99 Hinc colliges quod notae 3ª patrum habere potestate, a qua filij dicuntur filij familias ac de iure civili ..., sed nec obstat ... nec enim viget in Galia et Aragonia ut testatur D. Sanchez ... c. 1 dub. 11 nec comprehendere nec filios, nec enim comprehendit filios illegitimos ... ex illis ... etiam ... in potestate patris, et filios arrogatos, id est illos, qui cum sui alieni iuris erant antecedente principis authoritate adoptantur ut explicat Molina disp. 227.

100 Tandem haec patria potestas in favorem eiusdem fuit ... ex incapacitate quae olim erat filijs sub illa ad iura peculiorum: tum quia patre vivente, olim non nisi morte filiorum extinguebatur, tum quia extendebatur ... liberos patre poenitente filios ... vendere ... necessitate arbitrij: iure autem novo antiquum ... correctum nec iure ... in ... ad necis arbitrium a liberis ... casu ... filius ... dos: nec haec ad venditionem filij ... ex ... adhuc sub tali potestate ... ut ex Valdo et Montalvo notat Sanchez ... reliquos effectus patriae potestatis ... videre est apud P. Molina disp. 228 et sequentibus et Hauracho tract. 1 ... c. 3.

101 Noto 4º ut patria potestas ... dicitur a iure ... pater ... pater ... filius

23

et hic ut talis erga illum tenentur, minimorum quorum orto nano ex genere, hoc enim ius semper da quod ligat filios nales tam legitimos quam illegitimos et ipsos e uerso parentes, ut ex allegatis est ad ea quae semper, quae autem haec sint, ad quae pater deuoto nali paterno teneatur pro filio et ad quae filius deuoto in filiatione fundato teneatur pro patre in specie descendere longum est nimis. In uniuersum constat patrem teneri filium amare, indigentem alere, ad salutem et recte instituere, filium autem teneri patrem colere, indigentem alere, illi obedire. Sed ad rem nostram.

10. Asserendum est inter patrem et filium posse dari ius et iustitiam sumptam stricte ac proinde iniuriam. Probatur primo: inter illos inter quos esse possunt contractus stricte sumpti in materia iustitiae potest esse ius et iustitia stricte sumpta, sed inter patrem et filium possunt esse contractus in materia iustitiae, ut constat ex lege 2 ff. de contrahenda emptione et ex lege Castrensis 2 tit. [illegible] partitum inter patrem et filium de rebus castrensibus emptio potest esse, quod stricte maxime constat. Tum quia forma iustitiae est aequalitas inter commutationes, ipsa aequalitas quaerere emptio autem species commercii est emptio et uenditio: tum quia aequalitas contractus inter patrem et filium seruare tam est possibile quam ad alios contractus spectantes quam ad alios iuste ad iustitiam pertinentes.

10. Probatur 2o. Dato ius stricte patris ad suam uitam famam et bona externa quae habet obligat non tantum filium quam alios, sed in aliorum est ius stricte et ipsa iustitia, ergo etiam in filio. Probatur minor, quia ex legibus filius patrem occidat, ut ut supponendum est grauissime filius committat contra pietatem ac etiam ut aliqui [illegible] tenent iniustitiam contra ius reipublicae ad uitam, ... suo ciuis ad offensio ab opposito huius socialis ius pietate et reparare

reipublicae [illegible] accepta [illegible] ex more sen-
-so patris ad quem cedit et heres. Et ejus filius non [illegible]
[illegible] in re [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et accepta e [illegible]
alteri patratus [illegible] qui reve-
laret secret [illegible] alius [illegible] a patre eius
[illegible] hoc [illegible] de infamare
[illegible] revelare an sit peccatum ma-
[illegible] qui revelaret in infamare alium [illegible] patris
ad [illegible] famam et tale [illegible] sit [illegible]
[illegible] e [illegible] filius [illegible]
quod patris [illegible] tenetur [illegible] ad restitutionem pecca-
bit [illegible]
[illegible]
quod gravat.

104 Ex [illegible]
inter [illegible] Valentia [illegible]
[illegible] inter [illegible]
[illegible] equalitas [illegible]
[illegible] patre et filio [illegible]
[illegible] occideret [illegible] committeret injustitiam [illegible]
injustitiam: [illegible] filius [illegible] patris [illegible]
ejus bona [illegible] a patre, ex consensu al-
terius non laedere [illegible] restituere [illegible]
auferens patri [illegible] consensu
alterius non laedere. Et in hoc [illegible] apparet
in Patre Amico ex [illegible] filius ex [illegible]
[illegible] obligari patri [illegible] filius [illegible]
[illegible] exercere [illegible] patris [illegible] de
[illegible] faciendo patre [illegible] injustitiam [illegible] non
[illegible].

107. Eadem ratione patet patrem et filium posse intercedere iustitiam nam cum filius ad summum utitur famam et peculia quae non sunt patris quia aliis allegant propria sua allegant ex iustitia, dum possit restitui et recompensari ex lege iustitiae commutativae. Si pater contra voluntatem filii aliquid usurpat ex peculio filii ad restitutionem tenetur, sicut inde quod filio in alio regno [illegible] 4 Oct. 17 [illegible] ac duo et recompensare petat in [illegible] quod pater posse bis se exercere iustitiam. Item hac ratione Aristoteles qui se asserit inter patrem et filium, donec hic tandem et adhuc est et non separatus a patre esse iustitiam solum [illegible] strictam; hic enim lege Atheniensium aliis erat pactus inter patrem et filium non emancipatum sed et vita peculiorum. Nam enim limitate [illegible] filius [illegible] separatus a patre et si licet separatus sua cum posse cum patre contrahere et etiam patri [illegible] a patre.

108. Ex dictis [illegible] constat iustitiam esse inter patrem et filium secundum sumptos quae et pater et filius sunt, nam inter ipsos reduplicative sumptos sit, abeundo de vita [illegible] ex genere [illegible] quod indicat iustitiam [illegible] quae a iustitia deficit, desunt sufficientia alteritatis moralis; nam filius est filius et pars patris et fructus illius et pater est talis [illegible] filius est patris fructus et velut res sua. Unde debita inter patrem et filium est talis sicut moralis debita posse, ideo a debita iustitiae deficiunt. Insuper [illegible] explicare [illegible] Aristoteles et [illegible] fundamentum [illegible] inter patrem et filium, est talis, est quod filius sit velut res [illegible] patris est talis, est pars sua [illegible]: hinc oritur quod ex parte patris non sit iustitia de bitis [illegible] filius est talis: nam et [illegible] omnis [illegible] est talis ex iustitia obligat aliquem [illegible] in se

uis actiluy iustitiæ pietatis fit: ordo 2º debitus filii ga-
patris et talis non ex ex iustitia quia filius sub illa ra-
tione possibilis non possit patri et patrem sed et hominem
ex his generatio non fundata dominium in gerante.

103 Ergo ad ultra pietas reducunda si
pro debita filii patris et talis dicenda ab ordine ex aliq
fundamentis ... debita ex illis ordinata in
ipsis ... debiti patris
ga filii 2 filiiga patris ... ordo ...
patris alligand ga filii ... filii ordinata ...
... ad ... ga ...
... debito patris ... filii ... debito filii ... patris
... ex iustitia ... ex fide ... filii ordinata
... ex iustitia ... debent patris 2 filii
... Dor ... partares ... ... inter
... patris 2 filii ...
... iustitia ... entitate ...

§ 3a Obiectiones solvuntur

104 Itaque 1º: iustitia ... inter
aequales ... patris 2 filii ... aequales ... debent
... 2º iustitia debet esse ad al-
terum ... a patre ...
... 1º ... inter
... 2 filii ... inter ...
... iustitia 2 iustitia inter patris
2 filii ... 3º ... distinctionis ...
in ... a filio ... patris ...
... patris ... aut ...
... patris ... filii ... iustitia

109 Adde desque mars nostra pme dictae ut
intr equales in iure differentiis ... per
tenementum cum emerg. ... in hoc ... omne
nata ... ... filius ... ... potest
... patris ... ...
... liberti ... ... patri ... ...
... patris ... ... patri ... ...
... patris ... ex ... ...
... pe intercedere ... ...
... domenes bonorum ... quisque ... ... liberti ...
... ...
... equalibus in iure ... ... ex ... ...
... ... ex ... ...
... debet ex ... ... servare ... ...
...

110 ... ... mare dictae mars ... filius ...
filius ... ... a patre ... ...
... ... mare ... ... ex ...
... ...
intercedere ... ...
... ... intr ... ...
dominus ... ... filio
... patris ... intr ... ...
... ...
... ...
... ...
... ... debet ... ...
... ... mare ... ... mare ... ...
... ...

111 ... ... intr filios ...
emancipatos ... patris ... ...

vis ex contractu (q[ui]a ipse accendit contractus facti et legis ratione)
usque amplius in emancipato quod dato quod nullus sit respectu
q[uod] non sit patris unde hic et talis non est alterius
a patre quam alter a patre sit in cura eius ipso
tempore cum patre contrahere et sic inter utrumque [illegible]
tra celebris contrahat. Adde quod licet filius peculius careat
non emancipatus et talis et [illegible] patris potestate [illegible]
dicens [illegible] ipse [illegible] non possit contrahere cum patre [illegible]
[illegible] ex parte patris [illegible] poterit [illegible]
[illegible] ex [illegible] aliquid [illegible] et faciat [illegible]
[illegible] patris [illegible] obligatur [illegible] dicat [illegible]
[illegible] Castell. [illegible]

112 [illegible] Adde [illegible] declaravit [illegible]
legis [illegible] de iusto [illegible] hoc quod [illegible] inter patrem et fi-
lium [illegible] talis [illegible] hic sub patria potestate [illegible] tunc
[illegible] erat [illegible] et [illegible] familiari careat
ideo [illegible] authoritate [illegible] legis [illegible]
[illegible] non emancipato, et de iusto [illegible] et quod [illegible]
bene [illegible] Vincent. [illegible]
[illegible] inter patrem et
filium [illegible] patris [illegible] filius
et talis [illegible] inter hos
[illegible] alterius [illegible]
[illegible] iusti [illegible]
[illegible] inter illos [illegible] et diversa [illegible]
[illegible] iuridica [illegible]
admittit.

113 [illegible] eodem [illegible]
[illegible] inter patrem et filium [illegible]
amicitiae [illegible] concedunt [illegible]
[illegible] amicitia [illegible]

filij sit eminentialiter; at quia ē inter ipsos ordo
portionis, objective agere quatenus fundamentaliter ē
eminentialis distinctus in actuali dicto ad con
[illegible] amicitiae in sua specie fundo, quia aut quando
inter patrem et filium amicitia eadem iustitia praecisa
dici, nec dicas filium semper esse aliquid patris, cum
et servus sit sub aliqua consideratione, ita ē ex filius ali
quid patris; at ex sub ea consideratione semper ē aliquid pa
tris, itaque non datur et fundat in eandem partem de
[illegible] patris constringeret quod aliquid patris ē fuda
hoc e[st] falsum quia ad aliud est, at aliquid patris sec
consideratur sub ea praeva ad forma ut consideratur ex ali
quid patris.

114 Dico 3. [illegible] scimus esse con. [illegible] enim
[illegible] ē contra pietatem si se laedit quia non laedit ipsum pa
trem in se [illegible] in bonis externis, neq. enim [illegible]
conferre ipsa patris in se laesa [illegible] ac
[illegible] ut occisione aut maledictione in se ip
sa laedit a filio et ideo est contra pietatem obli
gans filium ad reverendum ipsum a quo habet esse deinde
de quia illa laesio ē contra [illegible] debitum [illegible] patris
ut singularis [illegible] ē [illegible] quod ē [illegible] in
iustitia. [illegible] ē in [illegible] sui
[illegible] filij familias explere circumstantias [illegible] ut
docet P. Mol. disp. 7 [illegible] delictis quae
[illegible] contra pietate. § 4. Utrum inter dominum et servum pos
sit esse iustitia?

§ 4. Utrum inter Dominum et servum possit esse iustitia?

114 [illegible] loquitur de [illegible] in rigore
[illegible] dominium [illegible] non autem de servo

qductor seu oparius stet labore, vendendo et exercendo; inter hunc enim et conductorem nostrum interesse nullum dubitatur; ille enim est liber et suis rationibus in rebus conductoris oneratus. Ille laboris sequitur omnimodum. Idem inter dominum et servum et hoc particulares possunt intercedere nummi nostri. Unde domini in servum et tales inter se nostri in omnibus ille servi ad dominum, in aut dominum ad servum.

quibus facta parte fo. ex domino et servis et plures sed ut servi fiant eum ad earum famam et bona spiritualia quam servi quod hoc uere subditi dominio. Unde hic alias interna necessaria bona earum famam de adimere aut eripere bona spiritualia quae domino et uxori suo in spectantur. Ed. servi earum au... omnino detrahere domino inuitus domino.

116. Probat 2o. de nostra conferente circa bona spiritualia et quidem de nostra servis ad dominum pro omnibus ille at hoc aliquid fueritt, inuitus dominus de nostra eo dominum ad servos. Nam enim hic est capax peculii et suis possit licet independenti a dominis ... et exemplo a jure servis ... ad serviendum servo ... et legis rogandi domini ex nostra esse tenetur ... aliquid aut quod ad eam cura ... Probat enim se aliquid servo apparere quam apparatu domino. Hoc evenit in re aliquid ipsi domini ... redimat hoc enim non ... domino ... 3o. quod servo aliquid donatur et sic ... ad suum domini liberto expendendi; quibus enim se ... donare ... in donatione ... ... apparere, nisi lege prohibeatur, nulla autem prohibitio ... in domino facta servo.

117. 3o. Si domini aliquid servo irrevocabiliter donet, etiam in omnibus ... ut in nostro ... quod ... valde re-

essentialis est; sic dominus ex servo contrahit, si alter quaesitoda
acceptiones detractis expensis laboris aut pecuniae, velaque
quae servus acquisierit, ipsi cedunt; sicuti enim dominus prodesse
ingenio servo atque ac ex altera cum contrahit unde pro
vicissitudine cedenda est aliquid tamen quae ex eis operis
seu adquirere. Et quidem Dominus eius in d. 118, ex quo quaedam
res haec ipsa talis sit esse iustitiae et amicitiae; infert
inter servum et dominum ut talis pendeat, sed posse esse
iustitiam ex lege et pacto et amicitiae: ex hac autem ipsa
aliquae constat posse servum sibi, quem domino acquirere
go.

118. 2a pars declaratur: patet servus ut talis est
res sua dominus, sicut nullus quae sua ut talis alligatur ex
iustitia gratia. Idem et dominus tenetur ad alendum et gu-
bernandum servum ex iustitia non gratuita sed ea non professa.
Unde tertio patet. prob. esse Aristoteles et D. Thomas non esse in
de iustitia dominum qua servum ut talem quem loquantur de
iustitia servi qua dominus ut talis. Deinde ut observat
Scholastici sive in Dist. arte summa iustitiae D. Thomas vocat inter
dominum et servum est iustitia politica et alenda quae in
variant leges et iudicia forensia, sicut versatur inter
duos cives, quae vero et sub potestate gubernantur alterius
carent, et quae vero ipse alterius cohaerere ad eius obser-
vationem transgressione punire iubere neque est alterius
sibi ad quae servus ut talis qua dominus tenetur et
ubi ex iustitia; nam dominus ut talis habet res economi-
cas spectat et moderanda instituendaque quam conductus
servos ad se in servitio sistendos et decernendas opera
praestandas: unde et admittitur debitum iustitiae servi ut
talis qua dominus nihil contra Aristoteles asserit. Nihil
omnino Petrus asserit inter iustitiam servi ut talis quae

[illegible] Card. de Lugo disp. [illegible]

[illegible]

11. [illegible]

[illegible]

12. [illegible]

[illegible] alter [illegible]

[illegible] alter [illegible]

[illegible]

29

et adeo exequitur deinde, et prout in exemplo adduco de fabricante qui etiam ex alieno pretio fabricat. Deinde sub fabrica frequens est et alium auferens dominium fabricae acquirat libere earum se audiens et etiam a fabricans fabricam acquirat libere earum suam ergo, et hunc libere exercet nomine suo libere, et ex exemplis ergo.

121 Obiicit 1o. ex 62 Inst. lib. 1 § dominium, quod per feudum acquirit dominium acquirit. Et ideo fa- citur a lege jure regni lib. 2 part. 4 ubi Lucra feudi vasallo acquiruntur ex usufructu dominium etiam de- cursu frequentandi ab ipso vasallo res in feudo, et ipso sub dominio posita. Et tenetur etiam vasallus feudi in bona legendum ipse dominus emptor considerare ergo. 2. Ipse feudum ex bona tempo- ralia ex dominio exemplum et Monachus ex Mo- nasterio ex vasallus vel peculiis sed quod ipso fructus velle et Monasterium dominium ergo. Non ob- stante leges illae ad feudos emphyteutos et in- venit Sotus lib. 4 de justitia q. 5 art. 2, et illis non offendant feudi bello capto, nam ad bona permanentia ut ipsa emphyteusis, et ipse alii Salonius q. 3 art. 1 ex leges vasallos acquiruntur

122 Praeterea ex Ss. Mol. disp. 350 et Thom. Sanchez lo. ipso. ex ab dubitant eas leges ut ligandas et de bonis quae regulariter ad feudos et eas ex ordinarias modis ex fructibus acquirunt et de his vasallis non autem et vasallis de aliis vero bonis qua- cumque extraordinaria ratione. Et aliqui a lege legis sufficiunt feudos habere possunt pecunias suas ipsis ex dictis ratione in dicto ipse domini, sive de

de se sua pecunia emptos, et emptori qui servis pe-
culiaris servus emit ... contra servis aperire ...
ee suus qua pecunia ... ex ...
ff. de ... et ... ff. de manumissione, aliis
que adductis a D. Lamormano de ... dispensa-
tione ... cap. ... ne ... leges ... favendo servis ...
... fine, ... de ... accidentibus ...
gende. Ex Card. de Lugo ... potest dici
rigore antiquo iuris ... ex consuetudine ... vix
ulla servis sit ... peculio indigent a ... de
dominio, ... in praxi ... sect. ...
dub. 4.

123 Ad ... ...
... que ad ... eorum ... capaces
domini in ... et servis indigent ... Mona-
sterio; servis ... capaces ... ex ...
donet Monaco ... ex domino ... ad ...
ad Monasterium pertineat, et ad ... non indigeat
licentia ... ...
... servis donetur. Et hinc
apparet ... Mol. ... Card. de Lug. ...
... servi sint ... servis ex ... negotiatione
... ...
... quae Monaci ex ... ...
gotiis acquirunt, ... Monasterio acquirunt ...
... domini ... peculia ... domini ...
... ... que sub ...
... domino ... Monaci ... domini ...
ex licentia ... pecunia ... acquirunt ... domini
... pecunia ... ... que ... illa
pecunia ... Monasterio.

124 Obiicit 2° ex Pyrmeo Ita Servus, Ide-
deo servus et servus non est emancipatus alter a domino, per eius
illius possessio et aucti contraxit, ex Thy. S. Ethicor. ergo
licere quae debet domino non debet ex alio manente
illo, ergo non debet ex iustitia quae supponit moraliter alte-
ritatem. R. 1°: restituere ex alio debitis supponit duo prae-
libera, scilicet iuris alterius, qui restituit, alterius quae accepto-
rem, quod nemo ipse sibi restituit vel a se accipiat;
2° ut res quae restituitur transferatur ab eo in cuius po-
testate est in potestate alterius sub qua esse debet; er-
go cum servus, et indiget non sit sui iuris, sed domini
non dicetur restituere operas lege servitutis debitas,
cum illas non habeat sub sua potestate et inde illas
in domini potestatem transferat. R. 2°: idem arbor
non dicitur restituere fructus domino, quia illos non transfert
ex sua potestate in potestatem domini, sed ex illos non
habet sub sua potestate, et ex hoc in illos transferre
et ideo quia ad hoc exigitur habere servus suas operas
liberas cum sibi servus et ad eas sit servus, ut talis
fiat ex non sit moraliter hic cum sit in domi-
no etc.
125 Res dicendo cum servus et servus non est alter
moraliter a domino in iure etc., in debitis vero cum
et cum hic in eadem sua et alteritas domini non debet
sibi servus et operas servi; nec cum habeat usus ita
se inde servus se suas operas debeat domino
et alter ab illo in debitis, quia cum aliter sit quod iustitia
requirit sufficit ad iustitiam; nec cum adhuc requirit
obligatio sit alter in iure ab illo cui obligatur
ut patet in Monaco, qui licet non habeat usus domini ad per-
sonas eius et contra non sit alter in iure illo

a laico, tamen ex iustitia obligati restituere quasi ab illo furatus est. Idem pro etiam in servo, qui refugerit, si est frui aliter in iure a domino eius libertas quam refugerit, si frui in justa injuria; et tamen tenetur ex iustitia restituere domino.

126 Ex praecedentibus ad hoc quaerendum est an et quomodo quintus in servo se restituente domino. Deinde possunt et spectant ad opera servi, quia opera devitas iniuste defraudavit, non posse ut servus restituere; neque ratione est res servi, ut servus absque est, non hoc servi et domini sunt. Unde si restituat, id fiet hoc ex rebus abunde suis hoc operando contra absque domino conductis aut seorsim quae dominus ipsius servi operando absque acquirerent; quo casu non ut absque servus per talia qui liber restituet. Hic tamen non tollunt servi non cuncta hoc opera ipsi ex iure domini impositas ex iustitia operari. Sic operari conductus a quo qui ad praesens autem se defecisset hoc in eo, et sic famulus pro tempore obligatus, si inordinate deinde operet opera ex iustitia illas praestat quam restituat restituere eius fugae ius alterius ex lege hoc ingrati; et si eas iniuste denegaverint ob iniustas leges tenebitur hoc ex rebus aliquibus suis hoc operis ad quas alius non debet restituere; si autem neutrum possit, ex impotentia excusabitur: ita servus ut servus est.

127 Rursus ad hoc quaeritur: a quo an restituere fugientes duo primo liberam sui ipsius iuris, quae talia forent alioquin indigentia ab obligatione restituendi obto; quae talia sub vel id de oblige incipiant circa res restituendas non an: neque quia tenetur operas restituere, vel operas dederunt, aut expensas alteri restituere ut antea ad tales obligationes casus iuris et liberty legitime circa operas ipsius restituat; ad sub illa obligatione caret ea liberte de iure eius nequeat habere illud ius subiecti debito

usque quia alter aliquid usque in alio ad tales operas
nec alter efferret circa illas nec obligatus gravaret
sic servus operas restituere praesupposita ad eadem obligatione dispo
sic quod non alio restituendo, cum non maneat sibi iuris et libertas
ad illas quando aliquid maneret.

198 Et similiter liquido obligatus ad restitu
endum re debitata in specie et individuo tum in genere aut
aequivalenti sub tali obligatione caret libertate morali
iuridica circa illam rem; nam haec cum non sit absolute ad
terum est. Prima antecedens probatur sic probatur ab alio indebite a
domino fieri restitutione, et domini acceptare, quod verificatur
in servo, quando alter indebite a domino. Secunda probatur sub
sic ostendit doctrina; si enim res restituenda sit operas et actiones
illae non deberent esse proprie tamen sit virtualiter tamen potestate obli
gati, at in casu quo supposita obligatione restituendi ex
debito iuris alter tenetur illas praestare; ea autem ipsos
illas praestet, statim sunt tum in potestate domini et deserere
re iure illas quia dicta re g. Unde non transferunt
quasi physice ab omnibus ad alterius potestatem sic non esse in
potestate domini ad esse in illius potestate. Ex dictis casu
in sic explicato manda est.

199 Patet consequentia 1a in nostra materia. arbor
enim non restituit fructus; dicitur quod ad cuius explicationem
supponitur usus legis in domino iniuste alicuius fructibus de
negare; dicitur quod dominus habet ius ad res et arboris fructus
unde licet ius illius legis supponeretur, cum arbor ad nullius tenea
aliquid iuris, nullius posset se spoliare quo substraheret
se iniuste denegatus: dicitur quod restituendo, cum sit ipse legis dius
virtus est potestatis libere fundantis imputabiliter ad lau
dem, vel vituperium ad quod sufficit libertas physica, nec requiritur
absolute iuridica circa rem quae restituitur, at per non restitu

ente eius furto sublati; arbor autem inceps est illius liber
tatis.

130 Dico non mereri: tunc quod servus pro se sibi
ius quoad aliquas operas et pecunias quae sunt supposita
laesione iuris directi domini in denegatione aliarum subdan
tur domini iuri: tunc quod supposita hac subditione exhi
bere physice quae servo manet pro tunc restitutionem exer
cere constando etiam adhuc aliquis non tenebatur. Et sic sua
[illegible] Amico placet doctrina, pe addo quod sicut servus sedo
mino reddens iuste agit deponens ius usurpatum
quod se alterius a domino constituerat, ita reddens operas quas
aliquas non debat, redintegrat ius domini quod laeserat
sibi usurpans ius non operandi, quod debuerat, quo iure se [illegible]
rat alterius a Domino: unde fit ut se reddat alteri in
iure usurpato supponit ita ut operas restituat, sibi iure
alter supponit.

131 Obiicies 2o servus ut talis est res domini
non persona et obligatio iustitiae non cadit in rem et in personam ergo in
servum ut talem non cadit. Distinguo maiorem quoad [illegible]
personam civiliter concedo, naturaliter et physice nego maiorem et minorem
[illegible]. Probatur [illegible] obiectio servi ad dominum non dari
iustitiae civilem nec obligationem iustitiae civilis ad actionem civi
liter [illegible] quia servus ut talis non fit civiliter persona; in hoc
stat non dari obligationem iustitiae et iustitiae naturalis quae supposita
servitute insurgit in servo ut tali quoad dominum: ergo
servus sicut res domini et persona obligata quoad [illegible] est,
modo supra dicto, suas operas domino.

132 Tandem dubitatur hic an inter ma
ritum et uxorem possit intercedere iustitia? Res affirmative:
Et enim sic intercedit inter eos iustitia quoad obligationem mu
tuo coniugale thorum fideliter servare, non adulterando alterius in vita

famad.ta vero ebg in re familiari que ad alte
rutro pruiner pertineat, que aut bon sint. quorum domi
nium, l, saltem administratio ad maritum pertineant, que re
ad uxorem quod. possit uxor sine iniustitia disponere
de bonis sub iure mariti expendit dabit aliqui
titatis P. Zamorano d. ff. 4 c. 29. ff. 9. Utrum
iustitie teat ee stricte debitum ex precepto iustitie?

N.o 9.a Utrum ius iustitie teat ee stricte debitum ex precepto iustitie?

133 Sermo est de iure externo seu... iustitie
... ... inquirit. q. utrum ... ex stricta iu
stitia, ... sit ... debitum ex iustitia precepto? ...
... ... P. Torres d. ... 1.a dub. 2 ...
... Card. de Lug. d. ... 1.a n. 28 et P. Haunold. tract. 2.o
1.o ... 9.a ... debito sed ... soluto, posse etiam gratis
exerceri solum illum, ... iustitia. ...
docent P. Torres citat. et ... de ... sect. 1.a
a n. 84, Arriaga et Cardon infra citandi.

134 Haunold ... sequor et ... ex defectu
iustitie. ... iustitie ... in ... alteri ius ...
... debitum ... ex precepto iustitie ...
alteri ... iustitie ... inde ...
ad ... post soluta ... debebantur, ...
... actibus ... cum ... illa
a iure activo ... possint ... ius ... n.
dicta n. 84, qui ... cen... ... iu
... ...
... ... P. Haunol. ... obligatio ...
... Card. de Lug. ... in ... possit
... in illa, ... suo ... soluta

nec habet facultas obligabis aliq. ex suis damnis ad tribuendum alio-
rum certum nec spectat in usu illorum nec spectat cum illis de
iuvenibus: unde ge illa denominabunt iust. suis dictis: ergo quicumq.
Deus respectu tribuit qui tribuit iust. suis dictio.

135 Ostr. 1°: finis iustitiae est ita tribuere respectu alteri
ut non restringant aut tollant, sed integrent tamen alienae fa-
cultatis iuridicae; non autem est finis iustitiae amplificare illos tamen ... ut pa-
tet dicta n. 32; et ideo iustitia respicit et causat medium rei inter
excessum et defectum, verum inter lucrum et damnum; per defectum enim res-
trictis tamen alienae facultatis hic damnum patitur, per excessum vero
amplificatis accipit lucrum quorum alterum est extra, alterum extra
sphaeram iustitiae; sed respectu illa elargitione non integranti aut
supponenti integrari, sed tantum amplificanti tamen alienae facultatis ergo
in tali elargitione non invenitur finis iustitiae et consequenter
ea est extra iustitiae sphaeram. Ostr. 2°: iustitia tum non est illa quae tri-
buit alteri ius actibus ga. re et sub re ipsa, iustitia enim
illud ius non creat sed supponit et proinde mensuram illius rei tri-
buit ut patet dicta n. 14: sic aliquae virtutes supponunt, non cau-
sant ius actibus habitus in aliis quibus tribuunt potestas,
convenit, vera religio excellentia, gratus beneficii; sed elargi-
tio 2a non supponit sed causat ius actibus circa rem; tamen enim
non habet ius ad illum sed acceptando hoc eum efficit suum:
ergo.

136 Probatur 2° dicto. Sub evertendo doctrinam D. Stauroti quam
cum quadam P. Stefano qui hic laudatur aliasque saepe vagulat ab
illo, decidit posse totius orbis aurum ex iustitia tribui sed dicti
to verum absolutum respectu absolutae largitionis, sed virtutes ha-
beant ex ratione delendi debiti et ad oppositum spectandi
ande inimici, quam inquit, quibus absolutae largitio, tamen sequitur
et sicque de excelsis est actio gratuitis vera alterum [illegible]
... iustitia sui fine an qualibet invenit.

Contra hanc doctrinam efficaciter arguitur: ubi non datur ius iustitiae ex pro
tunc nec detrahens et mensurans actionem alterius et facultatem illius
non datur actio aequalis et aequalitas intenta a iustitia; sed solutio de
quate solutio debito non datur ius ex propria tunc nec detrahens et
mensurans elargitionem, ergo haec non est actio aequalis aequali
ter intenta a iustitia.

[3] Probatur minor 1° sic elargitio acceptata ex
tinctio est ius utroque respiciens et detrahens actionem alterius: fuerat
praecepti extincta, aut deficiente iure activo respectivo non
datur actio aequalis, et aequalitas directa et intenta ab altera
ex fine praecepti adimplendi ergo. Confirmatur: si aequalitas actionis cum
iure quod fuit, sed in extinctione supponitur, esset aequalitas intenta
a iustitia, licet quis sua dedisset, aut iure cedendo videlicet
fecit alteri, hic posset adhuc ex iustitia ea bona reddere
suo domino. Haec enim est actio aequalis iuri quod fuerat. Sequela
autem est falsa ergo quia non fuit ea aequalitas. Confirmatur sed aequale
a iustitia intenda esse aequalitatem supponentem vigorem in iure
alterius, cui aequanda est actio.

[3] Probatur 2° sic argumento minoris: ius alterius quod fuit
non erat ultra mensuratum et detractum, licet et elargitionis
sed neque elargitionis, si aliquis fuisset ius adduplo
oboli; non tamen et neque ergo ex suo ultra detraheret, aut de
traheret elargitionem. Confirmatur et explicatur exemplo: da quod velle
omnino liberaliter duplicare meo familiari Petro, et cum sciat ius
suum esse circa centum, ex illo iure suo mensurare alio
rum centum donationem: in hoc casu ista donatio licet aliqua
liter mensurata per illud ius, eius sit aequalis, ideo necesse
ex iustitia esse, quia ea non detrahitur, nec mensuratur ex
sua vi ultra a iure Petri, et ideo in ea donatione non est
aequalitas propria iustitiae. Sed nec illud ius quod fuit, detraheret
ex sua ultra vi licet et elargitionis sed neque, scilicet tribuis

filii enim aboly: non vo tributu enim et postea altry seu tributu enim adhuc sub circunstijs q alter dady fuisset ergo hec 2a largitio seu largitio ablati sub circunstijs altrij antea exhibitis nec detrabatur contra a iure altrij q fuit ergo in ea non est equalitas a iustitia intenda.

130 Ejus consequentiae vero stat in duplici prio: altry est ex parte iuris: hoc enim si recte obligari, ad tribus centy vg non est arcana fidelitas veluti gratuita perpendi qui libet centy quomodocumque et quocumque dedit: fidelitas enim hic non est iuridica, trat q actibus liberalitatis, sed est fidelitas quadam circunscripta suis terminis et que supposita benefica legis talis curlis aut centy non sua detrat filii suas tres aliqs gratia alij sit entraciente obtinendos; alioqui non eset obligata altrij, et dispositas eorum fine altrij iniuna: hinc fit ius esse mensurij contra respiciendo et detrant actios altrij et gratis illij: q aut fuerit extra limites sub sua hanc ultras filii erit suis mensurij illa ita justitiaeq extra fine equalis intende a iustitia et ratione: q (et est altrij prij defunctis ex parte iustitiae) fuit iustitia est in respiciunt, et filii detrant eunde fine sui. Exa recta n 34 ita detrant filii ide mediy seu equale illa causando, istud mensurando, detrando, et terminando actiones iustitiae: q ergo actiones ius non detraherit et detrae sua mensurauerit, iustitia non causabit: hinc equalitas actionis cy iure altrij non detrae sua, sed oio extrae et actaliter illa mensurante non erit finis aut hic. §.6a argta Card de Lugo soluuntur.

§. 6a Argumenta Card. de Lugo soluuntur.

140 Obiicit 1° Card. de Lugo: obedientia quae includit exercitium virtutis status, quod sub praecepto obligat, etiam quod absque praecepto ad eam inclinat; unde tenet esse perfectius quam libertatem et omnis [illegible] obediendo quo etiam sine praecepto exercetur iustitia. Addit aliam rationem, et ut ipse ait magis ad rem: si quis dicit se facere ex modo obedientiae, non [illegible] alterius facere audire, ut ad omnes [illegible] obligetur praecepto quo [illegible] in materia iustitiae. Confirmat 1° ex Zachaeo Luc. 19 reddente quadruplum quod ex iustitia deret ut defraudatus. Si illa autem bus quadruplum erat ex novo iustitiae, atque reddendo (ipso dicente reddo quadruplum) ad extinguendum debitum procedens quo. Confirmat 2° ex Christo exhibente satisfactionem maiorem pro nostris peccatis, cum tamen ille ex ipsis exhibuerit ex novo extinguendi debitum huius generis. 3° ex recitante ecclesiastico officium cum maiori meditatione, [illegible], et compunctione verborum exactione, quod praeceptum exigat; cum tamen id totum faciat ex novo ad implendum praeceptum.

141 Sed ad 1am probationem dico ante [illegible] cum quod obiectum obedientiae est actio [illegible] voluntatis superioris sive haec sit per modum consilii, et pure regulae, sive per modum praecepti directi: unde etiam absque obligatione se exercere obedientiam; at iustitia sit solo iustum debitum; cum eius finis sit tribuere alteri ius suum; hoc autem sine obligatione non stat, ut ex terminis patet. Et quia omnes DD. inter explicandum terminum illum ius suum in definitione iustitiae potius asserunt illo significari iustum seu aequale quod debetur alicui, ut ex cuius mente etiam supponit Card. de Lugo suo [illegible] [illegible] non est; quod illud ius est id quod sit se tangendum ita [illegible] aequandum cum iure alterius, ut cum mensura moraliter exigente et obligante ad illud, et hinc refundente in illum iustitiae rationem debiti, ut sic constituatur in transgressione iustitiae: unde illa ratione debiti ablata, aufertur [illegible]

obtinere iustitiae.

142 Ad 2um resp. 1° dico ante, quando eam: que finis praecepti licet non cadat sub praecepto, seu obligatione, cadit tamen sub volitione superioris intendentis illum finem, et sic etiam ipse cadit sub motivo iustitiae; cum autem finis praecepti audiendi sacrum die festo sit, ut fideles die illo a servilibus vacantes divino cultui se dedant, et hic finis per 2um sacri auditionem obtineatur, inde ex motivo obedientiae per 2am auditionem, licet non ad id obligatio non sit. aliter autem se habet actio iustitiae ex dictis ad 1um probationis 2°, et loquendo de obedientia ut motivo nante ad 2um ipsius praecepto, et consequenter debitum non esse: quia cum praeceptum 2um obliget ad auditionem unius sacri, non duplicis, non dari praeceptum cui ipsi detur duplicis sacri auditio, et consequenter auditio 2i non est ex motivo obediendi praecepto.

143 Solus tacta [illegible]: ideo die lunae non festo non per quis, secluso errore, audire sacrum ex motivo obedientiae praecepto quod praeceptum non extenditur ad auditionem die illo sed neque extenditur ad auditionem 2i sacri die festo: ergo neque secluso errore, audire die festo 2um sacrum ex motivo obedientiae praecepti: unde sicut auditio sacri die lunae erit, nisi aliunde sit obligatio de supererogatione virtutis religionis: ita auditio 2i sacri die festo. Quod si dicas auditionem sacri die lunae non esse objectum praecepti sed auditionem sacri die festo, auditionem autem 2i sacri die festo esse auditionem sacri die festo, unde est objectum praecepti. Contra est: ideo auditio sacri die lunae non est objectum praecepti quia ratione circumstantiae temporis est extra sphaeram praecepti; sed etiam auditio 2i sacri ratione circumstantiae 2i est extra sphaeram praecepti ergo.

144 Ad 3um ipsius vero redditionem quadrupli a Zachaeo factam et excessum non fuisse ex motivo iustitiae; sicut excessum non fuisse sed redditio. excessus enim non reddebatur sed dabatur et ex charitate, et ex pœnitentia illum veritate motivo

Hec verba reddo in quo arctius Cardinalis alicuius fuit ut q. tribus quadruplis fuerit dominicae redditus, et 40 lib. quas sibi reddebat; non autem probat etiam excessum datum fuisse ex novo iustitia: ita quod si alius commodatum accepit et meliorando retinuit reddere illum datum, et meliorem non tenetur ex novo iustitia quia sufficit reddere ipsum ex liberalitate ut saepe accidit [illegible] q. sol. [illegible] ipso pro meliore.

145 [illegible] respondeo etiam sufficere [illegible] quia non fuit excessus, non fuisse sibi ex novo iustitia. [illegible] ad [illegible] sibi magis attentio decretalis nulla ratione cadit sub [illegible] et fine voluntatis [illegible], non est excessus ex novo obediens [illegible] voluntatis qua sibi [illegible] ex obiecto ad quod obligat et ex fine quem intendit, non [illegible] illius magis attendit, non [illegible] ex parte voluntatis superioris [illegible] cum illa magis attentio [illegible], cum sit ea non erit obiectum obediens sub [illegible] non est obiectum [illegible] obediens [illegible] [illegible] ad decretalem [illegible] castigas. Unde [illegible] contra doctrinam [illegible]: [illegible] sub [illegible] actionis quae non respicit a voluntate superioris non est obiectum obediens quo ad substantiam [illegible] actio, quae quo ad excessum substantiale et actualem non respicit a voluntate superioris [illegible] ad illum excessum non est obiectum obediens: [illegible] dicendum de [illegible] iustitia, quod [illegible] ad quem ius aliquis obligat.

146 Obiicies 2o a priori: ut aliquid possit eligi ad delendum debitum sufficit quod sit utile et aptum ad talem finem [illegible] solum est [illegible] ad delendum debitum quod fuit. [illegible] hec sibi [illegible] non inveniret extinctum extinguere, et in [illegible] [illegible] [illegible] sub peccato letale in eodem genere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: in casu in quo [illegible] debitore qui [illegible] soluto [illegible] [illegible] exiga [illegible], potest ille ut se defendat allegare [illegible] solutionem [illegible] [illegible] debito in [illegible] pronunciabitur: ergo [illegible]

satisfecerit ex iustitia; alioquin falso allegaret, declarans se illo falsitate indiceret.

147. Patet ista maxime, quando minor: nam solus, eo quod sit secunda suppositio tantum et per hanc debitum extinctum; quam autem supponit debitum extinctum non est medium aptum et utile ad extinguendum debitum. Insuper non est aptum ad extinguendum debitum solum si minus solvens quam debet; secunda autem solus non debet. Quando autem eiusmodi solus extingueret debitum si non inveniret extinctum non esset secunda sed prima et tunc extingueret debitum non quod fuit sed quod eiusmodi ante erat: unde tunc non esset inimabiliter eadem. Hinc colligitur tantum solum non esse opus iustitiae, liberalitatis vel pietatis: si autem non sit opus iustitiae non exequitur debitum in genere suae stabilitatis. Sic si quis debitor suo creditori tribuat centum ex liberalitate et quae ita tributa a creditore acceptentur debitum non extinguitur: unde patet ad partes peccati letalis secundi: nam hoc ex quo quod haurit peccatum letalis oportet gratis; exhibitio autem centum ista liberalis non oportet debito centum.

148 Ad ista ergo reo etiam qui nihil debet et aliquid gratis tribuerit, dato, posse illum tribuere verbis aequivocis allegare, si a tertio agitur ut debitor et aliter non possit se defendere; tunc autem non falso allegabit nec falsitate se primordiis ut, aiunt veritatis, [illegible] declarans iuridica pro illo: unde nec eo et nota argumentum et ista sic supponere, si tribuit vel faciat, pianter, nimis tantum exhibitione ac solus; nec enim est solus, quod non supponit, etiam et vinculum tollit ut hic solus dicatur; cum autem secunda exhibitio non supponit exhibitionis obligatio, sed post hanc extinctum solus non est: sicque minimum debuerat, et dat centum non solvent. Hinc ista doctrina: nam nisi quod fuit et non est, modo ad hoc ut ab illo quis

soluatur se habet ac si numquam extitisset: ita nec in se nec in esse quod dicet nocent quod subsequenter solus exhibitio personal[is] debitum ita nec secunda exhibitio quae numquam fuerit debita: sic et potest quis solvi a vinculis impedire quando non est obligatus et quod alii et non non, ac numquam ligatus fuerit et inde se habet

149 Obiicitur 2º: si creditor etiam condonare debitum alias condonatum etiam cedendo iuri suo et apponendo nobis nobis reddens eiusdem actionem exigendi illud debitum quod imposuit tam de lege, evenit in hoc ministerio sacerdotis remitten[tis] de etiam peccata quod in alia confessione fuerat penitens vere absolutus: et tunc vere et vera absolutionis ego te absolvo cuius dicto ipsis dicit et de penitentia sensus est: ego te solvo a vinculis peccatorum seu remitto tibi offensam divinam quae etiam debitor potuit 2º solvere apponendo et frustra iterum nobis reddens eiusdem actionem exigendi debitum: cuius perfectum in ordine ad hunc sunt equivalent condonatio de iure seu cessio iuris eius extinctio per solutionem confirmatur: si quis se etiam obligare ad id ad quod antea tenebatur, non plus sed idem quod antea debendo, ergo et in renovante actum obedientiae

150 Respondetur [illegible]: et debito et condonato necesse dari donans et cessio iuris vere et non esse talis ut possit dari in esse quando [illegible], qui potest exigere debitum non possidet, [illegible] etiam absolutio, sed quandoque qua quis complaceat in carentia iuris ad exigendum debitum: sicut qui et sic absolute donavit, necesse est absolute etiam donare in esse et possibiliter absolute quando complaceat in donatione facta [illegible] vellet, si non est primo donata, illius donare: hoc autem probat posse quem 2º tribuere eandem iure sub aliqua [illegible] solvendi et exigendi debitum si est, ergo et ista solutio in re sit, si alia eandem non esset soluta, et haec donatio desit, de esse

q effect illius et supponens ex illo esse n posse tribui absq
nec ee vestig actos in esse: sub dubio quid, ly inadvertentia
errore res illy ea elargiri posset pons ex esse Qdicato
ly absto vestig, cery nec tunc eet in esse extendia debitr.

151 Nec sufficit ut quis hic & nunc dicatr
condonare debity q retineat apud ntly noby cedens sibi
ty actos exigendi debity seu resty iuris antiquas possessy
receptis q id fiat tam cedendo iuri q condonando diversy e: nam
creditor pro se obligare ad n exigendy debity sibi aliquo de
quale soluty apponendo noby morty q sibi cedat illy resty
iuris antiqui: tunc aut quis dicat illy cedere iuri suo
& debity condonare. diversa ro ll apponere illo noby ac cede
re iuri seu condonare debity. Et ro e a priori: q cedere iu
ri & condoare e soluere altry a vinclo obligons; soluere
aut aliaq soluty ab eod vinclo ypte e; at se obligare
ad n exigendy debity e se ligare; ipe aut ligat illy &
illy ligari novis vinclis: sic rex per emptare rey uno
vinclo ligaty illy alio vinciri; absque vo soluty nequit
foris liberi, et illy solvatis. Et hinc gr ad 2.

152 Ad exsey absolutoris sacramentales res
cy P. Candor dess 46 de poenit sect 1 & Arriaga tracta de
eade dess 47 sect 1 subsect 2a falsy ee illa sy exempla ver
bory absolute q statut card de lug, ob nec a diabolo da
tas signas gratia huna, et dicta a sacramentali gratia
gre, sive illy sacramentales e debitrix nostra, nirum
ego tribuo tibi remissios peccator oy e ex me, seu n
sit fit ex pte tua ypediente, sed si capax e; hec aut
ip semp e verg sive cadat sup pecca alias remissa sive
n; si aut pecca eq sint remissa n aprobantis sey illy
remissios p d illy gnares sacramentalis; niry zrq ee og
posse pecco at de se remissibly illy.

C. 3. De iniustitia iustitiae opposita

§ 1. Aliquid circa iniustitiam questiunculae enodantur

193 Quod modo iustitia, est sumitur iniustitia; sed cum hoc in tractatu de iustitia particulari et stricte tali, ita hic agimus de iniustitia particulari et stricte tali de qua egit D. Thomas q. 59 per 4or articulos. Igitur sicut opus iustitiae est tribuere alteri ius suum, ita opus iniustitiae est non tribuere seu detinendo, seu tollendo alteri ius illud. Itemque sicut 1o alius male iniustus esse ablatas seu retentas res suas alterius contra ius illius, sicut esse alius iustus et e contra, ita iniustus alius e contra ius alterius. 2o sicut iniustitia esse circa alterius nullo enim sibi iniustitia aufert aut retinet contra ius suum proprie tale. Sic 3o haec iniustitia esse per eius sicut contra ius alterius, et crevit stricte bonum et aliqua quae ex illo iure resultant: unde et lege iustitiae probentur.

194 Rogabis hic 1o an detur specialis ordo in iustitiae particularis vel a se aut ex D. Thomas art. 1o: esse quia ubi datur specialis materia cum opposita materia specialis virtutis detractae, datur specialis ordo oppositus tali virtuti, sed datur specialis materia quae opposita materiae specialis ordinis iustitiae particularis, nimirum actus laesivus iuris alterius quae sunt opponitur actui particulari in eadem materia tale est quae est materia specialis virtutis iustitiae particularis ergo. Illa autem est ordo iniustitiae particularis, qua quae est habitus voluntas inclinans ad actus ad iniquitatem laesivos iuris alieni seu ex defectu proprie libertatis contradicens iuris alieni sine alterius libertatis restrictae.

195 Rogabis 2o: utrum ex eo quod intendit laesio iuris alieni procedat ex habitu iniustitiae. Cum DD. respondet. Dico

dubit l^a et sparza q^d ll^a reo morte et resolutus est ob: q^a
n^o procedit ex habitu iniustitie tum ille qui n^o versatur circa
proprium finale motivum iniustitie sed n^o obstat q^o intenderet lesio-
nem alienam versatur circa ill^a go. prob. min: proprium finale
motivum iniustitie e^t rō specialis boni apparentis quod relu-
cet in lesione alienam iuris seu restrictione bonorum alienorum libertatis
et proprium amplitudinem; ipsa enim rō mali moralis seu in-
honestatis necesse ee aliud motivum habitus specialis ut nemo vt
dixi, intendens in^o malum operetur; sed n^o obstat q^o intenderet
iuris alieni lesio, versatur circa illa rō specialis go.

§ 96 Obs: qui saepe furatur ex motivo alieno ut
bonum proprio ex bonis, deficiente tali motivo, [illegible] acquisita
virtute humilitatis n^o sentiet facilitatem et inclinationem ad furan-
dum go q^a tum illi n^o generant virtutem habitualem iniustitie seu
habitus iniustitie. prob. cons: si tum illi generarent habitus iniustitie
adhuc deficiente illo motivo, [illegible] acquisita virtute humilitatis
qua iniustitie n^o opponitur deberet habitus iniustitie et conferre fa-
cilitatem et inclinationem ad furandum sed hoc tunc n^o adest go.
secus accidet in eo qui furtum aspiceret ex motivo boni
specialis apparentis in amplitudine propriae libertatis et restrictione
aliorum; hic enim licet deficiant motiva aliorum virtutum
semper sentiet inclinationem et facilitatem ad furandum: quin go
e^t habitus specialis iniustitie n^o generatur ex ob^ti in alienam ra-
tionem lesione sed conferret necessario [illegible] motivum ee ex habitu
speciali iniustitie.

§ 97 Ex dictis infertur n^o ee idem peccare contra
iustitiam et peccare ex habitu iniustitie, ut semper adverteri
ius alienum peccati contra iustitiam obligantem ad n^o lesendum ius
alienum sive ex hoc sive ex illo motivo; n^o tamen ex quocumque
motivo ius alienum ledatur, agitur ex habitu iniustitie. Hec
[illegible] [illegible] [illegible] aferenti operantes contra iura

alterius ex passione facere quod invenit non tamen esse
iniustus; hoc enim licet intendit operantibus ex passione
impediuntur leserit iura alieni, eorum operatio fuerit
malis iniustitiae quae stat in transgressione legis et
fractae ex iustitia debita non tamen proinde ipsi aeque
non sunt speciales iniustitiae. Confirmatur etiam D. Thomas art. 2
docentis iniustitiam aliquid facere ex electione quando scilicet
sibi ipse placet et tunc ipsi facere ad habitum scilicet in-
iustitiae.

158 Rogatur 3o an ad peccatum contra iustitiam requiratur
voluntarium expressum contra legem iuris alieni? Respondeo intra
probabiliter non sufficere interpretativum et sic docet quae apud
Antonium infra citandus Arnaldus docet ad contrahendum
generatim peccatum non sufficere voluntarium interpretativum et indirecte
sed expressum et directum requiri: ex quo infert nullum
virum iustitiae tribuere nobis malitiae speciem nisi ipse in-
tendat et voluntarius expressus transeat in eius obiectum seu
finis; sed oppositum est dicendum:
nam qui occidit alterum providens damna aliis ex occi-
sione in suis iuribus esse eventura licet non intendat
expresse et directe haec damna peccat contra iustitiam eo
iure quod contra ius aliorum: sic qui occidit
patrem cum labore eiusdem filios alebat peccat contra ius
quod filii habebant ne eorum alimenta morte patris
impedirentur: occisor enim ad restituendum filiis tenetur
et eorum damnum expresse et directe non intenderit ergo
ad peccandum peccatum contra iustitiam sufficit.

159 Rogatur 4o: utrum peccatum iniustitiae sit
mortale? Respondeo mortale esse ex genere suo; posse tamen fieri
veniale vel ex parvitate materiae vel ex defectu deliberationis plenae.
Ita cum D. Thoma art. 4 communis theologorum sententia. Probatur 1a pars ex

dicta: q. oppon. charitati ex genere suo mortale est; cum enim
charitas sit virtus aeq. q. illi oppon. morte infert est econtra
mortale est. Sed peccatum iniustitiae oppon. charitati; haec enim bonum
proximi intendit illa autem nocumentum ergo. 2a pars constat ex
Philo 2o Eth. docente non carpi quam parum a medio recedit.
Ly quia differentia alterius in re parva levis nemini eam
alteri graviter nec deflet in benevolentia quaerendum. Ly quia levis
in re parva unius alterius nocet [illegible] charitati.
3a etiam pt. quod ad moralitatem [illegible] quae effectus est peccati lethalis ac
tali requirit libertas et deliberatio plena; quae fundamentum est
moralitatis est ut late probant theologi in tract. de peccatis
et tract. de actibus humanis.

160 Sed obiicitur [illegible] consolationis: in delectatione
venerea deliberate quaesita vel admissa non datur parvitas
materiae [illegible] peccatum veniale: ergo nec in materia
iniustitiae, cum haec sit virtus maior, quam opposita castitati; sicut iniustitia
maior et praestantior est virtus quam castitas. Respondeo [illegible] validum [illegible]
argumentum [illegible] pondere [illegible] P. Cardenas tom. 1o crisis
contra Caramuelem diss. 47, [illegible] Disparitas est: quia quaelibet delec-
tatio venerea deliberate quaesita aut admissa, ut parva
videatur est probabilis periculum admittendi aut quaerendi delectationem
gravem et periculum consensus [illegible] in [illegible] consummatum est enim
veluti admissio aut inquisitio scintillae in magnum [illegible]
[illegible] pulveris tormentarii. Adiecit Sparza [illegible] in illis
delectationibus [illegible] in delectatione [illegible] consummati letaliter
peccaminosi; eo minor autem [illegible] est lethaliter peccaminosa. At furtum
leve non est periculum [illegible] gravis furti nec affert [illegible] in magnum
[illegible] proximi nocumentum.

161 Rogabis 5o utrum quis possit facere iniustum non
volens et sine iniuria [illegible] cum P. [illegible] diss. 12:
quod iniustum est in re aut etiam in actione [illegible] ignoranti

ad ius alterius: iniuria autem est in actibus contra iustitiam

ad deliberationem et intentionem operantis: per autem quis suis actionibus

operare iniustus sine deliberatione et idea expressa et implicita

agendi contra ius alterius eius iniustus erat: ergo et iniustus potest

facere non volens et sine iniuria: sic quod accidit equum

suum putans interficere suum esse iniustus erat contra suum

contra quem tamen non committit iniuriam et potest agens sine

voluntate laedendi ius illius, quod si tunc putaret equum esse

suum committeret iniuriam contra suum quia contra illius ius

ly ageret. sic ergo quis patitur iniuriam sine iniusto et e

contra. Sed haec de accessu quia iniuria debetur ac proprie

est etiam actio in genere moris imputabilis; iniustus autem

pure materialiter.

162 Rogatur 6°: utrum ius actibus tolli possit per in-

iuriam? Ceterum nam est sententia quod 16 et probatur 1°: quia nullus

ius actibus tribuitur per se sed per iustitiam: ergo nec tolli per iniuriam

potest contra: non enim repugnat existere eius iure non exercente con-

tradictio iuris non exercendi sed iustitia et contra iuris alte-

rius illud supponit exercens: ergo et iniuria contradicat iuri

alterius illud supponit exercens et consequenter illud non tollit. 2°: ideo

iudex spolians reum bonis suis ob delictum non committit in-

iuriam, latro vero illi committit quia iudex illum spoliat

suis iuribus, secus vero latro quod nequit hunc suis iuribus

spoliare: ergo per iniuriam nequit tolli ius alterius. 3° qui

patitur iniuriam ideo illi patitur quia est ius quod debetur per

ablato iure actione et potest proprio deuito [illegible] est nihil

debetur ergo nec patitur iniuriam iure ablato.

163 Haec doctrina gravis contra se patitur

difficultates: accessio innocentis privata auctoritate commissa

est contra ius ad vitam et opprimens quasi sternens membris

suis per innocens exercere in suis [illegible] et felicitate

cocentis est iniuria et iniustitia [illegible] occisionem hominis talis alterius cum ius ad vitam et famam [illegible] [illegible] ius aedi[illegible] per iniuriam. doctores [illegible] [illegible] [illegible] supponunt. et indubitata est Castro Palao tract. 2 n. 991, [illegible] [illegible] secundum [illegible] [illegible] 64 art. 6 ad 3 docentem [illegible] [illegible] occisorem [illegible] [illegible] occisor intendens [illegible] infert iniuriam [illegible] [illegible] [illegible] iniuriae addit iniustitiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Theologorum verba [illegible] [illegible] et Molina [illegible] [illegible] [illegible] tamen [illegible] ad hoc: quilibet habet ius [illegible] ad instrumenta sibi a Deo collata ad finem beatitudinis [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] unde [illegible] iniuria talia instrumenta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hac de causa detractionem famae iniuriosam [illegible] docet [illegible] Suarez [illegible] [illegible] bonum nomen est medium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unde [illegible] habent ius ad bonum nomen [illegible] vita [illegible] eundem datam est a Deo [illegible] instrumentum ad illum finem [illegible].

164 Eadem [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] Theologorum asserentium; [illegible] ab altero se occidere iniuste volente posse occidere invasorem [illegible] moderamine inculpatae tutelae [illegible] faciunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de iustitia et iure de [illegible] occisore defensione [illegible] iure hoc evenit, et quod quisque ob tutelam corporis sui fecerit iure fecisse existimetur. et in iure canonico [illegible] [illegible] [illegible] de homicidio [illegible] [illegible] [illegible] repellere omnes iura [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] sumendam [illegible] ad iniuriam [illegible]. Ex his [illegible] [illegible] occisionem illam esse iniuriosam impediendo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] repellere [illegible] iniustam sibi intentatam: [illegible] [illegible] ex iure sibi competente posse impediri se defendere, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] homicidium [illegible] iniuriam [illegible] [illegible] [illegible] occidit.

165 Nec obstat, q hoc nõ sit domus suae, ideo sub
q nõ sit domus suorum membrorum nõ tollit q illo sit iniuria
alicuius mutilatio: et ro ē: q iniuria nõ manu ē contra
usũ domini, ex eius imutatio contra usũ obstruendo et manere
stile: sit q hoc habeat usũ exemptũ in suis actibus organa
et functiones quos exerceat contra illud usũ iniuriis immutat, et
solus remanet manu hac ee dominus suorum corporum
sperans quos subsequuntur usus libero arbitrio. Ocasio aut
hinc solus ē iniuriosa illi domino: sic destructio arborum
ē iniuriosa habenti usũ ejus fructus circa arborum, domus
et circa obstruendo.

166 Uniusquisque filius sibi nõ occasio hoc per
veniunt iura illa adeo et functiones corporis, quae ipsi
liberi subiectam; aio enim sparata nõ retinet illa iura, sed
ex nõ retineat libere solus circa illos tres obligatus alicuius
ad illos nõ restringendos, tollendos aut restituendos q. Dist:
hoc habet usũ ad integrale suorum membrorum et praeterea mutilatio
alicuius ex manu ē illi iniuriosa sed manu amputata
manet sub usũ ad integrale manus: nec enim manet pos
tea obligatio alicuius ad eius aut servandi aut restituendi
nisi dicatur manere potestate libere ē obligatus circa
sola de miraculosis q. Et quidem ad nos iniustus ex eo
deficiunt theologi de mutilatione et de homicidio. Ergo
illa iniuriosa ē, ideo hoc iniuriosum erit.

167 Ex dictis colliges posse fieri iniuriam tollendos
actibus spirituales q intus sibi a priori: ideo sine lege per
mitte res sua alicuius aut Domini dominium. Sed nõ mihi
ē res sua alicuius illa cura q ē usũ actibus q efficiunt
usũ actibus, imo hoc ē magis suis ex sit de obligata
debit sua: ergo sit hoc ē auferendo sine lege potest q
mittit iniuria. Dist: sibi habet usũ in re circa res suas

non fuit iniustus in hoc instanti nisi se obligat aliis necessitas
[illegible] potestate impediant effectus rerum consequentibus
sub sua [illegible], verum etiam [illegible] impediant effectus
sui iniustus actus consequentibus instantibus; sed non illis [illegible]
[illegible] committeret iniuriam, quod alius [illegible] potestate [illegible]
[illegible]: quia etiam illis [illegible] quod [illegible] impetret [illegible]
illa [illegible], quia ius [illegible] sui [illegible]. Et [illegible]
gat ne ipsis auferatur. Sed non obligat ne auferatur sed
instanti pro quo [illegible] supposita esse, hec enim est obligatio
[illegible]; ergo obligat ne auferatur in sequentibus.

168 [illegible] respondeo [illegible] ante nomen: ad hoc
[illegible] nomen: [illegible] comparat [illegible] in exercitio
[illegible] iniustus non exercitus nec in instanti [illegible] nec in
[illegible]; non exercitus [illegible] instanti [illegible] nomen
Et [illegible] nomen sed iustitia supposita ius sed instanti sui exercitii
nomen: sed instanti [illegible] ex quo [illegible] obligatio consequenti
sui exercitii, [illegible] nomen [illegible] in nomen.
[illegible] iustitia supposita [illegible] instanti [illegible] ad sui exercitium
[illegible] obligatio in sequentibus [illegible]
[illegible] instanti [illegible] quis acquirit [illegible] hoc [illegible] aliis
in [illegible] obligat ne [illegible] illis impediatur, hec
[illegible] obligatio [illegible] durare [illegible] in [illegible]
[illegible] non obligatio extincta [illegible] iniustus [illegible] ab ipso
domino [illegible] a potestate [illegible] illius [illegible]:
sic in peccatore [illegible] obligatur ex peccato [illegible]
[illegible] obligatio satisfaciendi. Et aliqui [illegible]
[illegible] hoc esse [illegible] supposito peccato [illegible] non obligatur
[illegible] satisfactionis aut poenas [illegible].

169 Ex dictis [illegible] posset quis [illegible] hoc instanti
[illegible] obligatur ex iustitia [illegible] obligatur [illegible]
[illegible] hoc instanti sed [illegible], et ex illo durare in hoc instanti

obligo ex iustitia. unde qui operatur contra illud iustitiam hic et nunc obligans, et non supponit ius ipsius contra iustitiam per priorem ad hunc operari ex iustitia operatur; qui autem contra illud non est hic et nunc inobligationi iuris et maiori agitur, seu actio extenditur etiam ad iuris potestatem iustitiae obligationi actione crimen rationis talem ius quod illud ius contra rectitudinis non habeo obligo in posterius creat in aliis non impediendi rectitudinis quia etiam non impediendo pro dum seu rectitudinis liberis pro reliquis iustitiae et dominans possit revocare priorem voluntatem obligatoriam cedendo iuri suo illud revalidare aut confirmare: unde qui etiam pediret iniuriam committeret contra ius seu legibus volunt finxerint et ex nunc causandis pro nunc obligationem iustitiae.

170 Ad 2um potest nosse ideo enim iudex non committit iniuriam quod fecit ex legitima potestate et iure ius et vindicatione tamen in eo legibus contra reus; sunt enim leges facient iura innocentis etc. et ius reipublicae cum bono procurator et iudex ad vindicandum sumendum de delictis; latro autem si iura tollat, nulla lege nullo iure agit contra ius alterius et committit iniuriam commisit. Verum quia non est ius tollendi quousque iniuriam, nec latro potest pecunias tollere ius eius alius, cum hoc non fuerit contrario ex dicto iniuria. Si vero talis bonum ablati fuerit, quod pro ius ad illud mereri.

171 Ad 3um potest disponi mores; qui quod in iuris idem illud patet quia ei aufert et deberet pro priori ad alterum; et dicendo et deinde etiam per possessionem possessor qui mores cum enim omnes ablatum ex suppositione seu possessor ad alterum mores ei non deberet; neque enim debito mo

cradi debere ipsole. p. prior debat ei mang e ideo
mang appadro e inuria . primo auls stet dicis p
priori fine cure p eodi instr. dicty e adty. stoag
sthre ye collegi ro sab q ob mudiles q homicidij
ssto alio damno alt cuij reparac. ipstet ius nulla
sit oblige restuendi q.a dicta in Lo q.a salt egen
tur tales q que n. relinquant ius q restuere equan
dis sit. sso Las. Atij sciendi e consentienti fiat iniuria.

§. 2.a Utrum scienti e consentienti fiat iniuria.

172 Cy iniuria stregue accepta sit volu
ria actio q omissio contra ius alterij, e hoc ius sit
sultas nare cradis obligata alterij p ralij q ejus volu
pia seruari indemnia, cederis videri sciendi e
sentiendi in sui e rerij suarij damnis moraliter e
auferre illa oblige e cedere iuri sua, e coenti illae
illaij damni inducij n. pati. Quod ssi: q.a sut volu
tn spacij n. inferti passo q hoc n. repugnat mo
qui. violentij enij e q sit ab extra agente passo
[illegible] sserente cij la e repugnante, ita nec iniuria
que in moralib. violea e n. committur, si subtus
n. repuat, sd sentit. hic aud ssi e q ralij. sterne
Consuitssa Lo ij Atle 5 Lth cij 9 e D. Stra hic
art 3 docet, scienti e consentienti n. fieri iniuriam
nec doly, e ita exp. hels ff de regul. iuris in 6o
regul. 24 e regul. 167 dicit nemo videri fraudare
eos qui sciunt e consentiunt.

173 Ssij, que ideo asta videntur, opponuntur
plura argta desunta ex varijs casibij in qs scienti e
consentienti iniuria fieri videtur, ex q inde ea regula
geralis nisi amplij explicetur in dubij vertatur.

l, defraudet ex solvente usuras seu lucrum ex mutuo
usurario, ille enim faciens et consentiens facit, et tamen
mutuans lucrum accipiens ex mutuo committit inju-
riam. 2. ex marito consentiente in adulterium u-
xoris, illi enim fit injuria ab adultero. 3. ex con-
sentiente in sui necem, vel mutilationem cui ab occidente vel
mutilante fit injuria. 4. ex clerico consentiente
in sui percussionem cui a percussore fit injuria ut statuitur
in capite Contingit de sententia excommunicationis. 5. ex illo
qui licet ex metu gravi et injusto vere tamen et libe-
re consentit in sui damnum, huic enim fit injuria
non solum ratione metus injuste incussi sed etiam ratione damni quod al-
terius patitur [illegible] facienti et consentienti injuria [illegible]

VII. Ob haec mala [illegible] doctores adjungunt
ad aliquas [illegible] explicationes quae illas limitent: inter quos 1° Bañez
et Salon in art. citatis asserunt hanc doctrinam esse juris re-
gulam [illegible] teneret in bonis externis in quibus homo
habet plenum dominium et quoad eorum damnum plene libere
consentit non ex metu vel necessitate coactus. 2° P. [illegible]
lo. [illegible] tract. 1° disp. 3 dubio 2a docet facienti et con-
sentienti non fieri injuriam quando consentit per voluntatem qua
alteri communicat jus suum, secus vero si [illegible] voluntas
jus nullum alteri communicet. 3° P. [illegible] tract. de
[illegible] 1a docet injuriam non fieri consentienti quando
efficaciter cessit jure, secus vero si non sit ita cessionis in-
[illegible] dub. 3 et Ameq. citatus
[illegible] asserunt omnino libere consentienti injuriam fieri
non posse licet per eandem actionem alteri fiat injuria, ut
legi aut superiori prohibenti et annullanti illam
affectionem illius cessionis.

VIII. Sit nostra conclusio

scientis et consentientis non fit injuria quod consentire per voluntatem valide efficaciter cessionemque sui juris; secus vero quando ea voluntas non est ita juris se sua, probatur 1a pars: quia consensus est valide efficaciter cessio juris, nullum manet jus nulla et obligatio justitiae ex illo demanans cum actio alterius operatur quo actio alterius non est injuriosa. 2a pars probatur: consensus defectus valide, et inefficacis juris ablatione se habet ac si non esset, in ordine ad tollendum ablatione ab actione opposita rationem injuriae; cum in ordine ad effectum moralem cessionis juris et tollendum obligationem ex illo ortam sit voluntas ablatione moraliter nulla et coercens ablatione relinquat in sua vi jus ipsum et illius obligationem: quo fit ut ergo non invalide volente consentientem pateretur injuriam.

176 Sed insurgit hic triplex difficultas. 1a quia cum consensus volentis in suum damnum quando efficaciter fit cessio juris sit etiam efficax moraliter cessio juris? 2a cum maneat jus post illum consensum invalidum in damnum debet tamen in aliqua alia volente manere? 3a an illa de invalida voluntas cessionem juris maneat ratio injuriae? Pro his difficultatibus solvendis alia regula generalis statui facile occurrit, quod scilicet dicatur consensus volentis in suum damnum esse efficacem moraliter cessionem juris, quando nulla superiore volente inhabilitatur. Et ratio quod sint jura oriunda a lege et volente superioris, ut dicta num. 28 et ab eadem fovendi, ita etiam ampliandi et limitandi: hinc oritur quod libertas juris ad id valeat ad quod concedit et non ultra; aliqua vero jura conceduntur cum facultate libera ea valide amittendi per cessionem sub his vel illis circumstantiis; alia vero sine illa tali facultate: unde quae talia sint, nullo consensu cedendi; illa autem non consensu sub circumstantiis a lege ad valorem cessionis requisitis.

177 Res patet in pluribus contractibus et cessionibus pupilli aut minorennis, qui si sine licentia curatoris aut tutoris, vel judicis celebrentur, invalidi sunt, lex enim fovens

iuxta pupill. et minorennes nullq. ex fulz legitz concedit
ad eos ex forma, lz authoritate celebrandos, hos qq. inde irri
tat aliter ac ipsa statuit celebratos, de qo Thom. Sanchez
lb 6 de Matrimo disp 8 et ita oportuit fieri; sub eo
in aliqq. casibq. ex legis dispositione sine forma publica
Dtt. moralis volte iura aquirunt; ita et retinent
subditq. quodqmodo invitq. Haec aut iurq. coartatio
et invalidatio dictq. beneficij est qd dilapidatio iurq. habet
ss inde qui invitq. ea recipit irratioabili invitq est:
et hinc adhuc stat regula 61 iurq, qd. scilt beneficij
nn conferatur invito scilt rationabilit.

178 Verg. quamvis invitq. scq et hec iurq.
coartatio sit contra aliq. peculiare subditi volte, et tamen
qd eorq. volte primaria, rnali et absoluta, qua in potestate
legislatoris iura cedentes et fovent, conferrunt, ei qs
se subiecerunt, l, aliunde subti erant, ut nequeant se pro
subito tali potestati subtrahere; illa enim volte implicite
saltz volunt abdicare suorq. iurq, qq et qq. aliq parte
nd velint cedere, potestas superioris resistat. Sic qui
rnali aliqua volte, ex solemni paupertatis voto implicito
l, expresso abdicavit a se omnia iura in bona temporalia
si postea affective acceptet aliq. ut hereditates sibi
aliquando obventuras, nn est omo volens et consentiens in hanc
hereditatis, qd. rnali illa volte nollunt: nec in invaliditate
moralli illq. particularis acto est oio invitq, cq in eq conse
serit rnali illa prevalenti volte iurq. abdicatio.

179 Ad eq. difficultq. vero, post contra particulari seu
volte particulari affectivie cessiva iuris manere iux in illa
volte primaria, rnali et absoluta, que prevalet parte
nn illis iuri cessioni; et eq. ex illa rnali omni obli
gatio in aliis nn damnificandi sq. subditq. in suis, qd posteriore

volti pardare ñ tollitr illa obligo, coeunt q adhuc stante posteore volte iniuria qmittr. Ex his colli gitr, iura quy necuit quis cedere l, absolute l, sub his circunstiis et talia ñ debere in sua qseruari l, ab sute l, sub talib circunstiis adesse volte pardantis ex se afectuue cessiug illorq, sed vo cedribilia quadam si. sinuy aut dserimis vo descendit etq a superioris po teste et volte obi subditq subty fuit priara volte, illa enig superioris paestas qfert iura que in sua qseruari de beant, aut ñ debeant absolte l, sub talib circunstiis adesse illis volte pardantis

180 Ad 3g difficultas ver cuy P. Haunol in ca su qq et invalid fieri quiq iniuriq in eadq spec sed minoris grq malitiq. Roe qd cu illis qq actio in iuriosa ñ excitat tantq tristiq displicentiq q iusty q excitare posset si ille qq ñ adesset; si enig hic ñ adesset excitaret p se in patiente damnq tristiq displicentiq q iusty afectuue efaciq: unde fit in casu qq actiae inferentis damnu ee miny involuntariq rvaliter facients q satiq rane ee miny voalitr inertq ita aut decrescente obilly qq vae invo luntariq minuitr va iniuriq et maneat intra eandq speq iniuriq ab opposiq cy volte priara exstatq. Et in iniuria facta pupillo invalide qsentienti id clarq pt a fili; nq sicut simonia qmissa in re ñ esalti sed ex extrca instituae moraltr lz itrca sacra miny graeys ē q qmissa in re itrc, et esaltr sacra; sic iniuria qmissa qtra volte pupili lz moraltr intreq, minor est q qmissa qtra volte illiq valid qtrice intrcam Sed 3a argta supposita solvuntr.

N.o 3.a Argta supra posita solvuntur.

181 Ex dictis in universum ad casus q[ui] n. 173 argta sumebantur, solutio e[st]: Q[ui] illi, qui patiuntur morale damnum hent volte ligatam ad cedendum efeue iuri suo, et sic patiuntur iniuriam, Q[ui] n[on] hent volte ita ligatam, et sic iniuriam n[on] patiuntur. Dic pariter eo adh[uc] Q[ui] mutuatarius solvens usuras facit contractum mutuum n[on] esse contra vendens Q[ui] id ignorat. Si hoc ig decipitur ignorans nullitatem contractus et patitur iniuriam. Secus patitur iniuriam si sciens invaliditatem mutui nesciens aut avaritia mutuantis coactus det lucrum: nam iste consensus e[st] invalidus ut enim validus esset, charitas illi lucri ex parte donatio deberet esse plene libera moraliter; ut alii contractus possint esse validi et tamen veniant [illegible] rescindendi, si non plene libere fiant. Tandem si sciens et plene libere donet illi lucrum [illegible] e[st] tunc validus nullus q[ui] patitur iniuriam.

182 Adhuc vel [illegible] dicatur maritus n[on] posse valide cedere iuri suo in corpus coniugis in ordine ad alterum idem q[ui] ut consentiat patitur iniuriam adulterio uxoris: nam exhibet ex sua parte q[uae] illa [illegible] nullum ius aut facultatem praestare se uxori ad adulterium committendum. Sed hoc non n[on] probat neq[ue] ligatum voto castitatis se obtinere voti dispensatione qua ipsi n[on] dat facultatem aut ius agendi contra castitatem sed q[ui] liberat ab uno ligamine ut minus peccet si peccaverit: sicut hanc dispensatio potest esse illa cessio iuris. Et hac ratione probat Card de Lug. disp. [illegible] sect. [illegible] conveniens fore, q[ui] maritus possit cedere illi iuri n[on] ut absolute et sine causa illi cedat, hoc enim [illegible] valide, illicite tamen fieret cum ex eo posset sumi facultas peccandi: sed ut illi cedat [illegible] valens aliunde [illegible] ge ab adulterio deterrere ut illa minus peccet: unde absolute docet n[on] apparere satisfaciente ea cessio posset invalida.

in eandem sententiam inclinat P. Haunold n. 127 alios casus efingens quod ea cessio foret licita, si ut uxor adeo grave esset affecta quod maritus ut adulterium strueset cumbere, vel illi iniuriaret, non conniscens, si ille ob hoc sua delicta non egre ferret.

143 Pro re constandum est circa malitiam primo, nempe de ipso adulterio duplex est, altera quae in illo, sicut in malitia fornicationis contra castitatem quam omnes theologi supponunt, altera admittit iniuriam contra maritum: ita Lacroix in theologia fundamentali fundamento 57 § 8 concedente P. Cardenas dissertatione 30 in propositiones damnatas cap. 1 quod eandem vocat illam malitiam iniuriae cum illa quam alii vocant malitiam contra fidem debitam status. Dicit sententia distinguit inter malitiam lesionis fidei debitae status et malitiam iniuriae contra maritum et censet admittit in adulterio consentiente coniuge commisso: ita Card. de Lugo et P. Moya tom 1 select. tract. 3 disp. 1 q. 3a n. 65. Dicta hanc sententiam secure posse asseri, consentiente marito in adulterio malitiam iniuriae contra illum et consequenter illum posse cedere valide iuri suo atque ablata illa malitia, tale peccatum non diceret manere tantum cum unica malitia contra castitatem, adhuc enim inconveniens altera malitia contra fidem debitam status nulla mariti cessione auferibilis ut docet haec 1a sententia.

144 Certum 1a sententia non adeo secure procedet, si asserat maritum posse cedere iuri suo, et cessione sua auferre ab adulterio rationem iniuriae praesertim post damnationem 50 propositionis ab Innocentio 11 damnatae, quae asserebat, copulam cum coniugata consentiente marito, non esse adulterium; ideo sufficere in confessione dicere se esse fornicatum. Unica enim ratio illius propositionis esse ut notavit P. Card. et Mag. Torres in eius explicatione: quod consentiente marito, et consequenter cedente iuri suo nulla ei fiebat iniuria ab expressione:

qo in huius peccato tantum manebat malitia fornicatois
q sunde [illegible] explicare satis erat ob fundantis, q vir n. fiet
ctra [illegible], ctralis [illegible] n. e. [illegible] mariti n. fit vali
de ceso iuris qualis n ee asserunt Plander cetatis
et Caramuel eads opre fund. 45 in explice regulis
iuris 149. q. posito nati sequella antis, et ans coens
formnde.

185 Vers iudico et [illegible] lex fu cira adulterii ma
lis x q asero speale illis malis contra fide debita stui [illegible]
qui a malia iniuria contra ius mariti at talis coenders
q ab hac illo peccy n ee denudabile vllo mariti consensu
exq fiet tale [illegible] n ee validis iuris cessos: Probe: nq oblige ser
bandi fide stui e oblige contra [illegible] ex contractu matrimo
niali et coenito e oblige ex iustitia supponente ius aquisitis ex
contracty; hoc autz ius n residet in ipso stu et in fieri [illegible]
in marito adaerss uxore [illegible], cy illa
oblige sit mutua, cy contracty n fit celebratus cy stu [illegible]
altro ey altro ad se contruendos in stu qo illa oblige uxoris
serbandi fide stui debita correct uni exanti in marito
at tali [illegible] illa oblige nulla mariti [illegible] e valide [illegible]
bilis at supert [illegible] nec [illegible] ius e vllo [illegible] cedele
valide: qo et maritus consentiat in adulterio in hoc al
fuc erit ea iniuria contra sui ius.

186. Confirmatur ex verbis D. Pli ad Rom
cp 7: igitr vivente viro, vocabitr adultera si fuerit
cy alio viro, siautz mortuus fuerit vir eius liberata e a lege
viri et n fit adultera si fuerit cy alio viro: ing
notandy e. 1e lege stis matrimonialis q. uxore obligat vo
cari ab Apostolo lege viri; nq illa lege uxore lega
ri stui e ligari marito, [illegible] q eius obligatis e sub
eis iure contruta: 2o ex oppositione ad illis lege et oblige q

foret ctui in sua specie malitia adulterij. Et a tali ma-
tra[illegible] denudari accessu uxoris ad alterum morte, et illo
ctu coniugis, sint eadem via est soluitur ab illa lege et oblige:
ex qua oritur sit adulterium uxoris est sua speciali malitia
opposita legi et obligationi iustitiae, contra uxor tenetur [illegible]
[illegible], ab ea quod non denudari illo coniugis ctu, cum autem illa
obligatio sit ex iustitia, ea specialis malitia est iniuriae et iniustitiae
contra maritum erit; communiter quod non est tolerabilis ctu illo mari-
ti, qui hic non est valida cessio iuris cui correspondet ea obli-
gatio.

187 Ex dictis infertur 1o quaecumque non eatenus maritus
possit efficaciter cedere iuri suo, sint enim contra Card de Lugo.
quaecumque non est, quod maritus suo ctu possit efficaciter tollere ab
uxore obligationem servandi fidem debitam ctui; ita quaecumque
non est quod possit tollere obligationem non committendi iniuriam contra
se ius, ut sint in hypothesi illius ablationis obligationis ser-
vandi fidem debitam ctui mulier accessu ad alterum mi-
nus peccaret, contra in hypothesi efficacis cessionis sui iuris uxor
etiam minus peccaret, quia [illegible] eadem sint utraque obli-
gatio. Infertur 2o dari legem annullantem [illegible] iuris sui
afectibus cessiones, ea scilicet quae vocat Apostolus legem natu-
rae. 3o nec contractus matrimonialis nec lege illius dicitur legi-
timus fuisse ad cedendum iuri de quo sumus loquuti.

188 Ad 2m argumentum de ctu in homicidium
et mutilationem Card de Lugo iudicat posse quemque efficaciter cede-
re iuri suo ad suam integritatem et vitam, et communiter occi-
di, mutilari de quin iniuriam patiatur: quod sit multis
ostendit disp 3a de Iust sect 6a. Oppositum docent apud e-
undem Card. Caiet. Barthol. de Medina, nec non Banez
citatus et P. Conradus lib 4 quaestionum moralium q 16 quos
sequuntur P. Card. citatus n 51. Quod si in hac sententia

strata obcias eo quod SS. et Sti Martyres qui adeo fer vide consenserant in suas passiões, seipsos ultroneos dederunt in manus carnificum cesserunt suo iuri et co enti iniuriae passi non sunt, nam Card de Lugo coam afferit eius, ut potuerint non cedere iuri suo, hoc autem probat pluribus autoribus, de quo non fuit illos iuri suo cedere ut sic patet, id est non sine dolorem eius iniuriae paterent.

189 Vero quos secum passos fuisse, tamen non sine adversum Dei sed eius adversus ipsos carnifices charitate incensos et inter ipsa tormenta pro illis Deum veniam orarent, si possent validasse iuri suis cessione facere quod illi magis peccarent, in omnium malis incurrerent omnium quae mala haberent pro damnandis videntur eius suis iuribus esse cessuri fuisse. Nec addis ad eius cessione fuisse obligatos ex charitate, ut aliis suo aliquo novo in damno magis malis proximi auerterent, ut id videtur spirari ex antique quod aliquando teneri potestatis dispensare in votis subditorum et videre est apud Suar. Tom. de religione lib 6 cap 17 n 21 et Thomas Sanch lib 4 summae cap 40 n 9. Sicque haec doctrina posset urgeri probabile martyri ad cedendis iuri suo pro casibus supra positos falsa qui excogitato a P. Haunold, ex tamen ea antiquo in nullius ut existimo mente venerit. Insuper facile non aparet quomodo SS. Martyres qui sic patiebantur ex actione iniuriosa, quae illi miram adeo alacritate dolores sustinerent et gauderent haberi dignos qui pro Deo paterent.

190 Igitur ut dicta sunt dicendum est haec non posse valide cedere iuri suo ad vitam quia ipsi sed Iesus est usus utendi et servandi illam, non vero prodigendi: unde ipsa affectiva cessibus vitae est praeter ipsum ius et nulla lege

validatis. Pro quo Banez valde facit ad dicta sect.
ante distinguit in hoc duas voluntates, alteram scilicet quae incli-
natio naturae, quae naturalis vocat, qua quisque vult suae vitae
et integritatis ad destructionem sese indemnitatis. alteram voluntatem
ex speciali discursu erroneo aut volitis, quae mortem ag-
gerat, et iuri suo velit cedere, et in illa tantum consistere
videtur usus ipsius, sicut actibus ad vitam quae ex defectu huius interno
conservari non pendeat. Nec obstat quod Xta Ianuensis, quem sequitur
P. Moya, suspecta virginis consentiendi innuere, non stat
desiderio virginalis integritatis; non quod ad hanc illa habet ius
cedere eius, quae licite posset in matrimonio collocari, et
hoc verbis consummare.

191 Ad 4um dicendum, clericus sicut persona ... consen-
tiat, patet inveniri quod nequit valide cedere iuri suo-
rum autem est non solum quia ius et privilegium canonis residet in
toto ordine clericali cui ipse unde unusquisque nequit re-
nuntiare (hoc enim posito posset adhuc dici, quod
posset renuntiare iuri illi in quantum ad ipsum spectat, ut
nunc non esse ... reducimus ordo pateretur inveniri) ve-
rum etiam quia ius illud et privilegium ut ipsum est tanquam in
individuo existendo in statu clericali ita spectat et individuo
non ipsius individui quam status individui, ut status infaliter
afficiat ex voluntate legislatoris; huic autem affectioni pri-
vato status nequit ipse resistere dum in statu maneat
sicut autem status eius illo iure acquirit ... sine exple-
ta voluntate circa tale ius, ita et servat sine defer-
tur voluntatis affectivae cessante illius, dum status servat.

192 Ad ultimum de consentiente ex metu
gravi iniuste incusso in suam deminutionem quam longe tractavi habet
in tract. de contractibus, deo ex doctrina D. Th. Vasq. et Azor.
quos sequitur Basilius Legionensis apud Salas tom. 1o tract. 2o disp.

punct ut illi desit ex nullo moralis jus est contractus non o-
nerosi sed ut vicarium cuiusdam medii quo patiens medio
sua cogatur tribuere, promittere aut legare absque onere
ex parte accipientis; neque illo sine metu extorto, ita ille
tribuit sua ut vellet ad se reverti; et contra in donat.
donatio ipsa excludit voluntatem reversionis: ut enim habetur lege 1a.
principio ff. de donatione: donat aliquis ea mente ut statim
velit accipientis fieri et in nullo casu ad se reverti
§. 4a. quenam sit voltas ex se iuris cessiva, expiratur.

§. 4a. Quenam sit voltas ex se iuris cessiva expiratur.

193 Ut radicitus obligatio, quoniam in iuris
voltatur per iuris cessionem et donationem debiti exsustinetur, ac per plena
notitia eorum que dicta sunt sectionibus precedentibus, supponendum 1o. esse
quod ius ita est subitas obligata aliorum per voluntatem ut illa voluntate
non durante prius adhuc possit in aliis obligatio moralis
durare: hinc fit quod ut ea obligatio extinguatur per iuris ce-
ssionem et donationem debiti opus sit alia voluntate aliquo modo contraria
illi obligationi que deficiat obligationem per eam inductam. Rogamus
ergo quenam sit ista voltas contraria, et quomodo obligationem habeat? Dices
difficultas non est circa extrinsecas formalitates aut nullitates, quae ea
voltas habeat ex lege assistante, promittente, aut vivificante
cessionem iuris, sed de ipsa voluntate per se qua habens ius proprium
ex se est illud cedit, sive sit affectiva, sive etiam effectiva.

194 Difficultas magna ex parte oritur ex natura
iuris moralis durantis in obligatione, neque de hanc plurimis
apprehendamus instar et per species fictionum quarundam circa subitas ob-
ligationes et causas a iure. tamen cum a parte rei non sint en-
tia moralia media inter realia et ficta est quia mo-
ralitas, que ut talis posita est in apprehensione horum,

Ut ex fundo ā prudenti deceptione, in aliq. validis reset
venda fit, vel ut si in se cognovisset, ea obligatio non
valet reducti ad volue. placere praeterito obligatio et ad ne
gans cessionis iuris, et negans solutionis, si qua ē possime ex
habenda ex iustitia; hoc aut totum n. agaret quod non ausi
rendus sit; nec voluit placere n. praeteruisse ipsa est
deinde nam solutione habitae ad eq. n. ē, ex usu n. fit extra
gandus p. solutione, quo auferendus erit illius totus q. desy. nam
cessionis iuris: quo voluntas illius totius destructiva erit
voluntas destruendi illius nam si haec destructio ē ipsa cessio
iuris, quo illa voluntas habet se ipsos p. alio ex ipsa sic
fratis cessio iuris:

195 Supponendum est quod volue. cessionis iuris n. eadem
volue aut desiderium illius mali aut injuriae q. habet validas opp.
ta obligata, qq in cu. inq. debat servi Joannes cendus, n. eo ipse
q. Joannes velit sibi cendus n. solvi, hic volue. iuris cessionis; cum
illa enim volue stat illius vele retinere suis ius, et sibi ex
iustitia obligatus: sic ipse quis desiderare ut fur sibi furaretur
ut ex delicto postea s. bado tanq. fur damnetur: sic ipse ma
rit. desiderare uxoris infidelitatem ut habeat causam petendi di
vortium in his casibus n. datur cessio eius effectiva iuris.

196 Idq. ips. hy in voto q. quis emittit
se intendens obligare et se vere obligavit, et sub habeat
animum voti n. adimplendi: tum in precepto superioris
obligantis subditum, ut ille velit subditum inobediens ob q. illum
puniat: quo ex eo q. quis n. cedat iuri suo et velit sibi
alterum ex iustitia obligatum, potest sub desiderare q. alter
contra illum obligationem et suum ius operetur. Ex eisdem hoc sequitur vo
luntas cessionis iuris n. eadem voluntas aut eadem illius omni
ad q. tribuendum alter tenebatur, nec in cu. presto dia
ries n. vult tribuere cendus sibi a sto debitum quem cedat

viri suo: et qui desiderat, quod sibi furari fit aut virtualiter
odio habet verum suarum indemnitatem et revereri sibi debitam
habet ad impediendum sui voti, et tamen hac se obligat, ad
quod sua iura redeat etc.

197 Supponitur 3° nec voluntas viri cessi
bus ee illum qui sibi reddit illicitam, et eum quod contra
dicit ipsius exactionem sui debiti. Si enim quis votum
emiterit non exigendi quod sibi debitum, immo nec accep
tandi retento adhuc iure [illegible] pro voto quod
cum fit quod sibi debitum acceptaret aut illud acciperet
nec acciperet ex donatione nec dimitteret iniuriam
sic deligatur qui ex dominium contra voto castibus emite
rent non abdicarent a se ius ad suum dominium illud sibi im
pedimentum contra stat quod sibi illud reddere et moraliter
ipsius exactionem sui debiti, immo et eius acceptionem quod
cedat viri suo. Sic transcripta ex Card. de Lugo
affirmant dictus contra ipsos et pro nobis n. 191.

198 Supponitur 4° nec voluntas cessabant
viri ee ut dispensandi in voto praesentia obligata
bus quia si quis sub hac dispensandi illud et vadis hac
obligationem durandi in alterio; nulla enim est difficultas in
tu voluntas sui pro hac verba explicatur; nolo obligasse
diu ad tribus res, nihil ab ipso alterius; ceterum
sed standum stabo: ut quod se supponi displicere in voto
qua subditis ex voto se obligaverit ad audiendum quotidie
die sacrum ergo quin ea displicere fit illius voti
et obligationis relaxatio: ut quod etiam hoc displicet in
peccato hoc placere praesentis in hoc se obligaverit ad
satisfaciendum [illegible] quin pro illud displicentiam damna
peccatum. 311

199 Ex suppositis amplius colligitur rei

defultas: tres enim actus possent hic considerari, quo[rum] erant cessio iuris, scilicet desiderii ingemoris prohibiti per volis obligantis aut odii actius ad quem alter tenebatur. Et, voluas vedens sibi illud actus quod posset et suo iuris exercere et deniq[ue] displicentia offensa trada ad volis obligatis offerendi; nullus aut[em] ex his actibus suffit ad cessio iuris; est amplius mact. Hec difficultas valde solus est alius in cuius enodatione laborant theologi admitentes post remissionem pecci condonationem Dei pure extrinseca quo vere est cessio iuris in Deo pro peccatore: insup[er] est fere eadem cum illa quo est in explicanda volis relaxativa voti et dispensativa legis: de hoc agunt eodem stilo doctrine Card de Lug. disp 7 de poenit sect 8 et P. Arriaga de legib. disp 2a et P. Ver de iustitia contrac 4 punct 5. sub explicantes naturam in qua lex aut votum consistit, ser obligantis; hec enim omnia inter se valde connectuntur.

Dico Cessio actionis sufficit sola: volens cessionarii est actus quo quis efficit ut desit unus retinere, exigere, ab altero tributum aut acceptare re quo est tui iuris, alteri tuly volis proinde ex se obligans. Hanc sententiam hic sustinet quorumdam RR. Sancta quod reputant Aut ordinatione afferentibus condonatione pure extrinseca peccati, eatenus quod Deus decernet amplius non displicere in hoc ob peccatum offensionem: per quod illi supponunt, quod ut Deus displiceat in pecco offerendo et quod natura est ante quos theologos ex suppositione excepto illo in hoc post peccatum, ante non natura displiceat, ut tota ex malitia ab quod desiet in hoc sit adesse in peccato offerendo ex iniuria moralis seu subsistens peccati et dicta ab initio non addat sibi malig, nec reddit peccatum moraliter durans magis aut dignius odio quod erat in tl. instanti sua iniuriae. hanc ergo tribuit Deo ius ad displicendum in hoc

ꝑ toto illo tpre q̄ q̄ n̄ fit remissio: unde eo ipso q̄
redit n̄ diffuere amplius in thac ob peccati ꝯtentus
censetur cedere iuri suo ad dispensandum in thac et peccata
remittere.

Dico deinde ad practicam, ut hec aliqua
maior explicatione indigeat, afferimus casus iuris dispositi
re in ordine quid qui advertens iustitiam aut valorem ꝑ
rei ex se ee radicem et ex tunc potuerit retinere aut
exigere et acceptare hos illius iuris; nunc etiam n̄ ea
eo retinere aut exigere et acceptare ob titulum
q̄ esse illius radicis hoc enim in posito exercito ꝑ
dedit iuri suo et alterum liberat a debito iustitie, unde
alius n̄ sit titulus debitum alteri parentum ea tales accipere
aut retinere sine peccato; si autem alius sit debitum titulus
alter ea accipiens aut retinens peccabit ꝑ n̄ contra iustitiam
ꝑ contra alios virtutes ad quas ille titulus spectat.

Dico 3° ꝑ maiori explicatione nota 1° illos casus
n̄ ee aliqua etiam voluntarias retentiones rei ꝑ ꝑ
retentiones rei titulo valoris ꝑ ꝑ eum quis
iuri suo cedere et adhuc n̄ a se abiicere ea, eo quod
hendo ꝑ expositionem ut sine iniustitia ab altero acceptatur
insuper ꝑ quis, cum et alterius sit res alia indivisibilis
sumpta, eo retinere n̄ ut suam ꝑ ut alterius, quia n̄ vult
eo retinere ex titulo iuris quod habuit ꝑ ut eo servet alteri
q̄ cum si res ipsi auferatur n̄ contra ipsum ꝑ contra alterum
fiet iniustitia. res clarum quod in iure circa res quas
e apud alterum et q̄ alter debeat possidere tribuere; ꝑ enim
dominus illius cedere iuri suo tolendo ab altero o
bligationem ex iustitia ꝑ aderit expositionem et velle sub q̄ alteri
tales res tribuat ex dono aut titulo gra
tuidis: sic ꝑ superior relaxare votum audiendi ꝑ

quanty ē ex se efficit volendo subditum sacrum quaere titulo voti facti, ut id sub velut titulo praecepti aut poenitet impositum.

203 Noto 2° in illo dicto ac retinere exigere etc. ut illo expectatur diversa cum alia contributa, quasi praecepta alia actiones possunt: 1° genus ut plurimum iura in re quae praesupponunt actiones alterius efficienter retentivae. 2° vero iura ad ea quae supponunt possibus tribuuntur rei debitae. tandem voluntas efficiunt expectativas volitiones retentivas 3° vero volitiones oppositas ut doctrina facilius applicari si sit opus donavi ex... ei peccat. Ut enim volendo efficax enim dominii provenit dicatur ex virtutis amor alterius, ad quos certa nares ... non bene sint affecti, [illegible] ... donante [illegible] ferent ... possibus [illegible] trahi ad caret displicere, et satisfacti ... pecc ... hendi aut exigendi.

204 Inst ex dictis ex [illegible] voluntas non here probato ... cetus iuris aut alterius obligationis ... adveniet ... voluntas ee [illegible], et alterius obligationi quae ... ut alterius deobliget in ... se indigeat intrinsece sub lex quae ē ... obligationis, intrinsece indiget ut in ... 2° alterius obliget, obligat enim illius voluntas ē ... [illegible] aliena ... [illegible] ē voluntas ... ut ex se fundans illius actiones non ut durans moraliter, aut ut moraliter extincta ... quae ... actio ... aliena ... ab illa volitione ... considerata ... inde ... ; unde nec ... moralis talis voluntas ... nec ... talis ... hic ē nunc ... volitiones ... ē obligatio ... sic voluntas ... ē obligatio aut [illegible] illius ... voluntas

aut omissio pecci offensa per illas volit.

705 Explicata doctrina contr[arii]: voluntas cessiva v-
ris recurit ea altero volitis offensa in se, quae conficiunt
displicentia fit circa volit offensa recurit ab ea volun-
que offenderent aut expensis ex se obligaverunt: unde si e-
actionis ad quem est ius illa voluntas per essentiam voluntatis con-
tinentis cessio ... voluntatis a nobis expositus essentiae
ter actio illa ... non ... id enim non requiritur ad suffi-
quod sit ut ejus illius ... seu voluntas offensa ergo per tale
volit iuri cedit. Confirmatur: eo ipso quod quis aliquas debitor
fecit creditorem sciente nolle ex se efficaciter accusare
quomodo sibi exhiberi tabula volitis quae mere ante ...
indicat creditorem cedere iuri suo, sic et solutus a vin-
culo illius volitis nisi aliquo lex resistat illi. Con-
trario sic quis credito vendat confertur cedere iuri
suo ad pretium, si exprimat se ob ... tradiri nolle sibi
tribui pretium taxatum quia illa nolitio est de se effi-
cessio iuris.

706 Obiicies 1º a parte condonantis: ex voluntate
Deus nolit amplius displicere in hoc ab peccati offen-
sus stando retineat ius suum in peccatorem ex illa est
volite stando velit ab hoc exigere satisfactionem ipsi pro
iniuria peccati: quod etiam ex nobis a nobis expli-
cata stando quis retineat ius suum in debitorem ... an-
no cog: displicentia est quia peccati has offenditur non solum
ex positiva displicentia et indignatione dunque iuste, verum etiam
reddidit obligatum ad exhibendum Deo satisfactionem sibi
ipse pro iniuria: unde Deus per illas nolitas cedat iu-
ri ad displicentiam et indignationem non tamen ad satisfactionem exi-
gendam, ex consequenti retinet ius ad hanc sub ex illa no-
lite sub qua hanc iniuriam affectus per sub ex amore

incurratoris demungere nisi ex ipsis tribuat reparans damnum illi innumeris causatis: q. si deus non solet indignari, vere neque exigere aut acceptare satis sive titulo potentis peccati, ig. cederet suo iure suo, pænæ peccati iudicare conferendi: sicut se habet creditor hens nolens a nobis exigere; non enim illis excludit eius actionem correntem potentiæ valde obligatæ.

207 Instabis: si deus nolet hoc sibi exhibere aliquid debiti obsequii titulo suæ potestatis adhuc non cedet iure suo ad tale obsequium: manebit enim adhuc sua potestas quæ ius est ad eo creare obsequium ergo sibi debitum nolle sibi cedere tribui titulo potestatis ergo non ideo cedet iure suo. Resp. ad ante istud de iure dato et fundato, q. est in deo ad illud obsequium, est pro eo: infinitas dei et summa dignitas tandem plena obsequium creare, quæ nulla ratione auferri potest; est aut. ius fundatum tui obligans, sed relinquens creare sed illud obsequium; ius aut. primum, et idem obligans est voluntas q. vocant potentia id est grata a deo et intimata qua potentia obsequia sibi a creaturis exhibenda, hunc aut. iure, sit volunte constat, ita et voluntate ipse deus salus virtualiter cedere: potiori ratione hoc evenit in iure huius volunte constante, et durante dependit a volunte.

208 Obiicies 2o: nulla deo tribui cedent titulo voluntas potentiæ supposita voluntas potentiæ moraliter durante ergo ex illa nulla constat moralis durans obligans et coerci tius. probatur ans: tribuit cedent titulo voluntas potentiæ supposita volunte potentiæ moraliter durante, absque quo possit exerceri eadem tribuo titulo illius voluntas et coerci ex iustitia, quem hic est nunc sed deus ex illa volunte et potentiæ moraliter existens tanquam q. pratum a nobis est a n.134 ergo. Resp. nando ans

ctes de supposito voto moraliter durante ipso voto quo
fit casto ad opus digno ante tribus centi tribulo voti
sponte attende quae de se supposito illa non; et hic est nunc
urgendus quo ante est non cog.

208 Dupliciter potest proponi ad tribus centi
volitas sponte 1o per detractionem quo respondetur et absque obli-
gans adhuc post sui exe. officio est hic et nunc: 2o per
suppositionem illius de se suspendendo ab eo quod adhuc absque obliga-
fit ex moraliter extincta de durans: quod sub 1a propositione
seclusus errore centi tribuant supponitur volitas sponte
moraliter durans; secus si sit sub 2a; tunc autem cum non
supponitur tribuo per ipsum nunc devota una cras est posita
ex justa; sub autem tribuo centi ex parte devotionis quae esta
esse sub illa praefatione; ita est nollitio actua cum quae esse
circa tribus centi tribulo volitas sponte, quam hic sup-
ponitur a nollitione durans moraliter; potius erit nollitio
de ipsa, quae est ex parte cedentis tollit moraliter illius du-
ras, indeterminata quod per ipsum ad tribus trepidare, qualiter
sibi opponat volitas spontanei et durante est hic et nunc o-
bligans ac praecens quod tribuat centi ex justa: sequitur
enim quod volitas relaxatur, et supponitur esse obligatio durans
de pro ante, agenda quod durare etiam pro sequente, nisi re-
laxetur pro illo.

210 Obiicies 2o: volitas a nobis expressita
quae heri, etiam si ante fuerit debite extincta per actum
una, aut solum per extinctio alias devota, nequit heri
volitas actua una; sed nequit exhiberi solutio contra
dicta n. 151: quod illa ista mare desigui mere; sed ex-
tincto devoto nequit heri volitas actua quae sequitur entitate
non mere; quod de dominas actus est ex tunc cedendi in
ri. quod mere est non cog. sed actio quod exhibentur pro

certis alijs deuita, & fruam entade pe exerceri, soluta alia debito, sed quia dum denomenti solus aut ex fine exten-quendi debitis keati; ita et voluas ex sua viri, que deno mari talis ab extrecs circunstiis aliquis vineate ante exentis phice & moraliter: sic actio generata pre genus non denomatr corrupta sig ligno vesti qdo est le generata et fra que psupontr in mara; eadem tamen endaue ae ...o pe exerceri a sua caa mere ... Fernando Sec. 2. de ptibs iustae.

§. 2. De partibus Justitiae.

211 Duplex genus partium justitiae sunt et reliquis virtutibus cardinalibus agnatr: aliud est potentialium, subjectivarum aliud: illae sunt quae licet sint ad alterum tamen non participant adequatam rationem justitiae & quia non sunt aequales & quia non respiciunt jus strictum & quia non superant pptas alterius. Tales sunt religio, gratitudo, pietas, de quibus et de reliquis ptibs potentialibus justitiae S. Raimundus opere citato de virtutibus erudite agit. Partes subjectivae justitiae illae sunt in quas totum justitiae dividitr de hoc genere in species inferiores rones adequatas justitiae ptes contrahentes: de hoc genere partium agemus in hac disputatione, inquirentes an justitia ptte sumpta sit genus ad plures species justitiae et quaenam hae sint ac in quo earum differentia consistat.

212 Communiter justitia dividitur cum D. Thoma q. 61 art 1o in commutativam et distributivam: illa est quae servat cuique jus suum in contractibus et donationibus reliquis inter particulares cives decretis; haec vero quae servat cuique jus suum in distribuendis bonis communibus inter cives seu partes reipublicae: his plures addunt aliqui theologi justitiam legalem specialem quae respicit bonum publicum totius communitatis. Fundamentum harum partium est triplex ordo partium quae in qualibet republica potest considerari: 1o est civis ad civem seu partis ad partem, 2o est partis ad totum, 3o totius ad partes

iustitia quae partes ~~ordinat~~ ad partes mutuo inter eas secundum aequalitatem bonorum
tis iure naturali vel ex contractibus privatorum commutativa, iustitia quae
totum ad singulos cives ordinat illis communicando bona communi-
a attenta singulorum qualitate distributiva; quae autem singulos cives or-
dinat ad bonum totius communitatis cuius quisque est pars lega-
lis dicitur.

213 Advertunt autem theologi quod cives aliquis contrac-
tus ineunt cum republica cuius est pars intercedat vel iustitia
non distributiva sed commutativa; tunc enim respublica [illegible]
se habet ac persona privata distincta a cive et talis contrac-
tus aut saltem circa id quod ad eius iuris mutuo ex contractu
servandum non attenditur. Et cum accidit extraneum
contractum illa sic attenta servatur cum a republica sua licitum sit con-
tractus inire cum altera republica et tunc utraque se habent
ac si essent personae privatae sibi mutuo obligatae ex iustitia.

214 Altera iustitiae species ab aliis theologis assignata
scilicet iustitia vindicativa, qua delicta potestate publica pu-
niuntur ac poena inflicta reo offendendo satisfactio personae
offensae datur. Circa hanc vero iustitiam maior est discordia inter
theologos quorum alii ad commutativam, alii ad distributivam, alii ad
legalem eam reducunt, alii denique illam numerant inter iustitiae
species tales: ea propter communiter creditur iustitiam vindicativam
esse tertiam partem iustitiae speciem talem ab aliis tribus distinctam scilicet
commutativa distributiva et legali; sed qui negant esse partes iustitiae subalternas
[illegible] a commutativa diversas quia non inde unquam iustitiae speciem
talem scilicet commutativam agnoscunt.

215 Nec omittendum propter iustitiam generalem quod
una adempta iustitia in sua specie coalescat quas admi-
tit S. Thomas q. 79 art. 1o duas agnoscens quarum altera de-
clinet a malo altera faciat bonum ubi per declinare a
malo intelligit S. Thomas non recedere a virtute iustitiae opposito,

sic enim sunt in aliis virtutibus declinare a malo et facere bonum: colligitur ergo quod declinare a malo se continere a possessione alterius rei alterius; et facere vero bonum possumus tribuere rem suam alteri: unde hoc facere et ponere possumus aequalitatem et medium rei alterius in suis ignorando quando [illegible] sit; illo autem declinare est alterius sua possidentis suis non perturbare: unde ad virtutem iustitiae ipsa colligitur ut ex [illegible] [illegible] aequalitatis et ex parte quod suis inclinatur ad usum alterius possessionis tribuendi et ex parte quod retrahitur a re sua alteri auferenda.

216 Virtus iustitiae specialis commutativa constare ex predictis et quae peregrini sunt extra vitium oppositum iniustitiae facile patet: cum ut bene notat [illegible] tom. II de [illegible] iuris Canonici lib 3 cap 7 q 3 art 15 iustitia commutativa adhuc funda respicit iura essentialiter specie diversa quorum alia fovent bona simpliciter naturae ad propriam felicitatem alia vero quae non naturae ideo quod illa [illegible] ut sunt in [illegible] ad [illegible] et [illegible] suam et [illegible] ad famam et ad pecuniam quae [illegible] [illegible] malis diversa ex malis [illegible] [illegible] diversa ex [illegible] [illegible] [illegible] et aestimabilitate inaequali bonorum inaequaliter [illegible] et [illegible] ad felicitatem [illegible] [illegible] iustitia commutativa ipsa quae [illegible] illa vera [illegible] [illegible] respicit intendens aequalitatem ab illis mensuratis diversis [illegible] [illegible] [illegible].

217 [illegible]: peccata contra iustitiam non sunt eiusdem speciei infima malitiae. homicidium enim a furto differt specie, adulterium a detractione famae; bona enim quae illis [illegible] auferuntur diversis [illegible] [illegible] nec bonum ex [illegible] [illegible] [illegible] compensare. Ut [illegible] [illegible] [illegible] Caramuel [illegible] [illegible] M. Torrecilla tract. [illegible] in [illegible] [illegible].

posse adulterii ipsius separandi in confessione se accusare. ... peccatis et postea intendere incurrere grabis ... ex illa aut diversitate ... ipsius in ... in adulteria ... in famis detracta ... iniustitia ... una ... facultat in bis alteris ... ad alios ... iniustitie ... iustitia commutativa ... accessis iniustis ... famis et bona ... pardantis detrahit, confessione ... quaestio una sine alia stare ... ut ... An et quomodo iustitia commutativa et distributiva inter se distant? ... an utraque iustitia ex iure mensurando distant inter se.

C. 2. An et quomodo iustitia commutativa et distributiva inter se differant?

N. 1.a An utraque iustitia ex iure mensurato distant inter se?

... iustitia commutativa ... iustitia ... se ... differre ... apud ... dist. ... aliqui ... secundum Buridanum 5 Ethicorum ... in ... reperire ... cere ... Card. de Lugo ... cum Tho. et ... doceat utramque iustitiam ... differre inter se, ... patroni inter assignandi ... utriusque iustitiae, aliqui enim recurrunt ad diversitatem iuris mensurationis seu aequalitatis quas utraque respicit, alii vero ad diversitatem iuris mensurandi ... diversis ... respondentis ... alii denique ... utramque ... tractent ... examinandum ...

219 Igitur sententia que ante Scotum erat omnium fere Doctorum communis fuit et post illum a pluribus defenditur docet iustitiam commutativam respicere per se actionem equalem iuris actionis alterius equalitate arithmetica; distributivam vero dare equalis equalitate geometrica: illa autem est actio equalis cuius iure dominii alterius equalis seu equivalentis quod alter habet in ingressu, ita ut sit mathematice sicut aut aequivalet quod est pars vel sunt iuris proprii independenter ab alia rebus alterius quidem vero: equalitas vero geometrica est equalitas proportionis seu distributionis ad eiusdem proportionem quod bona communia distribuuntur civibus non attenta rei persona que accipit sed ea ut aliis comunia et plus minus vel quod aliis accipiat quod plus minus vel aliis prestat: unde iustitia distributiva per se primo hanc sola attendit formaliter, scilicet duas scilicet res que distribuendae obveniunt et duas dignitates personarum ut se debent habere inter se, sicut istae se habent inter se, et qualiter istae sunt equales vel inequales inter se ita et illae debent esse inter se.

220 Ex his que ait Pater Rebella sequitur Bracellensis et tract. de iustitia disputatione 3 et P. Amicus disputatione 11 art. 1 docent ex medio arithmetico et geometrico non desumi utramque iustitiam ut utraque de se independens sit ad res percipiendas utrumque medium. Quod si huic sit oppositum autoritas Divi Thomae et Doctorum utramque iustitiam distinguentium ex discrimine illorum mediorum seu equalitatum, vel ex Divus disputatione de iustitia sectione 3a illa se intendisse agnoscere frequentiorem omnium et magis usitatam distinctionem, non vero distinctionem per se et essentialem illius a iustitia commutativa. Caeterum hanc nostram sententiam pace tanti Doctoris non absque causa revolvendam reputabant alii cum Divus Thomas 2.2 q. 61 art. 2o in cuius corpore ex professo explicat distinctionem utriusque iustitiae ex medio

menti Sti^o consistens absque de qualibus tris docet madis omnis ex geometris et arithmeticis alteris quam utrumque quia scil. la ~~[illegible]~~ scerto stant analecimi tris eam exponent ....

221 Unde debes notandis est materia remota iustitiae distributivae seu bona specialis distribuenda esse bona, cuius ius ante distributionem spectat ad communitatem nullum civium in particulari addicta in cives vero distribuenda pro eorum dignitate aut meritis ja communitatis. Unde non sunt distribuenda stipendia ex iustitia commutativa aliquibus debitis quae licet ex bonis communibus stipendia solvantur medicis et quae inaequalia ex inaequali cura in medicina, aut et inaequale curam officio annexam; haec enim stipendia inaequalia non spectant ad iustitiam distributivam sed ad commutativam quae inaequalibus civibus commutativis vera tribuit inaequales quantitates ex cuiusvis independentia ad alteram ex qualitate suae vel seu aequale arithmetici cuius sunt cives particulares quod ja particulares cives tenentur ex debitis iustitiae inaequalibus inaequales quantitates ex commutativa tribuunt .... et

222 Notandis 2°, in specie inter quas distribuenda sunt bona communia ex iustitia distributiva, eorum ante distributionem esse debet ius circa talia bona distribuenda; cum enim illa sint communitatis cuius pars sunt cives quibus distribuenda sunt civibus est ius saltem imperfectum in qualibet unde quaerere ius circa illa bona; et sicut non sit [illegible] hoc est sic sunt pars et totius quodammodo sed eius, ita id quod est totius quodammodo est partis et ita cum ex bonis communibus aliquid in singulis distribuitur quilibet aliquo modo recipit quod suum est. Hinc colliges distributionem bonorum communium inter extraneos non fieri ex iustitia distributiva licet fiant inaequaliter absque singulorum dignitate meritis aut inopia inaequali.

bonorum fiet & ex titulis & ex gradu aut omne
ferrocatia aut etiam ex iustitia commutativa ex inequa
litate personarum subdicente inequalia in illis iura commutativa
vt infra dicetur.

223 Sed dico cum I.a Sa: iustitia distributiva res
pit directe per se medium geometricum, commutativa vero arithme
ticum: unde satis bene ex ratione medij, se respectu ad
causato differt utraque iustitia. Probatur dato quod ad 1m pars: ius
titia distributiva per se respicit directe distribuendo bonorum commu
nium respectivarum inter cives ex parte sibi illorum & merita
singulorum: cum haec distributio fiat per se aliena iustitiae alterius
quod ipsa aliqua distributa non sint sed eo ipso respicit directe
per se medium geometricum non arithmeticum ergo. Probatur
minor: illa distributio facta ex merita singulorum necessit
iuste fieri nisi comparandis inter se singulorum meritis et bo
norum inequalitate aut inequalibus fiat aequaliter & ine
qualiter sed hoc est fieri aequaliter geometrice non arithmeti
ce ergo. Probatur 2a pars: iustitia commutativa respicit per se
ius alterius independenter ab alio et per se constituit medium
cum illo iure; medium autem ita constitutum est medium arith
meticum non geometricum ergo.

224 Obijcies 1o: quod in aliquo concursu beneficium
confert dignioris exercet iustitiam distributivam et tamen tunc non
servatur proportio geometrica; nec enim tunc pluribus confert
inequaliter ex inequalitate meritorum cum omnibus bonum omne
conferat ergo proportio geometrica non est de ratione per se iustitiae distribu
tivae. 2o: quod uni soli concurrenti ad petendum beneficium tunc
nulla sit distributio aut comparatio inter plures, et tamen be
neficio illo collato iustitia distributiva exercetur ergo. In his
casibus iustitiam distributivam non exerceri probabile videtur S. Lor
quez apud Sa Torres disp. 6 dub. 1o et atque in secundo

absse aut exerceri. Certum quamvis sit dicere in utroque casu
exerceri iustitiam distributivam saltem in modo [illegible] fieri quae si-
-mens distributionis quae ex voce ipsa dicit largitionem [illegible]
[illegible] factam certe comparationis.

225 Ex hac communicatione [illegible] P. Raynaudus
[illegible] de [illegible] sect. 2 n. 94 bene notat oppugnari ex iustitia
distributiva semper affectu et voluntate saltem servare proportionem
inter personas et bona conferenda et absse [illegible] alii itaque compar-
[illegible] per accidens obstet [illegible] bonum communi partibus [illegible]
[illegible] respiciat, quia [illegible] alii iustitia pro se [illegible] respicere et
curare [illegible] ex [illegible] [illegible] respiciat aliquo
ita communicare [illegible] ponat [illegible] intellectu
hanc illa pro se respiciat et [illegible]: sic etiam [illegible]
se intendentes [illegible] solvere per accidens aliquo eos
[illegible] et vice illorum aliquo [illegible] monstra ex
[illegible] mare.

226 Juxta dicta [illegible] mare, dispo-
[illegible] et tamen tunc per accidens non servatur proportio geometrica
[illegible] se non servatur, [illegible] et [illegible]. In eo casu di-
tenduntur et comparantur plurium merita; quia vero bonum confe-
rendum est indivisibile, neque est aliud bonum quod sub collatione fiat
distributio inter plures, collatio quae fit non servat absse pro-
portionem geometricam, quia si aliud bonum esset conferendum, tunc
sub iustitia distributiva absse se exerceret distribuendo iuxta
merita uniuscuiusque, ita dignioribus melius tribueret, et
alterum inferius alteri in dignitate et meritis succedenti
et sic in eo servaretur proportio geometrica correspondens
ad comparationem meritorum. Quia si illa non ita invenitur in eo
casu per accidens est, et ex defectu materiae disponibilis plu-
ribus conferendis [illegible] materia; quia ille qui comparatur
comparatur cum aliis sub [illegible] ad petendum beneficium

et sic cuilibet non habent tantum dignitatis aut meriti quantum
dedit ille qui deviavit.

227. Ad haec instat Dicastill. non pari-
re posset dici quod qui solvit debitum creditori di-
paret cum aliis. Et quod huic non debet illo potius quam huic
solvat. Sed ex hoc oportet adhuc non dicatur iustitia commu-
tativa sese facere comparationem inter plures personas co-or-
dinando merita, non iustitia commutativa non comparat merita
aut dignitates. Sed ipse cuique tribuit quod suum est ex iure
independente ab alio, et ideo constante iure commutativo ex
parte omnium quin ipse attendat ad aliorum iura constituit
aequalitatem cum illo iure alterius; at iustitia distributiva, cum inten-
dat applicare cuilibet quae omnium sunt, ideo eorum merita non
attendit ipse ad qualitates omnium, sed has etiam cum qualitatibus
aliorum comparat, ut dignior participet de eo quod ipsis
sibi ut partis communitatis.

228. Obiicies 3°: quod pluribus creditoribus ex
iustitia commutativa debet et insolvens est omnibus et singulis aequali-
arithmetice solvere, an solvere debitis aliquibus partibus
debet servare geometricam proportionem, ita ut tribuat tertiam
cui debet centum, sicut cui debet 50 det 25; aliam peccaret
contra iustitiam commutativam, quod etiam commutativa respicit est eadem
aequalitatem geometricam. Ita obiicit Dicastillo n. 55. Sed ipse
sibi nobis quod solutionem exhibet, non tradit (?) variis asse-
rentes dicere an illo cum servari ex iustitia distributiva illa
proportionem geometricam, haec illi habet: supervacaneum est addere o-
bligare iustitiae sub distributiva ut attendit personarum qualitatem quando
nec est necessaria etc. sed se spectando ubi proportio illa geo-
metrica nisi quatenus necessaria est ad aequalitatem arithmeticam
et ad reddendum cuique quod suum est quod est obiectum iustitiae commu-
tativae. Assigno igitur ans.: debet servare ipse et tribus (?) proportionem

21.

geometrice proportione in arithmeticam, quae accersitur [illegible] et fundamentis deducendum ex primo alterius ... et non contra.

... 22. Duplex itaque fieri potest comparatio inter plures, 1º sistendo in ipsa comparatione et exteriorum aequalitate, vel inaequalitate extremorum, dicendo plures aequales, vel inaequales; 2º non sistendo in comparatione, sed ex ea subducendo hic et nunc debitum cum rigore procedens; in hoc autem casu ea comparatio non intenditur ipse nec aequalitas vel inaequalitas proveniente inventas, illa est alterius proveniens iustitiae, quae fundamentum est, quod deducitur in alterius et ad arithmeticae aequalitatis illius unius. Hoc evenit in cum arguis: quod debitor ille ex iustitia commutativa ipse absolute teneretur dare uni creditori centum, et alteri 50 nulla facta comparatione inter illos, vel ius illorum non relatum ad alterius sit, cum vel ex iure ipsa id non posset, quod et ipse ... solvere et per communem iura creditorum hic et nunc se vigeant obligando ad ipsos et debeat ad ipsos ipse suo iure absoluto tunc obliget, comparat iura eorum et ex comparatione deducit, ad quod tribuat vel unius cuiusque hic et nunc absolute obliget, et per communem quaenam sit ab arithmeticae aequalitatis ad quod hic et nunc teneretur.

23. Ex dictis infertur ea comparatio unius cum in genere ipse sit proveniens a iustitia commutativa, nec propter ... illa solum ut tale esse alterius proveniens illius sed absolute tribuere 50 uni omni, 25 uni alteri creditori, quin omnia tribui intendantur proveniente cum uni seu ut relata ad alterum; vel debitor ille tamen quod inde se habet uni creditoris circumlatione ac si ille haberet 50 et uni alteri creditori ac si ille haberet 25, cum hoc huic ex suo iure absoluto hic et nunc debeatur independenter ab altero, et solvit illa illi creditori. Sequitur accedit in iustitia distributiva, cum enim haec non attendat quod ... absolute debeatur, sed quod debeatur ex iure vel quasi iure respective inter ...

vel via spirat singulorum merita aut dignitates et ex qua- litatis, aequalitatis et inaequalitatis inter illos fit comparatio mensura tri- buendi aequaliter et inaequaliter, et ex eo deducendi quod uni- cuique aliquid debeatur: unde comparatio et proportio intendunt ipse a iustitia distributiva, et in comparatione defectus vel excessus illius proportionis fermenti.

231 Ex dictis patet ad aliud cum quod posset obiici: contractus societatis cuius lucrum debet inter socios dividi, et esse possit inaequalis, et cuius forte ad contractum illatum et laborem in- vicem promovendum; in hoc enim cum ea comparatio et iustitia commutativa fit inter operas et pecunias inaequaliter appositas a sociis, et inde proportionis geometricae, et ex illa liquido patet ae- qualitas arithmetica quae cuique socio debetur, cum enim in collatione sociorum fit ut iustitiae commutativae ad servandum lucrum, et ex contra- ctu tunc ad lucrum dividatur inter eos aequaliter et inaequaliter pro aequali vel inaequali cooperatione ad lucrum per pecuniam aut laborem illud ut in singulis liquido colligitur comparatio inter se cooperationis sociorum; ex hac enim aequalitate aut inaequalitate dignoscitur debitum ut utrique ... et hinc cum ita dicto iustitia commutativa statuit aequalitatem arithmeticam et alius ipse ab illa respectus. Quaeritur utrum ex iure mensurante differat utraque iustitia.

Quaestio 2a

Utrum ex iure mensurante differat utraque iustitia?

232 Pe Egidius Conincq disp. 8 de ente supponit ex sola diversa aequalitate et secundum intenta iustitiae commutativae et distributivae fecerunt. Dicimus ... ... ex iure activo mensurante utraque differunt, cum enim illi qui diversas aequalitates intendit ipse et comparatio ab utraque iustitia diversa iura activa illis correspondere tenent. Ita PP Raynaud ...

a n. 88. Cardinalis de Lugo, Sfforza § 18 et alios plu

res; Ratio autem huius sententiae est maxima difficultas circa ex

plicandam variam vim mensurandi actus iustitiae distributivae; alii

enim dicunt illam esse in aequalitate rei, et proportione tale, unde in

ferunt iustitiam distributivam non esse proprie iustitiam, nec posse subditis

iustitiae partialem debitum ex eius laesione resultare obligationem re

stituendi; ita Car. de Lugo citatus a n. 47 ubi pro se afferens

PP. Rebellium et Lessium quibus addit P. Raimundum et Vasquez

et PP. Suar., Valentiam et Sesamum.

233 Alii aliquando apud P. Torres disp. 7 dub. 1° docent

non proprie iustitiam commutativam esse sive in re, distributivam vero in actione

Quamvis hoc sit aliis expressum, falsum est; cum iustitia commutativa etiam

respiciat in actione, ut patet ex dictis, et de distributive distinctione

unus exemplum; iura enim actione ibi allata in exemplis sunt iura iustitiae

commutativae correspondentia: ergo iustitia commutativa non differt a distributiva

quia una ad rem, altera in re, relicto iure actione distributivae. P. Raimund.

sect. citata n. 2 ubi pro se allatis Petro Navarro, et PP. Molina,

Vasquez et Torres, afferunt non iustitiae distributivae esse rei verae et pro

prie tale, ut in ratione commutativa, quia ex qua actio generatione aequalis

ita sit vere debita ex iustitia, ut ex eius violatione insurgat

obligatio restituendi cum laesione, ut exemplum restitutionis non fuerat ab

iustitiae distributivae et commutativae; hanc enim ut pro se clare restitutionem

concedit expresse. Et in hanc ultimam partem inclinant PP. Sfforza

et Rhodes.

234 Sfforza § citata ingeniose quia per longa

ratione docet non currens iustitiae distributivae esse non strictae et proprie

tale sive virtus, quae currens commutativae: unde sit quod hoc lege

dit ad restitutionem teneri, ita quod laedere illa ponit aut illud

non pro lege aut pacto constituendum bona communitatis inter

cives distribuere iuxta dignitatem propriam eorum: quod si lex

illa aut pactum non praecedat distributionem, tunc caa.

iuris deficit, bona quae distribuendi non ex debito iuris, sed ex iustitia sed et ex munificentia et ex gratitudine et ex misericordia. Ut autem expetit iuris obtingit iustitiae diversitatem supponit magis remittendi distribuendi et ea officia publica et honorifica, quae bene adiuncta iurisdictionis tale et distribuendi tale, et quae ut sic honorifica cedant in utilitate civitatis, cui appropriantur, tamen quod iurisdictionalia cedunt in utilitatem communitatis et circa quae sic talia nisi non est et generaliter res etiam post distributionem sed etiam penes communitatem, et adeo talia bona semper sunt communia ante et post distributionem quae mere accidentaliter sunt ipse, ideo quod strictissime sunt bona communia.

235 Differentia autem quae ponit hic est: in eiusmodi bonis et iuribus est quod ante officia collata civitati nisi inesse circa illa erat adhuc penes omnes cives collective sumptos, et inadhuc inadaequate iuris penes quoslibet, cum quilibet sit pars communitatis; at penes singulos optime deputari post et debent sit ius ad rem; distributio autem facta ius in re fit penes cives quibus distributio appropriata sunt, penes communitatem autem fit ius ad rem quatenus communitas distributione illa cives sibi devinxit et obligavit in prius totius utilitatis ad quam principaliter collatum et institutum est illud officium cuius utilitati redundat cedere et cuius nec non iure circa tale officium.

236 Ex dictis ponitur differentia horum bonorum ab aliis quae data lege aut pacto sibi differente tibiis dispositionis ad res distribuendas ante eas, quae generaliter sunt in utilitate singulorum, quae ante distributionem iura circa illas in re erat penes communitatem, penes illos autem quibus appropriatae sunt distribuendos erat ius ad rem inadaequate inadaequate tamen seu communiter bonorum distribuendorum, facta vero appropriatione nullum ius manet penes communitatem eodem generaliter

illas quod et non in ae in civitate [illegible] dato sit in quo
circa sua [illegible] attributi antea deferret, horum autem
quod non proprietas erat aliquid e penes illos ad quos spectat
utilitas inde proveniens et cui [illegible] ad eandem attribuit lex
faveatque lex de distribuendis bonis quae distributa
cedunt et in utilitatem accipiendum faveat et privatorum
horum utilitati [illegible] communi non circa illa proprietas facta
distributio erat et in accipientibus; circa illa autem
officia non erat [illegible] penes communitatem [illegible] et illa [illegible]
lex de illorum distributione proferenda fuerant.

237 Hactenus [illegible] quod punctum difficilius a priori tangit, propensus fueram, [illegible] perfecta [illegible]
gravi mihi dubio laborat; an demum sola [illegible] pacto [illegible] sola
[illegible] lege dari de distribuendis pecuniis quae communitati superfluunt
inter cives pro inaequali eorum dignitate ac de conferendis publicis
officiis, ex qua lege sit stricte ius ad maiores et minores pecuniae
quantitates distribuendas proportionate quoad maiores et minores dignitates
[illegible] in distributione [illegible] intendit tribui [illegible] merentibus
[illegible] ad alios merentes [illegible] fieri distributionem
in officiis publicis. [illegible] utrumque [illegible] et utrumque non spectat ad ius
[illegible] distributivam et utrumque ad communitatem [illegible] e [illegible]
conferendis non [illegible] circa pecunias [illegible] communitati; aliorum [illegible] distributivae
[illegible]: in utroque casu [illegible] cives qui de bonis communitatis
accipiunt: in utroque non e [illegible] ad [illegible] merente [illegible]
[illegible] ad regulandam distributionem.

238 [illegible] hic disparitatem invenimus, [illegible] mala
bonorum distribuendorum [illegible] alia cedunt in utilitatem et civium accipiendum: alia [illegible] in utilitate communitatis, [illegible]
[illegible] lege ferenda non [illegible] illa [illegible] et privatis [illegible]
[illegible] officia [illegible] communitatis circa illa; [illegible]
[illegible] non extrahit non stricte cives [illegible] officia a iure
communitatis [illegible] ex communitate [illegible] penes [illegible]

44, docente offa saecularia esse vendibilia: neq celebrato quae
sto eq cum de venditione alicuius officii, datur a cuia quae
resultat in eo ius stricti commutativi circa officium, et illud ius sal
sit eq onere, quatenus est jure civium praelatis obligati commutati
ad promovendum utilitatem illius in officii administratione: quo ius solum
boni distribuendi cedendi in utilitate communitatis nequeat ius cir
illa detrahi, ipsa tamen ad iustitiam distributivam, eq ipsis ad fundandum
ius commutativi, providit se habeat quod illud sit ex rebus datis ac
ceptis ac quod sit ex lege, oriente ius stricti et agens de distri
butione pecuniary precedente videat Suarez. l. 14 art. 25.

239 In hanc officiorum venditionem respicit Illus.
Marianus cap. 6 venis offa publica saecularia et munera
esse maris remotis iustitiae distributivae quae eq ex alia parte ille
iustitia obiciat verum ius et commutativo modo, et nequeat tamen
de vendere ea adi aliquem in emptore supposito verum ius ad
offa illa, quae ipsis contentis officiis dicere venalia est illis, in his
verum ius non erit: fac eq ad maris remotis iustitiae distributivae
cuius verum supponit in civibus, ea offa non emant mara re
mota illius iustitiae. plura in hunc argumenti effective adducit Reg.
a n. 84; Dicendum de hoc sit, non facile ex mara remota
utramque iustitiam secernes, eq sub sitis eo lege et iure quae
ad acquirendum spectat tribui possint, quae in illius et et
quae etiam in reipublicae utilitate cadunt, de illa sine onere
esse eq onere cuius quae communitate distribuenti, quae ipsa
fo arguit in horum distributione admiscere iustitiam commuta
tivam.

240 Jam quod hac valde ipsa, si radice plurium resolu
tionum ad praxim spectantium sit sola: iustitia distributiva est talis
et respicit ius veri et iuste tale ex parte civium ad assigna
tionem bonorum communium; semper autem commutativam spectat dato pars
in dubiis verbis necesse quae et autem obliga verbis in ea non

nari cuiq singulis ante distribon[em] proparare de iure in bona communia, y in communi recedit, nam in odio b) ipsi ea distribuunt se ante distribon[em] nec vere est ultra tale. et ipsis omnia q[uae] postea sunt distribuant ipsis dato: q[uia] e[st] nec vere est ultra tale, obscure est in [illegible] fra, qua bonu aliq dicatur propriu et suu ultra aliorum cu[m] inde sit specialis exclusivitas, qua aliqd dicitur propriu et suu aliorum sed ante distribon[em] bonorum communium n[on] e[st] in alio b) ipsi ea distribuunti sic q[uae] bona q[uae] ipsis postea distribuunti dicantur propria et ultra sua aliorum ergo nec nec vere est ultra tale ergo iusta distribo n[on] est fit nec vere est ultra tale.

241 Arbitror mihi: ex parte civis accipientis ex iusta distribuone se duo concurrunt, b) ac parte communitatis cuius bona distribuenda: b) ipsius dignitas proportionate accepta ad dignitates aliorum suorum civium: ex his est fra q[uae] pria et ultra sunt dicantur illa bona an de ipsorum distribone, nec enim [illegible] sua q[uae] [illegible] qua ipse e[st] communitas cum ultra [illegible], nec potius [illegible] reliquorum civium primatus, dignitas autem illa, ut bene probat P. Conche citatus a n[umero] 60 et sequenti [illegible] n[on] e[st] fra q[uae] illa bona dicantur sua civis; alioquin digni ob beneficium exhibitum patriae posset suum ultra et proprie dicere omnem gradum recompensationis: ergo [illegible] ex ipsa vero ratione dignitatis accipientis aliqd dignum sufficiens nec vere est ultra tale ergo.

242 Praedicta maneat probatio desumpta ex [illegible] cuius auctoritas semper maxime [illegible] habenda. Et recte monet P. Arred. tract. de iustitia [illegible] punct. 10, ubi enim vocis a prout intrinsecae [illegible] desumant, auctoritates [illegible] a [illegible]

D. Th. hic ac in ac ides graui doctrina [illegible]
exorbitet. Igitur [illegible] cum vera dederim [illegible]
abiq. sunt in cuiq. n. agnisset in bona [illegible]
tribuenda esset eo quod quae [illegible] partis [illegible]
illatq. ex [illegible] [illegible] haec n. e [illegible]
fide ego. Praeterea [illegible] diversis [illegible] de
[illegible] agnoscit in debito ex iustitia commutativa ac in
debito ex distributiva, [illegible] illud e debitum [illegible] commune [illegible]
[illegible] communis [illegible] verba [illegible] dicendum quod
iustitia distributiva et commutativa n. se distinguunt [illegible]
multa [illegible] diversis [illegible] alia enim [illegible]
debetur [illegible] et [illegible] commune [illegible]
ego [illegible] ad distributionem n. datur [illegible]
[illegible] bona
[illegible] tribuenda.

243. [illegible] Vasquez late disp. [illegible] cap. 6
sec. ultima D. Th. verba ita exponit [illegible]
vera [illegible] debiti [illegible] commune [illegible]
vende iustitiae distributivae [illegible]
[illegible] deberi in [illegible] iustitia [illegible] debitum ex
distributiva sit [illegible] geometricam aequalitatem [illegible] dignitatis
[illegible] debitum aut
ex commutativa [illegible] arithmeticam aequalitatem [illegible] accipitur
[illegible] dignitatis [illegible] inter aut [illegible]
[illegible] communis
nomine bona communis [illegible] debetur
[illegible] distribuendum [illegible] bona [illegible]
debetur [illegible] tribuendum.

244. [illegible] verba S. Thom. [illegible]
[illegible] aliud monere [illegible] eius enim [illegible]
n. se pluralitatem [illegible] iustitia distributiva [illegible]

ita explicuerat in illis verbis q. enim et voluit sed ergo ipsi fiole qui debiti, et ars re de[bi]tum (?) ... [illegible]

... [illegible]

... [illegible] hanc vocat [illegible] illius, illorum communia, et hanc communi[tatem] illi [illegible] ... debiti [illegible] iustitia ... fundant in aliquo iure vero et absolute tali. Secundo ex ipsa constitutione, quod cum [illegible] sunt [illegible] ad ipsa bona [illegible] exhibenda ex illa iustitia. [illegible] haec [illegible] fundaret illud debitum [illegible] et [illegible] distributiva ... communitatis [illegible] ... iustitiae ... non est diversa ... debitum in utroque ... iure [illegible] et absolute tali iustitiae [illegible] sumuntur.

§ 3.ª

Argumenta pro iure [illegible] et absolute tali iustitiae distributivae solvuntur.

245 ... iustitia distributiva non respicit ius vere et absolute tale, non erit [illegible] iustitia, sed pars subiectiva iustitiae in genere sumptae, iustitia enim et ius vere et absolute tale correlative sumuntur et qualibet ... deficere altera ... iustitia distributiva ... iustitia ... subiectiva iustitiae in genere sumptae ... n. 61 in ... appellando communitatis et distributivae ... subiectivas iustitiae ... tales ... luce [illegible] ... Card. de Lugo n. 90. et quidem ... in 2 argumento ... in distributione non ... quia ... de omnes ... unde ... ipsi ... ad iustitiam ...

cuius suum, in solvere alteri recursu ad alios fundi vere
et alteri tale sic quod est ex quocumque parte est tali,
et ita potest accipere aliquando quod suum est; econtra qui distri-
buendo tribuere cuique quod suum est non vere et alteri proprie
dignoscitur et proprie lex iustitiae; hoc autem more loquendi
ius valde diminutum tribuere quod suum non vere et ab-
solute, sed large quod dicitur sed non iustitia distributiva.

246 Dupliciter pro argumento venit: 1° dicendo mag-
cum Card. de Lugo citato et P. Layman sect. 5 de virtutibus
tract. 1° cap. 4 et P. Palao disp. de iustitia punct. 4 ex ipsis
asserentibus iustitiam distributivam non esse proprie iustitiam, cum dari
unum pro iustitia particulari proprie talis membrum ad commu-
tativam et distributivam sed sic analogum [illegible] proportionalitatis
vel dupliciter illa iustitia. Hoc autem apud P. Layman inter alias
quas affert est ratio quod iustitia distributiva non respicit ius
et debitum iuridicum proprie tale: unde sunt aliae virtutes
quae non respiciunt ius et debitum iuridicum proprie tale non sunt
proprie iustitia nec proinde subiectivae iustitiae proprie talis partes
accessoriae; ita etiam iustitia distributiva, notat tamen
Cardinalis de Lugo illam posse vocari iustitiam absolute et sine
addito. Sed illa voce in genere et vulgari acceptione
unum ex iis quae nomina appellatur solum iustitia, quamvis non
est proprie philosophice iustitia.

247 Vocatur sed iustitia distributiva quae subiecti-
va iustitiae ad differentiam aliarum partium quas vocant
potentiales quia illa magis accedit ad iustitiam proprie
talem; illae enim, ut, deficiunt ab aequalitate et aequo quae conve-
niunt conveniunt cum iustitia, et iusto, qualiter religio deficit
[illegible], non respiciunt debitum ex praecepto fundatum in titulo ex parte
alterius, ut veritas, gratitudo et liberalitas; iustitia autem distributiva
licet [illegible] aequalitate et quidem debitum ex praecepto et fundatum

in titulo se habente ex parte civium: cum enim communitas et communis
tecti aequaliter gestare debeant bona communia inter cives, non com-
tat ordine acceptionis personarum; fundatur illud debitum in eo quod cives
illi sint membra et partes illius communitatis, quae pro sua dignitate
pro aequali proportione deserviat, et unde mereri aequaliter propor-
tionate de bonis communibus participare:

248. Secunda solutio quam affert P. Suarez supra citatus
suo in loco reddit iustitiam distributivam esse proprie iustitiam, probat quod facit
bonus iustitiae generalis et commutativae deceptus. Ostendit tamen iustitiam ita
acceptam respicere ius vere et absolute tale, sed ius proprie quidem
tale, tamen ut possit a diminuto et valde inadaequato et ab
absolute tali, quod sufficit ut aliquid dicatur sine addito suum alicuius.
Pro quo notandum est quod in cive, ut considerato non separatim a re-
liqua communitate, nullum ius videtur adiacere circa bona communia;
tamen ut pars est communitatis est ius in re formale et vir-
tuale circa illa bona, sed inadaequatum inadaequatione non debiti, et ho-
noris sed iuris et subiecti: unde si aliquid ex his bonis distri-
buatur, non tribuitur eo alieno sed dignos suum fuisse in
absolute sed quod tale, et non metaphorice aut simpliciter impro-
prie, quod sic explicari ex Iustitia, quae quod aliter: iustitia quod
tota, qua illa tribuit cui ut pars communitatis attendebatur
considerat in eo illud ius et ita tribuit cuique quod suum quodam
modo est. Ita Pater Marc doctrina nostri magistri...

249. Haec secunda solutio videtur confirmare mentem Do-
ctoris afferentis quod iustitia distributiva de novo appropriat civi
quod suum erat ea de re, quia quae sunt totius, sunt etiam partis ut
talis, et ideo quod illis tribuit cuique quod suum deberet erat,
exercere est iustitiae quod illud appropriare: hoc autem satis in-
nuere videtur constare proprie talem in genere, ut communis
est distributio et commutatio respicere tribuere seu appropri-
are rei suum alteri, ut haec sententia confundentibus ab absolute

tali est a dimenuta et hoc quod, ut non metaphorica, consi-
deratur ita abstracte assignanda est exemplar eius tradita
a nobis 14, et solet subtilis eurodica, quod quia eius ibi definiti
intelligatur abstrahere a subiecto plena omnia generantur, omni
modis est a subiecte inadepta residente in omni ex pluribus
quorum plenius eius ea non indivisibiliter sumptus residet. Quod si hec
tria aliquis ad praxim non utiles molestis sint, hoc se-
lutionis vera planior, ut mens dicta, quod non sine ducere
patet.

250 Instat. Persuasio dicta sed solvas. Distinctio in solutione
ad quod ad iustitiam distributivam pertinet sine limitatione et debiti
proprie dicti seu iuridici, ut ex dicta a debito generalis:
quod illa ad et debita fundatur in iure proprie et absolute
tali ut diverso assignatur. Nego ans: ut enim non significate
exercere tamen limitat. Sed ut illi quae debitis; ex assignare
aliter deueri omnino et aliter proprii; quod proprius bonis ex
iure quam constituit proprium est suis alicui, primum tamen est in re sol
ut iure est ad re; omne aut ex iuste quam ita sit proprius
nec ut tale bonis non habet quod debitis proprie dicti seu iuri
dici.

251 Item argumentum instra eiusdem. At desumitur ex
eo quod eius correns iustitiae distributivae proprie inter ad[...] aliud
pertinens in toto, quae ut inadepta proprie tamen est stricta: non
[...] operati illa eius sed infra ad [...] ex illa etiam et sunt
illa ratio non facit et pars absolute sit [...] sed ex sumi
ratione inadepte; ita nec illa eius est absolute, ut vere sit eius.
Quo: et proprie, illa eius quod est in [...] ergo non habet ratione ex
iustitia proprie tali obliget invicem hoc[...] admenso
[...] bonorum illis ad sibi in re est in assignandis ra-
tio omnino, ut [...] ex parte illius et sub eo re
[...] [...] de illis disparat administrator [...]

illorum: unde non est ius vere est absolute tale, et quale re vera ponitur a D. Sparza ad fidei assertionem officii publici et ex onere promouendi publicum utilitatem in officio dicto. Unde nec D. Sparza nec contra nostram illud ius.

252 Tertio, dato e converso quod distribuuntur ex iustitia distributiva bona civibus ex lege aliqua, sed non ex alia nisi ex lege iustitiae, postmodum talis et eventus conferendi et fovendi ius vere et absolute tale ex parte civium, quibus illa distribuuntur, et in re asserentium quod bona illa dentur ex iure vere et absolute tali: eventus postulatio desistit a iustitia distributiva. Probatur minor: illa bona civibus dentur ex lege intendente eorum utilitatem, quod alias ipsorum argumentum tangit card. de Lug. disp. 33 de iustitia sect. 6 [illegible] quo re ipsa mare quando minime: ad probandam consequentiam non eorum; nec enim lex de distributione bonorum communium inter cives eorum intendat eorum utilitatem, illis conferunt ius vere et absolute tale, per ut exemplum testatoris, qui suis eius Fratres Minores vel domos professas Societatis esse incapaces iuris vere et absolute talis, quia annuas redditus heredes a se in suis bonis instituti obligaret ad annuatim exhibendos hic alicui ex illis domibus, vel illis fratribus destinatis, vel alicui ex illis testator pe... ret praeterea habere legem intendentem utilitatem fratrum vel domus, quibus ius conferret huiusmodi; et licet ipsi sint incapaces iuris, et etiam quia nec illud ex se intenderet, nec haberet voluntatem ex se sufficientem ad dandum tale ius.

253 Igitur fides in ea ... ad iustitiae distributivae requiratur bona communia distribui in civium utilitatem lex quae distributionem statuens eam intendit et ad illam obliget Magistratus, Principes aut administratores bonorum

rey reipublicae: cui incu[m]bit iustitia distributiva infra dicetur.
Quam illa lex ne ita ligare subditos, eum non debet iniungere
esse iustitiae tale necessarium; hoc autem fiet si lex ita dis-
tribuat distributionem intra materiam iustitiae distributivae et alias sua
ex parte sine gratiae vellet ex mera gratia illis de quo
ebis infra; quo[d] autem lex non aliquid inferet distribuendo
illis intra materiam detractae virtutis, ex tendea exercitan[t]
gratia in operibus talis virtutis modus non vacat tota-
parere spectet ad tractatus de legibus: de hac re a-
gunt DD. Ro. Arag. et de Lugo citati n. 199. infusus
et hic disp. 3 de Lucar a sect. 5 ubi sibi vertat di-
fulcis. ¶

§ 254 Ex Arag. et est instan. non se precendis specta-
doctrina totius capitis: deinde per illas leges de distributione
bonorum tribut[orum] civilis ius vera et esse tale in bon-
communia sibi aequaliter gestrice assignanda: in hac hy-
pothesi dabitur ius quod necnon stricte ad iustitiam commutativam;
alioqui (9 haec non intendet per se aequaliter arithme-
tice: quo spectabit illud ius ad iustitiam distributivam cum proprium
est aequaliter geometrice dividere ora communia quo iustitia
distributiva respicit ius vere et esse tale. Hoc arg.
stet doctrina, quae Sc. Mayor. citatus, et Rhodes Tract.
9o. sue theologiae disp. 5 q. 3 sect. 3a tradunt esse
talis iuris vere et esse talis iustitiae distributivae
a iure commutativae. Sed arg. retorquetur in eum in quo
ex pacto et contractu inito inter cives et communitates de distribu-
endis officiis pro dignitate illorum operatus est sit in distributione
beneficiorum, iteratum et oppositae secante; tunc enim in ci-
vilis erit ius stricte iustitiae commutativae ex contractu e-
manans ad illa bona, quae servandus erit ex illa iustitia
itaque cum est aequaliter servare in contractibus. Item communes

sa docet Less. lib. 2 cap. 34 n. 72; in hoc enim cum con-
fruatur ideo argumentum ex probatis equalitatis geometrica probare
non posse ad iustitiam commutativam, ad distributivam non spectat
ex contractu, nec ex illa nisi mediate promoveri ad
stat.

255 Huic retorsioni ex doctrina, quam habet P. Suar.
n. 97 rebut, iustitiam distributivam per se spectare equalitatem geo-
metricam, non ideo commutativa, consistendo per supponi geometrica
proportio ad equalitatem arithmeticam in qua perfecte consistit
commutativa, se ordinarie fiat ex contractu aliquo, vel ex
pacto, restituendo, alia ve vel alia importando geometri-
cam proportionem aut fundante non ex illa deriuandis, quod
totum oblivionem iustitiae commutativae non est geometrica sed quae ex
hac resultat arithmetica equalitas et non ad illam
sed non reperies primarum equalitatem sed eclosis quae ex
illa oritur est illius ita et illa fides dum est non dei
tas metaphysice sumpta sed ut veritas ex deitate et gra-
tia emanans. Eandem doctrinam in re habet P. Thales
et aplat cum quis relinqueret ex bonis suis cer-
tam quantitatem distribuendam inter scholasticos alicuius Acade-
miae iuxta equalitatem eorum comparatam, tunc enim acceptio non
ita distribuenda, scilicet ordo erit sive vocatio scholastica
fieret ex iustitia commutativa, illorum enim unica non
esse sed ut accensus erunt inter se dependentia, per
accensum quam proportio geometrica, per se autem arithmetica
ibi interceret.

256 Haec optime faciunt per solutione argumenti,
quia enim factum, contractum, aut lex fecerunt non vere est
absolute tale in bona distribuenda non discernit unam
aequalitatem aut tantum unam magis altera, sed nec quae
conferatur inductum rei acceptio aut dignitas personae,

cur offert. ut ex sparsa notatis e a 238: ergo
fuit in eo facti, contractis aut ultimis legantibus con-
ferentibus iustitiis ad bona distribuenda quae digna
sunt comparanda accessurorum, sit eorum comparatio, ut debita
aequalitate et inaequalitate eorum deducatur iustitia omnis
cuique debitis commutatio, ac non, debitam justitia
aequalitas arithmetica tribuens cuique debitum iure
ita et cum lex tribuit iustitiae filiae civilis in bona communia
distributiva erit et fuit in l. cum non est ius ad gerendum
posteris ut talis ipse intendendum a iustitia distributiva
quae accens. a commutativa eiusdem in eo argumento dicendum.
Ex his manifestum est ansam argumenti, eius sequella §. 4. Utrum
ex mora cuiusque usque iustitia distrahat.

§. 4. Utrum ex mora cuiusque utraque iustitia distrahat.

257 Lege sparsa detulimus a 234, et idea
de a Lugo citante §. lesa de Comune ipse Lugo
a mora iustitiae distributivae excludit publica munera
saecularia ob aliquod dedignum a 22, et n. 4 monet
officia publica et ecclesiastica et beneficia adiuncta
distributiva non fieri cum non forsan erit q talia officia sint
inter ensuta in communis tam in locupletandis vitalitatis.
S. Thomas q. 61 art 2. distinguit inter species et remotis utrius
iustitiae moram: remotis constat eam cuius elapsu posses
extrinsecus, species aut ipsas apposite, hac distinctione posita
ait: Si ergo despiciamus ut mora utriusque iustitiae ea
quorum appositio sit usus, eadem est mora distributivae et commu-
tativae iustitiae; nam et ubi distributiva pro se communia in
singulos et commutativa ab uno in alium: deinde addit
mora formaliter distributivae est distributio: communia
commutationes voluntarias et involuntarias

258 Sit 3a dub. an sit locus de iustitia [illegible] 7 art. 3 soleo

3 statuer hic: eadem quae censura demonstra iustitiae distributivae esse

etiam et commutativae, eo enim quod illa ab hac ex natura [illegible]

haberet differentiae ex natura [illegible] debendi ex auctoritate [illegible]

[illegible] ex auctoritate [illegible] esse iustitia [illegible]

[illegible] iuris [illegible] quae in distributivam aut

[illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible]

in eos [illegible] qui eadem [illegible] [illegible] atque honori [illegible]

[illegible] possit ergo esse iustitiam commutativam natura [illegible]. Ex his

constat [illegible] etiam ea quae distributa cedunt [illegible] in

utilitate [illegible] posse ad iustitiam distributivam ut natura [illegible]

[illegible] efficere [illegible] esse [illegible] commutativa, qualia [illegible]

[illegible] iurisdictiones [illegible] [illegible] commutativa, eo quod [illegible]

[illegible] sint destinata [illegible] ad distributiones [illegible] ad iustitiam dis-

tributivam [illegible] enim [illegible] commutativam distributivam

cedunt [illegible] in [illegible], et tamen ex iustitia distributiva

[illegible] cives distributivis.

259 [illegible] 3o de publicis muneribus seculari-

bus: [illegible] natura [illegible] ex lege iustitiae distributivae,

[illegible] in [illegible] republica [illegible] possit vendi, [illegible]

moderato [illegible] excessu, ne [illegible] sed [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in repu-

blica [illegible] sint cives [illegible] [illegible] in inferiores

qui illa officia administrent [illegible] ipsa postulat et lex

illa feratur [illegible] [illegible] [illegible] quae

[illegible] ex [illegible] et [illegible] [illegible].

[illegible] de beneficiis ecclesiasticis: [illegible] enim [illegible] [illegible] ac

[illegible], ut illa [illegible] et [illegible] [illegible] de-

monstrat, [illegible] alia [illegible] [illegible] institutionis [illegible] sint

in utilitate communitatis, [illegible] potuerunt [illegible] [illegible] saltem

[illegible] in [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]

extrahantur a massa iustitie distribut. [illegible] hac eadem ofitia

[illegible] secularia, vel ecclesiastica, presertim ea massa iustitie communitas

ut apparet constare ex dicta decisione cit.ta

260 Sed dicta decisio: sic se loquitur massa remo-

ta cura, et exercitio iustitie distributive, ad aliquam massam aex. pert-

ineat communitatem, tamquam ad communitatem, et semper in communitatem

in partim. Hoc explicat decisio Molina et ex Card. de Lugo, de iust.

fol. n. 57 iustitia distributiva potentia residere in eo, qui communitatem

consti[tuit] et velut oeconomus et administrator bonorum communis,

sive hic sit unus singularis, sive plures, quorum distribue-

re eas bona communia et ex potestate publica expendere

curat, operantes aut falso illa cum ab illa praecepta commun

sit subdita ea distribuendi, et quando, et quomodo [illegible]

a publica potestate nomine operatur idem constat ex [illegible] Hic habe

[illegible] ad [illegible] ubi [illegible] aliquis fidelis iustitia distributiva [illegible]

[illegible] inquit [illegible] distributiva [illegible] obligatio de bo-

nis [illegible] reducitur [illegible] ad iustitiam distributivam

[illegible] a n. 78 ubi [illegible] iustitie [illegible]

ad alios

261 [illegible] decisio [illegible] ad [illegible]

n. 98. Commune n. 67, et Oviedo [illegible] administratorem bono-

rum communium tenetur [illegible] ex iustitia [illegible] communis

ea distribuere [illegible] iustitie distributive [illegible]

ea bona distribuat [illegible] administrator qui

ex officio tenetur ea distribuere [illegible] communitates [illegible]

[illegible] sive oeconomus, aut dominus [illegible]

[illegible] pauperibus distribuendi ex iustitia communi [illegible] dominus

tenetur ea distribuere [illegible] dominum [illegible], et hac de causa

etiam princeps [illegible] eligens ad officium publicum [illegible] ex iustitia

communitatem tenetur [illegible] respondere [illegible]

[illegible] administrare officia communis [illegible] massa iustitie

distributivae in cives, est etiam materia commutativae in commutatis.

262 Probatur 2a declarata pars: si ille ad quem pertinet bona communia, vel beneficia ecclesiastica conferre ex lege iustitiae distributivae, obligat se civibus ex pacto implicito vel explicito cum illis celebrato ea distribuere juxta dignitates eorum comparatas, tunc tenetur etiam ex iustitia commutativa dignioribus ac magis dignis munera beneficia conferre. Ita cum communi tradit Bonacina de restitut. disp. 2 q. 2 punct. 2 n. 13 et plurimis citatis Diana par. 4 tract. 4 resol. 240: quia tunc eadem materia remota circa quam iustitia distributiva est etiam materia commutativae eorundem civium. Tale pactum intervenit quoties bona illa ab administratore per edicta publicis edictis sunt dignioribus in concursu competentibus comparatis conferenda, ut infra dicetur.

263 Idem eveniet si bona aliquibus destinata et iuste per leges iustitiae distributivae inter meliores distribuenda dux alteri committat et pro parte cum melioribus distribuere juxta eorum dignitatem, tunc enim ex utraque iustitia mihi videtur obligatur ea distribuere, attendendo tum eorum dignitatem comparatam, tum ius vere et iuste valide comparatum ex eadem comparatione cum illis delectis, eo enim quod bona eadem erunt materia remota utriusque iustitiae exercendae quoad meliores; nec inconveniens est quod in eodem facto duplex sit moralis diversa obligatio ad eandem rem quoad alterum: sic debitor extreme indigentis rem debitam ex duplici praecepto moraliter diverso scilicet charitatis et iustitiae tenetur indigenti debitam tribuere; sic etiam filius ex pietate et ex iustitia tenetur patrem non occidere.

264 Quae asserit P. Ray. est quod etsi iustitia secundaria materia non est iustitiae distributivae, talis tamen quae est commutativa est [illegible] ex parte eorum qui stant in ... non dari

cuj vere e abste tale ad illa officia q. nobis o̅i no
ceat. Deinde, princeps, at aut, devinatus o̅i heat ap.
tis a dominante ne conferat illa officia extraneis, et
si fuerit, contra consuetudinem sit, stratus q̅ ad h. ex ipsa
regni instaurare pendet, et aut ex se investigando o̅i
ex historijs cuiusque regni peculiaribus
n̄ ex prius dictis validis. preterea q. idem a dict adit princeps
fusiones n̄ teneri ea officia dignioribus conferre indiget
examinari examine. Ille se tendens ea officia de se econ
ory rapta et dicta illa exerceatis iustia destructa, conpulsus
et postullare, at que videtur ex illis econcatenatis,
appreci cierti.

264. Per imarum etiga mare iustis destrue
...... bona omnia que multi in pardari et
addita, appriranda tamen et cierti pardandis dominatis,
... omnia posse ... alia cierti appriranda
... ... ipsorum, alia dicantur omnia posse
... ... ad iustos destribus; alia ...
et que ... extra privata possint appruari; post
tamen haec ... illis sine illa ... asserari; ...
dicantur nave omnia ... ... pars bonorum patris in
ea ... et filius ..., quatenus se filius, aut alicui
ex illis possit legari ... ... patris ... bona
sic omnia fuerint in ... ad iustos destri
bus.

266. Notandum e 2a honores qui ... ... e mara
iustis destribe posse ... ... : ... quasi in ...
... ... hunc aut illum merito per privilegium
... iuis ad eminentiorem locum, ...
... estimabilem, ... que tali aut tali cui
ab alijs ... extollendum ...

2º quasi in dei, sed ex collato illo iure sibi privilegium quo decoratus ille homo, videatur sibi ille cultus deferri: honor 3º modo consideratus est bonum commune de quo per commutationem fieret. 4º autem modo ex facto est bonum subtrahi probatum est supra circa 2º posita adhuc dicta commune in alio sensu videtur quatenus honor privatus eadem de re totius commutationis sub 3a differentia est dicta. Distinctio utriusque iustitiae inter.

§ 3. Discrimen essentiale et distinctio utriusque iustitiae inter se.

267 Ex hucusque dictis facile est cernere duo quae illa constituere sive ostendere Bannezius differentiam essentialem inter iustitiam commutativam et distributivam: 1º rationem debiti, 2º ipsam aequalitatem: illae virtutes essentialiter differunt, quae respiciunt et causant diversa sive essentialiter media diversa modo debitum et ob diversos modos formales, sed ita se habent iustitia commutativa et distributiva ergo tales essentialiter differunt essentialiter. 1a pars minoris probatur iustitia commutativa causat medium arithmeticum, scilicet rei arithmetice aequale debitum et unum stricte alteri, distributiva vero medium geometricum, modo aequalem proportionem proportionis quae est inter dignitates plurium ut sic proportionaliter et sic inter unum et alterum medium dari essentialem diversitatem ergo. 2a pars: quia commutativa respicit et causat debitum debitum omnino strictum ex parte totius vere et absolute tale alii; sed distributiva et talis cui sic respicit debitum quodammodo quatenus distribuenda bona communia civibus ex parte alterius modo sunt. Ista autem duo non differunt ut essentialiter differunt ergo.

268 Altera pars minoris probatur: medium commutativae est aequalitas proportionalis quae videtur in aequalitate arithmetica inter rem et rem et absolute tali alteri; medium vero distributivae est tale

est honestas specialis, quae relucet in distributione facta bonorum communium civibus cum quorum quamvis sit, aequaliter vel inaequaliter secundum eorum dignitates, ideo haec honestas est specialiter diversa &c. Et ideo ad solvere aliquam obiectionem ex illa speciali honeste [illegible] speciali et diversa sit honestas: unde non sit [illegible] diversitatis ex diversitate inaequalitatis ex diversitate vero [illegible] non diversitatis [illegible] mediate [illegible] sit enim [illegible] vere et absolute tale non est [illegible] iustitiae [illegible] mutare [illegible] specialis honestas relucens in [illegible] aequa[illegible] talis, ita [illegible] distrib. [illegible] talis [illegible] tenue in qua cives [illegible] relucens [illegible] parum [illegible] aut [illegible] illis quae [illegible] diceretur [illegible] honestas [illegible].

269 Spectat insuper 1° quod si talis distributio fieret extraneis, etiam si fieret habita proportione dignitatis [illegible] non est [illegible] iustitiae distributivae [illegible] communitatis quorum [illegible] sunt [illegible] 2° quod si distributio fieret inter cives ob merita antea [illegible] collata ab illis communitati et [illegible] in [illegible] si autem fieret ob sublevandam eorum indigentiam [illegible] misericordiae [illegible] non autem iustitiae distributivae: cuius [illegible] est: quod iustitia distributiva consistit in adaequanda gestione distributionis bonorum communium inter cives quorum quamvis sit [illegible] eorum dignitatibus ob honestatem [illegible] in ea adaequatione relucente ita bene notat et tenet [illegible] Molina [illegible] de Iust. lib. 1 tract. 2 disp. 3 n. 99.

270 Notat praeterea

de Oricastell ex D. Thom. stat. et Cavet. q. iustitia distributiva de-
bere dari ex precepto: cuius ro. ex dictis n. 260 est q. bona
que p illa q. distribuuntur sunt communia et suorum distributor
non est ita proprie et absolute bonum ut possit ea pro libito ex-
pendere lege sed q. ea communit. q. ea acceptantur; et
dicta n. 261 tenetur ea distribuere proportionate ad propor-
tionem cuiusq. officii: sed si administrator ea bona communia dis-
tribueret inter cives non servata proportione iustitie distri-
butive committeret acceptionem personarum q. est peccatum contra
iustitiam distributivam q. si eadem essent communia sed propria
non exerceret q. illa, unde sed illa non exercet qui
inter amicos sua distribuit etiam ultra eorum merita.
271 Colligitur ipsum iustitie distributive subi-
ectum propriis communitatibus tribuens secundum dignitatem eorum propor-
tionatam q. suis est q. ipsis communitatibus sit ... iustitia autem commu-
tativa et q. non est aliq. debitum stringere proprie ... [illegible]
illa cuius proprie et absolute ... iustitia commutativa dicitur
sed et reliqua q. bona distributiva ... Quod iam
ter ad dictum n. 245 loquitur placeat, ut loquitur omnis
D. Thom. loquens specialiter iustitia commutativa debenda est
q. eis tribuens eorum q. suis vere et absolute sit
sit iustitie communitatis non attendere q. se et ... ad
ad dignitatem personarum cui ea suis tribuit, q. si ad ...
... omnibus ... facta absolute aliquo attendatur
eius dignitas ad sit q. iniuria specialis crescit dig-
nitate personae crescente et ut propter iniuriam et ...
hinc q. ipsas debitis ... ... crescat sicut
... personarum ... et eis dignitatis: ideo ait D.
Thom. art. 2 ad 3 quare ... iustitia ...
dist. 3 ... in communitate autem ... in ...
res.

272 Obiicies 1° ex D. Tho. 2a 2ae q. 63 art. 1
iustitia distributiva est virtus quae tribuit unicuique secundum dig-
nitatem: ergo non respicit dignitates comparatas nec proportionem communi-
tatis a nobis explicatam. 2° ex D. Tho. etiam distributio
oneris et gabellarum inter cives spectat ad distributivam
ergo iustitia distributiva non solum distribuit bona communia civitatis.
Ad 1m resp. concedo antecedens [illegible] explicatur in
[illegible] ubi ex professo [illegible] quod sit proprie iustitia dis-
tributiva; illa autem [illegible] communis cuiusdam ut patet ex dictis:
unde non cogit. Ad 2m distinguo antecedens illa distributio spectat
imitative ad iustitiam distributivam, concedo; spectat proprie, nego antecedens,
et consequentiam.

273 In distribuendo oneris et gabellarum non tributum
sed taxatur et exigitur ut fiat commune quod erat proprium civis;
hoc enim donum erat suum laboris et pecuniae; illa autem
distributione intenditur utrumque fieri commune: unde proprie
[illegible] non tribuitur civi quod suum erat ut fiat commune civitatis,
nec proprie exercetur distributiva sed non exercetur commu-
tativa ut exigitur debitum a debitore; ergo quod ea dis-
tributio fit attentis viribus et dignitate civium unius prae
altero [illegible] oneris imponendo imitatur naturam iustitiae dis-
tributivae; ad iustitiam enim illius distributionis requiritur aequalitas
geometrica, ne civis gravetur plus aut minus quam debet
gravari, comparatis eius viribus, et dignitate cum gra-
vamine viribus et dignitate alterius; ut ei non gravetur
plus, habet ius commutativum, [illegible] ingravetur absque suo iure;
si eum plus gravaretur absque causa spoliaretur rebus su-
is et absque suis; ut vero non gravetur minus non habet
ius, nec minoris gravaminis stricte, tunc data
fit illi iniuria; committitur tamen peccatum acceptionis
personarum; quod si minus gravamen unius foret causa

gravandi ptg altrg q beat, (imerecti otra urs altri magis gravati gpariter &, certi, et licius q pr vis fuerint excess gravaminis ptb an ctraq iustia ad restutos obliget &

ptb 6a An utraque iustia ad restutis obliget?

274 Iustig commutativa obligare ad restituendu omni certu e inter theologos, et in aliquib casibg particularib e ptb q sit restituendu inter illos nd quaerat. Ro illig omis e: q aliq e iusti que in scientia e ante ad iudicij fg ad restaucdu obliget emy ... qui pecunias ab altro abstulit p furtu, p illa iuris alia n e pter iustig commutativa go iustia commutativa obligat ad restituendu. Altro qui bona fide sumit rg altrg e ante legem ad comprehendendu iniustu obliget eg n sing p altrg ee tenet in scientia e ante fg iudicij eg restuere vero domino p ea obligo e ex iure iustig commutatae obligantis ad tribuendu cuiq qsum vere e iuste e: go &a. Ratio otrius minris e: qd iusti que equaliter pendo reparat inequalitg caus ab illo otra ius altri cuius e iustia commutativa, pug sit ante causandu inequalitg obligabat ad eq n causandu et alter suis pateretr ita in eunde fug illg causa obligat reparare.

275 Iustig omni e communis inter theologos cy Sto Tha f 62 art 1 ty restituos ee ymeate ty iustig commutatae; e eny ty q & res altrg exerg in fa &, equivalentis, e ablata iniuste moralit a vero domino huic redditi, & damni altri iniuste theagice causatu otra ius illg ad equalitg aridmeticg recompensati p eum ... ty e pprig e ymeato iustig commutatae n distribue, qug quoniam

intendit equalitatem arithmeticam quae manifestatur in doctrina theologorum iniusta
afferente obligationem restituendi oriri ex una e duabus radici-
bus quarum altera est res aliena accepta et extans in se vel
in equivalente reddibili domino, altera lesio seu iniusta
[illegible] res extet sive non. sed radices explicite seu equus primi
meus indicans acceptionem et hic in se retinetur vel, alio in alterum
translato pretium habeo, aut alia ex meis quae aliquin consumpsissem:
In hoc cum ex re accepta, detecto errore teneor vero
restituere equum vel, pretium eave quae ex meis retinuissem
in quo ut dicitur, factus sum ditior.

276 Altera radix lesionis theologice in-
iuste in conscientia et ante iudicis iudicium obligat ad reparan-
dum damnum culpabiliter theologice causatum sive res aliena ablata
extat sive non: ideo qui alterius fruges culpa lethali
contra iustitiam commutativam combussit, tenetur restituere, et domino
damnum reparare. Confirmatur primo quia si quis inculpabiliter
eas combureret non teneretur ad restitutionem quia nec ibi inter-
veniret lesio seu iniusta, nec haberet res accepta vel eius
in se vel equivalenti. Confirmatur secundo quia si in casu illo equus bo-
na fide apud me extantis equus periret, non obligarer pre-
tium equi restituere, et postea detegeretur error quia iam non
erat res extans ex qua oritur obligatio restituendi. Et quidem
leges aliquae quae restitutionis onus imponunt etiam deficiente
re accepta et iniusta lesione, utque obligant dominum
absque huius culpa theologica ad compensandum damnum alteri illatum
et [illegible] hae leges vel, quia cum tanto rigore in foro [illegible]
recepte vel quia fundantur in culpae praesumptione secluta
illa culpa ante iudicis iudicium non obligant in conscientia ut cum pluribus docet [illegible]
cap. num. 172

277 Adhuc notandum est ex iniuria et iniusta
lesione oriri obligationem restituendi iniquum ex illa emanantem

ly

damnj altri illati restitutione reparabile avocatur
nq ut ex st[o] dicta citato tenent P. Molina disp 714
et P. Layman sup citatis de restitue cap 1 n. 8 q[ui]s sola
iniuria altri facta, secluso damno non est propie obligat
restituendi, et propie fit obligat satisfaciendi; q[uia] in rigore
diversus est satisfactio intendit ad auferendum offensam
altrus adversus ofendentis, seu iniuriantis, tunc quo liberat
a dito pena inducenda ex iustia vindicativa; restituo autem
tendit ad reparandum damnum altri in sus causatus, parte q[ua]
quale dita non est pena, et ex iustia vindicativa sed est so-
lutione seu tribuere rei sue altrus debita ex commutativa
Unde recte infert P. Molina pro suo aduliteo ut eiusdem
so secluso damno non ee obligatus restituendi.

278 Inquirituro quo in presenti an fuit ex dō-
no altri causato sp. dicti iniustas, dicta iustas commutativas, ita etiam
ex causato suori p[er] dicta detractionis ut tale nascatur oblī-
go restituendi cant. sed sa est afrauamq. tenet P. Ray cuj cuit
quod intro n. 233 ipse sibi adducit q[ue] adheret P. Rhodes
sup citatis. 2a sa communis est maior, q[uae] allatis sibi se Bañez
Navarro, Molina, Toleto et lessio defendunt Bonacina
sup citatis et Card de Lugo disp 1 n. 51. Dixi, dicta iustas
destributas ut tale id est ofensas aut separatas a commutativas
ru cuius: cuj enim eadem ao grave destributa bonorum, tum
nuj possit et dicta commutativas iustas obligantes quae cuius
ut dictum est n. 262, ex tali actione ut est dicta commuta-
tiva, non vero ut est dicta destributas quae hanc sp. resultat
ret obligatio restituendi.

279 Ites 2a sa fit intra dicto que probati
ex explice restituos, q[uae] tradit D. Thos q. 62 art 1
et probant plura uera que afert P. Valentia disp 5
q 6 puncto 1, scilicet restituere est aliquis reiusq in possessio

et domus rei suae fuere, ut aut in ea videntur ex una
parte sua et ex altera omnino quod tenetur dispendere cum in ea
processus tenetur dispendatur tum credditio mutuum, commodati
et depositi quae proprie restitutio non est, tum etiam restitutio rei
non in se sed in aequivalenti: at haec quoad propositum autem
non obstant ut ex ea fiat argumentum: igitur ut aliquis teneatur
restitutio ex aliqua actione oportet ille iniquus quod eius dominus passus
fuerit contra dominum in possessione sua, ut actualiter quam ha-
bet res deccedatur et erat vere et absolute sua, scilicet actio
contra iustitiam distributivam ut talis non producit cuius dominus
contra dominium illa qua res vere et absolute sua esset
quae si talis actio non tribuitur, ergo illa.

Probo ulterius constat ex dictis in 1o dicto
ex quo exclusus est a civibus eius vere et absolute talis con-
sensus iustitiae distributivae: hoc enim exclusus inaequalitatis
geometricae qua violatur iustitia distributiva non est proprie
et absolute retentio detractio aut destructio rei suae
cuius quis omnino quod debebat acquirere, ubi autem hoc non
datur non datur obligatio restituendi cum quod est a parte
alterius virtutis non respicientis ius vere et absolute
tale, et inde obligationem restituendi non fundantur, sive vio-
lata, utpote quae non retinetur detractio aut destructio
res sua alteri, ut fere omnes theologi docent contra alia
variorum ponentium obligationem restituendi ex violatione
solius charitatis: ergo.

Dico 2o Constat: non datur obligatio restituendi
ubi non datur modus et obligatio proprius iustitiae commutativae,
cum restitutio ex natura sua sit propria tantum iustitiae commu-
tativae; sed posita sola actione iniusta contra iustitiam distributivam,
non datur modus et obligatio proprius iustitiae commutativae, quod
probatur: ante talem actionem non dabatur

tale mobi et aliis ipsorum illis iustis sic destruen
dende post talis actus non datur; non enim est unde
postea proveniat eius ipsorum commutabili cum aequa
lis arrademetrice lis restituendi quod non datur tale mo
bi et alii. Et quia sic ex tali violatione datur
obligatio restituendi. Cum igitur haec restitutio est iust
iustitia sit restitutio vita ob violatam commutatio
et commutans eius quod est: quia sit idem est finis
et mobi iustitia commutans ante et post violat
illius, sicut positio equalitatis correntis iustitia commu
tatis, quod positio equalitatis correntis distributiva an
te et post violatione illius est eius finis quod sit aeq
bis distributionis quidem et distributio, ita restitutio
ob non servatam bene distributione erit bis distributi
sed hoc est falsum quoniam

282 Ex PP. Suar. et Rhodes dicens
post violatam iustitiam distributiva eius distributio dicit
ti in commutativa idem quod restitutio est materia ad
distributiva, ipsi materia a commutativa oritur. fundant
illius diversitatem quod ea duplex aliis ex parte equali
servande quod ut restitutio fiat in ordine perfecte con
trate ad bis et bis ut ex ea subducatur quod iis
res debeat habere et non habet ad hanc bita arrad
metrice coequetur restitutio. 2° ex parte veri quod res
fuerendis est; quod administrator bonorum communis sit ipse ex
pensis restituere: unde in eius casu laesi non est circa bona
meum quis sed mera iustitia distributiva sic circa pertinentia
sui communis.

283 Sed obstat quod haec solum fundatur in ipsis iu
ris distributi vere et ipse talis fuisse receptae; con
clusa autem hoc iure non manet ut sic mensuratum sic

tuos eadem dignitas civis et talis quae bent ad distributivam attendi: propterea sicut non habeat civis quod bent habere ex iustitia distributiva est invalor et fundamentum restitutionis, etiam quod alter non habeat quod debuit habere ex charitate aut gratitudine erit invalor et fundamentum restitutionis. sed hoc est falsum quia sicut hoc non habere non refundit nisi commutativa iustitia ... ideo ... quod restitutio beat fieri ab administratore ex bonis aliquis proprijs non obest: neque contra solum nisi distributiva violata iustitia distributiva quaerit in commutativam, eo quod bona aliquis propria administratoris per restituendi est quaerentis in commutativa: sic curator bonorum pupilli iniusta administratione sua rellinquit in bona haereditatis pupilli: sicut quod iure eodem quo potuit in ea sua patris extorquere ab illo bona aliquis sua administrationis, cur non eque in ex ... philosophabitur. § 7 obiectiones solvuntur

§ 7. Obiectiones solvuntur.

264 Obiicies 1.° D. Thom. qui q. 61 art. 1 ad 3 sibi in ... obveat restitutio esse ... iustitia distributiva: ideo quod propterea recompensatio re quae subtrahitur est unicuique distributione quod tribuit sibi minus aliquid quam debebat. Sed quod recompensatio quod facit distribuens ei cui debit minus quam debuit fit per rationem vel ad ... restituit minus huic quam debuit tanto plus ei debet et ideo spectat ad iustitiam commutativam per se ... videtur ... doctrinam D. Thomae ... ex ... Bañez in q. 63 art. 4 dub. 2 ... tunc ex mente D. Thom. dari restitutionem, laesa iustitia distributiva, quando haec laesio fuit etiam contra commutativam: fuit enim tunc laesio fuit facta ... in rebus vere ... quae ... debita proprie et ... dictum ... et recompensatio erit ... iustitiae commutativae: in eodem sensu D. Thom. ... Valentia ... q. 7 puncto 2 circa finem.

265 Obiicies 2.° ... ex iniusta distributione ...

ē iniuria et inæqualitas inter ipsos et dominus, si ipsi n
æqualitas et iniuria debet restituere reddens ei, et sic æqua
litas reducitur ergo. Ista mane no mire, neque quod sit de
illa iniuria quæ quæ late tales ē dicit ex illa quæ
n' patiatur dignus ad inæqualitatem in rebus suis n' ē obli
gatio restituendi; ex sola autem iniusta distributione n' habita
dignior dignus in rebus suis sibi inæqualitatem patitur, pau
per cui dives urgente præcepto n' succurrit nec eius
fit ei appropriatur, quod debat appropriari, sed quod n' debebat
appropriari eleemosyna et quod alioquin vere et absolute
sibi pauperis n' ē obligatio restituendi. Accidere quoque potest quod
diviti præcepto et post sit nata eleemosyna, adhuc dives
teneatur illam dare; sed tunc ea obligatio n' ē ex iustitia, sed
solo ex charitate, quæ solet quam maxime deberi ex eodem more
nec tunc talis elargitio erit restitutio. Illis pro accidere
in iustitia distributiva, ideo f — M. Soto lib 4 q 6 art 3 §
ad sextum recte monetur prælatus, qui contra iustitiam distributivam
aliquando præterit digniorem, ubi alia illeo occurrerit, a
curationem illius præteriti non habere.

286 Obiicitur 3º si prave distribuens n' debet
restituere digno vel digniori, ipse neque alter qui fraude
aut vi impedivit illum ne præbenda sequeretur teneretur
ei restituere; sed hoc ē contra D. Thom hic art 2 ad 4 ergo.
Probatur maior: sicut distributor n' ē causa ut alter dam
num patiatur in suis, ita neque ille impediens ergo. Respon
detur late versatum a Caietano in locis citatis et
ipsum distinguitur 1º in eo qui ligatum voto
dandi pauperi determinato eleemosynam
faciendi vi et fraude impedit ne illam det aut pauper
ne illam acceptet. 2º in eo qui vi et fraude impedit ne
testator ut statuerat heredem sibi relinqueret, detractis personis.
Verum enim impediens tenetur restituere, sed nec diviti extra

pauperum eleemosynas nec hi illi ipsos heredes dent aut ipsi
utrumque negent teneantur restituere.

267 Sed notandum magis, quod eis ipsos qui alter
dignior non habeat nisi vere et absolute ad conferendum dante col
latores et offerentes habet tamen non se nisi contrahentis tenendi illis
si distributor voluerit, verum etiam absque vi et fraude
impediatur ipsa et ipsas, quod habet eas acquirendi: hinc sit illos impe
dientes agere contra iustitiam commutativam et sine fraude aut vi caeterae
dignus conferendi candidato in rebus suis sed in illa ipsa et
suo; quod autem hic erat prudentis requisita et dignior aliquis
sibi teneri illi restituere, ideo quod [illegible] ad ipsum obliget in
petentes quod distributioni cui erat formatum in velle danti
conferendi illi cum aequitate repeti; quod autem non dixi erat ita sit
mali ad prudentis arbitrium taxanda restitutio remittit et
notat hic bene Soto Caietanum carpens [illegible] non colliga
re impedientes ad magis restituendum cum animo affirmati quia
distributor tenebatur dare; sed quia tamen consueverat dare
quod longe diversum est. Sed de his plura Card. de Lug. de Iust.
[illegible] sect. 5, et [illegible] et tract. de Iust. 6 dub. [illegible]

268 Obiectio 4o ab absurdo quod si magis
tratus ducens remittat officia alii peculiari distributionis cui
meritis non in stipendiis sed ipsorum dignitatibus ille qui ea
distribuat non teneri restituere meritis dignitatis quod
absurdum est et contra omnes [illegible]. Notandum [illegible]
[illegible] communiter accipit [illegible] disputationibus bonorum
reipublicae quae assignata cedunt [illegible] in utilitatem singulorum
[illegible] [illegible] dati nisi vere et absolute tale in [illegible] ad [illegible]
[illegible] distribuendos (sunt etiam [illegible] dati ex testamento aut legati, [illegible])
illa autem nisi dari collegio ex [illegible] eligat; neque tamen
quamvis [illegible] nisi distributio vere et absolute tale, [illegible] quo
illa admittunt, docent in cum [illegible] dari nisi [illegible]
in meritis. [illegible] autem [illegible], sunt in [illegible] est [illegible]

tandi leges et conceßa, ita in illo cum nobis exigebat ma
ior illius dependentia.

289. Quod si, ut possibile est, non teneretur melioribus illud iure, dux solum ex obedientia aut ex iustitia distributiva teneretur pecunias illas distribuere melioribus et eorum dignitatis iniusta distributione non teneretur illas restituere; desiderium autem illius iuris forte colligeretur ex eo, quod distributio supposita, si fieret, non tamen invalidaretur, ut notat Card. de Lugo citatus supra numero 291. Cerum ut dux deobligaretur a restituendo deberet ab illo conferri ea muneris magistratus aut communitatis, cum foret exceptio ex communiter accidentibus; haec enim cum ambitus faciant, exigunt contra exceptiones et tamen in eum partem non enervet. Oppositum evenit in aliis bonis quae etiam cedunt in utilitatem communitatis; haec enim seclusis pactis, contractu, et ultima voluntate, quae se torquet, et ut res eveniunt non debentur ex iustitia commutativa dignioribus, sed ex distributiva; collatio facta aut distributio dignis facta existimatur communiter valida. Sed de his satis. Cum de acceptione personarum et obligationibus iustitiae distributivae. Sectio 1a quid sit acceptio personarum.

C. 3. De acceptione personarum et obligationibus iustitiae distributivae.

Sectio 1a. Quid sit acceptio personarum?

290. Cum in distributione bonorum communium ex iustitia distributiva curatur facienda proportio cum debita, attendit ad alias personarum conditiones quae ad rem non spectant, committitur peccatum acceptionis personarum: ita si cathedra conferenda est, attendi debet scientia illius cui conferenda est. Quod si, postposita omni scientia, cathedra conferatur nobilitati dumtaxat aut consanguineo, committitur illud peccatum; haec enim qualitates causae non sunt

ad talē collatōis ad quā ea contra dictis acquiruntur. Verum autem acceptio personarum nomine propterea venit quod ad ipsos attendit, est dispositio a causa quae debet attendi a iusto distributore. ideo ab delegatis dictis acceptio personarum defendit quod in distributione rerum communium cum alteri offertur non ipsis meritis sed ipsis indebitis causis: ab alijs vero dicitur quod communium offerendum ex virtute iustitiae distributivae offertur alteri cum non debetur: quae explicationes in eandem recidunt sunt et in eandem difficultatem mox examinandam.

291 Ut in distributione facta inter plures committatur acceptio personarum opposita iustitiae distributivae requiritur quod bona distribuenda sint communia et ex virtute iustitiae distributivae cuilibet debita sint: cum his deficientibus, distributio aliqua recta non pertinebit ad iustitiam distributivam ita neque iniusta erit contra iustitiam distributivam acceptio personarum. Sicut qui bona sua distribuit inter consanguineos dignos et eos non praefert extraneos beneficijs instituit nec iustitiam distributivam oportet nec committit vitiosam personarum acceptionem. multo autem minus haec in Deo est, et bona dona gratiae, praemia, auxilia, merita, dispensationes etc. ad eas aequaliter, inaequaliter offerendas debita non tenetur sed sit liberrimus suorum donorum dominus cum licet quod volunt facere ut constat ex parabola operariorum.

292 Est hic difficultas contra definitiones propositas, an acceptio personarum sit vitium oppositum iustitiae distributivae an etiam possit etiam contra commutativam committi? Vitium oppositum distributivae docet P. Valent. et P. Pancl. et qui tuentur quod ad probandam differentiam utriusque iustitiae arguunt ex eo, quod diversae aequalitates sint illae virtutes, quarum unum et non alteri oportet speciale vitium. Sed iustitiae distributivae, non vero commutativae opponitur vitium acceptionis personarum. Pro P. Vazqu. et Lessius quos citatos sequitur Dicast. lib. 4 n. 69 et Card. de Lug. disp. 34 n. 3 indicant etiam contra commutativam posse committi acceptionem personarum. Probat Card. ex sacris litteris

ny Levitici 19 dr non consideres personam pauperis nec hono
res vultum potentis. iustè iudica proximo tuo et Prov. 24 cog
noscere personam in iudicio non est bonum: unde hic dum censet esse
acceptio personarum sic fiat non inveniatur omnis buius [illegible]
erunt ideo est contra iustitiam commutativam non contra distributivam cum
iudex ex iustitia commutativa teneatur declarare quod cuius
sit contra caeterum merita ge.

293 Hinc infert Card de lug. nec semper
esse contra iustitiam distributivam peccatum acceptionis personarum in exhi
bendo honore qui esse et graviter reprehenditur a d. Jaco
bo Apost. in sua Canonica cap. 2 aliquando enim illud committi
contra distributivam ut accidit si dispensator honoris quatenus
post ad bonum commune est contra dicta in 266 non servat
distributionem meritis et dignitatibus proportionatam. Saepe etiam
idem incurreret contra commutativam iustitiam; quod honor ille a pu
blico dispensatore bonorum communium aliquibus sit privilegium legis
et quasi in eo iure dignitas a particulari impeditur, quod alia
qui erat debitus iustè qualiter sit cultus iustè bonus superiori
denegetur alius inferiori tribuatur; in his enim casibus
contra commutativam committi peccatum acceptionis personarum. Haec fere
Card de Lugo cui omnino assentior. Ad id ex Bañez et
Dicast, non resalutare eum qui prius salutaverit esse accep
tionem personarum quae tamen est contra commutativam.

294 Caeterum in q. 63 art. 3 ubi D. Thomas asse
rit in exhibitione honoris posse committi peccatum acceptionis
personarum, ibi intelligitur de acceptione quae fit ratione dispositione
relative taliter quatenus non causa acceptionis personae sed aliud probat
s° quod exhibitio honoris non est iustitiae sed observantiae ergo
praelata exhibitio honoris non est acceptio personarum ut pote
non iustitiae sed observantiae opposita. 2° quod exhibitio honoris
est gratuita gratuitum autem sit non est materia iustitiae ita
nec acceptionis personarum. Ratio ex qua apparent ho
nores quasi in sua est ut materia iustitiae distributivae acceptionis

et [illegible] iure [illegible] et honore in eo ultimo quo decorat a [illegible] colleat et fruatur iure seu privile gio quod factum fuit ipsis propriis honoris, aut honoris sic acquisiti sit sub iustis [illegible] contra contractus [illegible] resolu tione ex [illegible] ambulant; sed illis bene [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt et eis solum [illegible] contractus sic servatis servandis de bet astari.

295 Igitur ad hanc [illegible] exhibitionis honoris ut sit [illegible] observans, ea etiam mora distribuit, sicut ecclesi astica beneficia; [illegible] etiam obest ac [illegible] [illegible] mora quae [illegible] iustitia exhibetur sit factio sacri quae est [illegible] religiosis [illegible] quae ex mora quae exhibeatur [illegible]: unde illa exhibitio, [illegible] [illegible] est [illegible] observandis, at et mora est etiam iustitia: hoc honorans aliquas dictis a nobis circa [illegible] quae [illegible] inter ac iustitia [illegible] ex iustitia [illegible]: et [illegible] [illegible] [illegible] unde [illegible] [illegible]. Ad hanc [illegible] mandans [illegible] [illegible] quod [illegible] est obligatio exhiben di honoris [illegible] [illegible] dignitatis [illegible] quae etiam [illegible] non [illegible] obligatio [illegible] observans sed quis gratuito illis intendit debet ex praecepto [illegible] iustitiae [illegible] servare. Sic etiam [illegible] quis [illegible] [illegible] [illegible] ex praecepto [illegible] tenetur [illegible] [illegible] irreverenti.

296 [illegible] notandum est honorem deberi [illegible] 1° ratione sanctitatis 2° ratione [illegible] et prudentiae, [illegible] senes [illegible] honorandi sunt [illegible] senium est [illegible] prudentiae et virtutis [illegible] non [illegible] deficiat. 3° ratione [illegible] quia [illegible] parentes et [illegible] honorandi [illegible]; illi enim post Deum nobis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dei [illegible] [illegible] unde [illegible] [illegible] honore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] S. Thomas citatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] etiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] honorandus est [illegible] est [illegible] an [illegible] [illegible] posset quis honorari? [illegible] enim [illegible] [illegible] + videtur [illegible] a [illegible] Jacobo; ex altera [illegible] [illegible] frequenter. Reo cum Card de Lugo n. 7

nullus propter divitias, et felix adeundas honore dignus esse, et possit honorari propter divitias et instrumenta ad magna facienda ita tamen debite possit honorari, et certis dispariis paucos maxime honore afficiant, proeat paucos virtute aut prudentia predites divitiis inopiae et stulto officiandis; hanc autem esse mentem Sti Iacobi bene colligit cit[at]us hugo.

297 Ultimum dubium hic est quis peccatum sit acceptio personarum? Hoc esse peccatum mortale ex genere suo, id est ex absolute spectante, quod intra limites sui obiecti absque extrinseca circumstantia potest esse mortale, et ob parvitatem materiae aut defectum plene deliberationis potest esse veniale. Nota ex Sto Tha citato art. 1 ungeando qualitates quae adeunda in unius boni distributione causa acceptionis personarum quod ad illius distributionem non est causa ad alterius bona distributiones et acceptiones excludunt sic scientia theologiae quae non est causa ad distributionem officiorum militarium causa ... est ad distributionem beneficiorum, scientia militaris quae causa est ad distribuenda illa officia non est causa ad beneficia. Quaestio 2a an sit obligatio eligendi digniorem ad officia secularia?

Quaestio 2a An sit obligatio eligendi digniores ad officia secularia?

298 Loquimur de officiis secularibus, quae habent iurisdictionem, potestatem gubernativam, in civilibus, criminalibus, aut militaribus, ut officia iudicis, ducis, custodis arcis et similia, et his officiis annexa et instrumenta illorum, qualis instrumenta iudicis est officium tabellio et publici notarii, seu fiscalis supponendo 1o et certum eligere indignum seu ineptum ad eiusmodi officia esse peccatum grave contra fidelitatem, qua gubernator rei publicae debet eam prudenter administrandam non eligendo indignos seu ineptos contra iustitiam commutativam quia ex officio eligentis mala reipublicae provenire solent quia ille elector

sive princeps sit supremus sive alius, cuius sit eligere ministros ad eminentia officia ut solet esse in dominiis ordinariis principum supremorum satis longe tenetur recompensare restituere digna extrahere electione dimanantia: atque ex peccato iniustitiae obligatus restituere dicitur erit, si privatus, cuius officii erat dicendum, illud renunciet in favorem minimi. 18

299 Fundatur et longe illud dicitur hic dignus officio qui habet capacitatem, scientiam et industriam sufficientem ad officium recte exercendum: unde qui in his qualitatibus praeeminent digniores erunt; accedere autem per inferiorem in scientia evadere digniorem altero, qui scientia illum praestet, quia hic licet sit aliquis humilius, tempore dignitatis, scientiam carpeat, alius autem sit strenuus et alacer ad officium exercendum, respondens ad melius administrationem officii. Pro diversis autem officiis diversas qualitates requiruntur, ut quis dignus sit, ex inspiciendo tum ex officii fine et suppositione tum ex legibus officiorum conferentes leges quae praescribunt eligendorum qualitates. Inquiruntur ergo an sit obligatio eligendi digniores ad eminentia officia secularia?

300 Affirmant longe sententia pro qua stant apud Thomam Sanchez lib. 2 consil. cap. 1 dub. 36 Salon, Aragon, Perez, et Molina iurisconsultus, quos Card de Lugo disp. 34 sect. 2 addit Patres Lessium, Valentiam, Rebellum, Reginaldum, et Torres: eandem cum aliis tenet Diana parte 2 tract. 15 resol. 67, ubi allatis de more verbis plurimis DD. probat senatores qui suprema eligendi officiales pro republica conveniunt, teneri ad eligendos meliores. Secunda sententia negat hanc obligationem: sed ea a fert Thomas Sanchez Burgos de Paz cui Diana addit Card. Vazquez, Medesium et Salmaticenses. Tertia sententia distinguit inter electiones ab uno et plurimis suffragiis faciendas, et quae negat debere esse digniorem, secus vero alteram. Hanc tenet Thomas Sanchez pro cum qua electio non sit unius facienda ex pluribus dominibus.

301 Sit prima cum longe sententia obligatio eligendi digniores ad officia secularia sed inde qui eligit dignum

7.

ptermisso absque causa digniori peccat contra iustitiam legalem. hoc si verum est sive ab uno sive a pluribus electio facienda sit. Prob. ultima dictarum pars facile constat quia enim ab uno sive a pluribus facienda sit electio in utroque versatur obligatio eligendi dignum vel eligendi digniorem; hoc enim facit, quia tota eadem obligatio sit vel in uno, vel in pluribus, non autem reddit illam specie diversam in genere moris. Secunda pars clare deducitur ex prima; in ea autem dicitur absque causa quia aliquando dignior ex iusta causa praeteritur vel, quia refertur maiori officio vel, quia in alio occupatur cum maiori emolumento magis quae maiori reipublicae, vel, quia si eveharetur ad maius officium timeantur ab illius aemulis gravia scandala quae vitari alio qui nequeat eludi.

302 Prima pars quae quarta commissa est inter theologos et iurisconsultos in eo ducentes, multi maxime probi, a quo suadetur simul pariter beneficiorum ecclesiasticorum quibus cura animarum et regimen ecclesiae incumbit ad haec enim debere eligi digniores urgentur probabiliter secta secunda quae sub lite illa conclusione debetur ex bono quia elector tenetur quae commisit; ille enim ex fidelitate tenetur eligere ministros magis idoneos quos prudenti diligentia commissa invenerit quia datio obligo in electore illa praeterea ans: quia non diceretur oeconomus fidelis sui officii peragere si non adhibita prudenti diligentia quaesitos operarios duceret praetermissis aliis quos facile posset invenire qui magis forent idonei ad res domini promovendas. multo minus fidelis habebitur amicos aut sanguineos educat, omissis aliis, qui industriores essent ad opera a domino requisitas: quia sub lite elector aget infideliter et contra obligationem ex fidelitate tenetur commoda reipublicae promovere, si reliquit ad officia digniores, quos prudenti diligentia commissa inveniat quia sub lite.

303 Prob: quia ebrius si sese quaerunt digniores se ipse ex hunc praesides subtiliter digniores existimati experimento probantur indigni plures electi: quia multo.

magis id accidet, si elector dententus sit eleo digni existimati; hinc aut fiet ut respublica maxima suo detrimento in dignis officialibus repleatur, q e absurdus ab electore praecavendus. Et nota dictus ee in pbre, adhibita prudenti dili gentia, n autem dictus ee exquisitissima, ut Cardinalis de Lug videtur requirere ad lectio cuius e argumentum lib 2 cap 32 dubit 3. Inde enim ille generaliter argumentum solvere, qui inquit, vel medicus nec advocatus videntur obligati ad exquisitissimam diligentiam pro infirmo aut cliente ponendum. Certus de hoc verus sit, at ceteris tenetur prudentem facere diligentiam ne lateat eum q inveniat adire ad medendum infirmo et causa clientis agenda. Ergo. &c.

304 Minus satisfacit q ipse Car. adducens ... ps teneri economus q dominus; hunc autem n teneri operarios meliores conducere, rogatus sed hortatus amicorum minus aptos q plures admittere. Ita dominus ex dominus sit etiam magistros pro conducere. Si sic economus quo dominus nomine, tenetur pro tunc facere q dominus prudenti diligentia praemissa faceret si ex animo suis emolumentis incumberet, dominus autem sic agens aptiores operarios conduceret: ergo ad eos sic conducendos tenetur economus, si obligationi sui officii fideliter satisfacturus sit. Nec credere enim dominus in suarum rerum administros, nisi prodigus sit, ad ministerium economus quae faceret praetermissis prudentibus, nec exquisitis mediis illas promovendi, quilibet dentum in, operarios quae mediocres sibi aliqui decernendos, meliorum praemissis adhibiturum ad res suas curandas.

305 Item de dilo ex bono iustitiae distributivae q officia distribuenda sunt inter partes dominantes, cum q de his eleo sit facienda. Sed quod Cardinalis de Lug videat etiam in tali cu obligatio n ee eligendi digniores ex iustitia

destriba; q, inquit, officia tunc sunt bona comunia, naue, ri postulé
in su n. nobis exposito n. 265. De leg sic pbo: nam
si officia distribuenda sunt inter ptes comunitatis, non sunt bona
comunia nave sed potius quo ex iustitia distrib. de
uendi dignioribus quos electores prudentiae potestate
deliga inveniat. pbtr aliis quasi non esset bona
comunia postulare, non possent cives iuste conqueri si
videant digniores posterari, oes aut amantes
boni publici qui ea vident iuste conquerunt; et negari
bit. nullus: ergo. Deinde comunis apprehensio aerij in electores digniores
non eligentes eos accusant iniuriae indigniores comisse; videat
ut minimum ex distrib. ea officia dignioribus deberi.

306 Nec urget exemplum bonorum naue filiis comu-
nis q adducit Card. de Lugo nam hec bona sunt pro patris qui
gratuito illa confert uni filio pro altero quem eis hac distribuere
posset intercedere sub ratione acceptionis personarum ait p. de Lugo
ubi prius etiam si indigno filio pater ea relinquat. Et
ex omnibus docet D. Tho. sancti col. dub. 4. et ante ipsum do
cuerat alibi D. Tho. et sito Molina de primigeniis lib. 2
cap. 60 atqui hoc non evenit in iis officiis nec enim sunt pro electoris
nec hic pe cive quelibet gratuito eligere, cum xa quia
sunt digniss possint conferri ergo. Et hinc confirmatur alterum quia facta
quod in collatione officiorum inter ptes comunitatis est acceptio perso-
narum nisi fiat xa dignitatis personas illorum ergo elector ne
committat actum acceptionis personarum tenetur digniorum eligere.
Ans confirmatur e D. Tho. pbtr: quod salvo in eo in urget paes
by tracts probetis acceptionis personarum opposito iustitia distrib.
Ut enim officia possint dari extraneis, tamen ex suppositione
q civibus distribuenda sint tenet dari dignioribus xa dic
ta in solo n. 295 l, sed tunc non urget tale principium
non apparet quod illud urgeat ergo &a

307 Officium idem: ex suppositione q pars comunitatis
beat eligi ad officium, ut certo plura officia secularia ex p

causis est in nostro Regno lib. 7 novae recopilat. titulo 3 l. 4 p.a et 2.a, nisi digniores beat. eligi ubi iustitiae distributivae, hae virtus omnino exulabit a republica seculari. Sed hoc est absurdum, ergo pp. mar: Et res enim sunt in rebuspublicis secularibus, non est alia materia circa quam exerceatur iustitia distributiva praeter ea officia: et ratio est; quia quibus constat honores distributivi officiis adducti: unde illi seorsum ab officiis non dantur; hae ergo hae non distribuuntur ex iustitia distributiva, nec illa: cursus praeterea alia vel bona equivalentia raro aut numquam ex illa distribuuntur. Et sic audiendus est P. Molina tract. 1 disp. 12 ejus maior bona debentur ex distributiva quae redundant, hoc autem aut ipse vaticinatur accidit quod fere numquam redundant ergo sic restant officia secularia distribuenda dignioribus ex debito iustitiae distributivae supposito quod illa beant eligi praeter sanctius, alioquin hae virtus exulabit a seculari republica.

308 Excessus Car. de Lugo haec officia secularia instituta esse in bonis communibus non in bonis civium, inde ejusmodi non debentur ex distributiva. Sed contra est: Ut ea officia ex primaria institutione sint in bonis communibus, tamen ex secundaria etiam sunt in bonis civium; sed hoc sufficit, ut debeantur ex iustitia distributiva ergo pp. mar. Sed quia ita instituta sunt in bonis communibus ut etiam attendatur ad bona civium, et ideo officiis annectuntur honores privilegia stipendia quae maiora labore conveniente eorum administrationis, quibus cives alendi sunt qui dignos instituant: sicut a parte beneficiorum ecclesiasticorum, praesertim alendis annexis requiruntur ecclesiae quae licet primaliter instituta sint in bonis ecclesiae, etiam sunt in bonis accipientium, et ideo Doctores communiter debentur ex iustitia distributiva dignioribus; sicut quod ut bene perpendit ipse Car. de Lugo tandem fatetur quod ad praxim nobis stare sic officia praeterea dignioribus dignis sunt praeterea sperantur, fovetur ambitio, in genere torpent, et languent studia quae honorum expectatione aluntur, dum cives vident non ad maiora

merita sunt ad gravados esse adendum in distributione assigne-
ssione aut quam in eligendis esse ex forma designacionis
quod ex materia expectata, ut facile patet, ex quibus dant
aut expecta etiam sunt in hoc casu.

309 Unde ex Molin. dum suspectus citat plurimos
viros eruditos, quos ipse affert n. 66 supra, ut eligendis
officia dandi dignioribus; in hoc autem casu certa contra est
verum canonem, quod plurimis canonibus afferendis, sunt se-
quendi, speciatim dignioribus dari beneficia ecclesiastica; sunt
autem hi canones obligant in conscientia, et illa verba obli-
gare faciunt stricte praecepta theologorum, quae legibus civi-
libus directivis et non mere poenalibus, vel in conscientia obli-
gatio est; ex quibus ea verba iustitiae sunt, ex eorum
transgressione peccatum ut restitutionem quae saepe contrahi
et in 303 [illegible], hac tale expendit Card. de Lug.:
ea quae obligo constans est ex lege non adeo effectu ut in alio
accedit, ad quod verba ea obliga etiam peccant. Nec obstat valde
laicos facile dignos et non dignitati valde ex tum ex fine
ea ius contineant leges, quorum si fiant, valore privantur.
Atque contra hanc sententiam infra conveniens solventis: sed quaeritur
an beneficia eccles. dignioribus dandi.

Quaestio 3ª An beneficia Ecclesiastica dig-
nioribus deveantur?

310 Circa hanc quaestionem talis distinguendum, quod
oportet secernere. 1º igitur sciendum est, quod enumeravimus
n. 269, scilicet electionem ad beneficia ecclesiastica quae sunt simplicia
edicto, concursu et tali opositione [illegible] bene eadem
ratione et quae bene iustitiae conveniat [illegible] dignitatem. Hoc
prius adeo constans est inter Auctores, ut [illegible], ipsi, qui aut alii
ad sanctitate non obligari eligendo digniorem ad beneficia
ecclesiastica conveniunt excipiant tamen concursus et opositiones

fralis, pro eo quod ut indubitatis supponant obligari eligere dignorem atque ex contractu quo tenetur exprimere et implicite cele bratu cum oppositoribus seligat elector ad terceris tantum illum, qui ratione causa et oppositione probatus fuerit dignior. hanc exceptionem ut alios alibi, expresse apponit Villalobos parte 2 tract. 8 difficultate 2 resolutione 5a postea f. resolutione 6 et difficultate 2 resolutione 3a, ubi loquitur de erectione ad cathedram, absque tamen contra doctrinam, ut hinc colligatur illum grave afferri probaturum fa a Diana parte 3 tract. 7 resol. 110, etiam an tuto proba bilis fuerit et in praxi tuta contra sit, alii indicant: certe pro Vicastillo citatus supra in 143 eam dicit parum aut nihil probabilitatis habere.

311 Nihilominus nobis adversantur sotus Mar tinus de Ledesma et Navarrus quos afert pro opinione im pugnat pro Rebellus parte 1a lib. 3 q. 5 ubi multis probat contra sit: imo ex ipsa communi theologia quod accipiunt esse sola provocatio ad oppositiones fiat ut eis omnis existimant tum provocatio ad oppositionem fiat eis omnis existimant digniori beneficium committi et tenere sub conditione quod sit talis pro digniori. Et ideo ut illorum ineunt contractus innominatus inter oppositores ex una parte et electorem aut electores ex altera, ideo quod subjecti examinis illi debebunt aliquid arbitrio, ut pro ipso libidine electorum vi se exponerent. Et quod pro probabili atque ... iure ipsius exequatore, ut electio facta in indignio l, omisso digno rescindatur, et ut conferatur digniori sub (tradita rei vendens subhasta, quod exposito hanc doctrinam exhibet Mol. citatus supra n. 99) sub qua res conferatur plus offeren tibus, si fiat minus offerenti, pro parte a plus offerente in usu fe contra rescindatur. et sibi res tradatur pro hoc vi ipse nisi requiratur nisi ex parte digniori eet ius commutatum contra ex illo contractu quo.

312 Alii afferunt qui docent apud Diana parte 4 tract. 4 resol. 210 Belminius, Acevedo, et Ioan. Vallen

aseretes collos beficij cum alarij hendis factis digno p[ro]deun
sij et oppositionem fralis [illegible] et nulla declaratio [illegible]
Grente digore et [illegible] [illegible] [illegible] distans. Etiam
afecti fundit e [illegible] multiplex decisio Rota Romana
apud Garcia de benef. pte 9 cap. 2 n. 982 videnda. [illegible]
[illegible] urget [illegible] Concily Trident. [illegible] ses. 24 cap. 18
[illegible] Bulla que [illegible] in conferendis, [illegible] conferendis
beneficijs. Hic enim [illegible] datur ad [illegible] conferentis app.
collao digno ad ordinarium vicinioris tanquam sedis
Apostolicae legatus qui [illegible] digniores [illegible]
nova examine approbata dignam [illegible] conferat beficium
[illegible] leges conferre [illegible] vere talet digniori [illegible] et plu
sub [illegible] illis circunstantijs [illegible]. Et quae [illegible] non
het ultima voltas [illegible] aut heredem instituerit
[illegible] lex illa [illegible] illa voltas confert [illegible] go
neque ex [illegible] neque ex [illegible] sub
[illegible] potest [illegible] fine [illegible] iure.

318. 3o a [illegible]: [illegible] dignior [illegible]
et oppositiones fralis [illegible] [illegible] [illegible] ex
[illegible] eligatur ad benef. [illegible] apud [illegible]
admittunt [illegible] Navarrus et Ledesma, [illegible]
electores obligant ad [illegible] apostolicis faciendam
si alij extra eorum numerum eligant [illegible] ille
het [illegible] ipse eligatur. [illegible]: [illegible] e de
alij extra [illegible] eligatur [illegible] ipse eligatur:
[illegible] in certamine [illegible] reliquos [illegible]

hic-het nō se ius nec aly extra ... certatoris
primis offeratur ... ergo ... ipsi offeratur. id enim fert
natura certaminis. Adde tn cū electoris aliis extra nu
merum opposteris eaq nō apparere ob q minus dignus ex oppo
sitoribus restitutio facienda sit ... ex una parte ... illis
illi nō heant ius, ut sibi bñfciu offeratur; ex alia vo ple
sint minus digni quo restitutio facienda erit digniori ...
qd hic ... hebat ius ut ipsi bñfciu offerretur; afferere aut
... oppositoribus restitutiones faciendas minime ... e; ut
obtain fundamentis nō ... ex ... taxa rei restituendae mi
nus dignus destinatur.

314 ... fuendus e: etiā ... ...
tu ee obligatos in ... eligendi digniores ad bñficia
Ecclesiastica quae sunt annexa curae animarum ... ... dic
... ex Trid. sess. 24 de reformatione cap. 1° ubi de e
lectoribus ad Episcopatus dicit: meminerint se ni
hil ad Dei gloriam et populorum salutem utilius posse fa
cere, quam si bonos pastores, et Ecclesiae gubernandae idoneos promoveri studeant;
eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare
nisi quos digniores et ecclesiae magis utiles ipsi iu
dicaverint ... praescriptis ... ad Episcopos ...
... requisitis ... de Cardinalatu cui ...
men ecclesiae ... ... incumbit, tum Cardinales
sint summi Pontificis ... ... de Episcopis ... ...
litig. alias in eadem synodo ... decernit eadem etiā in crea
tione S.R.E. Cardinalis etiā si diaconi sint, exigen
[illegible] da. Nec audiendi sunt qui dixerunt decretis Trid. vel § 315
designare digniores eligendos in Episcopos dignis pro
dignioribus ... ...
... ... digniores ... excluat
indignos ... denique ... de electione ... ...
... ... 38. ... ...

damnatae propositionis 47 ex damnatis ab Innocentio XI in qua asserebatur peccatum mortale damnans eos, qui nisi quos digniores et ecclesiae magis utiles ipsi iudicaverint ad ecclesias promoverint; atque adeo ea in aliqua ex illis sensibus quo quod digniori ecclesiae traditur, digne et opportune acceptum etiam independenti a concursu debet eligi ad Episcopatus et Cardinalatus. Nec ab hac obligatione eximuntur patroni laici quin imo sit ipsorum dicere ad Episcopatus quod debeat mortali alicuius oeconomi et singulis qui ad famulatus efficiendorum generis usq. hic, ut si in memoriam revocat obligationes eligendi digniorem: unde etiam comprehendunt illi patroni ecclesiasticos et Cardinalatus qui etiam recte iudicat etiam damnatam sub iacere propositionem quod patroni laici eximuntur ab obligatione praesentandi digniores ad Episcopatus etc.

316 Verum quod attactus iste locus hic videri expresse loqui de electione Episcopi et Cardinalis, tamen ipsi absolute de omnibus beneficiis curam comprehendentibus. Primo quia propositio damnata inde damnatur quod intrinsece verbis digniores possunt a fidelibus laicis... ad quae alicui ex illis tribus sensibus. Quo cum Tridentinum ... in c. ... de electione digniori ad beneficia curata utatur eodem verbo, declaret quod digniores eligendi, in utroque loco verba digniori opportune et digne accipiendi, ut utrobique requiratur eligi dignior absolute et absque limitationibus propositionis damnatae: quod ... ad illa maiora Episcopatus quod etiam ad minora curata beneficia debet eligi dignior.

317 Probatur 2o quod ut bene ponderat ille Cardinalis ... quod Tridentinum statuit circa electionem digniorum in Episcopatus obligatione orta ex natura rei ... ipsius officii seu beneficii exigentis tot tantasque dotes spirituales ut de digniorissimo possit dubitari an possint idonei fieri ad Episcopatus

patr. Sive aut omnes, etiam patroni laici debeant
praesentare digniores cum subeant obligationem certam ex na-
tura rei, quia ipsum beneficium habens curam animarum res est
magni momenti exigens plures magnasque
dotes spirituales, et ex quo magna pendent, et exige-
ris status bonus aut malus ingens animarum pasto-
ris traditarum, quod ex natura ipsius rei sine dubio omnis
obligatio eligendi digniorem ad beneficium habens curam animarum, quod
eadem sit omnino obligatio tam ecclesiastico quam laico eli-
gente aut praesentante, nec differentia laici et tollat
obligationem ex natura rei, aut eligens minus dignum
peccet, peccatis alienis communicans, et loquitur Trid.
Sic etiam faciunt hi viri sectione ante posita po-
litiae eligendi digniorem ad officia secularia, hi plurima
ma testimonia Sacrae Scripturae, Doctorum, Canonum, et San-
torum PP. quae dant Sa. Lessius cap. 34 dub. 14 et Car-
denas citati.

318 Eadem dicendum et doctrina extendenda est ad bene-
ficia regularia, qualia sunt Abbatia, Prioratus, et similia, de his
enim est eadem ratio quae de beneficiis secularibus habentibus curam ani-
marum. Quo extendenda est ad alia beneficia quae licet non habeant immediate
curam animarum, ab aliquibus sunt ante simplicia, omnino habent tamen
iurisdictionem aliquam saltem in foro externo, et functionem magni
momenti in Ecclesia, qualia sunt Decanatus, Praepositura cum iu-
risdictione, Canonicatus cum onere docendi aut praedicandi: ita
Lessius, rectissime colligitur ex dictis. Quo extendenda est etiam ad
officia iurisdictionalia ecclesiastica, ut sunt officium Provisoris,
Visitatoris et similia.

319 Tertio extendenda est ad praelaturas regulares
dum quamvis illae non officium habent curam animarum dum quod in religiosos
exemptos habent iurisdictionem quasi Episcopalem. Unde de ipsis
dicendum est quod de electionibus ad Episcopatus et aliis beneficiis curatis.

cu effectus in religiosis professio fiat ante, [illegible] ad quem pertinendo multum interesse dignissimum eligi. Ita Card. de Lugo cum pluribus [illegible] sect. 5 ubi ex [illegible] notat hanc obligationem eligendi digniorem ad praelaturas regulares oriri [illegible] ex fidelitate [illegible] electores tenentur bono communitatis inspicere, [illegible] aut ex iustitia distributiva; nec enim in religiosis [illegible] in id ordinato et [illegible] [illegible] sunt et [illegible] tores honoris temporalis ea [illegible] videntur [illegible] in [illegible] [illegible] communitatis. [illegible] limitationes doctrinae et [illegible] ma de [illegible] cura beneficia [illegible].

No 4. Limitationes doctrinae de dignissima de locum curata beneficia simplicia.

320 Doctrina [illegible] antis [illegible] tactam n. 314 plures limitationes [illegible] solent [illegible], quas oportet exponere: 1a limitatio est, ut non sit obligatio eligendi digniorem quando beneficium ex 1a sua institutione et fundatoris [illegible] dandum est alicui ex certa [illegible], oppido, dioecesi, aut provincia; tunc enim dignior extra talem communitatem [illegible] admitendus est, cum eligendus dignior qui inter designatos in fundatione beneficii inveniatur. Et [illegible] [illegible] asserat in beneficiis curatis [illegible] esse [illegible] instituendum, oppositum tamen cum communi [illegible] docent [illegible] Rebello citatus [illegible] 4a de Beneficiis dub. 13: sic [illegible] in ecclesia viget [illegible] Cardinalis eligentibus ex sacro Collegio Cardinalem dignissimum in Pontificem, non autem extra collegium digniorem quaerentibus, dum dignus et idoneus in collegio inveniatur. Et ex [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] in pluribus ecclesiis et ecclesiasticis eligi ad superiora beneficia quam digniores extra eas quaerantur.

321 2ª sententia est, non sit obligationem saltem gravem eligendi digniorem quoad excessum huius suppositi dignus fuit verus est. ita Rebellus ... 12 et Cast. de hac sect. 3 cum aliis et Thom. Hurtado tract. 12 resolut. moralium tit. 1 § 9 sententiae 2ª, qui idem afirmat in electione cui fructus oppositio fuit, ut electores iuramento sint digniorem eligere. Ratio sententiae est: quia dominandi aut bona dominium partibus dignus sit non eligendi ministros partibus digniores ... de electio minus digni necessario esse peccatum letale contra ... nec non autem iuramento eligendi digniorem facti in gravi dominatus necessario esse peccatum letale inductio illius levis digni est cum ... levis in adiciendo promissionis iurati contra ... sit non peccatum grave. Si autem electio fiat in ... excessus dignioris sit levis, ... in illo fundatus levi erit non gravior obligationis, oppositio autem ... ... levi eius iuramento in ... oppositio cum promissio non erit peccatum grave, quia iuramentum promissorium circa rem levem graviter non obligat.

322 Hanc doctrinam ... P. Torres disp. 82 dub. 1: quia inquit materia huius obligationis gravis eligendi digniorem est electio dignioris et eius violatio electio minus digni: si ergo clarus sit excessus, ut levis dignioris, absque violatione gravis illa obligatio minus digni electae, ergo autem violatio gravis erit; nam enim excessus ipse dignitatis est materia obligationis non ... gravioris aut levioris illius, levis aut gravis evadat obligatio et eius violatio: unde supposito excessu ut levi, est gravis obligatio eligendi illum qui excedit: sic obligatio sumendi Eucharistiam ieiunio non habet pro materia cum ieiunium ita non ex parvitate aut gravitate cibi, potius ... antea sumpti gravis sit aut levis violatio illius obligationis

stis, quia afert Dus Torres addo non facile casu quemvis excessus dig-
nioris quod partis fundet in illo ius offerentibus ad rem grave cum
cum lex pro aliis ius ipsedat ad beneficium in concursu, et
illo ius fit lex collendi obligans. Et quia in certamine
gratiis fit iniuria victori, si de hoc parvo excessu
rei minus proximatis eadem sagitta ad medium alterius commu-
in illo, si alteri offerendi grave compensatis.

323 Ob hoc dt. extra casum concursus et quando ille
fit ... in bonis communibus, communi fere acquiescet ob rem in illa
tam, tamen in eo concursu, et quando bonis generatio falli
contra intendens, intrante iuramento in favorem illius
illis fere acquiescere non possum; quia in hoc eo dignioris
quod censet esse dignior, fere bonis quod privatis, grave est, et cum
hoc fit contra obligationem huius iurandi, hoc ius iste communitatis
faventis electionis illis, eidem quod electis commensuratis, erit
illis officio contra graviter obligare et quod eorum grave pec-
cum, et ita supposito iuramento expresse docet cum Bañez
et Dicastill. n. 66. cum posse dari quod expresse contractus in
venti in concursu et iuramento in pro electionis facti
quod faveret communi fere, sola quod tam contractus quod iuramenti
sunt fit electionis esse aliter dignioris non vero electionis par-
vo excessu digniorum; in hoc enim eo in digniore non
erat ius standi ad beneficium sed illi se haberet cum parvorum
cum digniori ac si erat illis equalis et tunc se erat ob
grave communis eligendi alterum e duobus. Sed hic fere quae inveni-
tur de lege non oportet, nec mihi placent nisi
ex doctrinae reflexe quae fere communes probabiles et hinc in
praxi aequum est iudicare.

324 3a tenetur etiam communis inde ... ...
cum non in eligente sed admittente et offerente beneficium presen-
tato a patrono laico; Episcopus enim cui non iure ...

trant, laicy presentet aliquem ad benef. de presentato idoneo sit, ber illy admittere ad benef. illo presentare, et alij dig-niores ordeandi a patrono presentari; hoc aut ita sta-tuty e a trid. cirato cap. 18 circa benefa parochealia, et intendit locus, que contra ius patroni exurgere poterant sub pretextu querendi digniorem non admitteretur presentatus. Unde ex ipso trid. non vt inferre patrony laicy non ee obliga-tum digniorem presentare ut bene notat P. Cardenas n. 38 cum Card. de Lugo sect. 4 contra S. Castropalao et alios inde eximentes laicy ab obligatione presentandi digniorem q dignos ab illo presentatos ex trid. pontifex et episcopus admittant.

325 4a limitatio e ex Caiet. in sum. verb. benef. q resignans benef. in favorem altery non tenetur illud resignare in favorem dignioris. Sed hec limitatio et pro-babilis dicatur, reiicitur tamen a P. Vazq. cap. 1 de benef. § 3 dub. 7. ubi cum Soto docet eum resignantem teneri digniorem eligere in cuius gratiam resignet. Pro huius doc-trine e q. et vt resignans non tenetur ex officio digniorem eligere, tenetur tamen ex natura rei ipsius seu benefy, q digniorem exigit ex sua institutione et ex bono Ecclesie ad q illo praecipue institutum e. Sed hac de causa P. Lessius dub. 18, et absolute doceat resignantem non teneri eligere dig-niorem qa ex officio non tenetur digniorem querere, addit, q si dignior in promptu sit, charitas bonum commune obliget ut ille presentetur.

326 5a limitatio, q ex Bañez et P. Valentia afert et fac. P. Picast. n. 108 non obligare eligere digniorem ad benef. pinguius q sub. serviendi e cum minus pingue pro hoc eget hoc doctiore et ferventiore propter hereses et mores corruptos: tunc enim ad hoc minus pingue dignior e eligendus, ad pinguius minus dignus

Cuius ro est: quia bonum commune magis praeualet constituta beneficia afferen-
dis et boni priuato dignioris cum illa sit praeuia, eo enim
quod dignior est eligendus ad beneficium indigentis, et cum minore emo-
lumento suo. Sed hanc limitationem sit praestantiam Pe Rebello et 9
citata, Seclusis edicto et oppositione facti: cum quando beneficia per
oppositionem tribuntur, aut, etiam in eius posito dignioris absque eius
commutabilis dandus est pinguius beneficium. Cum facile sit praeuid[e]
bos ius particularis etiam commutabilis cum opponendis circa commune
bono sit commune, aut hoc sit edicta et fralis oppositionis quae non
euertis sunt pinguis beneficiorum se supponunt, et in illis collocman-
deterioris reddat prouisum: cum ipso hoc fuis appareat, dicitur illo
ius dignioris ad pinguius beneficium esse velut contractus falso
nisi ob bonum commune urgens ad alterum magis pingue se indi-
gentis beneficium eligatur.

327 Et quia Consul illis Granatenses valde docti
ac aeque ipsi limitationem etiam in oppositionibus ad praxim deducebat,
quod recte fieri posse ostendit in hypothesi duorum beneficiorum quae confe-
renda sunt ex fratris oppositione ad duo qui concurrunt, alter
dignus, indignus alter est, posito beneficium minus pingue, sed
quod curatus est, sed quod indiget ministro valde industrio
ob causas boni communis valde urgentes pro tempore faciendas fit.
in hac hypothesi non impediat multis damnabit iniustitia aut
infidelitatis electoris quis ad illud beneficium minus pingue eligat
dignum, prouisione alterius beneficii sed non curati, sed non sit pro alter
indigentis delata, dicit alius oppositor dignus non inueniebatur: quod
quod etiam in eius oppositionis bonum commune praeponderat bono pri-
uato, ius sit commune eius particularis, hoc sit iure illius red-
dit contractus mea explicata.

328 Alijs aliis limitationibus apud [illegible] citatos [illegible]
dendis, maiet nobis, quod ibid electio ad religionis beneficia sim-
plicia quae nec curam animarum nec aliquam iurisdictionem, functio

ve magni momenti in ecclesia incumbit, statuendus seu expa
mare. In hac difficultate duplex e extreme opposita sa. 1a
que afirmat, 2a que negat ad haec beneficia digniores ee eligendos: pro
1a sa aferri S. Thomas, qui in altis et sine exceptione docet
q. 63 art 2 digniorem beneficia ee conferenda, ac aliquid ac
ceptio personarum damnabatur: pro eadem sa stat P. Castropalao qui se
aferens plures doctores tract 13 de benef. disp 2 punct 11 § 2.
Pro 2a sa plures etiam autores citat Thomas Hurtado citatus apud
2a. Nras sa inserto fit probabilis a P. Cardenas citato: ideo
non existimandi sunt operari et cuenti praesenti operari, qui ad
beneficia simplicia non dignos eligunt, q sufit ut non damnendi pecci
letalis et sic dignos ab illis legis se ut tam et absurdo male
arguit contra illos Sr Navarra, cum illis legis si ca existimen
probabilem ut pro inde et sic directe spectant, non damnent sequentes
in praxi ea. Medium vero ineunt bene ceti dux 11 et Card de
lugo disp 39 sect 2a docentes peccatum mortale non fore si
sed aut etiam digniori collati, secus vero si in minuto ad fiat,
illa aut officio sed aut etiam facta vel fere citat tenent ee
saltem peccatum veniale.

329 Pro 1a sa directe standus e: tum q incluso digniores quaerenti etiam ad beneficia simplicia et electores dignos
strenti sint quoddam digniores, facile accidet ut Ecclesia
sine magno sui decoris et autoritatis detrimento indig
nos ministros experiat ut in fide supra n. 303. Tum q ut
bene observat Pallao, vera canonica que locuntur dee
tere ad beneficia simplicia suppare curanti obligatio eligendi ad
illa digniores: sic Innocentius 3 in c. unico: ut Ecclesias
ca beneficia sine diminutione conferantur, respondeas Archie
piscopo Mediolanensi qui praesentey ad beneficiorum quodam simplex
promoverat inter alia ait: q in ex affectu carnali sed dis
creto iudicio debuisti ecclesiastica officia et beneficia in personam magis idoneam dispensare.

330 Nec satis vet Garcia cap. 7 cap. 6 q in hac q[uaesti]one agatur de electione indigni in q[uo] Confessio excederat, nisi q hoc ita sit ut q[uo]d alij magis distare a fine mi[ni]sterij ad expeditionem et ab obligatione q[uo]d illo respicat Confess[ore] eligendi magis idoneum. Ex hac reflexione spectat Pallao Ecclesiis constituendo beneficia sub praecepto et ad illa digniores eligerentur q[uo]d id subveniat utilius. Et enim omnium beneficiorum simplicium et in plurimis eque bene possit a dignis et a dignioribus sustineri atq[ue] ministri ecclesiae praestantiores, doctiores et sanctiores q[ui] eo maiore autoritate et decore ecclesiae praestant iusto praecepto tutendibile.

331 Ipsis accedit q[uo]d plurima beneficia simplicia ex sua erectione sunt in pluribus ministeriis tabia aut q[uo]d ea omnia quae specialis literaturam exigunt in eligendo et qualia q[uo]d plura beneficia ecclesiarum a iam solicites regibus erectarum quae ad regium patronatum spectent, ad illa enim ut simplicia promovendi qui speciale in alia sit bene et ab aliq[uo] Universitate insignitis est q[uo]d sit ut hic Ecclesiae in fine magno decore viris valde doctis abundent, beneficia aut sic instituta de beneficii dignioribus ex doctrina certis indebiti. In hunc Scholas cadit etiam 1a limitatio posita n. 320, nec omnino assimulatur illa q[uo]d apponunt AA. bene et longo de electione sed aut veris fiat a omnino digni, de alibi digniusque, vel indignis, ad beneficium simplex. Quaedes ex quibus hi dictis hisq[ue] excessus in dignitate eligendi dignioribus, ex quibus stat . . . sufficit ex l. tract. citati resolutio 22. Pro 9a angusta obligatione eligendi digniores ad officia et beneficia.

Pro 9a Angusta obligatione eligendi digniorem ad officia et beneficia.

332 Plura argta quae obiciuntur contra dictos a sectione 2a pactas, inter easdem grandas solutas sunt; restant tamen alia, quorum hoc est ex Card de Lugo disp 34 sect 17: quando obiter dignior et dignus eligitur ad officium vel beneficium, vel electus vere fuerit dignus, idest aptus et idoneus, ut ex bono publico deserviat officio aut beneficio, absque fundato timore damni, non est hoc, eo ille non erit semper dignus, neque tunc erit electio illius, quae est electio indigni: ille excessus meriti non requiritur, et per accens ac de morali se habet ad rectum bonum publicum administrationis, ergo non datur obligatio illius eligendi eo ille excessus, utpote qui ad ea non est, cum non debeat et ob quod eligatur. Admissa [illegible] de [illegible], nos aut in illa [illegible]; vel enim de dignitate non est certa [illegible] quae exacte [illegible]: certe quod quis aptior est minor prudens timor [illegible] de damno [illegible] obventuro, quam aut minus apto magis prudenter timetur, ex [illegible] [illegible] aptiores suum munus melius adimplere, nec [illegible] moralia [illegible] etiam [illegible] quae saepe occurrunt [illegible] ut ipse Card fatetur [illegible] unde excessus dignioris non se habet per accens et de morali ad bonum publicum promovendum.

333 [illegible]: oeconomus non tenetur ad [illegible] suum [illegible] aptiorum operarios inveniendos ergo nec ad illos eligendos: ergo nec elector officiorum aut beneficiorum ad ministros aptiores eligendos. [illegible]: non tenetur quis sibi eligere [illegible] [illegible] securiorem ad salutem, ergo nec elector tenetur [illegible] aptiores officiales tribuere, nec enim [illegible] aliis quam sue saluti debet. [illegible] ante nos [illegible]; quae fit summa diligentia non cadit [illegible] in alios [illegible] onerosos, ita nec eadem quaerendi aptiores operarios in obligationes oeconomi ex officio cadit; excedit enim moraliter hunc [illegible] et prudentiae modum.

Lex vo se het eleo aptioris prudenti diliga. permis inveniri. Addo q sitea suma diliga beret poni ab electore plures viri timorati ofia publica qs so let annecti iis electiby ad alia ofia, ne adeo grave pondo subirent illii suma diliga; id aut non foret e bo communitas.

334 Ad dictu dico anti no coq; q fideles tenerent elegere sibi stu securist ad salute, in his soleat ee va de difficiles sensibus, ac multis incolumniby valde quam ante ei eleo exerceret in ss q perculosa stu, fuit in cruce [illegible], peccandi [illegible], fugandi maxq illa difficilius, et regnandi; sic aut sufficiens no afert oblige eligedi digniores, permissa prudenti diliga. Veinde genus huius indiget hois in multis et dispari vita stu status; communitas aut no indiget eleo omis magis digni ad offii, ad q digniori inveniri. Infitiis quis se teneri ad qs ya eligas, q qu fi- ste se quis sibi sequi opus plato. Prudenti aut et pastoren sti pro salute et securitate bet eis indicare; communitas vo solu vult aptiore ministri.

335 [illegible], q specialiter obicitur contra eleos posse et Sol cura eleos dd ofia secularia: si ofia hec bent dignioribus, no possent vendi; hec enim venditio est contra ius digniores sedq. Dthg vendi posse [illegible]. Quod si dicat ea ofia posse vendi in eis necessitas reipublice quius comune poferti iuri particuliy. Contra e: q tunc potius expediret novis tributis ypere auxilio subditis q contra ius digniores ofia vendere. Dfi. Dthas de hac ven ditione [illegible], potius omisso dd respondet ofia licite ex se vendi, bdd, no expedire ea vendere; q in quib; sepe digniores sit pauperes et no poss ea emere; si aut vendicaret ofia beri dignioribus, potius dixisset

n posse vendi q̄ beneh dignioribus go. Ita obiit P. Vasq. cs 2 de beneff. §3 dub 13 inconsequentiâ arguens nostros patronos qui ea officia admittunt venalia.

336 Hoc argum ad primum probat ex proedicatorum n dare ius vere et absolute tale ut tribuat contra officia, q̄ precium: deinde vendit n̄ bene ex distributiva, q̄ ut vere foret, n̄ tolleret obligationem ex fidelitate eligendi dignioris. Praeterea cum Card de Lugo supra citato fecit 2a posse admittere vendi officia, ut dignioribus data, quo ad usque inveniuntur duo. relequis dignioribus, vendi se aeque bles. tunc enim n̄ e vo aut ius ob q̄ unus prae altero beat officij; in hoc autem nulla e inconsequentia. 2o. non mare cum eius probae, dum n̄ dedit illud ius, q̄ asserit. 3a et propone admissa solutione in argumento allata, non propositionis instantiae; sunt enim licita officia beanti dignioribus, in cui nostris reipublicis minuuntur stipendia officiorum, cum hic n̄ beantur cum superabundanti stipendio, illa q̄ mediocre premium elegit q̄ oppositio non tribuunt, ita ergo tunc licite venduntur pretio moderato q̄ bonum det, ut libero minimo nostro maneat stipendium moderandum; eiusmodi enim venditio equivalenter e illa stipendij minoratio.

337 Et notat P. Castello citatus n. 115 q̄ in tam nostris reipublicis officia iam n̄ sunt bona fugienda distribuenda ex iustitia distributiva sed narrata dat Quaerentibus in subsidium illius nostris. Adderem deinde rentibus plurimis ad emptionem eiusdem officij, esse vendendum digniori; q̄ si emens n̄ sit dignior, et dignior emere non vult, dignus emens meo pretio, q̄ exhibet et q̄ indiget respublica, censetur n̄ minus utilis reipublicae, q̄ alter aliquis dignior. Addo his ex P̄ Ethij, q̄ ut n̄ exprimat in eo opusculo, satis indicare ea officia

bere dari dignioribus. Et cum hoc stet quod eorum vendit
non sit stricte mala ut explicatum est, Suarez dub. 63 art 2
in corpore supponit fortasse in distributione eius beneficij
committi posse acceptionem, quamquam hic alia ratione necessario
quia stricta iustitia distributiva.

338. Respondeo 4: Stricte loquendo posito non 3°
si in concursu et facta oppositione beneficium deberetur digniori,
minus dignus non posset oppositionem sustinere, petere et
si in eo stat electio, acceptare beneficium; hoc enim est
electores inducere contra beneficij iustitiam commutativam faciendum, et
illis cooperari quod est iniquum, sed sequela est contra communem
etiam timoratorum praxim, ergo. Patet: electio in concursu fa
cta in digno, praetermisso digniori valida est, ut cum
pluribus tenet Garcia parte 8 cap. 2, sed valida non esset
si beneficium deberetur ex iustitia commutativa digniori: sicut
ab opposito electio a patrono laico facta minus digni
ad beneficium curatum valida est, quia illud non debetur ex commu
tativa digniori: ergo. Respondeo, quod difficultas valde prac
tica tangit, cum distinctione vendum est, si enim oppositor
bene vere minus dignum se talem certo agnosceret, quod non est fre
quentibus in praxi, et, hoc: si hoc dico, licite utique
oppositionem sustinebit, petit et acceptat beneficium, indicium
de se electoribus remittens: et in hoc cum tradit Mat
cum eius oppositione.

339. Quod si oppositor se ita agnoscat minus dignum
ut certo practice iudicet electores iniuste acturos si se eli
gant, poterit adhuc oppositionem subire 1° honoris gratia, ut gra
dum faciat ad alios concursus. 2° ut si forsan dignior ex
oppositione desistat et cum aliquo insufficiente beneficium non sit obten
turus, ipse illud consequatur: hinc plures concurrentes, qui se iu
dicant in dignitate praecurrit etiam patere, ne ipse etiam obtain

cui ex cau aliqua dignior se offert; q si mis dignus cer to sciat sua oppositione de petitione fore eag inique electionis tenetur ante electionem desistere a petitione beneficii, quia inique electionis petitio est de cau.

340 Difficultas maior est de acceptatione anfit in ijs casibus in quibus mis dignus certo practice iudicat se n posse eligi citra iniustitiam contra digniorem, quod se certo iudicat mis dignus, licite tamen et sine culpa mea explorato beneficio petito, peccet acceptando beneficium si mea electio fiat. Affirmant Navarrus et Sanchez apud Card de Lug. disp. 35 n. 23; negant tamen plures alij apud eum de Cardinale; quod ille electus n concurrit ad iniquam electionem, aliquin sine sua culpa, et suppositis factis; ex hac autem sibi ius eo competit quod beneficium, cui iuri ante iudicis sui n tenetur cedere: acceptando quod beneficium iuste agit, cum iure suo utatur, hoc explicatur exemplo venditoris vendentis et tradentis rem non quae alteri prius debebat quaerat contractu venditionis sed secundum traditione ipsi; illa enim venditione et traditione, quae aliquis est contra ius alterius, cum quo prius contractus erat, emptor acquirit ius in re: et enim iuste illam possidet, dum contractus cum illo celebratus n rescinditur. Et hanc sententiam secunda est maior argumenti quod ad ultima parte, et eius probatio.

341 Dicendum est esse maiore, quod loquendo de beneficiis parochialibus notat cum plurimis Castropalao disp. citata punct. 11 § 3, non mirum cum eius probatione, ut enim valida sit ea electio, datur tamen dignioris pretermisso actio ut petat revocationem talis electionis, et in hoc differt ab electione illa minus digni facta a patrono laico sine iniustitia commutativa contra digniorem; in hoc enim cum digniori pretermisso n competit actio ad talis revocationem petendam.

qd hanc sq. ē alterj cui innititur ultima pars solu tionis argti, notandj, omnj digenj electj, cui valide cfertj beficj iuste ex tunc possidere fructj illj, ac ẽ inde si ādiqmore condiponar postea apellatis, obtineatur ꝗ fa revocadoria eȝ electionis, nō privari fructibj illj ante eȝ sq. revocatoria beficio correnti buj. Plura alia circa hec dabunt Ssri Castropallao ē Lugo citatj. C. 3 de iustia legali ē vindicatiua ssº 1ª esa iustie legalis exponitur.

C. 3 De iustia legali, ē vindicatiua

ssº 1ª essa iustie legalis exponitur.

342 Iustia illa que spectat hoc immediate in orde ad ipsos particulares in se sumptos dicitur particularis; que aut spectat in orde ad comunite cuius operans ē pars dicitur talis, ē hinc mediate, et aliquos locuntur, ad quoslibet particulares in comunite inclusos. Dicitur 1º realis, qª dirigatur ipsa merum aliarum virtutum moralium que comuni comunitatis promoveri conferuntur earum eȝ ordinando in bonum comune. Dicitur 2º legalis, ꝗa vi illius subditj inclinatur ad ea que ad comunia comunitatis et talia, ē que et talia a legibus pcribuntur: de hac ergo iustia legali ē difficultas an sit virtus in se specialis ab alijs virtutibus distincta. Burdanus 5º Ethic. ꝗ 4 ac alijs hic comuniter a latis aserunt iustie legalis esse omnj virtutum moralium complexum quatenus quibus ipse operatur conferuntur ad leges in bonum comune. Dicunt complexum istum ex affectu 5º Eth. cap. 1º ex quibus vocasse ꝗ iustie legalis tenent Sotus lib 2 cap. 1º dub 3. Torres disp 4 dub 1º late ꝗ contendit aliquis post se Stapletonio, ē Andrea Vega in Trident. 3 Reyn sect 1 cap 1; Vt Saladas, affirmant Stapleton, nō nasse aliam virtutem in se specialem que sit iustia

vnalis et legalis.

343 Sed hec conclusio ex D. Tho. 2. 2. q. 58. art. 6
admittit virtutem specialem a [?] reliquarum distinctam quae iustitia
legalis dicitur. Sed dissentiunt inter se huius sententiae patroni; alii enim dicunt
eam esse virtutem esse obedientiae, alii vero esse prudentiae. Hoc tamen probabile
putat P. Lessius de Just. l. 2. c. 1. P. Rayn. ex 6. existimat hanc
specialem virtutem esse iustitiam commutativam quae pars totius huius iustitiae tribuit
vnde sic docet iustitia legalis esse proprie et stricte iustitia.
Huius fundamentum esse, quod iustitia legalis obligat proprium
sibi ac quae ciuis in eo nostris reipublicae sua bona totius
tribuit ita communi bono ex donis alteri, quod in republica
residet curam bona ciuium, stantium et vrgentium domus,
vt vocant bassas partium. Et quae Ex dictis apud P. Rayn.
ordo ad illa ac et dominus exercent eius iustitiae legalis.

344 Contra cum ipse Rayn. asserit eam ex dictis
explicatam communitatem esse, iustitia legalis amplius extendi
dicitur. In quo apparet communia iustitiae legalis sit pure iustitiae
commutativae. Praeterea cum omnes leges quae obligant ad bonum commune
constituunt ac quae sapiunt aut praecipiunt in specie iustitiae
aut iniustitiae proprie et stricte tales in republica et
ciuitatis nec in specie commutativae: sic leges prohibentes
extractiones tritici vel extra tres respublicas aut praecipien-
tes quod ipsas manifestent quos tritici venale habent, quae
leges prudentissime feruntur etiam dum non adest extrema
reipublicae necessitas cum constituunt eius extractiones aut ma-
nifestationes tritici in specie iustitiae aut iniustitiae stricte tales omni
reipublicae cum vi illarum legum non sit in republica in alio specialis ius suum;
aliquid quod illo [?] aut extraheret fur haberetur
quod ille est, et tamen illae omnes spectant ad iustitiam et iniustitiam
legalem quod Sd. [?]

345 Sed dicit [?]

datur virtus specialis a reliquis distincta, quae proe dicari debet justitia legalis: Ille dato quod aliquis operaretur ex fine, quod certum est, ad virtutem operanda noster est, quae ita indicata est et deci debemus justitiam legalem ibi ea fine stabilitus a generis virtus moralis, ita quod, ut bene operetur et fine operando quod nec solvenda a nobilissima ista quae ex illa authoritate fine Concurrens generis: ergo debet dari alia specialis, quae justitia generalis et legalis intendet esse distincta ab alio finali quod esse intenderunt reliquae virtutes: datur enim eo boni communis, cujus civis est pars, quae ut talis debet operare se amare a civem, ejus proprio bono postponere sui et dato hoc alio ea distincto, datur virtus specialis a reliquis distincta quae est justitia generalis et legalis. reliquae virtutes ut sunt in bono communi, in quo cedunt eam by et alia; et id est illas starum, hoc esse proxime intendum ergo.

346 Dices: ad vincendum speciale difficultatem quae est in illa, in dirigendo opera virtutum in bonum commune, ad mittit in illa specialis virtus scilicet prudentia politica: ergo ad vincendum speciale difficultatem quae est in volendo, in exercendo opera aliarum virtutum propter bonum commune cujus pars est, postpositum etiam proprio bono postposito, specialis virtus ponenda erit; hac autem est justitia legalis. Ideo Philosophus 3 Politicorum cap. 3 ostendit hic a dicta alienam virtutem boni viri non esse simpliciter eandem quae est virtus boni civis, hic enim ut talis ex illa prudentia et legali justitia in bonum commune suae reipublicae inmoderet propter se est intendum; vir autem bonus ut talis perficitur, sed ut talis non dicit ordinem ad rempublicam, cujus tu pars sit, ita nec in id bonum est immediate intendum; sed autem ex eo operatur, se pars est hujus reipublicae, commune bonum enascatur. Idcirco non est immediate et per se intendum ab illo; et ipse vir bonus est.

347 Dici 2º: bitis iustitiae legalis est specialis, licet per diversis fundetur a fundato bitis reliquarum virtutum; illa enim bonum est per speciale ro, quod pars se sic qua tenetur, proprio etiam post posito, in commune bonum ipsendere; fundatur autem hoc bitis in connexione, quae ipsius sonectur ex toto, eius bu pars est; hoc autem bitis est fundatur, sed a reliquis virtutibus non attenditur; ita correct virtut a reliquis distincta quod iustitia legalis est ergo. Hinc infertur 1º iustitiae legalis distinguitur a pietate ea ratione a quo quibus ortus creditur trahit, quae sub bitis est pietati sed parentes a quibus ortus physice trahitur; bitis enim huius pietatis dati, respectu bu non sit cuius est pars sive patriae, fundatur sed in connexione filius civilis cum civibus parente quales patria reputatur; bitis autem iustitiae legalis est fundatur in diversa connexione partis bulis ex toto, est stat sine illo pietatis bito, ut invenitur in cive seu regni bleca quae sua patria non est.

348 Infertur 2º: iustitiae legalis esse diversa ab obedientia; licet enim obedientia etiam vagetur per omnes alias virtutes sicut est charitas (quod exemplo virtutis S. Thomas ad explandum naturam iustitiae legalis) imperando earum actus; at finis obedientiae est conformitas cum voluntate superioris legis, aut praeceptis, ... ve ferentis; non autem intenditur ab obedientia commune ... se bonum commune: deinde bitis obedientiae fundatur in connexione inferioris cum superiore, non in nexu partis cum toto. Insuper etiam in supremo principe est iustitia legalis exercetur per ferendo leges ex amore communis boni ut infra dicetur; in hoc autem exercitio non relucet formalis obedientiae: Ista ergo est utrasque virtutes. Infertur 3º: iustitiam legalis non esse stricte iustitiam: ita docent PP. Salamanticenses q. 58 ... punct. 3, Gonetus citato dubio 1º et Lastroga las disp. unica punct. 3º, quibus id probant: quia bitis

ex legali sive ex honesto et decentia, non ex ri-
gorosa obligatione peccati inducendi in oppositum: unde
diversus est a vitio iustitiae oppositae talis semper obligan-
te sub peccato: sicut autem diversus est contrarius iustitiae, debitum
et contraria iustitia diversa est.

349 Praeterea eadem illatio probatur: quia
iustitia legalis per se non respicit bonum aliquod vere et stric-
te tale in republica cuius intendat per se con-
servationem, sed generaliter extenditur ad omnes actus
ex legalibus, eo ex amore boni communis operandi;
sicut autem aliquis operans tenetur ex iustitia stricte dan-
do reliquis communitatis, quae ex eodem fine boni communis
imperabitur illis virtutibus: quod evenit in principe et guberna-
tore reipublicae qui et talis ex contractu operari aut expen-
se tenetur bonum communem procurare sanctionibus ad id idoneis,
eas sibi operatur ex iustitia legali quae alioquin et pars in
... amat illius bonum per contrarias iustitia distinguitur, eodem
quod legalis non est stricte iustitia: sic obedientia distinguitur a iustitia
stricte tali quod non respicit per se nisi aliquod praeceptum in superiore
contra se; quod si aliquis operans obligetur ex iustitia stricte tali
quae superioris, ex amore gratitudinis cum voce superioris et ha-
bet operatur sibi debitum iustitiae ad quod tenetur.

350 Obiicitur 1°: sicut assignanda est specialis
virtus ad bonum commune per se procurandum a cive commu-
nitatis cuius est pars; ita assignanda esset specialis virtus ad
procurandum per se bonum commune familiae cuius quisque est pars
sed haec virtus non admittitur: ergo nec illa. Probatur: obiectum commu-
nitatis vel boni familiae nemus est limitatum, nec
adeo definitum ac bonum reipublicae, quando de illo satis
providetur per praecepta quae sunt inter patrem et filium aliasque inter
se partes, quae sunt inter maritum et uxorem, dominum et

servis et talis. Sed haec solum communis non videtur ad omnes quae intra familiam committi possunt: quia quod virtutes illae peculiares, quae sunt inter illas quatuor particulares partes unius familiae, sunt diversae et distinctae a connexione quae est cum tota familia; haec autem connexio sufficiens est fundare bonum curandi bonum commune propter se, non speciale diversam a virtute particulari aliarum virtutum particularium, quae sunt inter patrem et filium, maritum et uxorem, dominum et servum, et tales. Sed enim virtutes non fundant bonum curandi bonum commune totius familiae propter se.

351 Quia quod bonum totius familiae est propter se amabile non secus ac bonum reipublicae: deinde causa est aequaliter fundata in connexione quae est cum tota familia; sicut aliter illius bonum totius propter se intendere, ergo specialis virtus debet admitti, quae illud bonum sic amet. Quae aliter familiae spectat ab eadem ratione admitti specialis virtus justitiae legalis quae respublicae. Quod autem minores sunt defectus in promovendo bona familiae pariter aut mediocres, quae in promovendo bono magnae reipublicae, de materiali se habet: praeterea quod in familiis principum maiores solent esse defectus quam in rebuspublicis aut oppidis mediocribus in promovendo earum bono. Ob haec dicimus quod etiam quae ad rem nostram facit a S. Vincent. de Salas, qui admittit eandem esse virtutem legalem, quia etiam per se spectat suae familiae et reipublicae, et tales non intendit propter se bonum familiae, non bonum domus aut reipublicae, quae impossibile non est.

352 Obiicies 2º. ad esse virtutes quae vires speciales praestet et in materia propria eius, deinde operationes circumstantias alias etiam propter bonum et honestum singulares quae partes in lege bonum commune reipublicae:

go et ad hunc fic dirigantur ej alicuius virtutis suffi
et alia virtutis specialis. sbat obiecto alicuius specialis virtutis
sufficiens, ejq iustitiae dominationes et eorum ent et in ma
ea forma operetur posterioris hoc esse actus actus ej voluntatis suff
ontis, q flij e utique igitur ante ad esse ej... et operatur
ej hec circumstantias proprias suis finis specificatis ordo, quos abextra
ulij fic, species f alicuius virtutis odo ans: hoc aut Domine et
bale e extra fic specificatis alicuius virtutis: hic emisso ad
eo remanente, et ad sepanda... de virtutis religionis
dat ab esse carnis abstinere ab malis religiosi.

393 Obiecti 8° fi ad separationem spostrade di
de aliis virtutibus) quin sufficit operari fosse Domine hoc fo
fit illa ignare... specialis Domestico... hunc... ex
quo... defendat... hoc e flij qo... ergo
tendit ad circumstantiam hoc Domini et sit illo operari
probat obiectis virtutis religionis adtendere ad circums
tantiam levamenis proximi et sit illo operari illa a posse
specialis auctoritas sacra, hunc hic egere graviter ad ge t
adiro sibi assistentia, nec e misericordia qui posset illa assis
tere: ovanda igitur e mari, ergo illa... separatis...
ora Domine hoc e virtutis et... ora iustitiae legalis
ad operari a separa: nulla ej virtutis ora alicuius aget: ex
eo aut q separa... aget ora Domine hoc consequitur
q sit illo agat et operetur suff...

394 Rogari hic an eade sit iustitia
legalis in principe et in subditis... dubius est:
Cej q... hic asserunt iustitiam legalem in principe
spectantem, et quasi architectonicae, in subditis vero
ne et quasi administrativa: dicendo qo erunt sicut spec
distinctae ars architectonica et ars administrativa
et sit in equestri et frenifactiva. Sum quod p...

politica non est eadem specie in principe et subditis, et utraque
sit in bonum commune; in illo enim est legislativa; in his vero
simpliciter, seu pure politica: ergo sunt iustitia legalis specie.
non obstantibus cum communi sententia asserendum est in principe et
in subditis esse eandem specie iustitiam legalem. quod probatur
quia actus omnes ad virtutem conducentes ad bonum
commune, sub ista intentione procedentes a principe et a sub-
ditis eadem est in omnibus difficultas, eadem laudabilitas, idem
nexus utriusque cum specie in toto: ergo eadem specie erit in omnibus
iustitia legalis.

355 Nec obstat quod est contra prudentia nam ex
parte illius principis longe alia maior sit difficultas in
excogitando quod conducit ad commune bonum pertinendum sit
ab aliis subditis exequendum, quam in illo subdito ad contenden-
dum quod est bonum commune lege sibi praescripta sit agendum; idem quod prudentia
principis ad quam hoc attinet est specie diversa a pure politica
subditi ad quem spectat; ad iustitiam autem legalem ut spectet talis non
pertinet illa differentia sed solum respicere quod dictat prudentia politica
agendum; Nec D. Thomas oppositum docet; considerat enim iustitiam le-
galem non quae sola est sed iuncta in principe cum prudentia guber-
nativa et in subdito cum simplici politica quae iunctio accidenta-
lis est iustitiae legali; haec autem ex illa iunctione in principe
denominatur architectonica et in subdito administrativa quae non sequuntur diversas species
in iustitia legali; different enim specie virtutes architectonica et
administrativa, si tales sint ex propria natura et specie; non autem si
ex accidentali iunctione cum aliis: videamus dicendum de articulo. § 2ª
de peccato contra iustitiam legalem.

§ 2ª De peccato contra iustitiam legalem

356 Torrecilla dub. 1 n. 11 asserit nunc solum
non peccatum contra legalem cum quis contra leges operatur ex despectu et spretu legis

formali boni omnis: totius formalitas peccati datur ultra illam nisi illam stetisse.
Ad hanc assertionem movetur 1º auctoritate D. Thomae 1.2. q. 71 art. 6 in
corpore asserentis iniustitiam legalem opponi legali iustitiae, illamque esse
se speciale vitium in quantum respicit speciale obiectum, scilicet bonum commune
quod contemnit. 2º quia non apparet peculiare ius aut ratio
specialis huius iustitiae ex cuius transgressione procedat specialis
unde ad inveniendum peccatum illi oppositum recurrendum est ad specia
le ius spectandum scilicet contemptum formalem et expressum boni communis
finis seu ratione inquirenti utrumque absque illo formali contemptu
detur peccatum speciale quod tale sit vel malitia transcen
dentis legis transgressionis tantum, etiam sit speciale vel malitia
particularis quae indicata ratio opponatur specialiter iustitiae le
gali?
357 In hac difficultate sit 1º dico: absque formali et
expresso contemptu boni communis datur peccatum contra legalem quod tale
sit vel malitia transitus legis transgressionis. Probatur. Sicut
bonum speciale obediendi refunditur in transgressione legis malitia
inobedientiae transitus vel peccata, ita bonum speciale iustitiae lega
lis in eadem transgressione refunditur malitia iniustitiae
legalis transitus in transgressione legis ordinatae in bonum
commune sed absque contemptu formali et expresso superioris prae
cepti aut finis obediendi refunditur illa malitia inobedientiae trans
cendens ex a parte discordantiae; vel enim peccat
etiam quis versatur in materia non speciali charitatis, tenetur
malitiam transitus contra charitatem et haec malitia
contrahitur, licet peccans minime operetur ex formali
et expresso contemptu Dei; immo sit ex illo oppositio, ergo similiter
licet contra charitatem ex illo contemptu contracta non est trans
cendens vel peccata, quod malitia transcendens pure talis sit
... igitur etiam ... de malitia iniustitiae
legalis transitus opposita bono iustitiae legalis.

358 Qui: ut lt nulla detur specialis materia quę
possit detrahi speciali ad iustitiam legalem et non ad aliquam specialem
virtutem quae postea tamen ipsa est specialis virtus in se et
respicit materiam aliarum virtutum sub speciali ratione boni communis
specta quae sit ab alijs virtutibus. Ut patet a sola obedientia
quae virtus generalis est ad omnem materiam praeceptorum legis pertinentem
ex omnio aliarum virtutum; illa enim est specialis virtus in se et
respicit materiam aliarum virtutum sub speciali ratione boni communis praecepta
quae sit ab alijs; idem enim fert materia virtutis specialis in se et gen
ne generalis, ut respiciant sub speciali boni ratione, ut specialis et
formam materiam ut respiciant sub dicta speciali ratione boni agere contra
illam erit peccatum, etiam sine contemptu specialis illius, aut [illegible] a
virtute intenditur. quod [illegible] materiam in qua peccatur contra virtutem
generalem non sit illius forma et specialis [illegible] peccatum contra illam
non habere specialem malitiam contra talem virtutem quae diversificetur ab
alijs peccatis, non tamen [illegible] non habere malitiam contra illam
virtutem quae ex alijs peccatis specialis [illegible] ad [illegible] tamen
malitiam in [illegible] ille contemptus specialis [illegible] [illegible] ex [illegible]
mode illius. Ut patet ex [illegible] professo.
359 [illegible] [illegible]: [illegible] specialis et [illegible]
[illegible] boni [illegible] dari speciale peccatum contra legalem iustitiam. [illegible]:
[illegible] reipublicae [illegible] debitum quae negligeret bonum
commune illius cum ille possit subvenire [illegible]
[illegible] aut [illegible] peccaret [illegible] speciali contra legalem etiam sine
[illegible] et [illegible] boni communis [illegible] speciale peccatum contra
legalem [illegible] contemptu. [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible]. et [illegible] ex natura iustitiae legalis; [illegible]
[illegible] filij [illegible] subvenire patri, [illegible] indigenti,
[illegible] posset, [illegible] speciale [illegible] et [illegible] [illegible],
etiam sine [illegible] et [illegible] contemptu aut [illegible] patris, [illegible]
illa negligentia [illegible] speciale [illegible] legalis et [illegible]

etiam sine scandalo, contemptu boni communis, sed illa specialis opposita virtuti speciali, malitia contra legalem, et coeteris paribus speciale peccatum contra eandem. ergo.

360. Et notandum hic quod in negotiis gubernationis reipublicae ut talis foret sub. contra communitatem: in eadem autem posse ut plerumque fore contra iustitiam legalem, sub. et in aliis spectantibus civibus qui ex officio non tenentur obligatione stricta iustitiae damnum communis avertendi. Hoc explanatur exemplo quod sub. dolo supra: parricidium quod committitur a filio habet et non iniustitiam contra patrem, illo considerato ipse ut persona civile, ac si esset commissum ab extraneo, et etiam speciale peccatum contra pietatem filio considerato ut filio, sed ut sic ita speciale peccatum non requiritur quod fiat ex speciali odio et contemptu patris, si enim fiat ex amore hereditatis, speciale peccatum erit contra pietatem: ergo gubernator reipublicae etiam seclusa contemptu speciali et expresso boni communis, in illa negotiatione iustitiae peccabit peccato speciali scilicet ut persona communitatis contra legalem et ut gubernator contra strictam iustitiam.

361. Infertur ex dictis 1º: quod si regens aut communitas quae illam poneret aut gravari infamaret, alio ex modo contra illam machinaretur, contrahere duplex malitia gravis specialis altera contra strictam altera contra legalem iustitiam; sic filius patrem innocentem occidens contrahit et malitiam contra pietatem et contra iustitiam strictam, ut dicta in dictis. Infertur 2º in confessione explicandam malitiam specialem peccati oppositam iustitiae legali, non vero malitiam illam generalem et transitoriam, haec enim utpote generalis et transitoria sufficit exprimi ex professo speciali peccati speciali non altera: unde sicut filius parricida, debet non solum homicidium sed etiam parricidium explicare, ita debet infamator sive communitatis id exprimere, nec sufficiet dicere accusatum infamasse quod communitas ita expresse Card. de Lug. disputatione 14 n. 26.

362 Obj. S. Thas. docens definitionem ex D. Tha. vero sunt ad dicta n. 155 in fine. R. Ibi loqui de vitio speciali et adse directe opposito virtuti legali, scilicet iniustitia legali generali quae recte asserit esse contemptum boni communis, quod sicut virtus legalis est amor generalis habitualis boni communis, ita odium illi speciale et adse directe oppositum est odium seu contemptus habitualis generalis boni communis; ex hoc autem non infertur quod sine contemptu formali et expresso boni communis repugnet utraque malitia generalis tum genere est transgressio tum speciali opposita legali. Et illustratur exemplo a fide, nam charitas quae Dei est amor habitualis Dei, odium autem, secundum hunc, vitium illi speciale directe oppositum est odium habituale Dei et bonorum eius; et tamen sine odio formali et expresso, contemptu Dei per transgressionem malitiae contra charitatem Dei tum generalis tum etiam specialis, et accideret in eo qui urgente praecepto diligendi Deum diligere illum nollet sine odio opposito ageret.

363 Item ex Car. de Lugo, quod peccatum contra virtutem legalem semper contemptum boni communis saltem virtualem et implicitum ... quo ipso offert bono communi bonum exercitium ... proposito suae utilitatis, delectationis, aut fugae incommodi, quod in agendo contra debitum bono communi pateretur. Sic qui omittit furtum contra et qui urgente praecepto alterius diligendi Deum virtualem saltem contemnit Deum cuius amorem exercere postponit suae utilitati delectationi aut fugae laboris qui esset in recte agendo; de hoc autem contemptu virtuali intelligendi D. Thas. a Car. de Lug. Id est fundatum solum ex verbis probatis, cum sufficiente manendum est an sit ad transgressionem; notato tamen quod ibi non sumitur stricte pro libro aut obligatione ex praecepto.

364 Interrogabis unde dignoscendum quod peccatum secundum contemptum formalem, sit speciale, quod est transgressio opposita

iustitiae legalis. Pro dubii solutione advertendum est duplex genus
legum quae in aliis distinguunt. Ex D. Th. 1. 2. q. 96. a. 3.
[illegible] Suarez de legibus cap. 9. n. 31. Alii enim leges sunt
quarum materia per se est bonum commune civitatis, et quae statuunt
in favorem communem et [illegible] [illegible] patriae, v. g. aliae vero
quarum materia per se est bonum commune, et quae praecipiunt, ne ex-
trahantur extra rempublicam aut regnum equi, arma [illegible]
quae immediate faveant specialia una toti reipublicae aut com-
munitati; et eae leges respiciunt immediate et per se bonum commune;
at quaedam aliae respiciunt non et immediate, ex quibus tamen me-
diate facit singulorum utilitate quae in bonum commune redun-
dant et tales sunt leges primi generis; aliae vero aliae respiciunt
et immediate ex quibus et hinc redundet utilitas singulo-
rum quales sunt leges 2. generis. Hinc oritur quod illarum trans-
gressio non laedat immediate bonum commune, sed vero transgressio
harum.

365 Prima haec lege distinctam asseo peccata quae fue-
runt contra leges primi generis seclusa regula specialis habere
malitiam generalem contra iustitiam legalem; quae autem fuerint
contra leges 2. generis specialem malitiam habere contra iustitiam
legalem, et hoc innitandi ex praedicto et regula boni
communis, sicut dictum est, et hoc ab illis ipsandis, non peccant ex
hinc vitio iniustitiae legalis. Ratio est: quia peccata quae ex
sua specie et de se immediate laedunt bonum commune,
ex eadem habent speciem et specialem oppositionem cum virtute iustitiae lega-
lis; quae autem non ita laedunt bonum commune non habent illam
specialem, et eatenus contra illa, non haec habent specialem malitiam contra
iustitiam legalem; sed peccata contra leges 2. generis ex sua specie
et de se immediate laedunt bonum commune; sicut autem
peccata contra leges primi generis, ergo. Sit 3. de iustitia commuta-
tiva.

§ 3.º De iustitia vindicativa

366 Justitia vindicativa seu punitiva solet, et recte definiri, virtus qua superior subditis debita poena pro delictis punit. In explicatione huius virtutis non una est Doctorum sententia; quidam ex parte citati et sequuti Salmanticenses a S. Vincentio asserunt iustitiam vindicativam eandem esse cum commutativa. Fundamentum huius sententiae; quia iudex non solum officio ex iustitia commutativa obligatur reipublicae ad puniendum delicta, ne impunita respublica laesa graviter illa damnum patiatur. Addit P. Vicent disp. 2ª de iustitia n. 103 quod punitiones esse actus iustitiae commutativae in ordine particularis laesi; quia illius enim competit compensatio iniuriae sibi illatae commissae et indemnitas, quam eidem iudex tenetur procurare. Secundum apud Card. de Lugo disp. 1ª n. 69 iustitiae punitivae cum distributiva conveniunt. Secundo hanc saepe ex parte est defendere et adaequate distinctam iustitiam particularem in commutativam et distributivam.

367 Dicendum est cum Card. de Lugo et aliis parte 2ª § 22 vindicativa iustitia nec distributiva nec commutativa nec proprie iustitia esse potest: iustitia vindicativa est illa virtus, quae punit delicta poena quam merentur ob honestatem quae est in infligendo poenas corrigentes peccata. Sed haec virtus nec est distributiva nec commutativa nec proprie iustitia ergo. Maior inde probatur, quia aliud sit virtus puniendi delictorum poena quam merentur, ob honestatem illius punitionis corrigentis peccatum; nulla autem est alia virtus cognomine nisi iustitia punitiva. Minor probatur: tum quia illa virtus non distribuit de bonis communibus pro meritis comparata poena enim non est ex bonis communibus, licet in bonum commune redundet; nec ad puniendum delicta requiritur ut se comparet unus reus cum alio, licet quandoque consideretur non comparatione merita et dignitates sed demerita ergo in punitione est

368 Itaq[ue] q[uamvi]s illa virtus n[on] respiciat p[er] se et d[irec]te aequalit[atem] iuris ad[ae]quate alterius sive creditoris sive privati. Et talis.
et ideo huius patet a simili in Rege bellum gerente, qui tenetur quidem cives
illius ab hostibus incolumes servare tamen hoc incolumitas
in victoria constat, spectat ad vincentem ad virtutem fortitudinis
Ut vincente et opponente ad iustitiam commutativam, quia ex pac-
to ille tenetur et ex cuius mono sibi imposito fortitudine
unde sit in hoc cum virtus fortitudinis non respiciat fi-
nis aequalitatem iuris creditoris et talis etiam nec pugna re-
spicit per se et directe pugnatio aequalitatem iuris creditoris aut partis
eius et talis, et ex talis iure videtur teneri ad pugnandum
illis ipsam ex mono iustitiae; hic ex obligatione sibi ex
commutata sibi opponere illis pugnatio ut utique iuris rei
publicae aut partis.
369 Ideo ipsa iustitia distincta cuiusque
ut sit utique iuris creditoris ex fidelitate et iustitia commutativa
et ideo ab illa excedit, quia ideo respicit per se et d[irec]te iustitiam
commutativam; et ideo sub eius a distincta quae est formaliter et factis
iustitiae commutativae. Igitur hic imposita spectabunt ad commu-
tatis opponere extrinsece, aut obstare; tamen tamen, intrinsece
aut etiam formaliter colligitur, quod pugnatio bona et
aequalitas debita sit in se bona et honesta, et coenderet
sibi se amabilis etiam independenter a iure creditoris aut par-
tis lesi, sub quod incolumitate, immunitate, et compensatio
consequentiis debiti virtutis quae illa sibi se amittit, hec au-
toritas est iustitia pugnatio, cum sub quo utique ex illo iure
committi aut partium, erit opponere a commutativa illa
respiciente per se non vero etiam, ideo quod virtus iustitiae
queat, ad pugnam quae per se non respicit iuris vero et
formaliter talis, non erit formaliter iustitia.
370 Nec D. Thomas 2.2 q. 108 art. 2 ad 2 asserens

punitivas peccatorum et quod spectat ad publicam iustitiam esse legis commutativae, nostri Doctoris; ut enim ipse St. Thomas 9. 80 art. 1º inter species quales iustitiae enumeret vindicativam, ut hodie est in fine expositio, et doceat punitivas illas esse imponendas ex debito legis iustitiae commutativae. Nec obstat, ipsos iudices teneri restituere refarcire damna quae vel reis aut reipublicae obvenerunt ex omissione punitionis delictorum: unde inferri videri quod sit haec restitutio, etiam illa punitio spectat ad commutativam; nam da esse ex esse haec illas, cum possent illas punitiones spectare ipsam non explicite ad iustitiam commutativam, et ex illius omissione fit obligatio restituendi. Tandem quod iustitia vindicativa postulat poenam quae qualis delicto et demerito non spectat ex esse proportionem legis cum ea aequalitas non est ex demerito et iure proportione tale ad poenam; nec enim legis et talis habet ius ad poenam proportione talis sed illis bitis poenam subeundi. §º 3ª de dominio.

C. 1 Essentia dominii expositio. §. 1ª multiplex iuris explicatio permittitur.

§º 3ª De dominio

C. 1 Essentia dominii exponetur.

§º 1ª Multiplex iuris explicatio permittitur.

371 Generaliores divisiones dominii a nostri ante omnia aut alias oportet praemittere et manifeste ex parte ad iuris institutiones attineat. Ergo iustitiae proprie dicitur in obligatio constitutione[illegible] et dominii possessionis servitutis, pignoris hypothecae, depositi, emphyteusis, feudum, et census. Hoc inter iura enumerata non est obligatio facti quod quaelibet et vitam sit aequivoca est obligatio facti cum aequivocum se est obligatio iuris seu ius ad obligationem, quod quod [illegible] moralem vinculum.

Sic ergo acceptus est usus activus utendi re aliena in commodum sui domini salva illius substantia. Ususfructus est ius utendi re aliena tam
in commodum quam in alterius domini seu ut explicant iurisconsulti ius utendi
et fruendi re aliena salva domini tamen [illegible] iurisdictio est
ius perfecte disponendi de re corporali nisi quatenus lege prohibetur
sed hac tamen explicare infra ex professo erit sermo.

372 Igitur discrimen inter usus habere ius certum et usus
fructum rei alienae. 1° ut usus fructus [illegible] servant nec possit
illum in alterum transferre et ius ita limitatum est ius utendi sine
[illegible] ideo quod in eius explicatione dicitur in commodum sui domini. 2° quod usus
habere ius utendi re aliena ut non solum possit sibi illius domini applicare sed etiam in alterum transferre, et hoc ius dicitur ususfructus,
in eius explicatione ponitur tam in commodum quam in alterius domini, saltem
quod ad illum transitionem dicitur ius fruendi: et hinc usus et usus
fructus desinunt et vacant in eo quod utrumque sit ius utendi
re aliena salva illius substantia; cum neutrum ex his iuribus sit
ius rei et substantiae; hec enim manet adhuc sub dominio alterius
ideo quod nec licet usuario aut usufructuario sine iniuria alterius
rem destruere vendere aut alienare; quod autem sine iniuria alterius potest dominus rei. hic enim habet ius circa rem et substantiam; ille vero circa rem et fructus aut usum illius.

373 Habitatio si scholastice res agatur
est species quaedam ususfructus, est enim ius utendi fruendi aliena domo
salva illius substantia quae sola morte finitur ut ex iure probat
P. Mol. tract. 2. disp. 5.; alii vero ususfructus pluribus aliis modis
finiuntur; verum usus obtinuit ut ipse ius speciatim dicatur habitatio, vel ususfructus, hoc nomine veniendo ad comparandos alios
ususfructus domorum aliarum rerum, prendens ususfructus non
accipitur tanquam genus ad habitationem.

374 Possessio accipitur pro re ipsa possessa et definitur
pro iure quo rem possidemus: [illegible] valde [illegible] est

rec unica; 2a re gerat possessionem facti. 3a possessio iuris
seu q ex possessione facti resultans. Possessio in 2o sensu n est
pene q defectus q communis, tentio rei vera vel ficta cor
poris et animi iuris q adminiculo facta. Iuristae addunt
rei corporalis; indicant eo rei incorporalis n dari pos
sessionem sed quasi possessionem eadem q mox dicuntur de dominio. Sed rem
etiam incorporalem absque dicendi possideri fere omnes theologi
communiter dd.a q quod ex ratione possessionis sufficit sem corpora
lis. Vt tenet Vicastillo disput de iure et dominio n. 57.
Dicitur 1o tentio; res eo tu possidendi sunt tenendi; dicitur
corporis et animi; sermo eo e de possessione humana n de
Angelica, et ad illam utrumque adminiculum requiritur; neuter eo
sufficit ad possessionem unum sine altero, dum nec quis [?] vult
rem possidere sit sine tu extrema tentione nec quis
rem apprehendit sine aio efferendi sui illam possideat. Sit
in volente esse sui n tamen capiente seu 2o in
conductore rei alteri ferente.

375 Dicitur etiam vera vel ficta, vera aut
erit pedibus vel manibus apprehensio. ficta aut quae fiat
aliud sed ex fictione iuris ad possessionem comparandam sufficiente
qualis existimatur apprehensio clavium domus aut arcis
vasseo agri demonstrati aut acceptio instrumenti
rei ab antiquo possessore. Nota tamen n requiri q res te
neatur physice et mediate, aut q res sua [?]; sufficit
eo si teneatur in alia illam tenente vel q alio sive q se
ut moraliter censeatur tenere. Nota etiam ad possessionem
n requiri tu semper sufficit eo tentio 1 valet: sic parvuli
et amentes per suos curatores et tutores possident,
domus, pater et monasterium per suos servos pedes et mo
nachi.

376 Tandem dicitur iuris adminiculo [?] significatur q eo n resistat

aut invalidet ty in ee possiony, n aus quadr q res
sit ex iusta vere bta possero et gt d[o] vn capien
te ferg aeo efrendi fug et inde eg possiendi ey caen
fera n ect bta possiri d[o] vn possente de q bona
fide bt flo fug iudicat, huic ey dus in ee possiony
lex n resistit quem illa possoe fundent assenssit
et dony ssonae aquesty q leges assstant alioques n
assatiunt quis possio foret valida in ee possio
nes. Ades stessy ll d cys dub d fury edg possiere lz in
iuste qt ts n yspedit illy tentatg in ee possioy, fuit esd,
ne tentio ver facere facta a laico censeatis posse; de
ey illa posso fuery se ff foro extrno gaent ee posso aut
deserviire, ff intrio ey nully e efs dy ysstet mala
fides quez in fure supponitt.

377 ffec posso qre ee naly th, ciuilis, et
nales fiil e ciuis: dupler fa dari qdo quis e re fua corp
re discedit redento fulz tradulir aeo possiendi et suam
et aliy eg yyedit ocupat corpre et aeo retiendi ad
fug; in hoc ey eu ll posser amedit possioy nale et s
retinet cile. Vro het fine cile nale, q fi lt reversus
sty re fug corpre et aeo recipit retineat edg posso
naly a qo aliy deicit; fi aut desistat a recipsoe illa
dy possor quis ty hebat naly, nec ab illa fuit deiectus
hebit sibi possioy ciuly. Vnde posso nales fiil et ciules da
tur qdo quis aeo et corpre tulit aut tradulit inssessio
rem fug ab altero sibi n possessy. Ossi possioz, q ciuilissg
vocant qr nullo corpory l, aeme adminiculo ssibi
et sola legy dispositioe qualis in istro regno naio
raty et dia ady progenitr spectaa ad ssy agna
ty l, cognaty transeunt sine ulla aliy ysse dissf
aliud eg nomine. vera l ficta tentioe.

378 Possessio fundata in iure est ius insistendi rei sive non
possidetur, possessio ex possessione facti consurgens: dicitur ius ad dis
tinctionem possessionis facti quae non est ius sed fundatum iuris. Dicitur insisten
di, id est pacifice tenendi, tuendi contra rem contra invadentes
remediis a iure constitutis. Reliqua ex dictis non indigent explicatione.

379 Servitus hic non accipitur pro abstractione
vel sumpti correlative ad dominium sed pro subiectione qua
res aliena vel persona alteri subiiciatur in dominio illius cui
dicitur deservire. Sumpta autem passive non est ius sed
iuris obiectum; sumpta vero active qua sic dicitur ius servitutis,
est ius quo quis habet ad subiciendum sibi rem alienam aut personam,
id est, ad faciendum ut suo dominio subsit. Ex hac expositione
apparet quod si scholastice res agatur, ius istud sit vel generaliter
ad assidue et utilis fructus. Dividitur in personalem realem et mixtam.
1a est circa personas, 2a circa res, 3a circa res et personam
suo dominio habentis ius subiciendi.

380 Pignus est hypotheca seu res aliena obli
gata ex contractu ad securitatem debiti, ut ex illa credi
tor possit petere solutionem, si haec a debitore non praestetur;
differunt autem in eo quod pignus tradatur creditori in
custodiam sitque res mobilis; hypotheca vero sit immo
bilis et non tradatur sed ex conventione obligetur creditori.
Hinc ius pignoris est creditoris ius servandi rem tractam
in custodia petendique ex ea debitum nisi debitor solve
rit. Ius vero hypothecae est ius creditoris petendi debitum ex re im
mobili manente apud debitorem et per
Contractum debito obligata nisi debitor
solverit.

381 Ius depositi est ius custodiens retinendi apud se rem alie
nam mere in custodiam, ut eam possit illam servare et defende
re ut maneat integra suo tempore ad dominum redeat. In hac

ipse pars unus eminus in onere et bene deficeret.

362 At emphyteusis feudum et census explicentur ut recte possimus explicare. Et scilicet contractus. Igitur Emphyteusis est concessio rei immobilis cum translatione dominii utilis retento directo sub onere pensionis annualis domino directo solvendae, id est, in perpetuum, sive ad vitam ipsius emphyteutae seu eius successoris, et etiam ad totam stirpem, et ad tempus non minus decennio; si enim minus sit esset mere locatio. Feudum est concessio rei immobilis quoad dominium utile sub onere pensionis personalis solvendae domino directo: unde feudatarius qui rem in feudum accepit non tenetur ad pensionem pecuniariam solvere annualem, sed ad fidelitatem, obsequium et personale quae dicuntur personalis pensio.

363 Ex hac explicatione colligitur emphyteusim et feudum esse valde similia contractui quo alicui conceditur usufructus, non tamen vocantur absolute usufructus hoc nomine ex usu acceptato et limitato ad quandam concessionem dominii utilis rerum mobilium vel etiam immobilium sed pro tempore minore quam decennio: deinde illae sunt concessiones transferentes alio a feudatario et emphyteuta etiam non monito domino directo: ad reliquas concessiones quae communiter dicuntur usufructus non sunt ita ab usufructuario transferentes alio. Denique census est concessio rei alicuius sub onere reddendi pensionem annualem in pecunia: res autem illa potest esse mobilis et conceditur etiam quoad dominium directum et sit in pecunia ad censum collata: unde census differt ab emphyteusi et feudo quia non conceditur dominium directum rei, haec quae immobilis debet esse. Differt praeterea census a feudo, quia pensio in censu soluta est realis. Ex his facile intelliguntur quam quae in praesente ex his contractibus oriuntur. Sit igitur dominium explicatum.

§. 2a.

Dominium explicatur.

384 Donum aliquod ... quia explicant ut sit re ... tens ius iurisdictionis et ... proprietatis ... hic valde analogice aut equivoce donum sumitur; neque enim donum iurisdictionis est ... donum ... sed de hoc sit, hic ... loquitur de dominio ... q ... potestas ... ita respective. Itaque loquimur de dominio morali humano, ... de ... consistente in exercitio ... libero ... agens morale operari ... non operari, ... exercitio ... stat donum morale. Hoc donum morale aliqui ... in re. ... valde late donum accipiunt ut notat Card de Lug ... 2 sect 1a: ... habet ... habet ... in re ... donum ... de tale: ... rem in pignus ... sine dominio habet ... in pignore.

385 Celebris est ... iurisperitorum dominii definitio donum ... ... de re in ... lege permisso, seu nisi lege prohibeatur. ... hanc admittunt ... Card de Lug ... ... Caram ... n 67 quia ... de ... nisi lege prohibeatur, ita ... ut ... donum ... ... alias ... ... dono rei in pignus ... ... donum sen ... ... lex ... pignoratam ... aliquando ... ... aut vindicandi ... donum rei ... a ... n 857 ... de re, certe ... ab alio ... vindicare.

386 ... dominii definitio ... de dominio ... ... donum

aliud ee directu seu proprie, aliud indirecte et uole dicit
hec posse dari separata. q. est disponere de re q. substa ipsi
ut q fructu. q. uo est [illegible] in disponere de re q. fructu et uerbi
n q substa ipsi. separatu aut hoc dominiu constat in mere
usufructu qui per usufrui re q fructu et utilitat, no tamen q
substa; hec est maet sumpti sed altero sumpte qui directe
domini habet circa illa, et q substa re q se legado in alteru
transferre; at uocatur ex hoc est spec domini rei, at pre
nu est domini requirit, q posse disponere de re q substa et fructu;
illo est q circa re plene sumpta q ad substa et fructu, et
quae substat posse de illa sic sumpta disponere, nec solu utendi
fruendi, sed etiam abutendi, q est sine altero iniuria destr
uendi; hoc est indicant uerba illi posse disponere.

387 Notandum 2° hoc uerbi sermone ee de domino
creato et humano, no de diuino; nam deus quamuis ueru domin
nequit a se ueru domini abdicare illud in alteru transfe
rendo quod maxime proprie in deo requirit: hoc aut quamuis acci
tale sit, ueru dominium possit a se abdicere tale domini et
in alteru transferre q quae proprie est sed impossibile admixta
spec ab illa separatur, ideo q de ratione domini diuini et proprie
dis perfectis quae in deo est ad disponendu de creaturis sed posse
a se abdicere domini tale illa res earundem destructione, no
uero translatione domini in alteru; at de ratione domini prudens
creati et humani, sed hoc deum est, de ratione et aliter impossibile
est posse a se abdicere domini translatione illud in alteru.

388 Notandum 3°: uerba illa in nostra lege jam
q, nostri lege prohibeatur no caere [illegible] sed supra
dispositiones q q domini [illegible] est ad q domini superadd.
Unde uerbis illis no [illegible] q sed q in [illegible] le
ge posse aliquo [illegible] dispositiones ad q q domini se re ex
tendere [illegible] disponendo [illegible] ad disponendu de se sine

incurra altery, ss lz reddendo illiy tale dispositione, aut apo-
nendo in favore ipsiy Itendis eg stra subst. varia sit illa
dispositio. q pot in herede, cui lt sit domy oiy gt. lz ity ad Tabe
lt dy sub tutore e aut curatore, n relinquitr oio libera que
lbt de suis rebz dispositio, quin domy radicale auferatr; hoc aut
cstat ex eo q si ro sua destrueret que nulli altery domio
rele subesst, nulli iniuria inferret, ctra altery que eius
domy dimendy lz radicale acquireret.

389. Obicitr 1o ctra verba illa omnis destory
nisi lege prohibeatr: q ex illa domy explic sub illis verbis
sequitr quelibt ee domy reny oiy oy quelibt heat fulte disspo-
nendi lz id e absurdy go ... ex Caramuele ... dadatr
prohitio n datr domy go domy necessit stare sub lege pro-
hibitiog. No sequella: ad prob dicendy neminem here fultem
disspondi de re qlibt nisi lege prohibeatr, que supoat ius
in fulto disponendi; nec ey hic e sermo de lege cferente
ius sd de regulante ofr iuris q supoat: ey aut lex ista
in nemine supoat ius disspoendi de qlibt re sit nemini
here illy fultem ad dispositiog de qlbt re lege regulatam.
Ad ss ex dictis no ans Inadtr sumptus.

390. Obicitr 2o a quibusdam ctra eade verba:
caa lz defectr lz influens ee in aliud quin addatr nisi
phie impediatr: go fultr domy recte defectr ius sse dis-
ponendi de re quin addatr nisi lege prohibeatr: go hec
verba superfluant, caeter q omnis defio recta n est:
Hec obio que ctra oes DD, dempto Caramuele, e
ey oes ea, sibi re verba aspant in domy explie,
lz stat in superstitiosa observata legis humanae dispositiog q
lt transfgredamur illis verbis, inexplaty n inadt
domy Dy sd ad sumemy addi pp maior explice Dy sectu
dignus eius eog domy quie n oio superflue ponir in

defoe moralis domij. Quod si instetas adhuc eo esse, ptas n. ee rigorose defoe domij q^d ses regulas logice, udi veniij obtere dij deceat ee falso asstij et dyferentia domij despiptivij; neq eij ptij intendunt cire illij theogi et Juristæ.

394. Obitas 8° domij pignoris creditoris stat tibi hic pleniij domiij illiq et tamen nequit esse de illo disponere q^d stet lex et Juramos mandes meij neq eij Creans ve in pigneij se exspectat aliq^{ua} stabiliter aptiq esse eius tuncij eij creditori n. offerat eq stabile cedi aut fruendi de illa; sic qui donat equs suij alteri n. offert illi eq stabile in equo vide sit est adhuc consistit in existimat. moralis poterij esse de illo disponere q^d detentio equi brevis ex se apud alterum ipsi nulla aut existimatis illa ita opegnorio quo de se n. e eq stabile, et s ep se Logisg facile a domino tolerabilis, n. tollet domiij pignoris existimari poentes esse disponere de re in pigneij dati ex his opp n. e in defoe addere verba illa nisi lex aut Juventio obstat. Ex dictis pt distas ad distinctionem sed domij stabile, hac eij e eq stabile, nec ex se logisg facile amobile a domino directo, ideo s illud exens in alio tollit ab hoc faciliij esse disponi, domiij s directiij et simpliciter, n. tamen plene domiij e, sicut involuntarij ex metu e simpliciter, n. tamen plene voluntarij.

395. Colligitur ex dictis eos qui possent maiora vij, bona vel vincula quo nequeunt alienari, n. ee plene domios illorij bonorij et tenet plures Juristæ apud Molinam de primog. lib. 1 cap. 9 n. 1. ex theogi Car. de hiq et Stau. citi: ro e: q^d illi possessores nec tenet eq alienare ea bona nec possunt illa destruere sine iniuria stra ius stabile sic cessorij in talibus bonis eo n. tenet eq esse disponere de illis;

C. Nec satis ret Mol. cius n. se pleno domio n. obstare q. possor n. posit re alienare; ons pupills enquirit e plene domus nec res sua alienare. Itra e: q. n. posit pupillus sua mris mos aliare n. fuerit ex alio iure q. in ipso n. sit. Sed in altra adversus pupillus cur. illius boa sed ex specialibus roe mandante alienacois sine bita fin, q. sit ex eo, q. si re destrueret nulli mnuria inferret, ad quos n. ita Se het possor cur. boa vinculada, si ex ea destruat committit mnuriam Itra successores, teneturq. illis tempore suc cessionis restiuere; si aut ea alienet, alienatio est nulla ex iure. Itra ipsius q. successores poss reclamare, qo aliter se het possor hic ac pupillus.

393 Deinde pupillus lz n. posit valide a lienare boa immobilia et preciosa mobilia sine licen tia et interventu iudicis se tren ex illa et sic het go etiam ipse disponendi de suis solitis dispositione facta iudicis ar bitrio: at possor maioratus de bonis illius nequit vali de disponere ex iudicis interventu: se quis hic ma ioratus boa alienare de licea principis suprems poestis ea alienandi a mero iudice n. potentia frendus ex domio altro q. in ipso residet, instipulando volute elegentis maioratus et pro alegada caa evidentis u tilitatis in alienare eorum bonorum qua sit possessor sine p. illius volute intento et iure successorum in maioratu; at iudicis licea requesita ad validum alienationem bonorum pupilli n. possit aliorum sed ipsius pupilli iuritum, ne temere sua boa dilapidet: sic in pupillo e iure alienandi, q. n. est in illo possore et coetur nec possit disponendi

394 Instat Molina evidentissima ratione: si possor maioratus n. heret domium bonorum illius, tale domium iam nec sit penes erectorem maioratus qui iam

obiit, nec penes suos successores illius, potius eius esset in suc-
cessore praesenti, alias nullius erit sed in aere. hoc absurdum
est quod ego. Ideo dominium eorum bonorum esse in successore et tota
familia succedente quae licet non exstat est tamen persona fic-
ta a iure seu hereditas vacans ante nativitatem et
fortasse animatas, scilicet est persona ficta repraesentans defunctum
in qua censetur esse dominium bonorum patris: nec ab his iuris
peritis debet iurisconsultus abhorrere. Alias probationes dicta mea
ex iure civili et hispano solidas dabunt. Rodericus
Suarez et Fragoso ab eodem Molina citati. § 3°. Utrum rebus
unico usu consumptibilibus usus sit a dominio separabilis.

§ 3ª. Utrum rebus unico usu consumptibilibus usus sit a dominio separabilis?

39. In rebus quae unico usu non consumun-
tur usus facile separabilis esse a dominio constat in usu-
fructu mere commodati alteri; commodatarius enim habet usum
tamen quorum dominium illius habeat. Insuper in rebus quae unico
usu consumuntur posse stare usus licitus sine dominio, sed
in iure concedente alienationem rei: unde difficultas stat in
usu licito rerum quae unico usu proprio et usuali consumun-
tur aut expenduntur ut sunt cibi et pecuniae: rogatur an
in his rebus usus licitus sit a dominio ex parte sua sepa-
rabilis ut in uno subiecto sit usus et in altero dominium?
Haec difficultas excitatur ob fratres paupertatis Minorum
quae dicunt se neque in communi neque in particulari here-
ditates dominium ut usus; dominio manente vel penes rem concedentem,
vel penes Romanum Pontificem. Pro dubitandi est: quod usus licitus
sed dicit potestatem legitimam ad utendum re; potestas autem legitima
ad utendum re, quae ipso usu consumitur aut expenditur est

fultas legita adtendum re usus ad eius consumptionem aut expensas; haec autem oretti in se inseparabiles verum et in dicta a domino.

395 Prima sententia quam refert Joan. 22 in Extravagante ad conditorem canonum est quam tenent Silvester, Turrecremata, Salmanticenses, Bañez et Aragon, quos citat et sequitur Gabr. a S. Vinc. disp. 1a de Domin. q. 4 n. 64. Illa autem et damnata est in se inter scolasticos verum etiam inter theologos ut testatur P. Amicus citatus n. 97: Eandem passim defendunt nostri theologi quorum cum longum catalogum affert P. Thom. Sanch. lib. 7 in decal. cap. 26 n. 7. Pro eadem stetit Nicol. 3 in cap. exiit § neque de verborum signif. in 6. Clemens 5 Clementina 1a. Innoc. 4 Alex. 4 et Greg. 9 quos Nicolaus ipse citat. Addit Emar. Rodr. apud Amicum Joan. 22 ad fin vitae retractasse quae prius illa sententia dixerat. Nec dubium est inter Act. [illegible] sive asserunt [illegible] [illegible] impugnaverint ut docet Car. Bellar. apud P. Thom. Sanch. n. 22 sive ut hic cum P. Molina statuit in eo nihil fixum statuendo magis inclinaverint, quo ad hoc punctum totum ut parcarum [illegible].

397 Nostra declaratur cum sententia 2a quae evacuat [illegible]: dominium est ius utendi re stabile et firmum nec revocabile ad nutum alterius qui mero libito rei dat illud eius usum, cum fultas dominativa ipse [illegible] legem prosit [illegible] est ad usum rei [illegible], [illegible] usu [illegible], ideo [illegible] non male [illegible] dicunt dominum est [illegible] posse de re non [illegible] [illegible] ab aliis. Ipse [illegible] accipere a domino fultas utendi re [illegible] usu [illegible] tibi non stabile sed dependet a libito domini, [illegible] revocare sine iniuria, quia in illo [illegible] [illegible] re, [illegible] ea fultas non revocatur [illegible] habere fultatem

ostendi licite re illa sine dominio [illegible]
et caeteris usibus tertio, qui stat in illa facultate est a
domo separatus: nec obstat tertius, quod possit quis accep-
tare usum sine domo, relinquendo sibi usum revocabilem non domi-
nio quod non acceptat et in alterum derelinquit: tum quia dominus
cui domus ciborum potest sine iniuria recusare exhibere usum
ciborum appositorum: tum tertio quia dominus potest exhibere domesticis
alterius eidem exhibiti ergo.

398. Obstabis: supposita in utro usus facultate ostenden-
di re revocabili ad nutum alterius facultas est, re ita offeren-
tis, in qua nulla est traditio, sicut utrisque apparet, facile apparet
rebus illis esse rei domini in cuius potestate est reddere alteri
usum talis rei illius sibi vel aliis. Sed haec potestas stat
in utroque et in altero ergo in utro non est dominus rei, sed sub
facultas sumendi usum re illius de non revocabili potestati
usus sine domino in rebus quarum usum sumendi. Tum
ergo haec ita sint non est vel esse quod negari usus omnium verum
esse in fratribus Minoribus sine domino, tum potissimum quod
ipsa ipso eorum assensu nudorum stet. Sed videtur secundo sane
non habere id sibi esse peculiare in illis fratribus sed omne etiam
ordinis religiosis paupertatis professis sumptus in particulari usus fru-
ctus rebus stabilitur ex licentia a superiore revocabili. Est ergo
discrimen inter illos et alios religiosos quod illis nec in communi
nec in particulari habent, vero in communi habent dominium verum illarum
aliorumque autem inveniuntur ex tradito constat ex Sanchez n.
10.

399. Si rogabis penes quos sit dominium rerum quibus utun-
tur Fratres Minores? Respondeo apud alios aliis temporibus
fuisse. Nam tempore Nicolai 3 ut constat ex citato capite
exiit, dominium rerum mobilium penes dantes eas, quae usus
illis a Fratribus expendebantur, sicut autem ante earum exp-

hoc dans movebatur eam fuit et absolute rerum mensibus
librorum aut rerum mobilium dominium retinere ad Sedem Apostolicam spectabat
re aut etiam constante usque ad Joan. 22 hic a S. Sede ab
dicavit dominium rerum unico usu contentus, quod factum est cum
e duobus quod in constructione non iuris parochiis cum Fratribus con
fer [illegible] reddendo eos domini capaces falsa in domi
nium, quod ut videre licet in Navarr. lib. 1 cap. 1 [illegible] Coro [illegible]
nus legis a [illegible] declarationes ab hoc sensu emanan
tes eam quod causa abdicationis non fuerit, quod fundata
in falsa praesumptione. Sed quod fuit de usu illius abdicationes pos
tea Alexan. 6 eas revocaverit, res in statu a Nicol.
statuto permanserit usque ad Martinum 5, qui et [illegible] confirmat
ut rerum omnium quorum usus Fratribus conceditur dominium esset ap.
S. Sedis et in hoc statu res nunc exstant.

400 Obiicitur L. 1g. 2 ff. de usufructu rerum quae usu
consumuntur, deciditur quod usufructu earum rerum legato, praeterea
transeat ad legatarium; sed in rebus usu [illegible] dominium et de usufruc
tu ac de usu contra leges hoc fecit subtilitas [illegible] tali unico
de titulo per legato vel alio unico usu earum rerum usu, deciditur
eius dominium. Respondeo 1o [illegible] in eodem titulo [illegible] usus
fructus sint perpetui nec domina sint [illegible] sed dominus
le maneret inutile usus sine dominio; [illegible] foret
[illegible] ut posse quis [illegible] usque ad consumptionem rei. Resp. 2o:
usus iuris [illegible] res [illegible] salva eius substantia; sed in
rebus quae usu consumuntur, deciditur [illegible]
eius substantiam destruat [illegible] dominium.

401 [illegible] ad leges illas [illegible] in [illegible] termos
ee de usu [illegible] in servari et revocari a domino
[illegible]; [illegible] revocatus [illegible] fuit [illegible]
[illegible] legum [illegible] ut [illegible] Clericus, [illegible]
[illegible] Ecclesiasticis in [illegible] stricte [illegible]

q maxime intentus: Unde illi de usu revocari vel fruerunt.
Adde ad alios, quod si legato legato usu cari veri proedem
transite ad legatarium; si aut non fit capax proprietatis dicto
usus transit usus nec legatis non peat. Nec sic quo formas
ibi ee de usufructu idipse et irrevocabilis; hic si eet
proprietatis domus vederetis erectile - Unde non mera domus
eo q poet usu usus sine iniuria revocare nec est in
usuale domo quae pe eo usus sibi vendicare, nec usus
sed usus eet ex se pertinet; ante consumptionem eius poet revo
cari a cedente.
402 Ad q usus res consumptibiles ee non de usu facti
sed de usu iuris irrevocabile quia et sic mere talis, qua
usus destos, e cur res quae in eo usu non consumuntur: ergo
usus iuris in rebus in eo usu consumptibilibus est irrevocabile sine iniuria ad dispositionem de re etiam de sum
tae illius, q is domus est. Unde dispono mere etiam de usu fac
ti: sed cur hic usus decreti in his rebus decreti ex parte dni
propt q eius decreti domini mere; ex parte iuris non mere et cetera.
Usus facti revocabilis in iis rebus dicuntur fuisse quae ad
pactum e q usus iuris eius hic non extendatur ad consumptionem
dispendiorum rei, sequitur vero illa fuisse; e aut hic minor in
se q est pro libito decedens revocabilis e non habet usus iuris
et hic mar extensio dati in fratribus minoribus quibus pot
res sibi usus expendere fundare et alienare sed posse
revocari est hic mera fuitur posita iuris.
403 Instabis est usus facti e talis usus
rerum sed talis usus rerum de quo loquimur e consumptio
rerum quae fit posita e irrevocabilis et eius q pactum in a
liquo subito inacere domus rei eius destructio rei sit dnexiua
domus ablas. go. Nego usus facti q male et et pse ta
ee talis usus rerum. ad et usus est locutus addere p fratri

fultus legem ad illum, non eum legi, eo; hinc auth licet sit post
[illegible] moralis sit revocabilis, inde est, quia tamen antea revo
cabilis in illa fultus est in eam in [illegible] [illegible] [illegible] ad ty
[illegible] fultus illa est revocabilis sine injuria de
[illegible] et in hoc instanti [illegible] eo fultus per in [illegible] eo revocare,
sed [illegible] per [illegible] [illegible] a se fultus revocare

404 [illegible] instabis: hoc fultus [illegible] est [illegible]
ad [illegible]; obligat eum alios ad non impediendum illum [illegible]; impediendo
ei [illegible] [illegible] juxta [illegible] [illegible] [illegible] facti [illegible]
ans: ea fultus est [illegible] [illegible] mere [illegible] [illegible]: est [illegible]
[illegible] [illegible] ans: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
facti; [illegible] hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] exclusit eo fultus moralis ad illud [illegible] [illegible]
[illegible] simpliciter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
revocabili, [illegible] [illegible] facti [illegible] [illegible] hunc [illegible] [illegible]
se exclusit illum [illegible] [illegible] fultus [illegible] revocabilis [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] facti [illegible] exclusit [illegible] fultus est
[illegible] [illegible] qualis [illegible] in jure; hunc [illegible] [illegible] a domino
revocabili [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et ideo [illegible]
[illegible] [illegible] facti [illegible] illa [illegible], [illegible] tamen fultus mora
[illegible] revocabilis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], sufficiens tamen obligare non dominum [illegible] alios [illegible] [illegible]
a domino [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] a [illegible] ex [illegible] [illegible] obligat alios ad non impediendum
[illegible] illi a [illegible] facti quem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

405 Instabis 2°. [illegible] [illegible] est [illegible] revocabilis
[illegible] [illegible] [illegible] sine [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] sit revocabilis [illegible]
[illegible] adhuc erit [illegible] [illegible]: [illegible] ans. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit, prudentis arbitrio
ex circumstantiis [illegible] illo relinquendi [illegible] [illegible]
[illegible] illo [illegible] [illegible] [illegible] revocare: [illegible] [illegible] [illegible]

n aequali tempore solution; et in utroque casu relinquitur
redditus census ad tempus quo commode possit usurarius aut
mutuatarius reddere.

406 Obiicit 2° oppositum: si census pecuniae sit a
domo separatus potest alicui cedi posito census pecuniae
revocatus retento domo postea transferri domum
per aequali pretio solvenda esse mutuum accipiendo
aliquid ultra sortem ex mutuo quod census et domus pecuniae
transferatur sed hoc est iniquum ergo supposito infectum tale censum
ergo. In hunc argumentum respondeo adverti supra 2 g. § 7°
art 1° unde patet verum census non posse vendi separatum
a domo per illum census non habet separationem sortis a censu; ideo
per eum census etiam census cederet unde infertur ex quo venderet
venderet verus et sortis census cum venderetur eandem res bis
et ideo hoc est: infertur iniustum fore qui mutuaret censum
exigens sibi duas responsiones unam aequalem res aliam
ex sortem census.

407 Respondeo sessum op 3 dub 8 Tho Sanchez n 27
et Amicus n 71 huic argumento cedunt illi qui cedit
revocatum pecuniam ad censum posse aliquid in sortem pro tali cedere
sive acquirere sed ... quod est valor pecuniae quam in hoc tem
tate usura cum hec sit lucrum ex mutuo; mutuum nisi
hic non intercedat si iure non transferatur domum pecuniae con
cessa. Et notat Tho Sanchez in hac cessione non posse pactum in
iri de reddendo domo tantundem in eo eventu sed ponendum
ut res si extet quo domus voluerit revocare census, ad illum red
deat, si autem fuerit alienata aut perierit domo pereat; et si
pecunia adhuc stante velit domum mutuare pacem esse sessum
et Amicus sed non per aequali pretio sed reddendo valore pretium tempore
accepto: unde singulis ultra sortem non accipiet nec dabitur
duplex responsio una aequalis res altera sortem census. Ex

hac doctrina Scotti l[a] Cmariy parf d 2[a] natt.

408 Et ro ps ta pte sta pre est domy Rederis ...

[Manuscript in heavily abbreviated Latin cursive; continuous transcription not reliably possible.]

409 Card de Lugo ...

exclusa, at valde expedita fraudatio est, propterea quod contra se habet, quod primo contra-
mact pro libito domini revocabilis
et illud quidem ex equo evadite non apparet, quod dominus vendat,
aut ad quod pro obligetur.

410 Ex solutione admittere oppositum sub duobus ex
parte recedentis et ex parte accipientis contra sed si ille contractus
obligatus ad non revocandum contra nisi sint circumstantiae recedendi
fures dedratus, et hic ad non reddendum nisi sint similes cir
cumstantiae; hoc posito servatur equalitas et quidem admitten
di pecunia in domio non est illi cum libera cum hoc ergo;
nec secus contra cum libere nec hic contrahit cum revo-
cabilis: ergo in hoc non est fraudis quidem.

411 Eandem resolutione aliarum noto 1° si aliquis
a domino privatus impetret contra cibum a domino pastorum, teneri utrumque dom-
ino restituere, si quod ex iniuria passus est, sed si dominus aliis cibos non apposuerit.
2° furantes res ablatas fratribus minoribus eisdem debere restituere ex exemplo
Pontificis volte, qui res ad usum illis sint, quod si Pontifici restituat bene illud monere
ut notat P. Tho. Sanchez, eas res esse illis fratribus datas, nisi enim ille cen-
seri absque talis scientia vere fratribus contra auferre. 3° fratres Minores res
sibi datas alienantes, non transferre dominium, quod non se habent, sed quod in domi-
no est, operantes ut instrumenta domini, et ex licentia sibi concessa.

C. 3 Utrum possit dari dominium in solidum in duobus.

§. 1. Sub quibus, expedata est sententia.

412 Dominium adeptum, et plenum morale quod etiam dici dominium in soli-
dum potest esse in pluribus circa unam eandem rem. Dicitur tamen in ipsis 3 partes dominii,
ordine constat: non 1° potest esse in pluribus 3 partes heterogeneas, ex quibus illud coalescit, cum
possit esse in uno dominium utile, et in altero proprietas: sic etiam possunt
esse in pluribus citra heterogenea circa eandem rem; cum unus possit ius

in re, alterius autem ad rem sub tempore habere. 2º potest esse dominium plenum distinctum in pluribus quam pro respectu habeant, cum in plenum collectae possint ita esse dominium in solidum circa eandem, et in quolibet sit inadaequate dominium tamen quod pro ceteris, quia 3º dominium directum, seu proprietatis, nullus ex tertiis sit plene dominus rei: sic haeredes ex aequo fundi alicuius indivisibiliter sumpti habent dominium eius fundi: sic etiam genus constituentes unam communitatem potest esse dominium in solidum alicuius rei. + et in singulis Sed est discrimen in his exemplis, et in 1º sit dominium in singulis, in 2º autem sit in singulis et in universis, et cum ex quo omnibus, quod ad disponendum de re in 1º cum requiratur omnium consensus; in 2º autem sufficiat maior pluriumque pars consentiens: in hoc ergo sensu non versatur difficultas.

413 Restat ergo est difficultas, an in pluribus pluralitate suppositi, seu naturarum, etc., dominium totius possit sub esse dominium in solidum eiusdem rei: nam si eadem natura creata rationalis sub esset in pluribus suppositis, etiam in pluribus personis erit sub dominium in solidum, quod potiatur illa natura, ergo tunc erit idem omnino numero dominium in quolibet ex illis personis, cum eadem omnino sit omnium facultas rationalis legitima ad disponendum de tali: sic et triplex personalitas in Deo sit, cum tamen natura sit eadem in omnibus, dominium creaturarum idem est in Deo Patre, Deo Filio, et Spiritu Sancto. Alter res se habet, si in distinctis naturis, seu in pluribus pluralitate naturae (quod sequitur de pluralitate suppositi) esset dominium eiusdem rei in quolibet adaequatum, et in solidum; tunc cum quodlibet illorum haberet proprium vel dominium distinctum a dominio alterius, quodlibet haberet per se, et ab altero distinctam facultatem per se disponendi de re distinctam a facultate alterius: sed cum dominium ita in pluribus constitui potest est punctum difficultatis.

414 Inquirimus ergo utrum in eodem tempore, vel saltem pro eodem instanti possit in pluribus naturis et suppositis creatis distinctis distinctis naturis rationalibus reperiri sic dominium circa eandem rem plenum et in solidum in quolibet. Dixi in eodem tempore, vel saltem pro eodem instanti, nam distincto tempore, et instanti dominium de se invenitur in pluribus cum res et dominia passim transeant ex uno ad alterum. Insuper idem discrimen temporis et instantis notandum est; quia si licet pro uno instanti possit inveniri illud dominium in pluribus, casus erit impossibilis et non moralis, neque ex se pro tempore durare possit; et sic supponit casum de quo dixi 2ª de distinctione quod illa contra dominium

ꝓ natꝫ iusti cuiꝰ ē mere speculabilis, de q̄ utpote praxis a Legibꝫ in tendꝫ n̄ variande leges nil disponunt, secꝰ vo de dom̄e durante in plurib, q praxis variaret.

415. Supo 1° qz pacta posse initur ꝫ de naris creatis, que Deo de fodantur, ꝫ de eisdē in aliq̄ sta supnati statis, aut de naris aliq ab illis specie: ideo dico ꝓportare de reb: et quidē si naris, et reb, et de fo ꝫ, ꝓmaentib ꝓss dari sil domiꝰ insolidꝫ in duob, id erit naliter sole; si autꝫ id ꝫ ꝓss dari interventu intrecentu alcuiꝰ supnalis, ꝫ, ex pte narꝫ, ꝫ ex pte reꝫ, ꝫ erit sole supnalr.

416 Supp dicꝫ fere oēs DD sa n̄ posse naliter dari domiꝰ in solidꝫ moralr, seu ꝓ tempore in duob exerc. Ro ē manifesta; qa alr quis poet dari bellꝫ iustꝫ ex utraq pte; si enim Petrus sit plene dominꝰ equi poterit ꝓ se disponere de illo sine iniuria alteriꝰ: Sa velle illꝫ sibi vendicare, illꝫ autꝫ sibi; uterq iuste aget sine alteriꝰ iniuria, siquidē uterq ē dominꝰ equi, qui pō illꝫ vendicare sibi sine alteriꝰ iniuria: ecce bellꝫ iustꝫ utrinq: ruꝰ, qui vicerit n̄ domitet iniuriꝫ utpote ple nꝰ dominꝰ equi, ē iniuriꝫ domitet vra alterꝫ, qa alter utpote ple ne domiꝰ n̄ poterit sine iniuria suo equo privari: quodꝫ disponet de equo eꝫ, ē sine iniuria alterꝫ, q illud.

417. P Wadingꝰ disp ꝫ de incar. dub 4. hinc suppositū 2° plurib contradicit. 1°: nq dominꝰ totalibꝫ titulꝫ pō aliꝫ beri: sic pō beri pla ut hereditas titulo grē, ē Ptcowa titulo meritorꝫ: q plures domini nē totales eiusdē rei. 2°: nq in reos delicti q sit mixti fori, idē, secularis ē Ecclesiastici, tam secularis q Ecclesiasticus iudex hent plenꝫ iurisdictionē, ē si uterq ignorans facti infligeret reo penꝫ legibꝫ statutꝫ, reꝰ puniretꝰ insolidꝫ a duob. 3°: si pecunia duorꝫ casu aut ex itensa miscearet quin possit discerni, uterq ē dominꝰ insolidꝫ, ut sedi dicit de rerum discre ꝫ si duorꝫ, ꝫ si frumentꝫ, ē duo heredes pō dominū totiꝰ he reditatis, dꝫ ē indivisa, ideo quē postea agunt ace, ut vocant, de rerum dividundo, mixta ex nali ē ꝓpali; pō quislꝫ ex heredibꝫ pō aldero invito, aliꝫ vendere cumulꝫ ꝓ sua pte: qo n̄ repugnat

quelibt dominy in solidy vendere, et transferre. 4º. 2º. varia iura poss[unt]
duo in solidy pstari creditarij eidem securius, et duo pstari obligati in
solidy ad illy solvendy; et duo here ptes insolidy eidem rei: go et duo
domini in solidy.

418 Ptes tandy solvent n[on] ptt; ad 1. ex co: ex pluribus enim
titulis sufficienter totaliter, pt idem eidem beari, bellij ex duplici pte iustij,
aut aliud absurdij n[on] sequeri; secus vo ex domio eiusdem rei in solidum,
ut pbatij e. Ad 2. reo ex eo, q delictij sit mixti fori, sequatur
quelibt ex illis iudicibus, qui pveniunt alteri, poce de caa, et de reo
iuridice cognoscere, quin iniuriij committat ptra altery; reo auth pe-
na adaequata delicto punito ab vno iudice, ab altero nequit
itery puniri, nisi ex ignorantia facti: sit ignoratij pe ps tollere sua ally;
sit auth hec ignoratie n[on] pbat domy vere tale in aliena, ita nec po-
testy vere tale ad puniendy rey; alioqui adesse punity: unde hic n[on] stat
duo iudices cognoscentes de eadem caa, idem delictij in solidy punientes.

419 Ad 3. reo; pecunia duoij, aut frumento pmixto inque
lbt dari domy partiale in cumulij, n[on] totale; nos ey quilibt e pce
dominy cumuli poeny de illo disponere sine iniuria altery: hec go
quilbt in pte cumuli ey; et q pmixtione pars n[on] e separata, agit ga
toty cumuly ace exigente dispos sue ptis. hinc pdomio totali
in duob, q afert belly utrij iustij nil infr. Addo 1º q si ut certo
q si duob, ff pmodati in eu dispositionis frumenti duoij in cumulij
illi declararent domini tot ptes, neutri altero inuito, fruenti
usurpante dispos pmititr. Idem dicendy de dominij hereditij indivis.
Addo 2º: poce quidem in duob inveniri domy toty rei indivise, so n[on] do-
miny totale q e[st] longe diversy.

420 Ad 4. reo aus: ny iuriy so stari poce expedientiae
quesi e duob agere in solidy ptra creditariij ut solvat, hunc
que obligari in solidy cuilibt (deinde poce ptes alternis vicibus
ee apd duos ita ut vny habere alter eius eque stati: unde ad
neutry in solidy ptes equi pstet) Insury duo poss ee in solidy

obligatus ad idem bonum; hoc autem licet est, quod creditor possit ab altero ex illis, quem elegerit bonum exigere: in his autem non est inducens, quod est in dominio in duobus in solidum. Deinde uterque esse ac alternum utrique obligatus dicens etc.

421 Si instat adhuc P. Wadingus ex polygamia, in qua quilibet ex uxoribus habet dominium in solidum in corpus mariti; cum enim hoc non sit in potestate dissolubile, et sit utrumque dissolutum: ex hoc autem infertur, quod sicut in veteri testamento expediebat ad multiplicationem populi Israelitici polygamiam permittere, ita in aliis potest sine inducendo dominium in duobus in solidum permitti; in illis autem, in quibus non datur illud dominium id fuerit non ex natura domini, sed extra legem ordinarium. Praeterea negando antecedens: in polygamia enim nequit quaelibet uxor adesse marito uti sine alterius iniuria: unde licet quaelibet habeat dominium in totum corpus mariti, non tamen dominium totale, cum non in totum utrumque.

422 P. Conton tom. 1o theologiae disp. 3 sect. 2a eidem supposito 2o opponit aliud cum, sed quod duo dissidentes, et dato iusto pretio a singulis Joannem educant, ut Romam adeat etc., quilibet enim ex illis habet dominium in solidum huius operis, altero quippe ex illis educente, Joannes aeque in solidum alteri obligaretur ex iustitia iter arripere: ergo quilibet obligatur in solidum, et consequenter quilibet est dominus in solidum illius operis. Nec hinc, inquit, Conton, quibus est bellum ex utraque parte iustum: ergo in hoc casu cessat inducens, quod in aliis esset ex dominio solido. Peccat autem in supposito sed quod possit dari iustum pretium operis illius a singulis e duobus; accepto enim pretio ab uno non habet Joannes quod pro alio pretio vendat, illa enim opera ignoret alteri vendidisset pretio: ita docet P. Thesaurus. 13 Ethicorum moralium opinio dub. 23 loquens de executore bonorum, qui recepit bonum salarium ad ista recipere alia bona, ad quorum executionem mittitur.

423 Sed hoc opposito dicendum, neutrum ex illis esse dominum in solidum illius operis; neque satis diversas utilitates, quas illi intendunt ex opere, non sufficiunt in solidum, ut sit, cum erit fundamentum belli utrimque iusti. Verum quidem est, posse duos dissidentes habere ius adeptum ad obligandum aliquem ad idem; sed hoc

probat dominium in solidum rei, quelibet eius ex heredibus obligat ad ipse aliqs, ne de bonis indefensis furentur; q[uia] p[ro] ex eo, q[uod] etiam defendendo alterο eorum, iniuria committeretur a fure; dum quilibet sic e dominus totalis et in solidum bonorum. Pro huius est; q[uod] ad obligandum sufficit, cui sic contravenientes, fiat iniuria; sufficit autem ad committendam iniuriam, committere iuri domini partialis, hoc autem non sufficit ad dominium in solidum, quia alterius debitum vera rei et esse eius totaliter, quare iniuria nequeat impedire, et credit quod non habeat contra se filium in eandem rem: unde ex iure sufficiente ad obligandum non infertur ius plenum circa rem

424 Alia ex dictis examinandum est; an de facto, et naturaliter possit in duobus saltem sub uno eodem instanti dari dominium in solidum distinctis individuis. Et antequam naturali principio, sub pluribus circumstantiis, quas fusius habet Card. de huius diff. 3a de contract. sect. 1a ex aliis refert, asserunt quod de facto datur sub dominium in solido in duobus non principie, sed in instanti donationis; nam in illo instanti signa hanc sunt et in donante, et in donatario est sub dominium in solidum rei donatæ: hanc sententiam ipse Card. postea late illustravit diff. 2 sect. 2 de Iustitia, defendit P. Pey. Hurtado diff. 12 de contract. sect. 3 et 4 Arriaga in 4 p[ar]te diff. 30 sect. 2a et iustitia, qui ea haec statuant. Huius fundamentum est: quia donatio rei est translatio a domino; sunt eius a parte ipse dispositio de re: ergo in instanti donationis dominium rei est in donante; sed in eodem instanti est etiam dominium in donatario: ergo etc. Eandem doctrinam cum suo statuit hic facta de transferente suum dominium in alterum non traditum, sed ex vivo, aut contractu, sed in instanti translationis dominium hoc invenitur in solidum in utroque.

425 Oppositum sub ratione dominii in donante et donatario in instanti donationis omnino tenent P. Ortega diff. 1a de contract. § 3 certamine 3o et 4o Conton, Sforza § 49 et Haun. cap. 1o art. 2a qui omnes asserunt in instanti donationis esse quidem dominium in donatario, non tamen in donante. Aliqui tamen suspecto nomine citantur a Conton sect. 1 qui in eodem instanti docent dominium esse in donante, non vero in donatario. Et quidem de donationis nomine intelligamus, tamquam voluntatem qua dominus vult rem suam in alterum transferri, et ex parte sua transfert, certum est in instanti huius illum tamquam semper facere dominium in donatario:

qd cu ille qui beat externe manifestari, et acceptari tu intrno externa manifestato a donatario, et tandem illo tu donatione eta accepto dominium donatarius aquirat, hec inter hoes in uno instanti non peragunt. Cum quod est, inter Antes ea oia in uno instanti poent fieri, et, qd nomine donatione intelligatur solum volendis doantis, sed ille et dicuntur cum acceptatione donatarii, qua posita, ei ipso, et se logico, dominium aquiritur, ideo Xa denuncio sed in instanti donationis dominium est in donatario.

426 Circa hic examinatum est etiam duplex sa: 1a afirmativa qm tenent PP. Vind. Cont et alii PPR citi apud Haun; 2a negativa: q tenent PP. Spar. et Haun; verum de hoc agemus post 4a. Quamvis hic est examinatum de domino de se per illo donatione instanti. Adq permitto donationis instante a me vocari illud in quo primo est dominium in donatario: nam instans donationis, ut cuius sit donatarius, q doati, affert dominium in illo non aut servatur sed in illo exens, aliogui nihil tunc ipsi donati. Permitto insuper donationem rei in proe conplete pagi in uno instanti: qd donatio rei, cum sit translatio dominii a doante in donatario, translatio morale dominii affert ab uno ad aliud; omnis aut translatio affert duo instantia, quorum unum, ini quo primo est dominium in donatario, dicitur donationis: sic absolutio a peccatis et gratia donari est translatio a pecco et nane gra ad gram, et nane pecci, instans vo in quo primo est hoo sine pecco, et cum gra, dicitur instans absolutionis.

Sio 2a: In instanti donationis non exit dominium in solidum in duobus.

427 Ideo practica patet 1o ex esse dominii prem; dominium plen et in solidum dicitur esse in solidum liberte omnium a liberte aliorum, dicendo domino tres proprios libertes; hanc cum prale distinctione afforunt domina ex 1a nempe distinctione; aliogui tri maerent penitus, et libertes indiste quoad amplitudine tenorum; sed dominium est sub in instanti donationis plene et in solidum in doante et simul in donatario, illo dominium non diderent sic esset libertes illorum ipsius cuius tum plenum libertis; res cum data est tunc utriusque omnium, libertesque eorum indiste q ad tale tum: sed dominium non est tunc plene et in solidum in utroque quia vel est in donatario, vel est in doante; hoc aut est, sic Xa Ptos: erit quod vera.

428 Pbtr 1º: res, que erat dominus et in capture fit l. capiendis, in instanti quo e capiendis, repugnat ee sub dominus: sed eius capture e proxima capiendis, implicat autem idem ee sub in eadem gere domue et proxime: ergo res que donati in instanti, in quo e donatari proxima, repugnat ee sub proxima doandis. Probatur cons: magis repugnat res in solidum proxime uni ee sub in solidum proxime altri, q ee sub appreciabilis alijs: sed res ee domus e ee apprehale alijs: ergo si res proxime in solidum uni repugnat sub ee domus, repugnabit etiam sub ee proxime altri: ergo repugnat q res proxima doatarij in instanti donans sit sub proxima doantis.

429 Pbtr 2º ex prijs Card de Lug: qui het domini adeptum et in solidum rei het ly plenum potationis super alios circa tale res: ergo doatarius qui in instanti donationis het dominium plenum rei, het ly plenum potationis super alios circa res donatam, ergo et super doantem: ergo hic non het tunc dominium plenum circa res; alioquin doans et doatarius mutuo et plenum potatis circa illam herent, q implicat. Neccesarius huius probationis effugiendi dicendo duo instantia res, in quorum 1º doans heat dominium et potationes, et in 2º doatarius. Resp: q in eodem instanti rali vere eet mutua potatio plena et in solidum circa idem; sed hoc repugnat: ergo. Et ro doctrine, q distinctio instantium rationis solum pe admittere ea que pro eodem instanti reali non repugnant, sed qui repugnant inter se, et ideo ea distinctio non sufficit, et pro eno instanti res dicatur ee peccatum et non gratia, et in altro gratia et peccatum: nam ea distinctio non tolleret, q pro eodem instanti reali eent sub gratia et peccatum, non gratia, et non pecci.

430 Pbtr 3º: et sub instanti procedens effugium: dominium in solidum theodit plenum potationes circa res super alios, q e ly firmum et stabile stabiliens devincens in solidum, et exclusat alterum ly stabile circa eandem rem, desuetudine exclusionis domini ly mero proprietatis, q residens in uno ex pluribus, in quorum collatione stat plenum dominium, non e dominium in solidum, nec dicit plenum potationes circa res super alios; sed si doans sub, et doatarius herent sub eodem instanti donationis dominium rei, dominium cuiuslibet heret contra se aliud alterum stabile in suo dominio; neutrius dominium excluderet dominium altri: ergo neutri heret potationes plenas super alios: ergo neutri heret dominium in solidum: alterum subsumo sub eadem ratione. Pbtr res et exclusionibus res nequit ee sub pro eodem instanti, et sub diversis res genus

go pua pstatio eius circa re sup aliqua qua affert ius exclusivum iniuriae stabilis alterius, nemini ea sub eius iure sibi alterius: go nec donium donatarii pecia eius donio doantis.

431 Rebuntur. Ad donium plenum excluere ius alterius independens a dominii volte, sed eo dependens quale est ius doatarius in instanti donationis pro stra est, ad 1o infero: go donarius non habet tunc donium plenum. Pbtur coa: donarius non habet tunc ius excluens donium doantis, siquidem eius illo dum ignitur. Ruris, donium doantis non est dependens a volte doatarius; sed in eo non dari donium plenum, ubi non dari donium excluens ius alterius independens a dominii voluntate: go in doario in eo instanti non dari donium plenum, et, si dari, vi illius exclaudi donium doantis, et cadem non est in utroque donium in solidum.

432 Stra est 2o: donium quod et idpens a volte Sri in exendo, tamen in obligdo non dpet, id est, quod sed exens eo ipso obligat Dominum insuritaliter ex iustitia ad illud non strauvendum excluit donium Sri; donium eius plenum, est in solidum excluit eius iniuria stra ius stabile alterius, cum sit plena potestas disponendi de re sine iniuria alterius in eius obsequio illius: unde si in uno aliquo iniuria incurrit stra ius alterius stabile, deficit illud donium; sed illa modo habet donium doatarius: go Sbta. Mirum dicit Card. de Lug. dsp. cita de Incarnatione 11 ubi docet, non repugnare Dominum velle illum sfruere donium libri, et simul velle librum phire aspo se retiere iniusto vocali illo; sicut quis stra habet matriomonium in eo instanti in quo tradit donium sui corporis uxori, pecat mortaliter re adulterium utendo suo corpore stra ius uxoris: ex quo instanti quod donium doatarius et dpens in exendo a volte donatoris, at ipso 1o exens sucorsaliter doatorem obligat ex iustitia ad illud non strauvendum.

433 Dices: eo quod potest fieri sine iniuria eius donium, sed non sub de destrue, aut disjunctum; quod eius donium alteri dari circa re, vel corpus, fit illata retentio rei, aut accessus mariti ad aliquod non sing, sic eius donium per res destrui, et per sfervari, non per autem destruis sub est sfervari.

434 Sed stra est: ille qui eius pua destruit donium Sri, quis eius pua tollit a Dro sultas uti re pro libito sine iniuria alterius: go si eius donium alteri dari tollitur a Dro illa sultas etiam tollitur donium

Very quia e, aliquos Ψs, ad quos extendi pe, qui donio potest, ea indi se
incompatibiles physice, q et inverti in cende revocabit eq ad Ψs; ille eius
necessit sub decere eq ad Ψs, et sub tibi eq ad Ψs retiere: eq hinc ex se
Si indi se physice indepolest; cery nec vlly eory, nec dundy afferget in
iuri utra ij altery; dony eius q retiet seddens exclusit a quons actu
qses sub illo exerceri pe, eq iniuria utra ij stabile altery: unde a dun
gilite physica ij ey donio pleno, et in solidy nario insti q ille n̄ heat
eq iniuria utra ij aliy stabile altery; et, si addit Hanc eq, n̄ dun
giti ey donio pleno ex pte ojantis.

435 Probi 2º dicto: in insti donoris dony e lº in donatario:
alioqui vel tune ipsi donareti sit; et si in insti eadz dony eet in do-
ante, vel tune illi donareti: go n̄ e tune in doante. Probi min: qui
retiet, q̄ non retiet, vel doat: impliat eius ide sub in eadz gere doari
et retiem in solidy; et si dony in eo insti eet in doante, hec do-
niy et eq retieret in solidy; ey dony illo sit ij pleny in re, hensere
sibi plene devinaty: et 2ª forma Card de lug afferat maxy morale
mexoe rei ey donio, et cuiy necessit res moralis n̄ retieni: go.
Sine n̄ capio, q̄ non ut docet Card de lug Lig lª de iustia n. 5.
ey qui ferg ex captura, q eg secy mexuit, alteri doat, ideo eq do-
nare qta in altery transfert moralē mexoe, q ipse hebat ey illa,
si retiet sub dony in eadz insti, et pdt ersing ey fera mexoe.

§. 3ª Eadz dicto dupliei argumento probati.

436 Probi 3º dicto euertendo fundy adry: n
niy Ψs, aut ij dony pstiti cessio ipsy, et destructio rei, q res donao;
et ey lº stat, q p insti cessiony, et destruciy rei, n̄ sit dony in destru-
ente, aut cedente: go lt donao rei sit Ψs, aut ij dony, n̄ ideo p
insti donaoy e dony. Mori pt q ª cessio dony pstiti e illy destrio:
deinde rei n̄ exenty nully e tu si domy; hault eius tale dony e ij in
re: nully auth e ij in re, nisi exit. Ψs lº: meri cessio dony p
heti, q pt eq sing defferit et derelinquit in eo lt differt a transfare
dony, seu donoe rei, q illa sit absse exclusio dony a se nulli fauens;

nec vo fit in favore doatarii, cyciendo a se in illy doniy, quez dist[...] [...] flat doniy in doatario: go cy illa cessio destruat doniy cedentis [...] erg nec donao doniy doatoris.

497 [...] inonde ad doniy naoe equivalet ex phice et ex morali jure; cy sola exa phica rei n sufiat ad doniy, et in eo insti in q res fierit moralr doanti sibi eiy doniy, sed fit in insti, in quo phice fuit res; sd in insti donois res fit moralr doanti: go. Probr mir: sed fit res phice in insti, in q suspedit sauss, q res sservabatr; [...] moralr alicui in insti, in q suspedit sauss, q sibi eg sservabat moralr doator; sd in insti donois suspedit ille sauss: go. Probr mir: doator servabat res p volle psente phice, aut moralr (ide n retractatam) q rei et sue gnedebatr, et devinciebatr; sd in insti donois suspendit illa voltas, cy p volle, q illy doat, noltit illi et sue gnecti, aut devincei, sd doatario, e p coensitalr volle retractet psita: go [...]

498 [...] Duic ampho plam tent [...]: [...] q ad ple, quez in destruoe rei mtr, vel sd sfuit in insti destruois rei dari doniy morale q stat in prote phica ad sservady l destrudy res sine iniuria alteris et n depet ab exa [...]. vo hoc impugnatr ex eo, q doniy sit correlaby rei servitutr subre; servitr aut n subordinatr nisi res aut sola exens; adhuc [...] sufficity n [...] eg velog ee forma doniy logice sumpti; n vo quasi phice et moralr sumpti: insty docet, q in insti donois doator heat doniy moralr, et quasi phice [...] et eg loge tale; qa tune exit res, qui fit correlaby doniy moralis. Usque ad illy instanty morale rei in insti donois, vel [...] Card. disp zita de iustia [...] q res p tali insti n peat moralr doanti, sd p sequenti, q [...] res n ee sua p illo, frustratr eiy voltas, quez nequit tollere ty ad illy voltz, nec sstiua isty, quory alry e voltas sterita n retractata [...] ter.

499 Ab hoc ultimo inpiendo infero 1°: go doans n doat tu et cy offa doniy in doatario p insti p q het voltz dandi. sd p sequenti; et cy p insti sequenti n fit doniy in doante, ey donoy n erit sul in duobus.

Arbo hanc cog. l°: qz doare cz effudonij in doatario e transferre donij, seu illu a se in doatarij abijcere; sed doans, ut velit, n transfert et abijcit a se donij, p illo insti q id vult: sed p sequenti: go fa.
Arbo 2° eande cog: n magis effa e voltas efficiendi sui alterius oz, q doator doat, q voltas abijciendi a se donij, seu notes hendi amplij oz ut sui; sed hec n fortiti sui effz usq ad instans sequens: go nec fa.

440 Ideo ut velit doator, p insti illu tz n abijcit a se donij, qa p priori oz ad illu tz, illigitr p prita voltas, q oz efficit sui, n retractata anter. Et hoc ide pbat q in eade insti n doet cz effudonij:
go. Arbtr mer: si illu volte ante res erat ita ppria doatorij, ut tu eet ipsij tz, et n donnes, aut ppria alterij; aliogui voltas illa prita eet doatiera, admitteret alios inij, et ssij rei; sed pmaete ex pte tzl volte reuz e res ita ppria doatorij, ut ipsij tz sit, neenit p eade doare oz cz effudonij in doatario; sit pmaete volte prita n retractata ex pte tz d. q doator oz effit sui, neenit p eade insti, ut velit, abijcere a se donij: go fa.

441 Ex sxe dictis Itra e 2°: neenit momltr durare p priori oz, et ex pte tz l illa voltas, cuij tz nara posteri retractare; sed voltas doandi, utpoe quz Ia hunc ctz e collata fr donij p insti sqe, e retractatio illij voltij pferente: go. Mar pbat. qr neenit p eade insti valere, et n ee momltr eade voltas; si aut p posteri retractetr, iz n e moralr in tali insti: unde si sit momltr ex pte tz l in eade insti erit sul et n erit momltr. Arbtr mer: voltas prita oes alios excluebat ab usu et donio cir oz; aliogui pmitteret, q alij uterentr illa sine iniuria doatorij; sed voltas q res fit doatarij n excluit oes alios ab usu et donio rei, cz potij in donij admitat doatarij, et caeter retractatio sit prioris voltis: go fa.

442 Itra e 3°: donij simplr et fr tale e iz in re, e iz devinctz rei dit pcale dnexoz cz illa Ia Card. de sui. fundat p l. affert relatoz pmentale ad illu fret filias ad patre, paternitz ad filij, servitz ad donij; ideo donij arboris ex q fructz pperantr, sed adhuc

ll, n̄ dici here dominij frale, sed virtuale, q. ius ad rem dici, cā fructuū: id est
dici de hente ius ad rem exercendum, sed n̄ dum sibi servandum: hæc autem oīa spectant ad
illud dominium, quod tale eē, et vocari simpliciter dominium rei: ergo cum hoc n̄ stet in iure
tm in quo res sit, sequitur n̄ dabitur simpliciter dominium. Dominium eē ius in re ipsius et in
dubitatum supponunt qui spectant [illegible], ut videre ē apud PP. Mol. tract. 2. disp. 2
et 3a. Layman cap. 9 de iure dominij n. 1o. et Lessius cap. 3. dub. 2. ubi ut
ergo dominium destinit, ius in re; ius autem in re [illegible] rem exercendi ē in iure
[illegible] apertis; [illegible] ex Inst. tit. de Usufr. § Usufructus; ubi postquam usufructus
supponit ius in corpore, addit, quo (corpore) sublato, et ipsum (usufructum)
tolli necesse ē: ergo dominium simpliciter et absolute tale sit, re pereunte. Certum ad do-
minium n̄ sufficere ius exercere sit in eo, qui [illegible] heat ius ad rem, n̄ dum res ē ipsi
tradita: ergo multo minus sufficit res exercens apud alterum dominium, eidem [illegible] tradi-
ta, ut accidit in donatione instanti.

443 Dargto a nobis facto a n. 436 quod ad [illegible] desumptam
ex dominij [illegible] cessione rei [illegible] § 61 cessione dominij [illegible] n̄ eē
[illegible] dominij, ideo [illegible] eē illius correus; qui donando cedere ē nolle eē domi-
nus, ipse autem [illegible] hoc instanti nolle eē dominus, antequam [illegible] eadem dominus heat
[illegible] differt a donatione rei, qua [illegible] facit alterum dominum rei suæ; hæc enim
ē [illegible] a donatione procedens. Hanc solutionem [illegible] impugnat [illegible] subsect. [illegible]
[illegible] sive cessio dominij [illegible] dominij, [illegible], n̄, sed in instanti, quo donatarius
sum re [illegible] sine iniuria alterius in [illegible] illius, ita in instanti
quo cedo, [illegible] possum, [illegible] n̄ in [illegible] cessionis, sed n̄ in [illegible] [illegible]
donationis possum in [illegible]; [illegible] in instanti donationis [illegible]
[illegible] dominij rei: ergo [illegible] in instanti cessionis: [illegible], si hoc [illegible] ē, in instanti
donationis n̄ ero dominus.

444 Card. de Lug. [illegible] rei [illegible] cessionis n̄ [illegible] in eo
instanti, [illegible] sequenti dominij; quia cessio supponit ex parte [illegible] [illegible] retinendi,
in quo stat dominium. Verum hæc solutio [illegible] ex dictis a n. 4 [illegible]. [illegible]
quia ex ea [illegible] posse [illegible] eē [illegible] [illegible] [illegible] et sub domi-
nus sed eo quod vult [illegible] hoc instanti a se abiicere et alteri dare [illegible] et dominij
frustratis [illegible] ad destruendum [illegible] sui dominij n̄ [illegible] ad [illegible]

donij donatario, et docet Hurt.; ita voluntas illa, qui ante in, et pro hoc instanti abstrahere a se dominium, et ipse facere dominum, frustratur quoad hoc; non quia ad hoc ex: esset simul vel suppona ipsius, et dominus, quod absurdum est ex dictis n. 428. Insuper necesse est esse dominium esse in instanti tum quo retractatur voluntas, qua acquisitus fuit dominus: sed idem necesse est adquirere sine voluntate eiusque acceptante, et hoc etiam arguit contra hanc solutionem Petrus, cui ea multo displicuit; sed in instanti cessationis retractatur ea voluntas, qua acquisitus fuit dominus: ergo etiam Petrum solutio impugnatur ex tantum eiusdem instanti sensus contrarie.

445 Demum probatur solo ab absurdo; nimirum servus in instanti, quo manumittitur, et a domino libertate donatur, simul esse servus et liber, similiter solutus, qui matrimonium contrahens tradidit sui corporis potestatem in eadem instanti esse solutus et obligatus conjugi, et sic sexcenta alia, quae absurda constant ex eo quod liber et talis dicatur manere servitus, sed et solutus et talis manere obligationis conjugi; unde nequeunt ea simul esse. Sequitur autem illa absurda ex contraria sententia manifestum est: nam sicut contra Adversarios donator in instanti donationis est dominus, ita donator libertatis servi in instanti donationis erit dominus servi, et qui dat potestatem sui corporis, in eadem instanti erit illius dominus: ergo solutus.

446 Card. de Lug. concedit non dari servus in instanti manumissionis esse simul servus et liber, quia est etiam dominus, et cum alteri se disponere de eo, liber autem quia libertas data est sui; liber autem dici non potest qui non est servus, sed etiam qui est sui. Sed fateor me non capere discrimen inter non esse servus et esse sui; quia non esse servus est esse iuris non alieni, et sui; esse autem sui est esse sui iuris, non alieni: ergo non esse servus et esse sui idem est. Deinde: servus est sub obligatione; servitus eius generice accepta est obligatio; sed in instanti manumissionis, ut concedit Lugo, servus est solutus ab obligatione: ergo et a servitute; et cum dominium et servitus seu obligatio correlativa sint, si in eo instanti manet dominium, etiam manet servitus et obligatio: ergo manebit servitus et obligatio cum sui manere. Idem proportionaliter dicendum de soluto et obligato coniuge.

§ 4. Adversariorum argumenta.

447 Primum et principium: dominium est ius, seu potestas disponendi de re; sed donator in instanti donationis habet illud ius: ergo et dominium. Probatur minor: tum quia donator in eo instanti prius natura ad donationem potest rem donare, aut conservare sibi, aut destruere, aut vertere in alios usus in suum commodum, et quodlibet illorum seorsum sine iniuria alterius: tum quia qui disponit de re sine iniuria alterius, potest de illa disponere, siquidem actu ad quod bene valet causa; sed in eo instanti disponit, siquidem rem donat: ergo habet ius seu potestatem disponendi. Respondetur quaeri facile ambiguum esse ex dictis in 3a propositione. Deinde contra dicta a n. 436 potest discursus donationis activa a passiva, asserit quod illius esse tum donatarii, haec vero esse effectum moralem illius, sed dominium est exercitium in donante, nec unquam esse in eodem instanti: unde licet pro illo instanti tum donantis sit dominium in donante, non tamen in donatario, e converso vero in 2o, et in hoc non esse in donante ius, aut potestatem ipse disponendi rem, conservandi, aut destruendi; quia effectus dominii in donatario est effectus destructus illius potestatis, exercitus, a quo pervenit moraliter; sicut res sit communis, et non sit, cum erat immediate ante, est effectus destructus dominii per exercitium. Nec repugnat aliquam causam ex suo tum relinquere effectum, a quo ipsa destruatur: sic humores producti a vivente, viventis saepe eisdem afferunt.

448 Sed ne videamur difficultatem subterfugere, licet praedicta solutio ad hoc ex principiis Card. de Lugo sufficiat, et quia in instanti acceptationis acquiritur dominium, licet acceptatio a donatario, et oblatio donativa a donante eliciantur in instanti eodem, quod saltem in Angelis non repugnat, aliter retorquendo mare: dominium est ius completum et absolutum ipse disponendi de re, dico; ius incompletum et mere conditionatum, nego maiorem, et concessa minori in hoc sensu negatur in 1o nego etiam consequentiam. Ad probationem minoris distinguo maiorem: donator in eo instanti prius natura ad donationem potest rem donare licita potentia eadem expressa immediata completa et absoluta ad donationem licita nego; potentia non expresse immediata et absoluta concedo praesuppositionem et nego consequentiam ex illa.

449 Numero 38 diximus ius incipere esse per cognitionem legis faventis, complexum quod per illius acceptationem, cum praesuppositione rei; quod ius completum et absolutum in illis consistit, ut ex professo bene probat P. Sparza § 6a

lex est conferens ius in illo confert absolute fauendo absolute vni, et absolute alios gra-
vando, nisi media cognitione, et acceptatione illa, qua alij tandem grauan-
tur; sola est cognitio legis fauentis, aut rei ipsius illi oblatae status eo quod
quis nolit acceptare fauorem legis, nec alios grauare, quod cum absolute
et complete non acquiritur, et non cognitionis stet potestas immediata ad acceptan-
dum, mediata vero ad obligandum alios, quae potestas non est ius completum et absolutum, sed in-
completum et conditionatum, scilicet expectans conditionem acceptationis, at completum sit et absolu-
tum, absolute sed per legem mutatum in fauorem tendentis ius et grauamen aliorum;
sicut autem lex sic confert ius absolutum et completum, ita et illud conseruat pro tempore se-
quenti, scilicet dependenter a cognitione et acceptatione durante moraliter, seu non
retractata: vnde fit quod in illo instanti, in quo quis revocat illam voluntatem, in eodem ius
non habeat ius completum et absolutum; sed prius autem natura ad revocandum et non revocandum
sed fuerit ius incompletum, et conditionatum.

490 Haec quae in genere dicuntur de iure, dicuntur etiam in
specie de dominio; scilicet quod sicut ipsum acquiritur per se et absolute tale beneficio legis
illud conferentis absolute media acceptatione, conseruatur autem ab illa, et sed prius
ad eandem conditionatum, expectata cuius conditione acceptationis, quando posita
sed posteriori ius dominij, interuenta cognitione, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ conditionatum et incompletum, transit ad absolutum,
ita conseruatur dependenter ab acceptatione moraliter durante, seu non retractata: vnde
in nullo instanti intelligitur dominium plenum, et absolutum durare sed prius sed quod non
intelligitur non retractatio illius acceptationis: quod sit per aliquem priorem intelligatur potestas
ad retractandum, et non retractandum, intelligitur per se ius conditionatum et incompletum; sed per
priori natura ad donandum sed intelligitur potestas ad retractandum et non retractan-
dum illius acceptationem; sicut per priori natura ad acceptationem donatarij sed intelligitur potes-
tas ad acceptandum et non acceptandum: non tamen plenum et absolutum ius dispendi:
ergo per eo priori non intelligitur dominium plenum et absolutum in donante existens in illo
instanti.

491 Alius vltimus discursus potest: neque illa acceptatio sit voluntas
quae quis siue implicite siue explicite, siue expresse, siue grauate (de vltro grauate
abstracto sed illa voluntas modo non agimus, sed de esse morali et practico illius)

vult rem in solidum suam efficere, sed contra concedere, et dimittere, ut ipso favore legis affecto, reliqui maneant gravati et dicti quoad traditionem [illegible] suae libertatis eandem rem; id ipsum lex intendat, dependet ab ejus acceptatione et caeterum quod ipse moraliter consistat in ea voluntate; voluntas quo is vult rem non esse suam habendam, nec vult alios sibi, et se et reliquos obligatos donatario per retractationem illius acceptationis: unde potestas ad illam voluntatem quae donatio est (et quae absoluta secuta acceptatione donatarii) est potestas ad retractandum, et non retractandum acceptationem [illegible]. Igitur cum lex illi conferat in eo instanti jus plenum et absolutum acceptandi rem in suam et alios in sui favorem gravandi circa rem eandem; tandem quod donatarius illam sibi acceptet in instanti donationis, sit in hoc tunc esse plenum et absolutum circa rem.

452 Inferes ex praemissa doctrina quod potestas illa ad donandum priorem natura donationis esse potestatem ad retinendum donum, et illud amittendum; si enim per posteriorem donationis res amittit donum, si non donaret, retineret; retentio doni, seu donum non esse conservatum constituit per naturam donationis per quam constituitur saltem partialiter acceptatio fortita in esse moraliter durante; libertas quae constat sub hac datione, seu illa natura est potestas completa et immediata circa rem gravans absolute alios, non enim donum pro eadem instanti … non in … illius non oppositionis donationis: unde potestas ad donandum, et non donandum non est eadem ex aequo et immediate plena, et absoluta potestas ad res … rei, sive auferentes moralem donum acceptationis fortiter, sive non auferentes; cum potestas ad hos completi, et sit absoluta per naturam illorum: sicut potestas plena et absoluta ad colligendum sibi sine iniuria alterius fructus sui arboris supponit non donationem eorum.

453 Instabis: donum est potestas ad donandum: quod est pro instanti pro quo exercetur donatio, et si non est pro instanti pro quo exercetur donatio potestas doni ipsa non extenderetur ad donationem consistenti: sic sicut donum quae libere lex durat … instantibus ex legis dispositione, non poterit in illo instanti illud donare, sed non alia de causa, nisi quia in eo non habet donum: quod cum quis in hoc instanti donet requiritur, quod habeat donum. Ideo donum esse potestatem ad donandum in sensu diviso a donatione, quae fit ipsius donationis, et pro instanti sequenti ad instantem in quo donum a donatore habetur: et non; quia cum donatio sit transitus dominii ab uno in alterum, dominium expensum in donatore necessarium est esse

potestas ad donandum post instans, pro quo supponitur in illo dominium, sed pro sequenti; et tamen caret necessario exercitio donationis pro instanti pro quo supponitur dominium ex parte donantis, ex parte donatarii sic a dominio distati: extenditur ergo potestas donativa ad donationem pro sequenti instanti: sic qui est in uno loco potest transire in alterum, necessario tamen transitu ipso non se distare ab illo, et sub esse in alio; ideo sicut in instanti in quo acquirit non habet potestatem priorem, neque eam, nec occupat eam pro instanti, pro quo supponitur in 1°.

454 Ad 3um confirmare, nomine iuris utrumque de dominio completo et absoluto; neque necessario in 1° donare, quia in 8° non habet potestatem transferendi pro 4° dominium; sed neque atento beneficio legis potest pro 4° conservare si velet nomine pro 4°; utrum illud potest, quia erant lege pro quarto conferre illi iam sublatum incompletum et cum potest in eo a se in alterum dominium abiicere; ex defectu autem illius iuris, non conferre ex defectu dominii pleni, et absoluti pro 4° instanti necessario in eo donationis exercitium. Lex ergo ita confert dominium, ut sub non confert illud, invito subiecto, sed depotet ab eius acceptatione, ita ut tempore pro quo ipsa dignitate ex se faveret, permittat abiicere dominium, revocata voluntate, idest sive absolute, sive in favorem alterius, quod cum posita ex parte alterius acceptatione, iam habet id absolute faveret.

455 Ad 4um probationis 1um minorem positum n. 447 confirmare distinguo minorem: sed in eo instanti disponit de re dispositione destituta dominii donatoris, nego: concedit extendo minorem: et contra illatum de iure pleno et absoluto. Posset aliter distingui: scilicet disponit de re tantum, nego: de re et dominio concedo minorem, et non contra de iure pleno: cum enim donatio non tradatur nudè res, sed etiam dominium: habebit quidem ius ad conservandum tamen, abiiciendum a se dominium, non tamen ipsum dominium, quod tradit: illud autem ius est incompletum et conditionatum: sic ille cui rex promisisset dare auxilium personale ad eum charitatis pro illo instanti, pro quo ipse illud petat, in instanti, in quo ipse nolit petere tribus, habebit libertatem ad petendum, non tamen potestatem completam, et absolutam ad eum charitatis.

456 Hoc ius conditionatum, et incompletum, quod diximus, nam procedere tractari aliquis Auctor apud Card. de Lugo vocarunt dominium virtuale, non quia sit ius aliquod absolutum ad rem; sed quia est virtus, seu facultas libera ad acquirendum, seu servandum dominium. Hunc autem discurrendi modum ipse Card. de Lugo late pluribus impugnat disp. citata de iustitia a n. 13. quia male restringeretur a nobis defectio dominii ad potestatem completam, et immediatam disponendi de re: atque quia

sedet, vere dicitur posse ambulare, et loqui, qui tacet: ergo si in instanti donationis, donatori [est] potentia proxima ad donare, et sic de re in omnes eius usus disponere sine iniuria, vere dicitur habere eam potestatem disponendi de re; haec autem potestas est dominium: ergo. Confirmatur: quia dominus libri vere dicitur potens uti libro legendo; et tamen potestas quam habet usum sui domini, non est immediata, sed mediata, scilicet immediata ad volitionis, et mediata ad lectionis: ergo etc.

458 Instantia stat etiam sine acceptatione, stare donium, neque in potestate proxima mea ad acceptandum, et non acceptandum, coenter quae donatarius etiam si non acceptet librum oblatum, esse dominus libri. Disparitatem tamen assignat Card. n. 14: quod dominium est ius relationis ortum ex connexione cum re; donatarius autem per proximam ad acceptationem non habet connexionem cum re; cum solo potest habere, quam habet donator, et illi offert; hanc autem cum non acceptet, aut per proximam acceptaverit, non habet; at donator etiam in instanti, quo donat, et per proximam ad donationem habet potestatem vendendi librum ortum ex connexione, quam habuit cum illo titulo emptionis, aut donationis, aut confectionis illius, aliusve similis.

459 Certum haec disparitas nulla est; nam (contra alios) cum donia per easdem moralis causas debeant conservari, per quas acquiruntur, et sic dominium in alio instanti debet permanere moraliter connexio, et quae ibi fuit; eius autem non sit l. dominium non connexio unio moralis, sed unitatis volitae non efficientia sua, ut ipse Card. concedit, dum non intelligitur illa volitas moralis durans, amittitur dominium: ergo potestas domini proxima constituitur per connexionem donationis, aliorumque actuum quae sit moralis volitas illa. Nec ergo ceando assumptum, cuius probatio non urget: sed quia nota contra doctrinam non fundari in quod de voce communi donationis poenitentis, an scilicet absolute vere fieri de poenitente mediatione vel non, moraliter loquendo.

460 Nec dubium est tam in physicis quam in moralibus aliquando proximam mediationem esse, aut necessitatem quam habere proxima ex parte subiecti, vocari proximam, id est si recte attendatur erit, si proxime loquendo sit; potentia aut eius negatio non constituit posse, sed eius proximitas, sunt applicatio agentis ad passum et negatio sessionis ad ambulandum; neque cum illa est pars, aut complementum virtutis ambulativae in esse virtutis; et voluntas physice aut moraliter durans non

est ita mera dñio, & fit libr. ptis donaus et talis; tū qa hec fecit moraliter mecit, et devincit eg; tu qa hec est potestas abste obligata alicuj corp-de f dispensa libertys a re, cioq e illa potestas; pr prim aut addonas, tu mag donas n ittigetur cunos potestas, ut explicatu e. Ssime ad 3 reo, g domus libri e vere poens poa iuridica imeata legere libri; qa voltas legendi n sptet illi prop in ee pos iuridiq alse, sut illi sptet mao donationis. Addo, voltas legendi, et lectioq eoqu ut cmyto moralis opletu, q libro utitur: unde domis vere dicitr poens immeate libri legere.

461 Alia obicit ide Card. partis impugnando, qa pprios ad vu sicu gedile cy dominio regatr voluas n dadi partis retorq de argum, qdo qa nra. dcto, ex ip inferedo in intsati donadis dari iur illud idio-aty in donate, et donatario, qa rn zque iplare, atqi iur spletu, edabtysit sul in utroq. B illa impugnao nobis n obe, qui n requima nra voluas n dadi; d so qa pterita, n retractetr aliquo au positio; hec a n retrac-dao pote ee e nova libertae ad relivady ay pteritu; suffit in re gao retractaois libertate, ut pt in dominiete: quia dp cogni et volual moralis habitalibo, qdo libri efficit suy, cy legit, retinet domiu, et illo utitr sl inima alterio. Retor. e de inferiut, qa in instati donadis, datr in donate, et donatario iur illud idio aty, negamq br id afferre ipliaos, aut adsurda, que domiu in solidu affert, ut pdedeti ostabit.

462. 2º argutu e: nemo dat, q n het, et qui het, qa acqrit. d in instati donadis, donator dat, et dotariq acqrit: go utq het. B. 1de e: qa et e verx nemo het, qa dat, sclt in sesu cposito dataois; alioq datio cy retetioe cugeretr: sicut verye, neming spoliare bonis, que n het; et tn verx e sul nemi here bona, qbo spoliatr, sclt in sesu cposito spoliaois. Depti illud adagiu, nemo dat etta illegitime cy distractio terminoru qualis ista ipso cecq videt, et in sesu diviso, et sicut iste, nemo spoliatr bonis, que n het, nemo acqrit, qa het: et sicut istud here illigitr, p instati anti, sicut, et tu cecq, ita in ddagio tu n het. Quilibt p dat

n habet in statu oppósito, quod habebat, et haberet, si non daret.

463 Instabis: donum proprium pro inde est ac si non fuisset, et consequenter necesit honestare, et validare donationem; sed donum quod erat, et non est in instanti donationis, est donum proprium: ergo. Deinde major: donatio honesta et valida debet esse de propriis; sed donum proprium non reddit rem suo proprium: ergo. Confirmatur: qui dat suum servum, dat hoc de praesenti libertate privatum; sed non instanti rem suo donum: ergo tunc habet donum servi. Distinguo majorem: donum vel donationis proprium pro inde est ac si non fuisset, nego majorem; donum proprium anterior ad donationem, et ut debitum, concedo majorem, et nata minore in hoc casu, distinguo in 1°, nego consequentiam. Donum proprium destruitur per donum existens in instanti anterior, et nata illum de praesenti; quia ergo per priori natura ad donationem caret domino rei, nequit illum valide et honeste donare; si autem per priori vel non obligatur donum servandum, non obligatur eius carere, sed ut debitum praestans ad illud non servandum per donationem honeste, et valide donat: donum ergo in instanti anterior existens, et proprium in sequenti vel donationis honestat, et validat donationem.

464 Ad probationem majoris distinguo majorem: donatio debet esse de propriis in suo opposito donationis, nego: in suo casu facto per ipsam donationem, concedo majorem: et concessa minore, nego consequentiam in suo explicato. Donatio eius reddit rem de praesenti in solidum alienatam, ideoque facit suum debitum verum a priori donationis sub quo erant in instanti anterior. Et nota per instanti donationis res per priori natura ad donationem non esse proprias donatoris, aut donatarii, hoc in sumpto sensu. Ad confirmationem nego minorem: hoc eius illa in instanti donationis est privatum liberte rem donum existens in donatario; rem autem donum, quod ipse habebat, et poterat per instanti donationis servare, per autem donator illa donare sustinere sub domino donatarii hoc, refundendo suum donum in donatarium.

465 Instabis: donatio est eius donum donatoris; sed eius nequit non coniungi cum actu cuius est propria: ergo. Quod si dixeris, donationem esse eius destructum donum; contra est: in moralibus discurrendum est per analogiam, seu sub in physicis; sed implicat in physicis actus qui non fit a sua causa praesenti, et qui fit sub causa destructi: ergo. Permissa solutione nego majorem instantiae, cuius falsitas convincitur in verbis declarationis, quae per modum moralia sub esse, et non coexistunt physice effectus: prima ergo moralia subsistit, quae effectus praeferunt in mente absque morali interruptione: sic ut per adiutum in mente praecedens reddit pro sequenti instanti obligatos alios ad non occidendum illum, et innumeros occasione

illiq: idq est in donatione causa mortis, quae licet sit in instanti, in quo ipse non exit dominium donatoris; sequitur ex consequenter fertur, destructis nobis perierunt ea quae sunt in nobis.

466 Respondeo 2°, dispositione agnando inter causas physicas, et dominium et concurrit ad ipsius donationis: igitur illiq; utpote quae physice causant suos, debent physice exercere sub ipsis; at dominium quod exercens in instanti anteriori est potestas ad donationem subsequenti instanti, pro hoc moraliter concurrit active ad donationem, quatenus haec sic recte expendantur; affert hunc sensum: quod liberum ex eum, et meus effectus valde obligabit alterum, si revocatus in favorem Petri ex, nollo ipse meus esse, sed obligationem, si favorem quem petiebar, in illum transfundere: ecce in hunc ipse se habet active dominium, quod erat pro instanti anteriori, et sub revocata ea valde destruitur moralis continuatio dominii pro instanti donationis: antequam donatio a dominio exeunte pro instanti anteriori, et quod eandem exquirit active moraliter influente pro instanti donationis in suam destructionem. Quid in hoc absurdi? Certe nullum est in eo quod fuerit active et non realiter exercens influat in suam exquirit.

467 Argumentum ex Petro Arriaga: si Deus in primo instanti creationis Michaelis huic diceret dono tibi hoc in servum, ex eum retineas, et alteri donas, et Michael diceret in eodem instanti Gabrieli, dono tibi hunc servum, Gabriele acceptante, daretur sub dominium in utroque; sed ille cum non impleat ex antecedenti inter se instantanee loquentes, et creantur quoque Marques fit: quod donatio ibi intervenit, idque ex vi verbum dono tibi, quod ibi intervenit; donatio autem dicit dominium in donante, et donatario; ex quo ibi non fit dominium in Michaele in instanti priori ad donationem, erit in illo in ipso donationis instanti.

468 Non mirum ex eo probe: neque si dominium tunc esset in Domino Michaele, Deus trueret hunc absque obligatione in ipsum hoc in Gabrielis, deinde quae sua Gabriele absque pro tunc diceret ab illo ipsum, ipse quod velet sibi absque Domino Gabriele obligatum; si autem illi in eodem instanti daret hominem, nollet illum sibi obligatum, et Deus non diceret absque Domino Gabriele ab ipsum hoc, neque ad hunc trueret absque obligatione Domino Michaelis in Gabrielis; ex autem velle et nolle, truere, et non truere, dicere et non dicere vero ex hoc implicat, si tunc dominium est in Domino Michaele nequit in eodem instanti donationem exercere, et consequenter nec dominium esse in utroque.

469 Nec obstat verbum illud dono quod ex parte Dei in Domino Michaelis

intelligit contrahere, ninirum si acceptes, postea autem acceptae, si D. Michael velet donare, tum velet donare per sequentis instrumenti, per quod poneret ipse contrariis vices subinde postulationis, obligationis et dispositionis pro libertate ac usu horum. Quod si urgeas attendendo verbum dono receptum conjectum a D. Michele intendatur fugere de praesenti, et praesenti, nabo cum ea posse nisi mavis Michelem ignorare donum inverere: sic enim nisi ignoranter intenderet quis tradere alteri materiam rei per instrumentum, quod ipse eam maxime habebat: sunt ergo hic traditio, qua alter habet materiam rei, supponit illius habeatur a tradente non per instrumentum tradendi; deinde ante, etiam donatio, translatio dominii: unde causa manet, non minus. Solet quis dominium adquirere Gabrielis Michele, si vult hic nomine, et vice illius donum acceptet non sibi, sed illi cujus causam gerit; sed in hoc cum non datur dominium in duobus. Inferes hinc donatarium in instrumenti acceptationis non posse alteri donare, ut bene notant PP. Ortega et Tonton.

470 Sed instabis ex P. Wadingo: quod quis donat Ecclesiae bona sua omnia praesentia et futura, valida est donatio: da tunc donatorem institui ab alio heredem suorum bonorum: ergo tunc Ecclesia adquirit dominium hujus hereditatis; similiter illa adquirit heres ille institutus: ergo tunc dominium est in duobus. Minor falsa est supposita sibi: quia Ecclesia non acquirit dominium, nisi medio donatio sibi donantis: ergo hic dominium acquirit. Similiter arguit in Monacho professo hereditatem adeunte. Verum hoc relatum falsitati fundatur assumptum; neque enim Monachus aquirit verum dominium hereditatis, quam adit, cum incapax sit ex voto aquirendi sibi verum dominium; sicque vi suae professionis sua, quae alioqui forent, antipata adduxit monasterio: sunt qui sequuntur testamento bona, quorum dominium adhuc non obtinuerat, post mortem non aquirit verum dominium eorum, medio quo transeant illa bona ad legatarium, et quia monachus quoad dominium aquirendum mortuo assimilatur.

471 Respondendo ergo: et admisso cum eo eorum casu, nando minore subsumptam, ad cujus probationem respondeo ergo: Ecclesia non adquirit dominium, nisi medio donatio imaginario et fictio per donantis ultra ergo; nisi medio donatio vero, non ergo et eorum. Quod re vera illi accidit, sunt et in cum monacho, tum est donator, et Ecclesia, monachus et monasterium non sunt in tali adquisitione bonorum due personae, sed una moraliter, nimirum Ecclesia et monasterium, cujus nomine donator et monachus acquirunt, sed non sibi, sed Ecclesiae, et monasterio, per quod omnia sua, se obligarunt ex justitia vi donationis antipatae et professionis, quae implicite est antipata donatio. Intervenit quis in illo monacho

ꝯ doatore doniū qdq a iure fictū eorū boorū, que tbr nunc devinciunt, ꝯ devincire possent, si n̄ donssent antpate, medio q̄ ficte transeat doniū ad Ecclesiā ꝯ moasteriū: sic mortuo testatore ante ꝯptū, ꝯ ꝯtū hæredis fingetr psona, que illū repstet, retines fictū doniū boorū, q transeat, seu potiꝰ tande desinat in vera psoā, ꝯ doniū hæredis.

Sect. 3.ª Sect. 6.ª

An supernaltr potest fieri doniū in solidum in duobus?

472 PP. Wadingo, Compton, alijq RR. posse supnaliter admittunt, ꝯ quæ pmanenter doniū pleniū in solidū in duobꝰ; ꝯ n̄ eade viā illud pbant. Pō arguit P. Wadingo: qr posst supnaltr duæ caæ totales pducere eundē effectū, ergo ꝯ duo ee adæqte domini eiusde rei. Itrcon dñ a parte: tū qr eū effectū sit unū ex titulis doniū adquirendi, ꝯ dicta n. 27, effectio adæqta tbr ad ab uno agente, ꝯnalr doniū adæqtū in illo fundabit, ꝯ si ille sub adæqte stat ab alio, sibi in alio doniū debitr: ergo. Pōta. Si hoc argtū n̄ pbat: qr lt effectio sit titulꝰ aquirendi doniū, at n̄ sola illa tn̄ fundat, sat nec captura, ꝯ ensuꝰ requitr alij essendi ex suo, ꝯ absq obligatiō aliorū, vel eū effector alijs pferatr; in aut in iū effectionis adæqtio caa totalis nulla ex his altri adæqte pferatr, aut obligatos inijciat, q tbrū ab eis libere absq dicat, nulla habit doniū in solidū illis. Ꝯrea tbr paritas n̄ e: qr effectio adæqta e tbrū possit, n̄ exclusiblis alijs effectionis, secꝰ vo doniū adqtū ꝯ dicta n. 427.

473 2.º idē pbat P. Compton in eū in q liber a Deo vilocaretr, ꝯ alibi dro, alibi illū Deo trueretr: tunc eū liber eet simultr duplex, ideo q poet fieri duplex doniū adæqtū. Nec ē, inquit, hic occasio belli contra que iustū; qr q doniū velet dispoere de libro Granate, n̄ impeiret q dūs velet de eade Rome dispoere, etiā vsq tbrū destruere, qr res bilocata pt hic destrui, ꝯ alibi durare. Pꝯ Pzeꝰ vo speculā quæ e, sed n̄ ꝯuincit, ꝯ vel ex ijs, que circa bilocatū corpꝰ ꝯmuniter dicuntr, scilt q lt posst in uno loco here alia frq ꝯ illū in alio n̄ here sq albedo, tamen n̄ dicatr simpltr ꝯ sine addito albū, ꝯ n̄ albū, sed n̄ albū ꝯttr ad loco; qr idē neccit etiā bilocatiōs interventu fieri duo doria: ide dico de destruce, que dicit absq exclusiōe rei a rerū nam: vnde res pr̄ desinat ee in uno loco n̄ dicetr absq destructa, si in alio maneat: sic ergo nam nequeunt vel bilocatiōs absque-

ruficari de re, aut possit alienari.

474 Assero ergo in illo casu, fuit liber, durante bilocatione, est virtualiter duplex ita, ut accensus, vere scilicet eiusdem bilocationis, dominium Petri, et Pauli esse virtualiter quod adequate, et in solidum, non secundum partem, quandoquidem accensus potest quilibet ex ipsis aliquid facere de libro sine alterius iniuria; nullus autem ex ipsis potest ipse disponere de libro pro se sumpto, et ubicunque foret, illum sibi vendicare, et in proprios usus convertere sine alterius iniuria; deinde dominium unius non excluderet dominium alterius simpliciter sumpti libri pro tota substantia, nec unquam alteri simpliciter fieret conferretur in usu libri; hoc autem probat nullus ex illis habere dominium simpliciter et secundum adequatum sumpti libri pro se sumptus. Addo, quod fuit dominus secundum et simpliciter rei, quae miraculose multiplicatur, aut miraculose durat, ut miraculum praeservata ab interitu naturali; est dominus rei multiplicatae aut miraculose durantis, ita dominus simpliciter, et secundum libri in solidum erit dominus libri virtualiter multiplicati, seu existentis in duplici loco et talis: si ergo nec Petrus nec Paulus est ita dominus libri, neuter est secundum, et in solidum dominus libri.

475 3º aliqui Patres R. dominium in solidum in duobus posse admittunt in creaturis rationalibus, quas posse iudicant, habentibus sympathicam connexionem voluntatis: nam quilibet ex illis creaturis potest ipse disponere de libro sine iniuria alterius; cum eius quod vult una, velit altera vere sympathica voluntate, in nulla usu libri, quae una velit, altera potest esse realiter invita: ergo altera non potest pati iniuriam in tali usu: ergo quilibet potest ipse disponere de libro sine alterius iniuria, et consequenter est dominus in solidum illius. Contra ista posse illarum creaturarum, adhuc censeo non dari dominium in solidum rerum in quibus. Ratio a priori est: quia posse de re disponere sine iniuria alterius est ita inseparabiliter dominium, ut ex ipso dominio debeat asseri, non ex alio extrahi extraheretur se habere ad dominium: sed illa sympathica connexio voluntatis extrahentur se habet ad ipsum dominium: ergo quod ratione illius connexionis quilibet ex illis creaturis possit ipse disponere de re sine alterius iniuria non probat in utroque dominium in solidum.

476 Explico, fuit pro doctrina: cum connexione illa voluntatis stat, quod una ex illis creaturis habeat dominium adequatum, et in solidum libri, et non altera: quod patet ex eo, quod quivis potest amico dare librum, et velle hoc quoque efficere, quin sit alterius; quod eius habeant sympathicam connexionem bene stat, quod 2a idem vellet, scilicet quod 1a efficeret suum illius librum acquirendo dominium illius, non autem stat, quod 1a vellet dominium illius sibi acquirere; hoc enim est

velle aliud, q[uo]d vult 1[a]; q[uo]d aut[em] in hoc c[as]u, si 2[a] vellet disponere de libro n[on] inferat iniuriam 1[ae] n[on] spectat ex poteste moralis dominaua, quae in ipsa resideat ad disponendum de libro; sed ex d[ic]tu sympatico voltu: cum eius 1[a] vult tunc id[em] q[uo]d 2[a] ergo stat n[on] solum sine domio in solidum in utraq[ue], verum sine domio in altera, q[uo]d nec possit disponere de re sine iniuria alterius: ergo ex eo q[uo]d utraq[ue] possit disponere de libro sine iniuria alterius rec illius connexione n[on] infertur domin[ium] in solidum in utraq[ue]. Et quia de 1[a] velle furari c[ontr]a res suas: in hoc c[as]u 2[a] id[em] vellet: ecce d[ic]tus voltus sine domio: ergo d[ic]tus voltus domin[ium] n[on] probat.

447 Utraq[ue] et quaelibet ex illis creaturis haberet domin[ium] in solidum libri oppositum, q[uo]d abscindendo a connexione illa voltus, quaelibet ex illis posset ipsa de libro disponere independenter a libito alterius; sed at ex c[as]u alterius sit adversa, requiritur, q[uo]d ex d[ic]tu per rationes, q[uo]d abscindendo a q[uo]libet alio possit eius soluere independenter a consensu alterius; sed si in utraq[ue] sit domin[ium], nulla ex illis per abscindendo a connexione illa de libro disponere independenter a libito alterius; haec eius deseq[uela] petit esse alteri domin[ium] in altera exercendo ex rebus talibus: ergo in nulla erit domin[ium] in solidum, sed hoc inveniretur in quanto ex utraq[ue].

474 Eadem doctrina expediri s[unt] quidam A[uctore]s expresso n[omi]ne citati a P[atr]e Raynaldo domin[ium] in solidum includens ponentes in casu, in quo duae reginae vasales assumantur a duabus Divis personis; nam quaelibet ex illis naturis, inquiunt, haberet dominium in solidum regum om[n]ium creaturarum, quin posset bellum esse inter illas, neutra n[on] posset disponere de re ulla contra alterius voluntatem; cum voluntates earum concordes esse cum Diva, et coeuntur se. Caeterum n[on] hanc concordiam voluntatum oriturum ex impeccabilitate, quae salvaretur sine domio ullo in utraque. Sed si in altera tantum ex illis necessum esset, altera, quod impeccabilis, n[on] q[uo]d domina, n[on] posset illi iniuriam inferre: sic Christus D[omi]n[u]s, qui de facto contra plures, n[on] habuit, ut h[omi]no dominium et regnum temporale, q[uo]d impeccabilis n[on] potuit agere contra creaturarum morale dominium: cum ergo si in utraque illa tantum esset illud dominium, neutra ex illis, praescindendo ad impeccabilitate posset perfecte de rebus disponere independenter a libito alterius,

neutra haberet dominium in solidum rerum creatarum.
Ex omnibus ergo dictis colligitur nec supernaliter, possessionem
simul in pluribus dominium, quod in solidum, et adequate
sit in quolibet.